

10/11

ATA
268

544

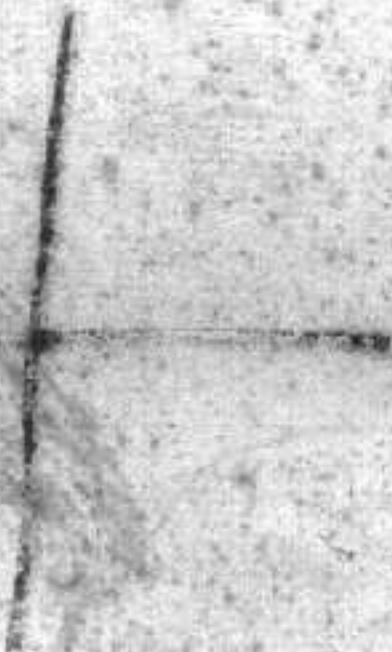
A 71
160

N. - 14806

R. - 7735

A.T.A

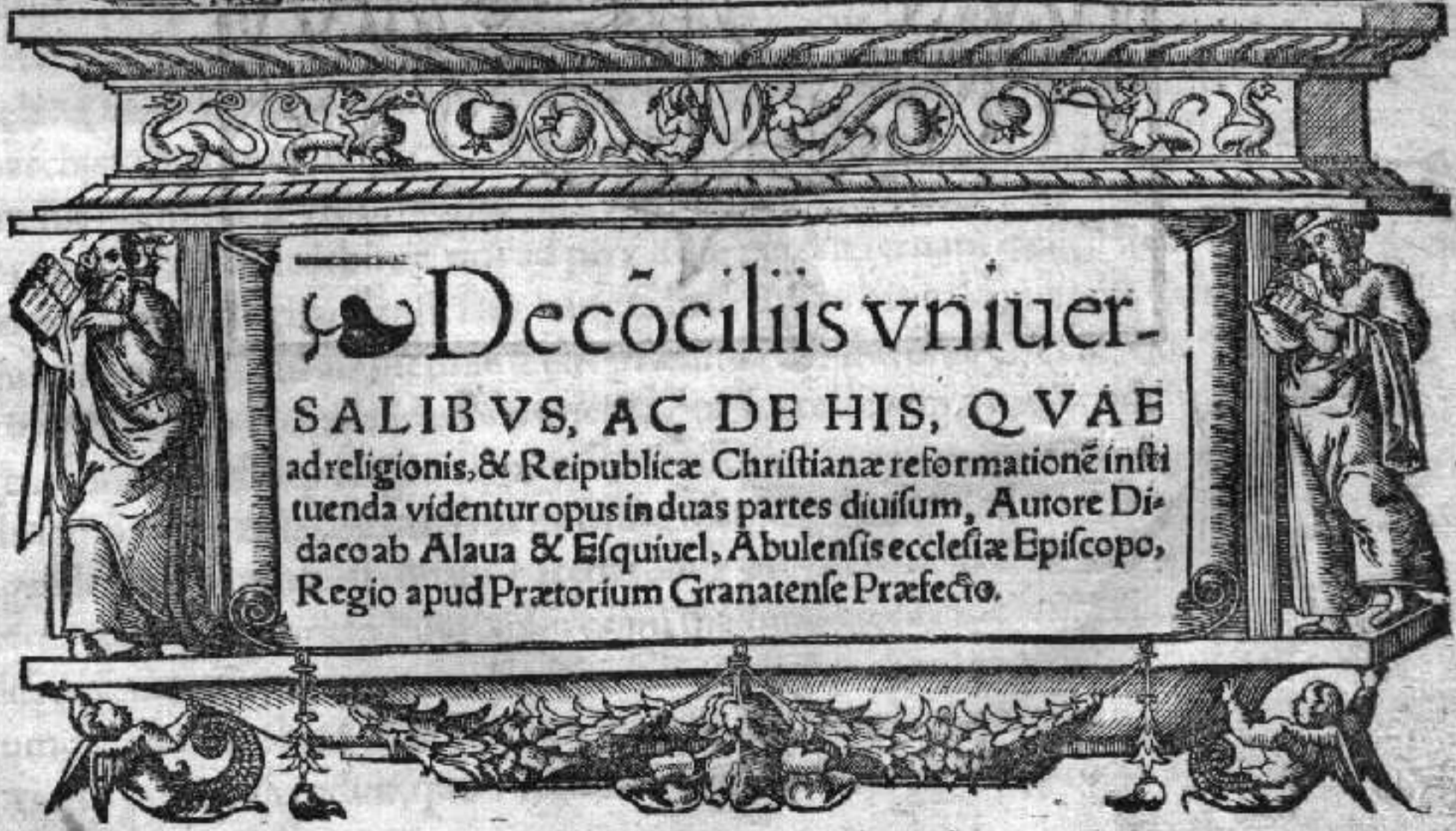
762

PHILIPPVS
HISPANIARVM
PRINCEPS.

Decōciliis vniuersalibus, ac de his, quae ad religionis, & Reipublicae Christianae reformationē instituenda videntur opus in duas partes diuisum, Autore Didaco ab Alaua & Esquiuel, Abulensis ecclesiae Episcopo, Regio apud Praetorium Granatense Praefectio.

REGIO SPUD PARISIENSIS GALLIE PARS
DIOCESIS ALIENSIS & ELIENSIS. ABBATIS REGIS
MENDI VIDERUNT QUIS DIES GATES DULCIS. A MORE DE
AD RELIGIONIS & REIPUBLICE CHRISTIANE REFORMATIONE IN
SALIBUS AC DE HIS. QVAE

Ad Magnū, Serenissimūque

PHILIPPVM HISPANIARVM PRINCIPEM,

Caroli Maximi Cæsaris Filium, Didaci ab Alaua, & Esquiuel

Abulensis Episcopi, apud Granatense Prætorium

Regij Præfecti in librum de Concilijs

vniuersalibus Præfatio.

I Q V A N D O A B E C C L E S I A E C A
tholicae primis exordijs, Magne Pphilippe, optanda fuit in
Christianis Principibus illa vera pietas, quam erga Christia
nae religionis tranquillitatem eos profiteri par est: hoc potissi
mum tempore summis, continuifq; publicis, ac priuatis pre
cibus a Deo Optimo Maximo ea quidem est exoptulanda.

Tantum etenim mare scelerum, ac malorum Christianum orbem inundauit,
tot vndiq; hæresibus in supremam perniciem fidei, & morum exortis, vt nul
lum aliud oportunius remedium huic malo adhiberi possit, quam quod Chris
tiani Principes pro viribus Christum Principem referant, eiusq; decretis, ve
luti antidotis diligentissime Regios animos præmuniant, ad Euangelicam re
gulam, quali ad scopum omnia eorum consilia dirigentes. Quid obsecro Reip
publicæ scelicius euenire potest, quam Principem vere Christianum, veræ pie
tatis cultorem, ac tranquillitatis studiosum habere? Ita demum fiet, vt Euange
lica pietas inter subditos bene ad Principum imitationem constituta quam la
tissime propagetur. Sic Euangelica ditio, quæ diuersis rationibus, varijsq; per
uerse opinantium sententijs, impudicisq; dogmatibus in angustum contracta,
ac propemodū vacillans apparet, diuino munere restituta sub sanctissimis mo
narchis rebus omnino pacatissimis scelicissime fruetur. Sic deniq; pax illa, quā
multis nominibus vtilem admodum Reipublicæ fuisse cognouimus, rebus iam
prope collapsis medebitur, nos ad perpetuæ pacis æternam sclicitatem Chri
sti munere inducens. Sensit sane hanc Christiani orbis calamitatem ea indole,
qua diuino Spiritu ab incunte ætate præditus est, Carolus Cæsar, qui te ma
ximo futurum Reipublicæ ornamento sibi successorem genuit, nihilq; aliud
generosius, animoq; Regio dignius fore existimauit, quam tot exitialibus dissi
dijs summam zelo pietatis feruentissimo manum admouere. Cui negotio per
agendo primum omni conatu pacem totius orbis Christiani summopere cu
piens cum alijs principibus stabilire, eam maximis laboribus, iustis oblati con
ditionibus, ac scapissime proprio iuri cedens vtrifq; quod aiunt, vlnis non tan
tum amplexus est, sed & difficilimis itineribus susceptis, contempta millies pro
prij corporis valetudine, quo verus eius autor existeret, solícite procurauit: non

P R O L O G V S.

alia ex causa armis, & bello quandoque usus, quam ut pacem orbi Christiano
 necessariam summe conciliaret. Viderat equidem Carolus inuictissimus non alie
 ter posse religionem Christianam a tot haereticorum calumnijs eripi, ab inima
 nissimis Turcis defendi, qua pace ipsa sacrosancta inter Catholicos Principes
 firmissime stabilita. Hinc denique Caesarea Maiestas aduersus potentissimos ho
 stes, qui eius conatus impedire haud verebantur, felicissime cōfecto bello: cōci
 lio totius ecclesiae vniuersali eo instigante per Paulum Tertium Pontificem
 Maximum ad Tridentinam urbem indicto, quo religionis, & sapientiae prin
 cipatum obtineret, ex omnibus eius imperij prouincijs Episcopos, ac viros mo
 ribus, sapientiaque conspicuos iussit ad hanc synodum statim accedere: ad ampli
 ficandam, illustrandamque orbis Christiani prudentiam animi proprii magnitudinem
 ostendens. Tunc ipse, ut Catholicis votis, & iussis obtemperare, tuoque parere
 praeepto, quo me Asturicensis ecclesiae regimini intentum vicaria apud Hispa
 nos patris usus potestate Tridentum ipsam accedere iussisti: patria, & propria
 dioecesi relicta synodo ipsi praesens, donec in hanc prouinciam, & Granatense
 praetorium Praeses a Caesare destinatus intermisso quibusdam ex causis con
 cilio in Hispanias redierim, illud potissimum munus accepi, ut te omnium,
 quae vel in eadem synodo tractabantur, aut tractanda in Christianae religio
 nis utilitatem foret, certiore facere, ex animi tui candore, ex in dolo vere Regia
 certo cognoscens tuae celsitudini hoc meum ministerium quam gratissimum fore. Ve
 rum quo meum istud obsequium omnibus, quibus palam est, me tuo patrocinio mul
 tis a Rege, Caesareque potentissimo beneficijs affectum fuisse, testatissimum facere, li
 brum de concilijs vniuersalibus in duas diuisum partes, quem Tridenti elaboraue
 ram, tuae celsitudini primum dicare, deinde publice in manus omnium tradere me
 cum ipse decreui. Quarum priori parte quaedam de concilijs generalibus praemitti
 mus: posteriori vero multa, quae hisce temporibus per synodum cecumenicam, aut per
 ipsum Romanum Pontificem ad salutem Christianae Republicae statuenda viden
 tur, ordine quodam exposuimus, quo facilius legi, atque a lectoribus percipi valeant.
 Suscipe igitur Princeps clarissime opus hoc qualicumque a me industria concinna
 tum ea quidem beneuolentia, qua omnes ad te, velut ad numen quoddam ac
 cedentes prosequeris, parentem tuum, Republicae patrem, & iustitiae cultorem maxi
 mum imitatus, nec a Macedone degeneras Philippo, qui non tantum beneuolentia
 erga sibi subditas gentes illustre gessit Imperium: sed & Magnum Alexandrum
 eius filium, ut comiter, ac beneuole Macedonas ipsos acciperet, impense admo
 nebat. Quod superest Deum ipsum omnium, sed praemaxime Regum, & Prin
 cipum rectorem precamur, ut dona, quae in te benignissime contulit, seruare, & augere
 ad Maximam Republicae felicitatem pijsime dignetur: quo simul Caroli Caesa
 ris, Regisque admodum Catholici votis respondeas, & amplissimis prouincijs, qui
 bus natus, ac destinatus es, par esse valeat. Ex tua inclyta Granata.

INDEX

RERVM ME.

MORABILIVM INDEX, QVAE

IN HOC OPERE CON-

TINENT.V.R.

Abbas.

Abbares an sint vocandi ad concilium vniuersale & an habeant in eo vocē definitiuā. Fo. 33. col. 3.

Annatae.

Annatae qualiter iuste sint ab Apostolica sede ex redditibus beneficiorum, & dignitatum percipiendae. Folio. 78. col. 3.

Appellatio.

Appellationum iudex foret constituendus in diebus Ouetensi, Legionēsi, & Burgensi. Folio. 92. columna. 2.

Archiepiscopus.

Archiepiscopi habent in concilio vniuersali vocē definitiuam: & quo loco sedere debeant apud synodum. Folio. 33. col. 2.

Auditores Rotae.

Auditores Rotae quo in numero sint eligendi: & quod visitentur. Folio. 72. column. 3.

Beda.

Beda locus emendatus: idem & apud Gratianū. Folio. 4. columna. 1.

Beneficia.

Beneficia Episcopatum Burgensis, Palentini, & Calaguritani non sunt apud Romanam curiam alicui conferenda. Folio. 92. column. 3.

Beneficia iuris patronatus laicorum apud Hispaniarum Montana non sunt obtinenda ex institutione Archidiaconorum. Folio. 93. column. 2.

Bulla.

Bulla indictionis, & conuocationis concilii Tridentini a Paulo tertio decreta. Folio. 37. col. 2.

Canones.

Canones Sextae synodi. Folio. 3. column. 3.
Canones in concilio vniuersali quo nomine sint publicandi. Folio. 52. column. 2.

Capitula.

Capitula ecclesiarum Cathedralium, & eorum clerici non sunt eximenda a iurisdictione Episcopi: & quae iura vetera de hoc statuerint. Fol. 70. col. 3.

Capitulum ecclesiae Cathedralis consensus an requiratur in puniendis Clericis. Folio. 71. col. 2.

Cardinales.

Cardinales, an possint in aliquot casibus concilium vniuersale congregare. Folio 17. column. 1.

Cardinales, an habeant vocem definitiuam in concilio. Fol. 33. col. 1.

Cardinales vnde nomen hoc acceperint. Fo. 62. col. 3.

Cardinalium origo. Folio. 63. col. 1.

Cardinalium dignitas, an sit maior Episcopali. Fo. 64.

Cardinalatus, an sit ordo. Folio. 64. column. 2.

Cardinalium dignitas, an sit iure diuino instituta. Folio. 64. columna. 1.

Cardinalium senatus habet hoc priuilegium, vt ex eo eligatur Papa. Folio. 64.

Cardinales, qui sint eligendi. Folio. 64. col. 3.

Cardinalatus dignitas, an possit simul cum Episcopatu obtineri. Fo. 65. col. 1.

Cardinalium numerus temperandus. Fol. 65. col. 4.

Cardinales a quibus debeant abstinere. Folio. 66.

Carolus.

Caroli Caesaris, Hispaniarum Regis sollicitudo in

INDEX.

sedandis, ac componendis rebus fidei: & concilio Tridentino indicendo. Folio. 20. col. 4.

Causa.

¶ Causæ non sunt ad Romanam curiam passim ad uocandæ. Folio. 86. col. 2.

Citatio.

¶ Citatio per edictum, an sufficiat quoad congregationem concilij vniuersalis. Fol. 39. col. 3.

¶ Citatio per edictum non est passim admittenda. Folio. 85. columna. 4.

Clerici.

¶ Clerici primæ tonsuræ qualiter sint iudicandi in Romana curia, & in prouincijs. Folio. 87. col. 2.

Commenda.

¶ Commenda, an titulus sit, & an habentes commēdatas ecclesias Episcopales sint vocandi ad concilium vniuersale. Folio. 35. col. 2.

¶ Commendatarij ordinum militarium quandoq; cū Episcopis contendunt: & qualiter sit huic malo subueniendum. Folio. 93. col. 4.

Concilium.

Conciliorum congregatio a ratione naturali procedit. Folio. I. col. I.

Concilium Apostolorum apud Hierosolymas. Folio. 2. columna. I.

Concilium Romæ a victore Papa primo celebratum super solennitate paschali. Folio. 2. col. 2.

Concilium Romæ a Cornelio Papa celebratum aduersus Nouari hæresim. Fol. 2. colum. 3.

Concilium Carthaginense a Cypriano Episcopo celebratum. Folio. 2. col. 3.

Concilium Antiochenum tempore Dionysij Papæ celebratum aduersus Paulum Samosatenum. Folio. 2. colum. 4.

Concilium apud Sinuessam Campaniæ urbem tempore Marcellini Papæ. Folio. 3. col. I.

Concilium Ancyranum tempore Marcelli Papæ celebratum. Folio. 3. columna. 2.

Concilium Neocesariense sub Melchiade Papa congregatum. Folio. 3. colum. 2.

Concilium Nicænum sub Syluestro primo, & Constantino Helenæ filio. Folio. 3. colum. 4.

Conciliorum vniuersalium congregatio a concilio Nicæno originem habuit. Folio. 4. col. 2.

Conciliorum quatuor species, prouinciale, Episcopale, generale, & medium inter prouinciale, & vniuersale. Folio. 4. col. 3.

Concilium Colonienſe. Folio. 5. colum. 3.

Concilium Senonenſe. Folio. 5. col. 4.

Concilium Elibertinum. Folio. 5. col. 2.

Concilia quædam, quæ nec generalia sunt, nec prouincialia. Folio. 6. col. 2.

Concilia vere generalia. Folio. 6. col. I.

Concilium constantinopolitanum primum, alioqui secunda generalis synodus. Folio. 7. col. I.

Concilium Ephesinum, quod est Tertia generalis synodus. Folio. 8. colum. I.

Concilium Chalcedonenſe Quartum generale. Folio. 8. columna. 4.

Concilium Constantinopolitanum secundum, quod Quinta synodus generalis dicitur. Folio. 9. col. 2.

Concilium Constantinopolitanum, quod dicitur Sexta generalis synodus. Folio. 10. colum. I.

Concilium Nicænum, quod nuncupatur Septima synodus generalis. Folio. 10. col. 4.

Concilium Constantinopolitanum, quod est Octaua generalis synodus. Folio. 11. col. I.

Conciliorum congregatio ad Romanum Pontificem pertinet. Folio. 12. colum. I.

Concilium vniuersale, quo sensu sit supra ipsum Papam. Folio. 13. col. 4.

Concilium vniuersale, an possit ita Canones constituitur, quod in his dispensare nequeat Romanus Pontifex? Folio. 14. colum. 3.

Concilium vniuersale, an possit ab imperatore congregari? Folio. 18. col. 3.

Concilij vniuersalis celebratio decem affert utilitates. Fol. 23. colum. 4.

Concilio vniuersali, an teneatur adesse Romanus Pontifex. Folio. 27. colum. 2.

Concilij vniuersalis, etiam auctoritate Romani Pontificis congregati, decreta an sint necessario per Romanum Pontificem consummandæ? Folio. 27. col. 4.

Concilium vniuersale absente Papa, eius tamen legatis presentibus, an errare possit in pertinentibus ad fidem? Folio. 28. col. 4.

Concilium vniuersale, an habeat iurisdictionem contentiosam? Folio. 31. col. 2.

Conciliaris constitutio, quæ dicatur. Folio. 33. col. 2.

Concilium vniuersale, ex qua parte Episcoporum Christiani orbis constet. Folio. 33. col. 4.

Concilij vniuersalis definitio quot voces presentium

INDEX.

- Episcoporum exigat. Fol. 55. colum. 1.
 Concilium an subsistat ex duobus, aut tribus Episcopis presentibus alijs contumacibus, & absentibus Fol. 55. colum. 2.
 Concilium vniuersale an possit eligere Summum Pontificem. Fol. 55. colum. 4.
 Conciliū vniuersale, quid possit agere vacante Summo Pontificatu. Fol. 60. colum. 2.

Confessionalia.

- Confessionalia caute, & non passim concedenda. Folio. 88. columna. 4.

Conseruatores.

- Conseruatores caute dandi, & eligendi. Folio. 86. columna. 4.

Constantinus.

- Constantinus Magnus primus liberam fecit Christianis conciliorum vniuersalium celebrationem Folio. 19. columna. 4.

Decretum.

- Decretum irritans futuras dispensationes an possit commode apponi Canonibus concilij vniuersalis. Folio. 16. columna. 1.
 Decretum irritans futuras dispensationes, quod effectus habeat. Folio. 16. col. 1.

Delegati.

- Delegati Apostolici caute dandi, & eligendi. Folio. 86. colum. 4.

Dispensatio.

- Dispensationes non sunt pecunię causa, nec pretio hummario concedendę. Fol. 74. colum. 2.
 Dispensationes circa incompatibilia sunt temperandę. Folio. 75. col. 1.
 Dispensationes, vt religiosi habitum dimittant, & ad laxiorem transeant religionē, non sunt frequenter concedendę. Folio. 77. col. 2.
 Dispensationes aduersus conciliorum Decreta non essent concedendę absq; Cardinalium consensu. Folio. 91. columna. 3.

Ecclesia.

- Ecclesiarum redditus qualiter sint expendendi. Folio. 69. columna. 1.

Electio.

- Electio Summi Pontificis, an pertineat ad concilium vniuersale tempore obitus congregatum. Folio. 55. columna. 4.
 Electio Romani Pontificis ab initio ecclesię ad Cardinales pertinuit. Folio. 57. columna. 2.

Episcopus.

- Episcopalia concilia que sint, & vnde habuerint originem. Folio. 4. columna. 3.
 Episcopalis synodus Asturiensis ab autore celebrata. Folio. 5. colum. 4.
 Episcopi vocem habent definitiuam in vniuersali concilio. Fol. 33. col. 2.
 Episcopi electi nondum consecrati, an sint vocandi ad concilium. Folio. 34. col. 4.
 Episcopus electus, non consecratus potest conferre indulgentias. Folio. 34. colum. 4.
 Episcopus titulo tantum, an sit vocandus ad concilium vniuersale. Folio. 35. colum. 1.
 Episcopi omnes totius orbis, an sint vocandi ad concilium vniuersale. Folio. 36. col. 2.
 Episcopi ad concilium vocandi, an sint speciali citatione, vel generali dicto citandi. Fo. 39. col. 3.
 Episcopi qualiter sint ad concilium vocandi, an cū speciali designatione loci, & tēp. Fo. 40. col. 4.
 Episcopus non vocatus, certus tamen de concilio celebrande, an teneatur ire ad conciliū. Fo. 41. col. 2.
 Episcopi successores eorum, qui ad synodū vocati fuere, an teneantur ire ad conciliū. Fol. 42. col. 3.
 Episcopus, qui legitime vocatus accedit ad conciliū post eius initium iam eo cepto, an sit puniendus. Folio. 49. colum. 4. & qua pena. Fol. 43. col. 1.
 Episcopus vocatus ad synodum, etiam generalem, an possit mittere procuratorem. Fol. 43. col. 4.
 Episcopus presens in concilio, & vocem absentis habens, qualiter ea vti possit. Fol. 47. colum. 1.
 Episcopus presens in concilio, an habeat ius reuocandi domum. Folio. 50. colum. 2.
 Episcoporum residentia necessaria est. Fo. 67. col. 4.
 Episcoporum translationes, an sint viles Christianę Republicę. Folio. 68. colum. 1.
 Episcoporum negligentia in Clericis ordinandis. Folio. 68. columna. 2.

INDEX.

Episcopi titulares non sunt instituendi. Fo. 68. col. 4.
Episcopi non debent accipere Marcham pro sigillo.
Folio. 94.

Esus carniū.

Esus carniū, aliorumq; ciborum non ita facile tēp-
poribus prohibitis concedi debet. Fo. 89. col. 1.

Exemptiones.

Exemptiones, quæ Christianæ Reipublicæ maxi-
me nocent, non sunt concedendæ, sed concessæ
reuocandæ. Fol. 88. col. 1.

Expectatiuæ.

Expectatiuæ licetæ sunt tollendæ, aut moderandæ.
Folio. 78. columna. 4.

Filii.

Filii presbyterorum non sunt ad beneficia paren-
tum, nec per dispensationem, promouendi. Fo-
lio. 76. columna. 2.

Filii hereticorum non debent vlla dispensatione ad
ecclesiastica beneficia digni. Fo. 75. col. 4.

Gratianus.

Gratiani locus restituitur in cap. Prima autē. xvi.
distinctione. Fol. 7. colum. 4.

Gratiani locus emendatur in eo. cap. Prima autē. &
in cap. Sexta synodus. xvi. dist. Fol. 9. colum. 4.

Gratiani locus in cap. quoniam sanctæ. xvi. distim.
explicatur. Fol. 11. colum. 3.

Hispania.

Hispania quo ad ecclesiasticam iurisdictionē, &
disciplinā in quibus sit reformanda. Fo. 92. col. 2.

Hospitalia.

Hospitalia non sunt impetranda vt ecclesiastica
beneficia, nec item bona ad pias causas relicta.
Folio. 84. colum. 1.

Impeditus.

Impeditus ad synodum accedere, poterit mittere
procuratorem. Fol. 43. col. 4.

Impedimenti iustæ causæ qualiter probari possint.
Folio. 44. colum. 1.

Imperator.

Imperator, an habeat ius conuocandi concilium vni-
uersale. Fol. 18. colum. 3.

Imperatores qui in ecclesia primitiua concilium vni-
uersale conuocauerint. Fol. 18. colum. 3.

Imperator quoties potest procurare concilium vniuer-
sali conuocationem: an possit Episcopos compelle-
re ad id concilium accedere. Fol. 21. colum. 3.

Imperator potest presens esse concilijs vniuersalib?
Folio. 22. columna. 1.

Imperator, an sit vocandus ad concilium. Fol. 22. col. 2.

Inquisitores.

Inquisitores hæreticæ prauitatis sunt in omnibus
Christiani orbis principijs constituendi. Fo. 73. col. 4.

Isidorus.

Isidorus Hispalensis, quo anno mortem obierit, &
an is fuerit autor libri de concilijs. Fol. 11. col. 4.

Iudæi.

Iudæi sunt expellendi ab vrbē Romana. Fo-
lio. 73. colum. 3.

Ius patronatus.

Iuri patronatus ecclesiastico, vel laicorum an con-
ueniat per Romanum Pontificem derogari? Fo-
lio. 84. columna. 2.

Laici.

Laici præsertim Principes an sint vocandi ad cō-
cilium. Folio. 22. colum. 2. vbi traduntur hac de
re quatuor conclusiones.

Lites perniciosæ.

Litibus, q; in Romana curia ex fraude mouentur
cicris sentib?, aut infirmis. obuiādū. F. 85. col. 2.

INDEX.

Lites per audientiam contradictionarum moderanda.
Fol. 85. colum. 4.
Lites fictæ in Romana curia, tollendæ. Fo. 85. col. 4.

Matrimonium.

¶ Matrimonium non est per dispensationem permit-
tendum constitutis in f. cris. Fol. 89. col. 4.
Matrimonia inter consanguineos iure prohibita nõ ua-
cilliter fore permitte da p dispensatione. Fo. 90. col. 1.
Matrimonij clandestini consensus a concilio vniuer-
sali irritus decernendus. Fol. 90. colum. 2.
Matrimonij consensus etiam per filias familias absq[ue]
patris autoritate præstitus foret etiam irritus cen-
sendus. Folio. 91. colum. 1.

Metropolitani.

¶ Metropolitanorum desidia, & negligentie quo
pacto sint corrigendæ. Folio. 67.

Ministri ordinum.

¶ Ministri generales ordinũ, & religionũ vocantur
ad concilium vniuersale. Fol. 34. col. 3.

Monasteria.

¶ Monasteriorũ dignitates non sunt imperandæ.
Folio. 83. columna. 1.
Monasteria claustralia reformanda. Folio. 94.

Mora.

¶ Mora, an committatur fauore minoris, & ecclesie
absq[ue] interpellatione. Folio. 42. colum. 2.

Nuntius Apostolicus.

¶ Nuntij Apostolici officium qualiter sit corrigens-
dum. Folio. 74. colum. 2.

Officia Romanæ curiæ.

¶ Officia, & officiales Romanæ curiæ, quo nõ mos-
do sint instituenda, ac moderanda. F. 72. col. 1. & 2.

Ordines.

¶ Ordines non sunt in Romanacuria concedendi,
nec literæ ad eos obtinendos nisi præmisso perso-
narum examine. Fol. 88. colum. 3.

Papa.

¶ Papa ad rerum grauissimarum consultationem,
& deliberationem requirere debet plurimorum,
prudenterq[ue] virorum consilium. Fol. 1. col. 3.
Papa potest derogare statutis vniuersalibus concilij
generalis. Fol. 14. col. 1.
Papa potest dispensare contra concilij vniuersalis de-
creta, & Canones. Fol. 14. colum. 1.
Papa an possit tollere canonem concilij vniuersalis
habentem decretum irritans. Fol. 14. col. 3.
Papa an teneatur concilio vniuersali præsens esse.
Folio. 27. columna. 2.
Papa an sit necessariũ, qd confirmet gesta per cõciliũ
vniuersale eius autoritate cõgregatũ. F. 27. col. 4.
Papa an possit alteri committere illam certitudinem,
quam habet in rebus fidei. Fol. 30. col. 1.
Papa approbatio eorum, quæ in concilio eius aucto-
ritate congregato definita fuerunt, multis rationib[us]
vtilis censetur. Fol. 31. col. 2.
Papa legatos mittere potest ad concilium vniuersale
quos, & quos ipse voluerit. Fol. 31. col. 4.
Papa vacante Romana ecclesia, an possit eligi a cõci-
lio vniuersali tunc congregato. Fol. 55. col. 4.
Papa abstinere debet ab aliquot dispensationibus.
Folio. 62. columna. 3.
Papa eligendus est ex Cardinaliũ collegio. F. 64. col. 3.

Patriarchæ.

¶ Patriarchæ vocẽ habet in cõcilio vniuersali defi-
nitũ, & quo loco sedere debeant. Fol. 32. col. 2.

Pensiones.

¶ Pensiones quo pacto iuste reseruentur ex redditib[us]
beneficiorum ecclesiasticorum. Fo. 80. col. 4.
Pensiones aliquot quandoq[ue] falsis precibus principũ
oblatis inique reseruentur. Fol. 81. colum. 3.
Pensiones causa litis maximo cum moderamine cõ-
stituendæ. Fol. 85. colum. 4.

Præstimonialia.

¶ Præstimonialia, quibus sint cõsideranda. Fo. 95. col. 3.

Principū concordia.

¶ Principum Christianorum concordia a concilio vniuersali sollicite est procuranda. Fol. 25. col. 3.

Procurator.

¶ Procurator an possit mitti ad concilium a legitime impedito. Fol. 43. colum. 4.

Procurator hic qualiter sit constituendus. F. 44. col. 1.

Procurator ad concilium mittendus, an debeat esse Episcopus. Fol. 44. col. 3.

Procurator hic, an habeat vocem definitiuam in concilio vniuersali. Fol. 46. colum. 2.

Procuratorium mandatum in hoc casu qualiter sit constituendum, & qua formula debeat concipi. Folio. 47. columna 4.

Prouinciale conciliū.

¶ Prouinciale concilium quod sit. Folio. 5.

Prouincialia concilia esse celebranda. Fo. 67. col. 1.

Prouinciale concilium Colonienſe. Fol. 5. col. 3.

Prouinciale concilium Sennonenſe. Fol. 5. colum. 4.

Quæſtores.

¶ Quæſtores elemosynarum qualiter sunt permittendi. Folio. 69. colum. 4.

Quæſtores grauiſſime ſi exceſſerint, aut deliquerint puniendi. Folio. 88. colum. 4.

Regreſſus.

¶ Regreſſus ad beneficia eccleſiaſtica tollendi, aut non ita frequenter concedendi. Fol. 86. col. 1.

Religioſi.

¶ Religioſis non debet concedi licentia tranſeundi ad laxiorem ordinem. Fol. 77. colum. 2.

Reſeruationes.

¶ Reſeruationes quo pacto ſunt moderandæ. Folio. 78. columna 4.

Reſeruationes beneficiorum eccleſiaſticorum, an ſint Republicæ Chriſtianæ viles, & quò modo iure procedant. Fol. 82. columna 2.

Reſignationes.

¶ Reſignationes, quæ ſunt in mortis articulo, an iſte permittantur. Fol. 79. col. 3.

Roma.

¶ Romana vrbs eſt ſceleratis hominibus expurganda. Fol. 73. colum. 1.

Romanæ vrbs templa ſunt honeſtis ædificans, & veſtibus ornanda. Fol. 72. col. 4.

Romanæ vrbe ſunt Iudæi expellendi. Fo. 73. col. 3.

Romana vrbe debent expelli meretrices, quæ publice inter alias ſorminas honeſtas maximo cum ſcândalo habitare non erubescunt. Fol. 74. col. 2.

Scandalum.

¶ Scandalū graue in Chriſtiana religione cōtingens a concilio vniuersali tollendū eſt. Fol. 26. col. 1.

Simonía.

¶ Simoniaci vitium quot induxerit abusus, & quo pacto ſit extirpanda. Fol. 79. columna 4.

Spolia.

¶ Spolia decedentium Episcoporum non debent ab eccleſiis, quibus iure communi comperunt, niſi ex iuſtiſſima cauſa tolli. Fol. 78. col. 2.

Synodus.

¶ Synodus Nicæna, quæ fuit omnium prima. F. 3. col. 4.

Synodus generalis Secunda cōſtantinopolitana. F. 7. col. 1.

Synodus generalis Tertia Ephēſina. Fol. 8. col. 1.

Synodus Chalcedonenſis Quarta generalis. F. 8. col. 4.

Synodus Quinta generalis apud conſtantinopolim. Folio. 9. columna 2.

Synodus Sexta apud cōſtantinopolim. Fol. 10. col. 1.

Synodus Septima generalis. Fol. 10. col. 4.

Synodus Octaua generalis. Fol. 11. colum. 1.

Synodus generalis, an poſſit recuſari: & quid de prouinciali. Fol. 48. columna 3.

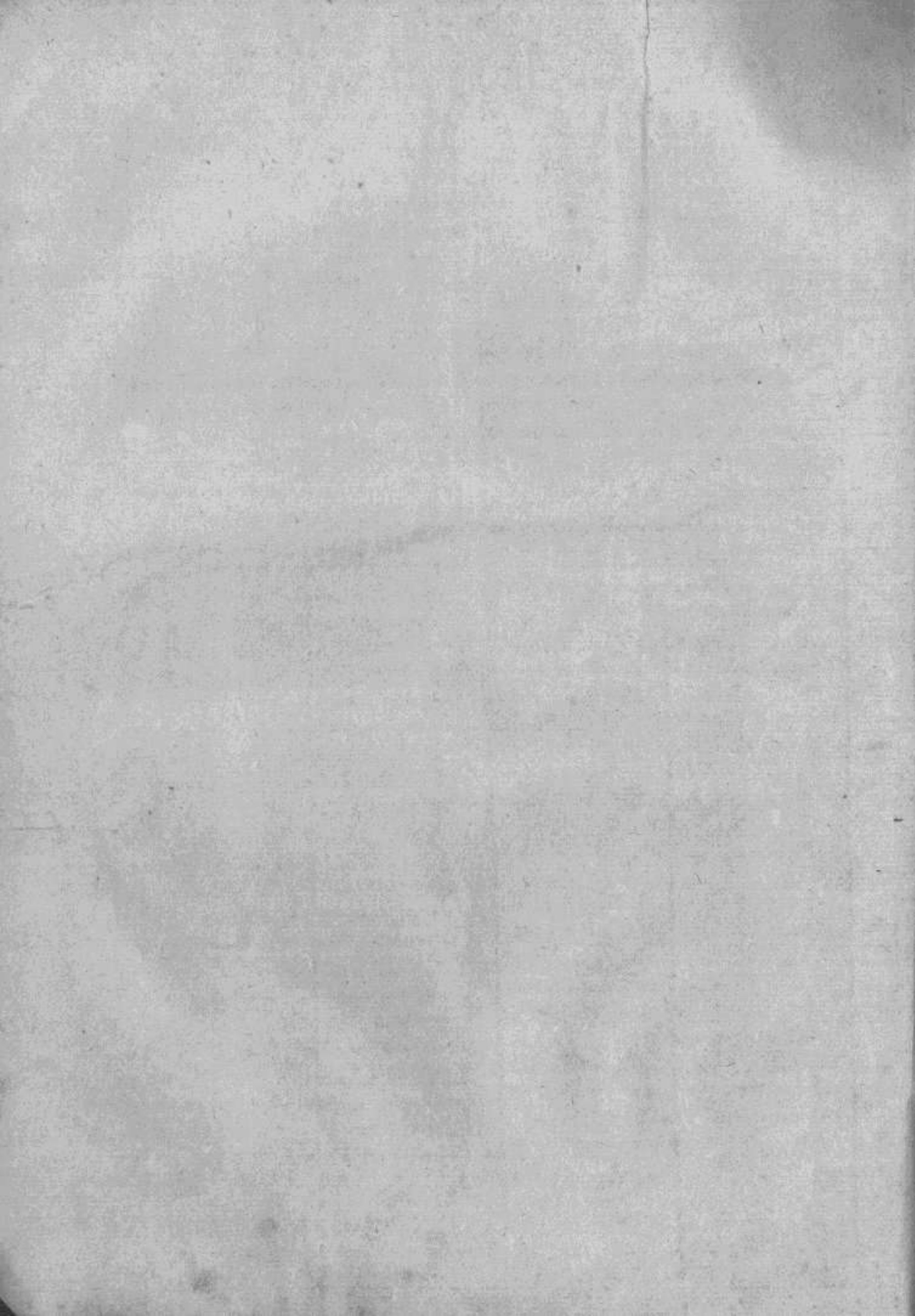
Vnio eccleſiarū.

¶ Vniones eccleſiarum fieri non debēt. Fo. 70. col. 1.

¶ Quæ per diligentiffimū Typographū, ut plerūq; ſi ti cōtingit, omiſſa ſuere, ſic reſtituēda ſunt. Fo. 6. col. 4. linea. 14. plurimorum iudicio. F. 48. l. 10. col. 1.

¶ Ita legēdū eſt. Deinde cū aegritudinis lōge cauſa, ſentētūſq; grauer virētis, D. a Mercado Abulenſem quondā Epūm, cui nos Apoſtolicæ ſedis gratia ſucceſſimus. Fol. 85. col. 4. linea. 2. Clericos. Fol. 86. col. 1. 28. linea. 2. excogitari.

¶ Indiciſ finis.

De conciliis vniuersalibus,

AC DE HIS, QVAE AD RELIGIONIS,

& Reipublicae Christianae reformationē instituenda

videntur Pars prior, Auctore Didaco ab

Alaua, & Esquiuel Abulensis ecclesiae

Episcopo, Regio apud Prae-

torium Granatense

Praefecto.

PRIMAE PARTIS. CAP. I.

Sequentis capituli summa.

- 1 Conciliorum congregatio a naturali ratione procedit.
- 2 A postolorum tempore concilia celebrata fuerunt: & ab eis continuata sunt per successores Petri.
- 3 Quatuor generalia, ac prima catholicae Ecclesiae concilia traduntur, & eorum cuiusque tempora.
- 4 Species conciliorum distinguuntur: atque ibi de generali, provinciali, & episcopali synodo.
- 5 Quatuor alia concilia generalia, quae post prima illa quatuor etiam praecipua censentur, ordine congruo explicantur.

Caput primum de Conciliorum origine.

NATURALI qua-
dam ratione institu-
tum est, idemque lex
dicat diuina, & hu-
mana res dubias, in
quibus de summa re-
rum ad reipublicae salutem pertinentium agi-
tur, a pluribus, hisque prudentibus, ac
negotiorum praxi peritis utilius, re-
ctiusque, quam ab vno, aut sane paucis
discuti, & tractari. Quid enim obse-
cro aliud quam naturalis rationis lu-
men docuit, vt in qualibet reipublica,
liberaque communitate, ac denique socie-

tate ciuili negotiorum publicorum con-
sultatio penes plures sit, qui de re ipsa
mature deliberent, tractent, & consule-
tationem habeant. Sic ciuitates, quae
nihil aliud quam humanae societates
sunt, ad tutiorem hominum conuictum
congregate, suos habent Decuriones,
apud quos omnium negotiorum, quae
grauia sint, deliberatio est. Romana
item reipublica & senatum habuit, ad
quem etiam ipsi Caesares potentissimo,
quique rempublicam ipsam eorum
imperio subditam omnino habuere,
res arduas deferbant. Belli duces non
aliter res arduas aggrediuntur, quam
preuia deliberatione, consultatione rei
agende premissa, Caesar lib. ij. de bello
ciuili agens de Curione, inquit: Quibus
de rebus concilio conuocato, de sum-
ma rerum deliberare incipit, cuius rei
testimonium adest Iudith, cap. ij.
Romanus Pontifex, cui a Christo Ie-
su, totius reipublice Christianae cura
commissa fuit, Cardinales ad rerum
grauissimarum consultationem sibi ad-
sciuit, eosque ab initio Christianae reli-
gionis Romae habuit. quibus variis ho-
noris, & dignitatis titulis praeditos,
donec nomen hoc cardinalium, quasi
cardines ecclesiae acceperunt. De his

Primæ partis

enim Bernardus ad Eugenium scribit. Hi quoque tibi continuo adsistunt seniores populi, orbis iudices, collaterales, coadiutores. Horum meminit textus in cap. per venerabilem. qui filij sunt legit. ubi summus Pontifex palam proficitur, fratres Cardinales sibi adsistere ad exemplum diuini, & veteris legis instituti cap. xvij. Deuteron. Si difficile, inquit, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam & causam, lepram, & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variare, surge, & ascende ad locum, quem elegerit dominus deus tuus, veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodecumque dixerint qui præsumt loco, quem elegerit dominus, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, nec ad sinistram. Hactenus diuinum testimonium, cuius auctoritate summus ecclesie Præsul socios ad consultationem rerum sibi delegit, quo maturius Christiane rei publicæ negotia deliberentur: ac semel deliberata, per ipsum Christi vicarium, qui summam, & supra omnes alias auctoritatem habet, executioni tradantur. Etenim quicumque princeps quanto superior is sit, & maiorem in rebus agendis potestatem habeat, tanto iustius, consultius, maioriq; cum deliberatione debet, rationeq; naturali tenetur ad expeditionem, definitionemq; negotiorum viros prudentes, peritos, moribus, & iustitia insignes consulere,

atque cum eis cautissime tractare quid in re difficili, & ambigua agendum sit. Nam ubi maius periculum imminet, cautius est agendum: sicuti admonuit Gregorius decimus in cap. ubi periculum, de elect. in. vi. in princ. Ioan. Chrysostomus homilia. xi. ad. cap. vi. epistolæ ad Hebræos. cap. Quiescamus. xliij. dist. Gelasius in epistola ad Rusticum, & Fortunatum episcopos in cap. vlt. vij. q. ij. Vlpianus item iurisconsultus in. l. j. §. Sed & si quis. ff. de carboni. edict. Huc etiam pertinet quod scribit Albertus magnus in questione de iustitia, & legibus. ubi inquit, habentibus auctoritatem secundum consulta sapientum est determinare, interpretari, & exponere. Quod & in ipso Romano pontifice manifestum sit, siquidem dum Agatho Papa in cap. sic oēs. xix. dist. dixit. Sic omnes sanctiones apostolicæ sedis accipiendæ sunt tanquam ipsius diuina voce Petri firmatæ. Archidiacono. vir absque vlla controversia doctissimus addit. Caute dicit apostolicæ sedis, & non dicit apostolici. Quasi apostolicæ sedis definitiones ab ipso Romano Pontifice præmisso prudentum virorum consilio fiant, & in publicum proferantur. Idem probat textus in cap. Apostolicæ. xxxv. q. ix. Apostolicæ, inquit Gregorius, sedis sententia tanta semper consilij moderatione concipitur, tanta patientia & in maturitate decoquitur, tantaq; deliberationis gravitate profertur, ut nec immutari necessarium ducat, nisi forte ita prolata sit, ut retractari possit, vel immutari, si secundum tenorem

præmissæ conditionis existat. His tãdem rationibus compertum est oportere, atq; ab initio renascentis ecclesiæ ita fieri oportuisse, vt graues contro- uersia, & de rebus ad Christianã rē publicam pertinentibus cōtentiones, plurium uirorum, eorumq; pruden- tum fide & pietate instructissimorū iudicio, auctoritate maximi Pontifi- cis definiantur. Nam & illud satis di- uulgatum est, rectius esse Conciliū, quod plurimorum iudicio, & delibe- ratione conficitur, & comprobatur. cap. prudentiam, de off. deleg. in prin- cip. quod & Innocentius Papa pri- mus admonuit in epistola .ij. ad Vi- ctricium Episcopū Rhotomagēsem. cap. extra conscientia. lxiiij. dist. & in cap. de quibus. xx. dist. Hinc sane fit, congregationem, & conuocatio- nem praelatorum ecclesiæ catholicæ, (quam hac in parte Cōcilium appel- lamus) utilem, ac necessariam fore ad dubiorum in christiana religione con- tingentium consultationem, consilio- rum collationem, iustamq; & catho- licam definitionem: quæ, cum de re- bus arduis fieri debeat, a ratione dedu- citur naturali dictante, res graues cau- tissime, & prudentum, pluriumq; cō- silio præmissis examinandas, tractan- dasq; esse, quo res ipsæ meliorem, & reipublicæ salubriorem adsequantur descisionem. Apostoli sane cōsulti ab Antiochenis de quæstione illa, quæ uniuersam ecclesiam illam conturba- bat docentibus quibusdam, etiam gen- tes ad Christum cōuersas legē Moy- si vna cum lege euāgelica seruare de-

bere, Paulo, & Barnaba cōtradicenti- bus, Hierosolymis Cōcilium fecerūt Petro ecclesiæ uniuersali & illi Cōci- lio Præsidente: qui post diligentem quæstionis examinationem quibus- dam partem diuersam tuentibus pro- tulit, ac pronuntiauit veritatis senten- tiam, quæ a Cōcilio probata decre- uit, gentes legem Christi professas, ab omni Mosaycæ legis seruitute libe- ras omnino esse. Iuxta quod decretū concilij nomine Antiochenis respon- sum est, ita spiritui sancto placuisse, quemadmodum Lucas testatur acto- rū. cap. xv. Qui in specie scribit Pau- lum & Barnabam legem Christi a- pud Antiochiam prædicantes p hac consultatione Hierosolymas accessis- se, vnde apparet ab ipso apostolorum tempore concilia originem habere.

¶ Post apostolorum ætatē Victor Papa huius nominis primus, a Pe- tro vero decimus tertius conciliū Ro- mæ celebrauit circa diem solennita- tis paschalis, quo definitum est, vt ea solennitas die dominico peragatur: quo quidem tempore Victoris eius- dem iussu cōuētus Episcoporum, & concilia per singulas quasq; prouin- cias conuocantur: ex quibus missis hinc inde super eadem controuersia e- pistolis vnum hoc ecclesiasticum do- gma confirmatur: sicuti Eusebius tra- dit lib. v. Eccles. Historiæ. cap. xxiiij. tex. singularis ad hoc in cap. celebri- tatem. de consecrat. distin. .ij. Nam & Beda in chronicis scribit in Cæsaria Palestinæ hoc fere tempore: nē pe- ïperate Helio Pertinace a Theophi-

Primæ partis

lo & alijs Episcopis Cōcilium fuisse super celebratione Paschæ celebratū. ¶ Cornelius item Romanus Pontifex vicesimus a Petro Romæ Concilium habuit aduersus Nouati hæresim, quæ negabat, lapsos per pœnitentiam salutē consequi posse. Fuitq; cōcilium istud admodum celebre, cōgregatum quidem ex sexaginta Episcopis, totidemq; presbyteris, ac diaconis pluribus auctore eodē Eusebio lib. vi. cap. xxxiiij. Extat hac de re Cypriani liber, qui de lapsis inscribitur, vbi multis auctoritatibus hæresim istam cōuincit: idem fecere diuus Ambrosius lib. j. de pœnitentia. Et Chrysostomus in lib. de reparatione lapsi. atq; in Nicæno Concilio cap. viij. eadem hæresis simul cum auctoribus improbatur.

¶ Sub eodem Cornelio Papa diuus Cyprianus apud Carthaginem concilium celebrat super ea questione: an baptizati ab hæreticis venientes ad ecclesiam essent rebaptizandi: quo decretum, ac responsum est ab ipso Cypriano Episcopo Carthaginensi, & ab omnibus fere Episcopis, & sacerdotibus Africanis, oportere, vt baptizati ab hæreticis ad ecclesiam accedentes rebaptizentur. Quod quidem decretum Cornelius Papa Romæ concilio inito omnium Episcoporum, & sacerdotum Italiae, catholice vt falsum dogma, abiiciendum fore statuit. tradens sola pœnitentia purgandos esse eos, qui ab hæresibus ad fidem catholicam redierint: eosq; verum baptismum suscepisse, qui ab hæ-

reticis fuerint baptizati: quemadmodum Eusebius lib. vij. Ecclesiast. historiae. cap. ij. testis est. Concilium autem hoc Africanum cum omnium Episcoporum sententijs habetur inter Cypriani opera. ij. Tomo. Nec tamen vllā ex hoc hæresis notam patitur diuus Cyprianus, vir fide, virtute, ac pietate præstantissimus. Is etenim in re tunc ambigua ob variam Episcoporum contentionem sententiam dixit, minime tam pertinaciter mo defensurus, sed omnino paratus ab alijs meliora docentibus corrigi: mutaturusq; sententiā si melioribus argumentis veritatem fuisset edoctus. Sic sane Episcopi Africani, qui cum Cypriano falsū dogma edidere, postmodū a Cornelio, Lucio, & Stephano summis Pontificibus edocti priorem opinionem meliori sententiā mutarunt. Igitur hinc apparet a Cornelio Papa Romæ Concilium ad hunc errorem extirpandum celebratum fuisse.

¶ Deinde Apostolicam sedem regente Dionysio vicesimo quarto Papa a Petro, tēporibus Galieni Cæsaris cōuocatum est Concilium prouinciale Antiochiæ aduersus Paulum Samosatēnū, qui abiecta, & indigna a Christo prædicans negabat, cum de cælo descendisse, sed fuisse communis naturæ hominem: ac deniq; assererat, Christum hominē iustum fuisse: non deum. Cuius Concilij meminit Eusebius lib. vij. Eccles. historiae. cap. xxiij. & xxiiij. Qui commemorat, Paulū Samosatēnū ab Episcopis, &

alijs sacerdotibus magnis rationibus,
& auctoritatibus hæreseos damnatū
fuisse: eiusdem concilij meminit idem
Eusebius eo. lib. vij. cap. xxix.

¶ Paulo post, cū Marcellinus Papa
vigésimus octauus a Petro Diocletia
ni Cæsaris metu perterritus in tēplo
Isidis, et Vestæ idolis thurificasset, cō
ciliū centū & octuaginta Episcopoz
in Sinuessæ Campaniæ vrbe congre
gatū est, vt de illa thurificatione sum
mus Pontifex cōuinceretur, & conui
ctus pœnitentiā tāti criminis ageret,
sicuti & vere pœnitēs: conciliū ingres
sus pœnā peccati humili deuotione
petijt. Meminere hui⁹ cōciliij Platina
lib. de vitis Pōtificū in Marcellini vi
ta: & Nicolaus Papa in ep̄la ad Mi
chaelē Imperatorē: Gratianus in cap.
Nunc autē. xxi. dist. ac deniq; etiā si
varia Historici hac de re tradiderint,
extant huius synodi acta primo cōci
liorū Tomo post ep̄las eiusdē Mar
cellini, qui tandē martyriovitā ipsam
pro religione Christiana post thurifi
cationis pœnitentiā finiuit. Nec vnq;
hic Pōtifex hæreticus fuit: quippe q̄ si
dem rectā minime amittēs, crudelissi
morū tormētorū metu nō simplici
mortis genere victus, in cōfessiōe fidei
aduersus intēta supplicia carnificum
violētia cōstās, sortisq; nō fuerit, Chri
stiq; ecclesiā p̄ hāc thurificationē scā
dalizauerit: cōtinuo tamen ad cor re
uersus pprię infirmitatis grauissime
pœnitēs cōfessionis cōstātia vsq; ad
mortē, acerrimoq; martyrio gloriose
consumptus Christi fidē stabiliiuit.
¶ Post Marcellinū sub Marcello Pō

tifice Ancyraē, q̄ ciuitas Gallatiæ est,
conciliū Ancyranū celebratū fuit, ad
uersus eos, qui reuertentes ad fidem, a
quā tormētorū metu defecerāt, recipere
recusabant. Fuitq; prouiciāle cōci
liū, sed admissum ac probatū in sexta
synodo Cōstantinopoli celebrata: vt
patet in eiusdē sextæ synodi cap. ij. et
in cōcilio Florētino sessione septima,
citaturq; a Gratiano in illo aureo de
cretorū opere: vbi appellatur cōciliū
Ancyritanū. cap. p̄sbyteros, qui. l.
dist. cap. si qua de rebus. xij. q. ij. cap.
desponsatas puellas. xxvij. q. j. & ali
bi sæpissime.

¶ Deinde sub Melchiade Papa huius
nominis primo, qui a Petro fuit trice
simus primus, isq; sedē Apostolicā te
nuit post Eusebiū Romanū Pōtificē
Anno fere tricētesimo decimo a Chri
sti natalibus paulo ante cōciliū Nicæ
nū Neocæsariēse cōgregatū est, cuius
canones recepti fuere a sexta synodo,
& passim a Gratiano citatur p̄sertim
xxvij. dist. cap. presbyter. & xcij.
dist. cap. diaconi. Hui⁹, & Ancyranū
cōciliij meminit Isidorus in princip.
cōciliorū: sicuti & idē relatū est. xvi.
dist. cap. prima adnotatio, cuius hæc
sunt verba. Prima annotatio Ancy
ritanæ synodi dicitur, q̄ ante Nicænā
feri fuisse: sed propter auctoritatē ma
iorē postponit, in q̄ patres decē & o
cto statuerūt canones viginti q̄tuor,
quorum auctor maxime Vitalis An
tiochenus Episcopus extitit. Secunda
Neocæsariēsis, q̄ post Ancyritanā, et
Antiochenā legit fuisse, in qua patres
decem, & septē statuerūt canones vi

Primæ partis

ginti quatuor, quorū auctor maxime Vitalis Episcopus Salonitanus extitit. Hactenus Isidorus: ex quo illud est colligendum, synodū, quā Isidorus appellat Antiochenā, eam esse, cuius paulo ante meminimus, & quæ aduersus Samosatēnū Paulū fuit celebrata. Harū item synodorum mentionē facit text. in cap. quoniam sanctæ. xvi. dist. cū alijs, quæ receptæ fuerūt in sexta synodo Cōstantinopolitana cōgregata, cuius canones editi post eandē synodū fuere sub Iustiniano in Trullo, quod erat palatiū, aut Regia quidē ipsorū Cæsariū apud Cōstantinopolim. Huius etenim synodi in Trullo habitæ canones sextæ synodo, quæ ante sub Cōstantino Cæsare cōgregata fuerat, passim a veteribus auctoribus tribuunt. Nam & Gratianus in dict. cap. quoniam sanctæ. et in cap. precipimus. xciiij. dist. atque alibi frequenter ex sexta synodo canones adducit, qui apud Cōstantinopolim post sextā synodū editi fuerūt. Cuius rei maximum est testimoniū apud Gratianū in cap. habeo librū. xvi. dist. Et in septima synodo generalis actiōe quarta, cuius meminit text. in ca. sextā. dist. xvi. quo in loco, ut vere adnotauit, glo. ibi, falso legitur sextæ synodi: cū legendum sit septimæ. Est autē Neocæsaria vrbs Cappadociæ quæ vrbe Lycus amnis præterfluit auctore Plinio lib. vi. ca. iiij. Eiusdem meminere alij Geographi, præsertim Ptolemæus lib. v. cap. vi. Dicitur hodie Trapezuntiū sedes quidē Turcici imperij priusquā magna Christiani nominis iactura Constantinopolis eiusdem gentis tyrannidi subiecta esset.

¶ Idem præterea Melchades Papa in cap. placuit. xiiij. q. ij. insinuat, cōciliū aliud eius ætate celebratum fuisse, cui ipse Melchades præsens fuerit: idque appellat magnum concilium. Et hæc quidem sunt cōcilia, quæ Nicænam synodum præcessere. Imo & quibusdam visum est ab ipsis Apostolis alia concilia celebrata fuisse præter ea, quorum superius mentionē fecimus. Nam act. cap. vi. Cum ortum esset murmur Græcorum aduersus Hæbreos, eo quod despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum: duodecim Apostoli cōuocauerunt multitudinē discipulorū super hac re, & elegerunt septē viros plenos spiritu sancto, et sapiētia, quos constituerūt ad hoc opus. Itē cap. j. eiusdem historiæ scribit Lucas, vndecim Apostolos duce Petro conciliū congregasse ad eligendū Mathiā loco Iudæ Scariothæ. Horū omnium cōciliorum meminimus, ut ostenderemus ante synodū Nicænam plurima concilia celebrata fuisse.

¶ Demū Cōstantino Cæsare Helenæ filio imperāte, qui Christianæ religionis fide Romanorū muniuit imperiū, sub Syluestro Papa huius nominis primo, tricesimo vero secundo a Petro, sanctissimi Episcopi ex vniuerso orientali, & occidentali orbe tertium decem & octo apud Nicæan urbem Bithyniæ in vnum congregati concilium, & synodum celebrarunt aduersum Arrium presbyterum Alexandrinum Arrianæ hæresis auctorē: in qua synodo ea hæresis conuicta, & damnata fuit: edi-

tiq; fuere in eo cōcilio canones quidā maxime vtilēs ad Christianæ reipublicæ vtilitatē: quorū frequētissima mētio fit a Gratiano in præcitato decretorū libro. Contigit autē hui⁹ synodi Nicænæ celebratissima congregatio Anno a Christi natiuitate tricētesimo vigesimo quarto iuxta cōputationem Eusebii in lib. de tēporibus; vel vigesimo quinto secūdū initiū canonū eiusdem cōcilij: vbi scriptū, & memoriæ mandatū extat, Nicænā synodū congregatā fuisse æra tricētesima sexagesima tertia; & tamen auctores in hoc omnino nō cōueniūt, illud certū est sub Syluestro Papa huius noīs primo, & sub Cōstātino Cæsare Helenæ filio hoc cōcilium celebratū fuisse, & ab ipso Romano Pōtifice cōprobatū: quēadmodū passim veteres Historici testātur: maxime Ruffinus in lib. x. historiæ Ecclesiast. cap. j. & sequētibus. Isidorus in principio conciliorū cap. prima aut. xvj. dist. & Epiphani⁹ iūterpres Historiæ Tripartitæ lib. ij. ac Theodoritus lib. j. Eccles. histori. cap. vij. & multis sequentibus. atq; isthæc ratio temporū fere omniū consensu recipitur.

¶ Hinc apparet apud Bedā in lib. de tēporib⁹ cap. lxxv. depravatā fuisse lectionē vitio impressorū, dū hoc cōciliū Nicænū tēporib⁹ Iulij Papæ primi tribuitur: idē fit in cap. sexta synodus. xvj. dist. quo in loco Gratianus ita Bedā retulit. Idē vitiū est apud Sozomenū li. ij. Tripartitę cap. j. & li. j. eiusdē Sozomeni cap. xvij. cū inter Syluestrū primū, & Iuliū primū Ro-

manā atq; apostolicā sedem habuerit Marc⁹ prim⁹ hui⁹ noīs Roman⁹ Pōtifer, a q̄ diuus Athanasius canones Nicæni concilij petijt cap. septuaginta. dist. xvi. ex epistola eiusdē Athanasij ad Marcū Pōtificē Romanū: quod & p̄ter alios aduertit Card. a Turre Cremata in dict. cap. sexta synodus. Hoc ipsum colligit ex cap. in sancta. ij. q. vij. vbi Iulius prim⁹ refert canones Nicænæ synodi: nec meminert eius Pōtificatu eā celebratā esse. vnde cōiectura deducitur iā ante ipsum celebratā fuisse: licet nō omnino cōvincat hæc ratio. Potuit sane Beda concilium Nicænū ex eo Iulio primo tribuere, quod idē Iulius iterū impium Arrij dogma ecclesiā Catholicā infestās, & scādalizās Romæ conuocatis pluribus Episcopis Nicænā synodū cōfirmās dānauerit: sicuti lib. iij. Tripartitæ Historiæ latius, & ordinatē enarrat: licet nō fiat expressim mētio huius Romani concilij: sed tamen habentur omnia, quæ aduersum Arrianos ipse Iulius summus Pontifex diligenter, & catholice gesserit.

¶ Imo & Syluester prim⁹ habuit Romæ cōciliū pluriū Episcoporū p̄sente Constantino post Nicænā synodum, canonesq; in eo edidit, quorum aliquot a Gratiano citantur potissime in cap. a subdiacono. xcij. dist. ca. præsul. ij. q. iij. atq; in hoc concilio Romano idem Syluester Nicēnam synodum, eiusq; decreta recepit.

¶ Ab hoc Concilio Nicæno iuxta quorundam sententiam originem habere concilia. glo. in cap. futurā. xij.

Primæ partis

q. j. & ibi doctor Bart. in. l. j. in rep. num. xxxi. C. de sacros. eccles. tex. in cap. quoniam sanctæ. & cap. sancta. & cap. sexta. versic. prima synodus. xvi. distin. cap. j. distin. xv. & in. l. nos reddētes. §. suscipimus. C. de sūma trinit. & fide catho. l. quicūq;. C. de hæret. & in Auth. de ecclesiast. titulis. in principio. Quibus in locis Nicæna synodus omnium prima dicitur: idem q; asseuerant veteres Historiographi, qui conciliorum mentionem fecere: apud quos Nicæna synodus absq; vlla controuersia prima appellatur. idem probat. tex. in cap. sicut sancti. Et cap. sancta Romana. xv. dist. quibus vere obijcitur, quod ante synodum hanc Nicænam ipsa quidem apostolorum ætate conciliorum congregatio cœperit: quemadmodum ex his, quæ modo tradidim⁹, manifestissime constat: vnde controuersia deducitur, qua quæri solet, cur Nicæna synodus censeatur omnium aliarum prima? Cui quæstioni prænotandum est conciliorum, & synodorum ecclesiasticarū esse quatuor species. Est etenim concilium Episcopale, prouinciale, generale, quod & vniuersale quidā appellāt, aliud & quartum, quod medias partes obtinet inter prouinciale, & generale. Horum quodlibet in specie proponam, licet hanc distinctionem ita integram pauci ante nos tradiderint. Nam glo. in cap. j. distin. xvij. vbi doct. maxime Præp. et Card. a Turre cremata. y. l. ad secundum. Panormit. in cap. osi⁹. de elect. Antoni. de Rosellis in tract.

de concilijs. q. v. Card. in procmio. Clemēt. §. hæc sane. Hostiens. in summa tit. de cōstitu. §. quis possit. vers. conciliorum. Innocent. Anto. Abb. & Imola num. xvi. in cap. graue. de p̄bēd. rursus optime idē Card. a Turre cremata in sūma de ecclesia. lib. iij. cap. iij. tres conciliorum species explicarūt. Generale quidem, Prouinciale, & Episcopale. Nos quartum addidimus, omiſſis aliorū distinctionibus. ¶ Est ergo conciliū Episcopale illud, quod celebrat Episcopus cum abbatibus, & clericis sibi subditis ad ea tractanda, q̄ ad curam pastoralem attinet. cap. decernimus. cap. de cōcilijs. cap. habeat. xvij. dist. Panor. in cap. ex gestis. de cleri. non resident. & oēs hi, quorum in præcedenti vers. mentionem feci. Abb. & Areti. in cap. sicut. de accusat. Et hoc est singulis annis semel celebrādum cap. Abbates. xvij. q. ij. cap. annis singulis. xvij. distin. Cōciliū Basiliēse sessione. xv. Abb. in cap. ex ore. ij. notab. de prui leg. Card. & Doct. in distin. cap. sicut. Abb. in cap. conquerente. col. iij. de off. ordi. quorum opinio communis est. nā & eādē tenet Abb. in cap. olim. in. j. notab. de cēsib. & in dict. cap. graue. iij. notab. late Henri. Botæus Bressianus parte. j. eius tractatus, quem de synodo Episcopali peculiarem fecit. Habuere autē synodi Episcopales originem secūdū Card. a Turre Crema. in dict. cap. iij. et in dict. cap. j. dist. xvij. ab eo Concilio, quod conuocatis senioribus habuit Hierosolymis Iacobus Episco

pus Hierosolymitanus p̄ sedanda cōtentione illa, quæ aduersus Paulū orta fuerat : cuius meminit Lucas cap. xxi. act. apostolorum.

¶ Concilium vero prouinciale est illud, quod Archiepiscopus, vel primas alicuius prouinciæ cōgregat cōuocatis Episcopis eiusdem prouinciæ ad ea negotia definiēda, quæ pertinet ad totius prouinciæ spiritualem administrationem. huius meminit tex. in cap. si quis Episcopus. cū duobus sequentibus. xvij. dist. cap. j. de off. legat. cap. sicut. de accusat. cap. graue. de prebend. cap. non oportet. xvij. dist. cap. Si quis Episcoporum. xcij. dist. Hoc prouinciale Concilium originem habuit ab eo, qđ Paulus Apostolus apud Miletū conuocatis senioribus prouinciæ Ephesinæ celebrauit. act. cap. xx. Concilia quidē prouincialia olim bis in anno celebranda erant ex decreto Nicēni concilij canone. v. & cap. habeatur. xvij. dist. at in sexta synodo canone. viij. & in septima cap. vi. Patres decreuerunt, quod saltem semel in anno prouinciale concilium qualibet in prouincia haberetur. cap. quoniam quidē. xvij. dist. At in concilio Basiliensi sessione. xv. statutum est, vt ad minus de triennio in triennium celebretur.

¶ Quandoq; concilium prouinciale celebratur a Legato Romani Pontificis, vocatis Episcopis & praelatis illius prouinciæ, ad quam e latere summi Præulis missus fuerit. capit. regula. §. porro. iij. dist. cap. ij. de off. legat. in. vi. cap. vlti. de offic. legat.

etiam sine speciali commissione. Nā cum Legatus a latere sit ordinarius, & ordinario similis, poterit Concilium prouinciale, quod Archiepiscopus, aut primas celebrare possit, ipse congregare iure ordinario legationis secundum Ioan. Andre. Bald. Card. Antoni. Abb. & Imola in cap. quod translationem. de off. legat. Speculator. inti. de legato. §. superest. vers. nūquid legatus. Hostiensis in summa tit. de legato. §. quid pertinent. vers. nunquid legatus. quorum opinio cōmunis est, vt asserit card. Iacobatius. lib. iij. de concilio art. j. q. penult. eadem opinionē sequitur Archid. & doct. in dist. §. porro. contra glo. ibi.

¶ Huiusmodi cōcilia prouincialia celebrata fuerunt ante Nycēnam synodum : quod ex traditis hoc in capite apparet. Nam concilium prouinciale non vnum quidem : sed plura celebrata fuere sub Victore primo de Paschatis solennitate. Item conciliū Antiochenum sub Dionysio Romano Pontifice. Et Ancyranum sub Marcello, atq; Neocæsariense Melchiadis Pontificatu. Et hæc, aliaq; prouincialia concilia Nicēnam synodum precesserūt. Paulo post Nicēnā synodū decem & nouē Episcopi Hispaniarū concilium prouinciale fecerunt in Eliberi, quæ vrbs olim sita fuit p̄pe hāc Granatensem ciuitatem, quemadmodum communi omnium consensu receptū est: cui synodo prouinciali subscripsit, & præsens fuit Osius ille Cordubēsis Episcopus, qđ & synodo Nicēnæ præsens fuerat, ac subscripserat.

Primæ partis

Deinde regum Hispaniarū cura, & solitudine, ac Episcoporū in Christianam religionē maximo zelo, quo mores hominum ad veram pietatem, & dei cultum instituerentur, frequentissime apud Toletū urbē, aliasq; citioris, et vltioris Hispaniæ ciuitates, fuere prouincialia Cōcilia celebrata: e quibus canones plurimi a Gratiano alijsq; veteribus autorib⁹ admodum vtilis Christianæ reipublicæ passim citantur. Iam diu, quod dolēdum est, hæc prouincialium Conciliorum cōgregatio in desuetudinē abiit magna cum religionis Christianæ iactura: tametsi nostra ætate sub Paulo tertio Romano Pontifice: & inuictissimo Carolo Cæsare Hispaniarum Rege Anno millesimo quingentesimo tricesimo sexto Hermanus Coloniensis Archiepiscopus Concilium prouinciale celebrauerit: quod multis nominibus a viris doctrina, & eruditione præstantissimis laudatissime cōmendatur. Etenim præter multa, quæ synodus hæc prouincialis continet de munere Episcoporum, de officio, & moribus sacerdotum, de visitatione, deq; multis alijs ad salubre regimē cuiuslibet catholiciæ diocesis pertinentibus, christianæ institutionis enchiridiō habet, quo plura christianæ doctrinæ rudimenta ad perpetuam salutem necessaria compendio tradūtur. Quod si Archipræsules curam a veteribus canonibus sibi iniūctam diligenter hæctenus habuissent in his synodis prouincialibus congregandis, dubio procul non ita in præcipitium

sacerdotum mores, & ecclesiastica disciplina ruerent. Eadem ratione oporteret plurimumq; cōueniret moribus instituendis, quod synodus Episcopalis frequentius, q̄ modo, fit, & si non singulis annis: non quidem vt multi canones, & constitutiones statuerentur, sed vt Pastor ex clericorum, & sacerdotū publica delatiōe sciret quo morbo eius oues, quas pascendas adsumpsit, laborent, & an veteres canones custodiantur, omni cura, ac solitudine conuocetur. Nos etenim priusquam generale Tridentinū Cōcilium a Paulo tertio indictum fuit, vt aliqua ex parte muneri satisfacere mus, quod nobis Caroli Cæsaris beneficio, & electione idē summus Pontifex Paulus cōmiserat, dum Asturicensis ecclesiæ regimen Episcopale nacti sumus: synodū Asturicæ Episcopale celebrauimus: qua diuini numinis gr̄a patrocināte cōstitutiones aliquot edidim⁹ ad morū, & Christianæ doctrinæ institutionem, tunc quidem experti fuimus, q̄tū referat episcopos vigilantes esse oculatissimos, ac diligentissimos in perscrutandis totius diocesis moribus & negotijs: quorum in publicis synodis maxima, & admodū utilis fit indagatio. Apud Gallos anno millesimo quingentesimo vicesimo octauo Parisijs Antonius a Prato tituli sancte Anastasię presbyter cardinalis, Archiepiscopus Senonēsis prouinciale concilium habuit, quo suffraganeorum cōsilio decreta q̄dam promulgauit, quibus Lutheri, & aliorū hæreticorum pestilentissimum virus

detexit, & improbauit: deinde & nō nullas adiecit constitutiones, quibus insolēscētes eo tēpore mores, & sup- pullulantes quidam excessus compri- merētur. Laudāda enim est hęc prae- latorum cura: siquidem frequens con- ciliorū celebratio p̄cipua est agri do- mini cultura, quippe q̄ deformata re- formet, & vineam domini, quā is Epi- scopis omnibus p̄cipue colendam ex- posuit, ad frugē vberimā fertilitatis adducat.

¶ De concilijs autem generalibus il- lud est p̄mittendum, quod duplici ra- tione possunt cōsiderari. Primo qui- dem ex parte eorum, qui ad ea vocan- tur: Secundo ex ratione auctoritatis. Nā quoties auctoritate Romani pō- tificis negotium totius ecclesie tracta- tur, cōuocatis ex omnib⁹ totius chri- stiani orbis prouincijs catholicis Epi- scopis, dicitur hęc congregatio Con- ciliū generale primo modo, aut vni- uersale, idemq; cecumenicum: quia cecumene græca dictio orbem terra- rum significat. Hoc conciliū plena- rium a quibusdam appellatur. Huius cōcilij meminit glo. in summa. xvij. dist. quam ibi doct. sequitur: & pro- batur ex pluribus eiusdem distinctio- nis canonibus: & cap. significasti. de elect. cap. regula. §. porro. ij. dist. Sed si ab ipso Romano Pontifice cō- ciliū celebretur, non quidem voca- tis toti⁹ orbis christiani episcopis (cō- gregatis tamen Italiae praelatis, aut al- terius prouintiae) ad definitionem ali- cuius negotij constituendam, q̄ apud omnes christiani principatus p̄latos,

vt vniuersale dogma recipiatur, hoc conciliū generale, & vniuersale dici poterit: nō primo, sed secūdo modo: nempe ratione vniuersalis auctorita- tis, quam habet ab ipso Christi vica- rio, quemadmodum explicat Cardi- nalis a Turre cremata in lib. iij. de ec- clesia cap. iij. Et in summa. xvij. distin. art. primo. Præposit. in ca. canones. num. xvij. distin. xv. Hęc vero po- sterior vniuersalis cōcilij appellatio non ita, vt prior, propria est: ex ea ta- men quarta conciliorum species de- ducitur.

¶ Est enim alia Cōciliorum species, q̄ medias obtinet partes. Nā q̄dam cōcilia ita sunt instituta, & celebrata, vt nec prouincialia, nec generalia, aut vniuersalia dici proprie possint. Cō- ciliū siquidē ab ipso Romano Pō- tifice de rebus vniuersalibus cum pau- cis episcopis congregatum, etiā si vni- uersalem auctoritatem habeat, vniuer- sale, aut generale vere, ac proprie dici nō potest: nec tamē prouinciale recte appellabitur. Huiusmodi plura sunt Concilia, q̄ Romæ a Pontificibus vo- catis proximis Episcopis, & Cardina- libus cōgregata fuerunt: atq; ita com- memorantur plura Romana Conci- lia, q̄ generalia minime dicuntur: quod paulo post demonstrabitur. Sic Con- ciliū illud, cuius meminit Lucas act. cap. xv. proprie generale non fuit: quia ad id minime fuere vocati omēs Apo- stoli, nec alijs curā spiritualemente eo tēpo- re, vt p̄lati, habentes. Idem respondē dū est de concilijs, q̄ Romæ Victor- primus super paschatis solennitate, &

Primæ partis

Cornelius aduersus Nouati hæresim ante Nicænam synodum, & Syluester: item Iulius Primus post eandem synodum habuere, quorum superius mentionem fecimus. vnde sepissime canones citantur ex concilijs Romanorum Põtificum auctoritate, & ab eisdẽ celebratis: q̄ tamẽ concilia absq̄ dubio nusquã generalia dicta fuere. atq̄ ideo tunc est animaduertẽdum, eas canones editos fuisse a Romano Pontifice in concilio generali quidẽ ratione auctoritatis, sed non proprie: quia pauci Episcopi ad eam synodũ, non omnes totius ecclesiæ, fuere vocati. cap. in syno. lxiij. dist. notat Abb. in. q. j. incipienti. Episco. num. xxix. Rursus e contrario q̄dã concilia prouincialia nominantur, & censentur, q̄ tamẽ proprie prouincialia non sunt: etenim prouincialia dicuntẽ pprie, q̄ ab Archiepiscopo, Primate, aut Patriarcha cõuocatis eiusdẽ prouinciæ Episcopis celebrantur. Et hac ratione oĩa concilia olim ante cladem illã Hispaniarũ Arabibus eas occupantibus, celebrata prouincialia sunt. Alia tamen fuere ab initio renascentis ecclesiæ cõgregata, q̄ & si prouincialia dicantur, plurium tamen prouinciarũ Episcoporum conuentus, & cõgregatio efficit quidem, vt fere generalia sint: aut medias partes obtineant inter prouincialia, & generalia: qualia fuere concilium Antiochenum aduersus Paulum Samosatenu sub Dionysio Papa: Ancyranũ sub Marcello: Neocæsariense sub Melchiade, & plærãq̄ his simillima, q̄ nomen conciliorũ vni

uersalium habere non possunt: quia non fuerint a Romanis Pontificibus celebrata: nec ad ea vocati fuerint vniuersi orbis episcopi: nec itẽ vere prouincialia sunt: cum eorum cõuocatio modum excedat prouincialium synodorum: & p̄terea negotia tractauerint omnibus christianæ reipublicæ prouincijs communia.

¶ His p̄missis apparet ad propriam, & veram conciliorum originem dicendum esse: Cõcilia omnia procedere a ratiõẽ naturali, q̄ dictat, ardua negotia mature, & plurimũ iudicio, & consilio tractãda, & definienda fore: Cõcilia vero vniuersalia ratione auctoritatis, ab ipsis apostolis originem habuisse: Vniuersalia autẽ ratione cõgregationis, etate Constantini magni primum incepisse: omniumq̄ primã vere vniuersalem, & generalem synodum fuisse Nicenam. Nã (vt auctor est Isidorus lib. vj. Etymologiarum cap. xvi. cuius Gratianus meminuit in cap. j. distin. xv) canones generalium Cõciliorum a temporibus Constantini cõeperunt. In præcedentibus nãq̄ annis persequutione feruente docẽdarum plebium minime dabatur facultas: vnde Christianitas in diuersas hæreses scissa est: quia nõ erat Episcopis licentia conueniendi in vnum, nisi tempore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatẽ Christianis libere congregari. Hæc Isidorus, cuius opinionem posteriores historici sequuti sunt: & varijs ac pluribus conciliorum Canonibus Nycæna synodus omnium prima censetur, vt pro

bat

bat tex. in dict. cap. j. Et hoc in capite
sæpius respõsum est maxime in vers.
Ab hoc Nicæno concilio.

¶ Post Nicænam synodum & aliæ
synodi generales celebratę fuerũt, quo
rum præcipuas modo commemora
bimus rationem vniuscuiusq; tempo
ris habentes ad veterum canonum fa
ciliorem intellectum.

¶ Secunda synodus generalis Con
stantinopolis celebrata est tẽporibus
Gratiani, & Theodosij Principũ sub
Damaso Papa huius nominis primo.
Huic synodo fuere præsentēs cẽtum
quingenta Episcopi, qui eidem sy
nodo subscripserũt. Fuit autem hæc
secunda synodus congregata Anno
Domini tricentesimo octuagesimo o.
ctauo secundum Faustinum, qui scri
bit a Nicæna synodo ad hanc secun
dam fluxisse annos sexaginta tres, vn
de conuenit cum Eusebio, qui Nicæ
nam synodum tribuit Anno Domi
ni tricentesimo vicesimo quinto. In ip
sius quidem concilij initio adest testi
monium, hanc synodum congregatã
fuisse Aera quadringentesima decima
nona, qui numerus conuenit Anno
Domini tricẽtesimo octuagesimo pri
mo. Prosper autẽ Aquitanicus post
Eusebij chronicon scribit, hoc concil
ium celebratum fuisse Anno Domi
ni tricẽtesimo octuagesimo tertio sub
Gratiano, & Theodosio seniore, con
uenisseq; ad hanc synodum centum
octuaginta patres. Itaq; parum cõue
nit inter hos autores quo anno fuerit
concilium hoc celebratum. Constat
quidem synodum hanc congregatam

fuisse temporibus Gratiani, & Theo
dosij senioris: quemadmodum appa
ret ex Ecclesiastica historia tripartita.
lib. ix. cap. xij. & sequẽtibus: ac Theo
dorito lib. v. ca. viij. Prospero Aequi
tanico in additiõibus ad Eusebij chro
nicon: & Isidoro in principio concil
iorum. & cap. prima autem syno
dus. xvi. distin. Quam ob rem qui
dam hoc concilium Imperio tantum
Theodosij tribuunt, licuti visum est
Isidoro lib. vi. Etymo. ca. xvi. cap. j.
dist. xv. Gelasio Papæ in cap. sancta
Romana. ead. dist. Ex eo quod cum
Gratianus & Theodosius concord
animo diuisam haberent Imperij ad
ministrationem, & Italia, Gallia, at
que Hispania a Gratiano: Constan
tinopolis, Thracia, Græcia, & re
liquæ Orientis prouinciæ a Theo
dosio regerentur, ipseq; Theodosius
tempore huius concilij Constantino
poli adesset, eamq; urbem solus ob
tineret, ab historicis eius tantum men
tio fit, cum de hoc concilio tracta
runt. Rursus Beda in lib. de ratione
temporum cap. lxxv. cap. Sexta syno
dus. xvi. dist. hoc concilium Impe
rio tantum Gratiani tribuit, eo quod
Gratianus primum Romanum Im
perium obtinuerit, ac demum Theo
dosium socium Imperij ob insignes
eius virtutes fecerit. Quasi ex hoc
Bæde visum sit, Imperij nomen, &
dignitatem penes Gratianum tan
tum fuisse. Gratianus autem occi
sus fuit a Tyrannis Anno Domi
ni tricentesimo octuagesimo septi
mo: quemadmodum idem Prosper

Primæ partis

Aquitanicus scribit: quod & verisimillimum esse ostenditur autoritate Pauli Diaconi: qui scribit, Gratianū mortuo Valente sex annos cum ipso Theodosio Imperium tenuisse ab anno vrbs conditæ. M. centesimo tricesimo secūdo: qui idem est cum Anno a natali Domini tricētesimo octuagesimo primo, si consideremus Christū natum fuisse ab vrbe condita Anno septingentesimo quinquagesimo primo: quod ex temporū ratione probatur. Hinc deniq; manifestū fit, nō recte cōputationē temporū factā fuisse a Faustino, dum is testatur, cōcilium hoc Cōstantinopolitanū celebratum fuisse Anno dñi tricētesimo octuagesimo octauo: cum iam eo Anno Gratianus mortem obierat. Mihi magis placet ratio temporū hac in cōtrouersia habita a Prospero Aquitanico, vt hoc cōcilium congregatum sit Anno Dñi tricētesimo octuagesimo tertio, aut saltē octuagesimo quarto ex his, quæ modo adduximus. Et quia in ipsius concilij præfatione scriptum est, id cōgregatū fuisse Siagrio, & Eucherio Cōsulibus: vel Euagrio, & Eucherio secundum Cassiodorū lib. tripartitæ. ix. cap. xij. Quorū Consulatus a Prospero, & alijs, qui Consulū rationē habuere, tribuitur Anno dñi tricētesimo octuagesimo quarto, a quibusdam octuagesimo tertio: a Marcellino comite in chronico hi Cōsules adscribuntur indictioni Nonæ, quæ conuenit Anno tricētesimo octuagesimo primo. Idemq; Marcellinus huius synodi celebrationē scribit cōtigisse sub

his Consulibus Siagrio & Eucherio, quæ quidem cōputatio conuenit testimonio ipsius concilij: vbi traditur ad rationem Aeræ eius tēpus, sicuti paulo ante notauimus.

¶ Hæc secunda synodus congregata est contra Macedoniū Episcopū Cōstantinopolitanū, qui negabat spiritū sanctum Deum esse. tex. in dict. cap. prima autem synodus. xvi. distin. & in cap. j. dist. xv. Atq; idē apparet ex historia Ecclesiastica, cuius modo mentionē fecimus. Illud tamē est aduertēdū, quod statim in initio huius synodi Nectari⁹ genere nobilis ordinat⁹ est, & cōstitut⁹ Episcopus Cōstantinopolitanus, vt in actis eiusdē cōcilij referatur, & asserunt Beda in lib. de temporibus. cap. lxxv. & cap. sexta synodus. & ca. sequenti. xvi. dist. Cassiodorus in tripartita lib. ix. cap. xij. quo in loco scribit ante electionem Nectarij, et post eam Timotheum Alexandrinū Episcopum fuisse. Nam et hic Timotheus Alexandrinus Episcopus huic synodo subscripsit, quod ex subscriptione manifestum fit. Hæc ideo adnotauimus, vt cōstet apud Gratianū in cap. prima autē synodus. xvi. dist. locū esse mēdosum: dū legitur, hæc synodū celebratā fuisse tēporibus Damasi Papæ Romani, Cyrilli Hierosolymitani, Nectarij Alexandrini. Est etenim legendū, Nectarij Cōstantinopolitani: aut Timothei Alexandrini. Eodē tpe Damasus Romę cū Episcopis ecclesię occidentalis conciliū solēne celebrauit ad eandē hæresim extirpandam: eiusq; negotium literis hinc inde

missis tractatum est ab utraq; syno-
do: quod Theodoritus, & Cassiodo-
rus in præcitatæ locis memoriæ tra-
diderunt: obtinuit tamen, vt cōsensu,
& autoritate Damasi, & synodi Ro-
manæ definitio Constātinopolitanæ
synodi, vt Catholica, omnibus cōmu-
nis esset: atq; ita hæc synodus præci-
puum nomen habuit, vt secūda gene-
ralis omnium consensu nuncupetur.
¶ Tertia synodus generalis apud E-
phesum, minoris Asiæ urbem mariti-
mā, congregata est sub Cælestino Ro-
mano Pōtifice huius nominis primo,
& Theodolio iuniore Imperium Ro-
manū obrinente, aduersus Nestorium
Constantinopolitanū Episcopū, qui
in beatam virginē blasphemans, purū
hominē ex sancta virgine Mariā na-
tum asseruit, vt aliam personā carnis,
aliā faceret deitatis: nec vnū Christū
in verbo dei, & carne sentiret, sed sepa-
ratim, atq; distincte alterū filiū dei, al-
terum filiū hominis prædicaret. Me-
minerunt huius cōcilij plures textus
iuris canonici præsertim cap. j. & ca.
sancta Romana ecclesia. xv. dist. cap.
sexta synodus. & ca. prima autē, xvi.
dist. Conuenereq; in vnū ad hanc sy-
nodū ducēti Episcopi iuxta Isidori te-
stimonium in dict. cap. j. Et Prosperi
Aquitani in Eusebii chronico: licet
tex. in dict. cap. sexta synodus. cētum
tantum Episcoporum, & in cap. pri-
ma autem. tercentum Episcoporū me-
minerint. Hoc vero concilium cōgre-
gatum est, & celebratū autoritate Cæ-
lestini Romani Pontificis, qui vices
suas ad id negotium cōmisit Cyrillo

Alexandrino Episcopo, vt is in con-
cilio legati Apostolicæ sedis officium
haberet autore Nicephoro in histo-
ria ecclesiastica: aut sane legatis a Roma-
no Pontifice constitutis Archadio ab
Italia destinato, & Cyrillo Alexādrī-
no, vt scribit Gelasius Papa in dict.
cap. sancta Romana. xv. dist.

¶ Quo autem Anno fuerit hæc sy-
nodus celebrata maxime dubium est:
illud certius videtur, quod hoc concilium
celebratum fuit Anno domini
quadringentesimo tricesimo, secundū
Faustinum in epitome: cui conuenit,
quod in principio eiusdē concilij præ-
notatum extat, id congregatum fuisse
Aera quadringētesima sexagesima o-
ctaua. Idem deducitur ex Marcellino
in chronico, qui hoc concilium adscri-
bit indiētioni decimæ tertiæ, quæ
conuenit Anno tricesimo post qua-
dringentesimum a Domini natiuita-
te. Idem Marcellinus asserit, & in hu-
ius concilij inscriptione additur, hoc
solenne concilium contigisse Theo-
dolio. xij. & Valentiniano ter Con-
sulibus, qui Consulatus iuxta Con-
sulum computationem conuenit An-
no quadringentesimo tricesimo tertio
secūdum Prosperum Aquitanicum:
aut tricesimo secundo iuxta computa-
tionem aliorum. Sic ipse Prosper An-
no penultimo Pōtificatus Cælestini
hoc cōcilium tribuit, & ita Anno tri-
cesimo quarto. Qua ratiōe inter Pro-
sperū, et ipsius synodi inscriptionē di-
scrimē est in annorū Christi numero,
& in Cōsulib⁹: nō in Anno sumi Pō-
tificatus ipsi⁹ Cælestini. Siquidē ipse

Primæ partis

Prosper annum tricesimum quartū penultimum fere esse censet Cælestini Pontificis, in ipsiusq; synodi initio testimonium adest Mariani Scoti, id cōcilium celebratum fuisse Anno penultimo Pontificatus Papæ Cælestini. Consules autem nominat Prosper Bassum, & Antiochum: quos itē ad hoc nominavit Cassiodorus lib. xij. historiæ tripart. cap. v. Quod vero Nicephorus scribit historiæ ecclesiast. lib. vnico, hoc concilium celebratum fuisse vicesimo quinto anno Theodosij iunioris, verisimile non est, cū is Imperium acceperit Anno domini quadringentesimo vicesimo sexto: vt autor est Prosper in chronico: & secundum eundem Cælestinus mortē obierit Anno fere quadringentesimo tricesimo quinto, quo viuēte certissimum est huius synodi celebritatē accidisse. Nisi dixerit quispiam Imperiū Theodosij initium habuisse ab Anno quadringentesimo decimo, quo (autore Prospero Aquitanico) Honorius Imperator Theodosiū iuniore fratris filium cōsortem fecit Imperij. Quam ob rem forsan videbitur quibusdam, synodum hanc tertiam tribuendā esse Anno domini quadringentesimo tricesimo quarto. Cui sententiæ consensit Prosper. Et videt̃ adstipulari Nicephorus, dum scribit eam congregatam fuisse vicesimo quinto Anno Imperij Theodosij. His accedit & Cassiodorus, qui eosdē Cōsules eo tēpore cōmemorat, quos ipse Prosper nominavit. Deinde annus penultimus Cælestini ad hanc rationem facit, quē Ma-

rianus Scotus adscribit huius cōcilij congregationi.

¶ Quarta generalis synodus apud Chalcedonē urbē, atq; Bithyniæ Metropolim presentibus sexcentis triginta Episcopis celebrata fuit sub Leone Romano Pōtifice huius nominis primo: & Imperio Martiani Imperatoris aduersus Euthychē Abbatē Constantinopolitanum, qui assererat, Christū post humanā adsumptionē non ex duabus naturis, sed ex sola diuina natura existere, & permanere. Extat de hac synodo testimoniū hoc in cap. j. & in cap. sancta Romana, xv. dist. & in cap. sexta synodus. & seq. xvi. dist. locū tenuere in hac synodo Romani Pontificis, vt eius legati, Paschasinus, Lucentius Episcopi, & Bonifacius presbyter, sicuti in prima eius actione traditum est.

¶ Constat autē hanc synodū cōgregatā fuisse tēpore Leonis primi Papæ, & Martiani Imperatoris: quo vero anno, maxime dubiū est apud autores. Nā in ipsius synodi inscriptiōe, & in titulo memoriæ traditur, eā celebratā fuisse Aera q̄dringētesima octuagesimā octaua, Valētiniano septies, & Auieno viris clarissimis cōsulibus. Numer⁹ Aerae supradict⁹ cōuenit anno dñi quadringētesimo quinquagesimo primo. Quo quidē Anno erat indictio quarta: sub qua in prima hui⁹ cōcilij actione apparet cōciliū celebratū fuisse. Atq; hæc est certior ratio tēpis: licet dicti Cōsules ab historicis tribuātur Anno dñi quadringētesimo quinquagesimo secundo, Marcellinus co-

mes in chronico indiētiōi quartę, que Anno quinquagesimo primo conuenit, vt diximus, hanc synodū tribuit: tamen si Cōsules nominauerit Martianum, & Adelphium. Faustinus scribit hoc concilium conuentum fuisse Anno domini quadringētesimo quinquagesimo sexto. Marianus Scotus id tribuit Anno domini quadringētesimo quinquagesimo secūdo consulis Opilione, & Vincornalo: quib⁹ tamen ab alijs annus domini quadringētesimus quinquagesimus quintus adscribitur. Sed & Mattheus Palmerius in chronico Eusebii hanc synodū Anno quadringētesimo quinquagesimo quarto referendam esse censet, illos quidem autores sequutus, qui tradiderūt eam celebratam fuisse Anno secundo Imperij Martiani, qui secundum eum nactus est Imperij regimen Anno domini quadringētesimo quinquagesimo tertio. Alij vero huius Imperij initium Anno domini quadringētesimo quinquagesimo adscribere statim post mortem Theodosij iunioris: quod magis conuenit primę huius synodi computationi.

¶ Hęc sunt quatuor primā generalia cōcilia, quorū meminit tex. in cap. j. dist. xv. & cap. sicut sancti. & cap. sancta Romana ecclesia. eadem dist. et in. l. nos reddētes. §. suscipimus. C. de summa trinit. & . l. quicunq;. C. de heret. & in auth. de ecclesiast. titulis in princip. Ex quibus autoritatibus illud plane constat, hęc quatuor concilia præcipuum nomen olim habuisse apud Christianę religionis culto-

res: atq; ita diuus Gregorius lib. j. epistola. xxiiij. ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanū de his sic loquitur. Sunt sancti euangelij quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor. Quod a Gratiano relatū est in dict. cap. sicut sancti. xv. dist. De his Isidor⁹ scribit in cap. j. eadem. xv. dist. Quod cōplectūtur quatuor hęc concilia totā fidem quasi quatuor euangelia: vel totidem paradisi flumina.

¶ Sed quia veteres canones octo vniuersalia, & generalia concilia commemorāt, sicuti expressum est in cap. sancta octo. xvi. dist. Ideirco aliorū quatuor generalium conciliorū mentionem faciemus hoc in loco, ex eo quod præcipua sint: reliqua, quę supra scripta octo celebrata fuerint, omittentes.

¶ Quinta igitur synod⁹ generalis celebrata fuit apud Cōstātinopolim sub Iustiniano Imperatore hui⁹ nominis primo, qui ius ciuile in pādectarū epistomen reduxit: nouellas, & institutiones ad faciliorem Romanarū legum interpretationem constituit. Hęc synodus cōgregata est ex centum quinquaginta sex Episcopis, quorum aliquot ex Italia ad concilium venerūt, habuitq; hęc congregatio autoritatē Romani Pōtificis præsidēte Menna Patriarcha Constantinopolitano. In hac synodo damnata fuit hæresis Petri Anthymi, Seueri, & aliorum, qui asseuerabant, trinitatem fuisse crucifixam. Item & hæresis Theodori damnata est, qui proterue contendebat, Mariam dei genitricē non fuisse.

Primæ partis

De huius concilij anno dubitant plerique. Quidam etenim hanc synodum tribuendam esse opinantur Anno domini quingentesimo quinquagesimo tertio. Quæ quidem cõputatio non conuenit his, quæ prima huius concilij actione referuntur. Ex ea enim constat Agapetum Romanum Pontificem post ceptam synodum statim ad eam accessisse: & eadem synodum celebratam fuisse, si eius initium consideremus indiçtiõne decima quarta, eo quidem anno quo summum Pontificatum habuit Agapetus, is vero fere vno anno obtinuit Apostolicam sedem: qui iuxta rationem eorum, qui diligenter numerum annorum obseruauerunt, fuit a domini natiuitate annus quingentesimus tricelismus sextus, cui indiçtio decima quarta omnino conuenit. Idcirco licet res ipsa dubia sit, nobis tamen magis placet, concilium hoc congregatum fuisse anno quingentesimo tricelismo sexto. Hoc autem concilium, ut apparet ex eiusdem actis, & historicis, cõtinuam habuit seriem temporibus Agaperi, Syluerij, & Vigiliij Romanorum Pontificum. Quorum duo primi fere tribus annis Apostolicum præsulatum habuere: Vigilius vero annis fere decem & septem. Vnde is peruenit ad annum quingentesimum quinquagesimum septimum: qua ratione effectum est, ut qui huius principatui adscribunt huius synodi celebrationem, existiment eandem synodum congregatam fuisse anno domini quingentesimo quinquagesimo tertio: imperij vero Iustiniani vicesi-

mo sexto. Quibus repugnat, quod initium huius concilij Agapeto Romano pontifici tribuendum est, iuxta ipsius concilij acta. Capitula vero huius synodi post modum edita fuere ab Eutychio Patriarcha Constantinopolitano anno imperij Iustiniani vicesimo septimo indiçtione prima. Qui quidem annus conuenit fere anno domini quingentesimo quinquagesimo tertio. Si quidem Iustinianus imperium nactus est anno domini vicesimo quinto, aut vicesimo sexto supra quingentesimum. Atque hinc occasionem, & causam habuere, qui hoc concilium adscribunt anno domini quingentesimo quinquagesimo tertio.

¶ Ex quibus manifestum est apud Gratianum in libro Decretorum mendosum esse codicem in cap. sexta synodus. & in cap. prima autem synodus. xvi. dist. dum ibi legitur, concilium hoc celebratum fuisse sub Iulio primo Romano Pontifice. Legendum vero est: temporibus Vigiliij Papæ, aut Agaperi: aut Syluerij. Nam Iulius Romanus Pontifex huius nominis primus iam ante hoc concilium fere centum octuaginta annis mortem obierat. Idcirco apertissime probatur emendanda esse litera in dictis canonibus: atque ita visum est Iacobatio, lib. j. de concilijs, pagina. xij.

¶ Huius quintæ generalis synodi mentio fit a diuo Gregorio in epistola. xxiiij. lib. j. et cap. sicut facti. xv. dist. in capit. quoniam facte. xvi. dist. et in sexta synodo actione. iij. & canone. ij. eiusdem sextæ synodi, et plerisque alijs in locis.

¶ Sexta synodus generalis congregata fuit sub Agathone Romano Pontifice huius nominis primo, & Constantino Imperatore quarto aduersus Sergium, Paulum, & alios Cōstantinopolitanos Archiepiscopos, qui impie docuerunt vnā volūtatem, vnā operationem in dispensatione incarnationis domini nostri, Iesu Christi: habitaque fuit apud Cōstantinopolim cōgregatis centum quinquaginta episcopis: ac locum Romani Pontificis tenuerūt eius legati Theodorus et Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus. Fuit in hac synodo dānata prædicta hæresis, cui hæresi accesserunt Macharius Antiochenus Episcopus vt constat actione prima huius synodi. Iratque eo tēpore Archiepiscopus Cōstantinopolitanus Georgius. Eiusdem synodi actiones habitæ fuerunt præsentate Constantino, & in secretario palatii, quod cognominatur Trullus: vnde frequentissime appellatur isthæc synodus ab eo loco, synodus in Trullo. Annus huius cōcilij (sicut & aliorum) varius est apud autores: nam Matthæus Palmerinus adscripsit hoc concilium Anno domini sexcentesimo octuagesimo secundo. Cui proxime accedit indiçtio nona, quæ anno octuagesimo primo conuenit: cui quidē indiçtioni & septimæ Nouembris diei apponitur prima huius concilij actio: vt verosimile sit, synodum hanc anno octuagesimo primo cceptam fuisse, & demum sequenti anno, & forsan alijs cōtinuatam: tametsi actiones omnes sextæ synodi, vt ex

eis cōstat, tribuatur indiçtioni nonæ, & Agathoni Pontifici. Agatho autē sedem apostolicam obtinuit secundū diligentissimam annorum computacionem annis sexcentesimo septuagesimo octauo, & fere tribus sequentibus. Vnde patet obseruata ratiōe indiçtionum, hoc concilium congregatum fuisse anno octuagesimo primo, & secundo supra sexcentesimum a natiuitate: cum vtriusque anni numerus complectatur nonam indiçtionem. Siquidem prima actio contigit mense Nouembri nonæ indiçtionis, quæ initium habuerat a mense Septembri, & reliquæ actiones contigerunt mensibus proximis etiam sequentis anni a natiuitate domini vsque ad mensem Septembris. Quamobrem indiçtio nona incepit anno domini sexcentesimo octuagesimo primo, & processit anno octuagesimo secundo: eademque ratiōe synodus ista Anno domini sexcentesimo octuagesimo primo initium habuisse videtur mense Nouembri: si consideremus indiçtionem nonam eo tempore Anno domini octuagesimo primo supra sexcentesimum conuenisse quo ad eius initium contingens mense Septembri, et deinde continuā fuisse anno sequenti octuagesimo secundo. Verū quia indiçtio ei anno dñi tribuitur, cuius maiore habet partem, fortassis verior erit computatio, si consideremus indiçtionem nonam incepisse tempore huius synodi a mense Septēbri anni a natiuitate domini octuagesimi supra sexcentesimum: eandemque indiçtionē durasse vsque ad in-

Primæ partis

tegrum mensē Augusti anni octuagesimi primi: quo anno mensis Septēber erat indiictionis decimę. Sic actiones eiusdem synodi omnes tribuuntur indiictioni nonę præter decimam septimam, & decimam octauam, quę contigerunt mense Septembri, & tribuuntur indiictioni decimę, cum actio decima sexta mense Augusti habita eiusdem anni tribuatur indiictioni nonę. Igitur hoc concilium potest adscribi anno sexcentesimo octuagesimo quo ad eius initium: & anno item octuagesimo primo quo ad eius continuationem. Atq; ita Sigibertus hanc synodum adscribit anno octuagesimo primo post sexcentesimum. Ex quibus hæc est verior obseruatio temporum, quãuis quidam hoc conciliũ celebratum fuisse scripserint Anno sexcentesimo septuagesimo quarto. Attamen in septima synodo actione quarta mentio fit huius sextę synodi, & traditur ibi eam fuisse celebratam anno fere decimo quarto Imperij Constantini: qui deniq; annus proximus apparet anno octuagesimo primo post sexcentesimum a natiuitate domini. Idem probatur in cap. habeo librum. xvi. dist. quo in loco constat, synodum hanc dissolutã fuisse Anno Imperij Cōstantini decimo quarto: quę synodus nullos canones tunc edidit: sed paulo post quatuor, aut quinque annis decursis Episcopi fere omnes, qui sextę synodo subscripserant, apud Constantinopolim in eodem loco, nempe in Trullo conuenerunt, & canones ediderunt, qui

passim sextę synodo tribuuntur: quorum aliquot Gratianus cōmemorat. Horũ canonũ meminit tex. in dict. cap. habeo librum. Et generalis septima synodus actione. iij. &. vi. vnde in cap. sextam synodum. xvi. dist. dũ legitur: quarta actione sextę synodi: legendum est, septimę synodi, quod iam semel hoc in capite admonuimus. Fit item mentio horum canonum sextę synodi in concilio Florentino sessione quinta. Editi fuerũt hi canones numero centum & duo, sub Iustiniano secundo Constantini quarti filio: quos canones e græco in latinum traduxit Gentianus Heruetus Aurelianensis.

¶ Septima synodus apud Nicæam Metropolitim congregata fuit ex trecentum quinquaginta Episcopis sub Constantino sexto, & Irene eius matre, ac Romano Pontifice Hadriano huius noĩs primo, qui legatos Apostolicę sedis ad eandẽ misit synodũ, vt in ea eius locum tenerẽt. In hac synodo damnati fuere hi, qui imagines in ecclesijs damnant, & eijciunt: atq; aduersus eos autoritatibus sacrę scripturę catholice definitum est, imaginum expressiones, & reliquias sanctorũ venerandas esse, relativeq; adorandas. Huius synodi annus, quo quidem incepit, varius est apud autores. Nã Faustinus in epitome tribuit hoc concilium Anno domini septingentesimo nonagesimo tertio. Matthæus Palmerius in chronicis ad Eusebium additis Anno septingentesimo nonagesimo: alij vero Anno domini

septingentesimo octuagesimo primo. Ego vero initium huius concilij tribuendum esse censeo mense Septembri ad eius finē, Anno domini septingentesimo octuagesimo septimo: ac de inde eodem anno continuatam fuisse opinor, cum eius prima, & sequentes actiones in dictiōi vndecimæ tribuatur: quæ quidem indiētio & si Anno a natiuitate domini septingentesimo octuagesimo octauo conueniat, cœpit tamen a mense Septembri anni præcedentis, scilicet octuagesimi septimi. Prima vero actio huius concilij contigit octauo calendas Octobris indiētione vndecima. Quæ quidem vndecima indiētio cum conciliū hoc celebratū fuerit sub Hadriano Papa huius nominis primo, non conuenit alicui Anno eius temporis, nisi octuagesimo octauo, & præcedenti. Extant actiōes huius synodi absq; canonibus Coloniae excussæ, a Græco in latinū traductæ per Georgiū Lōgoliū. Canones vero habent in Nomocanone Græco, interp̄te Gentiano Herberto.

¶ Octaua synodus generalis congregata fuit apud Constantinopolim ex ceterum quinq; Episcopis sub Hadriano secundo Romano Pōtifice: & Basilio Cōstantinopolitano Cæsare ad depositionem Photij, & restitutionē Ignatij Archiepiscopi Constantinopolitani. In eius prima actiōe testimonium adest, quod fuerit celebrata Anno tertio Basili, & Cōstantini Imperatorum: cui synodo interfuerunt Donatus & Stephanus Episcopi, & Marinus Diaconus, qui locū tenuerunt

Hadriani Romani Pōtificis. Annus autem huius synodi a natiuitate domini censetur octingentesimus septuagesim⁹ quintus. Matthæus Palmerius annum tertium Basili Imperatoris cēset a natiuitate domini octingentesimum septuagesimū, aut septuagesimum primum.

¶ Septimæ synodi mentio fit in cap. placuit. & in cap. sextam, cap. sancta. xvi. dist. Octauæ itē meminit tex. in dict. cap. placuit. et in dict. cap. sancta. quo in loco autoritas ad hoc traditur Hadriani Papæ i epistola ad Tarasiū Archiepiscopum Constantinopolitanum: ex quo apparet esse autoritatem Hadriani primi: nam is ad Tarasium scripsit, & autoritatem dedit septimæ synodo: sub quo fuit celebrata. Vnde in dict. cap. placuit, dū mentio fit octauæ concilij, nō sunt Hadriani verba, nec ex eo ad hoc testimoniū adducitur: sed ad approbationem sextæ, & septimæ synodi. Item dum in eodem capite scriptum est, canones Apostolorum approbatos esse, & receptos a sexta synodo, siue in septimo concilio, est assumendum id copulatiue: nam in vtraque synodo recepti fuere canones Apostolorum. Vel Gratianus appellat septimum concilium, eam congregationem, quæ (soluta iam sexta synodo) iterum facta fuit Constantinopoli sub Iustiniano filio Constantini ad edendos sextæ synodi canones, quod patet in cap. quoniam sanctæ. xvi. dist. & in cap. habeo librum. ea. dist. & in actione. iiii. septimæ synodi.

Primæ partis

¶ Ex omnibus, quæ superius adduximus, constat qualiter sit intelligendus tex. in dict. cap. quoniam sanctæ. Dū quintam synodum sub Iustiano congregatam canones non edidisse inibi asseritur. Nam quinta synodus vere canones non edidit, sicuti apparet in eius actiōibus: sed capitula quatuordecim constituit, & ordinavit ad definitionem eorum, quæ in actionibus fuerant disputata: quod probatur in cap. prima autem. xvi. dist. §. quinta. quo in loco dum mētio fit viginti septem capitulorum, forsan legēdū est, quatuordecim. Subdit tex. in dict. ca. quoniam. Quintam synodum celebratam fuisse sub Iustiano Augusto, & sextam sub Constantino patre suo. Hoc vero falsum est: siquidē Constantinus, qui præsens fuit sextæ synodo, minime fuit pater Iustiniani primi, cuius ætate celebrata est quinta synodus. Atq; ideo verba illius tex. sūt deducta ex canonibus sextæ synodi: & referuntur ad Iustinianum secundū filium Constantini, qui præsuerat sextæ synodo. Episcopi etenim, qui conuenerant in Trullo ad edēdos canones sextæ synodi, iam ea soluta tēpore Constantini, & eo mortuo ad Iustinianum eius filiū ita loquuntur: Quoniam sanctæ, & vniuersalis synodi quinta sub Iustiano Augusto, & sexta sub Constantino patre tuo, & cætera. Alioqui non potest illius canonis littera defendi secundum Card. a Turre Cremata in cap. j. dist. xvi. & Iacobatum de concilijs lib. j. pagina. xiiij.

¶ Hinc etiā patet, quod licet sexta sy-

nodus sub Constantino canones nō ediderit, nouem tamen capitula tradidit, quæ in volumine cōciliorum Colonia excusso feruntur adscripta actioni decimæ tertix sextæ synodi. idem probat tex. in cap. prima autē. vers. sexta. xvi. dist. vbi adest testimoniū, quo constat, sextam synodum nouem tradidisse capitula, fidem catholicam, eiusq; definitionem ab eodem cōcilio tractatā continentia. Hoc ipsum asserit Card. a Turre Cremata in dict. cap. j. dist. xvi. col. iij. citaturq; canō predictus in dict. cap. prima autem. ex Isidoro in principio conciliorum: qui quidē liber forsan Isidoro Hispalensi Episcopo tribuendus nō est, cū ibi mentio fiat sextæ synodi, quæ iam mortuo Isidoro videt celebrata. Nihilominus dicta nouem capitula censeo ad sextam synodum pertinere, nec reijcienda fore. Obijt autem Isidorus Hispalensis Episcopus Anno domini sexcentesimo tricesimo septimo: nēpe post quintum concilium Toletanum, & ante eiusdem vrbis sextam synodum, quæ celebrata fuit Anno sexcentesimo tricesimo octauo: anno equidē secūdo Cinthille Gothorū Regis.

¶ Alia post hæc cōcilia vniuersalia ab ecclia catholica celebrata fuere, q̄ summa in negotijs Christianæ religiōis auctoritatē habent: eorū tñ hic peculiare mētionē omittimus: quia de eorū tēpore, quo fuerint cōgregata. nō ita dubiū est, nec de eorū actionibus. Atq; ideo ad originem generalium cōciliorum inquirendam, & obseruandam satis nobis visum est, hæc sufficere.

¶ Cap. secundi summa.

- 1 Concilij vniuersalis conuocatio ad auctoritatem Romani Pontificis regulariter pertinet.
- 2 Romanus Pontifex potest dispensare aduersus Concilij vniuersalis decreta, et constitutiones.
- 3 An possit per Concilium vniuersale constitui aliquod decretum, ex quo dispensationes Romani Pontificis tollantur?
- 4 Aliquot casus traduntur, in quibus absq; auctoritate Papæ potest Concilium vniuersale congregari à Cardinalibus, vel ab alijs ecclesie Prælatibus.

¶ CAPVT SECVNDVM.

¶ Ad quem pertineat congregatio generalis Concilij.

OST QVAM in præcedenti capite originem Conciliorum generalium deduximus, necessario sequit̃ explicare, cuius auctoritate totius ecclesie Præsules ad conciliũ generale vocandi sint pro rebus & negotijs arduis definiendis.

Et sane Romani Pontificis auctoritatem necessariam esse ad congregationem generalis concilij decreuit Marcellus Papa: a quo constitutum est, vt nulla synodus præter sedis Apostolicæ auctoritatem fiat. Ita enim in epistolis eiusdem Romani Pontificis continetur: epistola quidem prima ad Episcopos Antiochenæ prouinciæ: & epistola secunda ad Maxentium Tyrannum cap. j. dist. xvij. quod falso inscribitur ex Marcelli epistola ad Maxentium Episcopũ. Ipsi enim, inquit Mar-

cellus, Apostoli, & eorum successores Domino inspirate constituerunt, vt nulla fieret synodus præter Romane sedis auctoritatem. Idem asseuerat Iulius Papa primus in epistola eius increpatoria ad Episcopos orientales pro causis Athanasij Episcopi Alexandrini: & refert̃ in cap. Regula. xvij. dist. & in cap. dudum. iij. q. vi. Item Pelagius Papa secundus in epistola prima, quam scripsit ad Episcopos orientales contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, qui intentarat quoddam generale concilium conuocare. cap. multis. xvij. dist.

¶ Eadem sententia probatur rationibus: & prima. Nam conuocatio collegij, & vniuersitatis vere, & iure pertinet ad illum, qui in eodem collegio principatũ obtinet, ac illius caput est. l. j. ff. de Albo scrib. notat Innocent. in cap. j. de maiorit. & obedi. tradunt doct. maxime Felin. in ca. cũ omnes. de cõstit. num. xxxv. Bart. & Platea in l. ij. C. de decurionibus. lib. x. Prepo. in cap. Si quis Episcoporum. xvij. dist. & in dict. cap. regula. Romanus autem Põtifex princeps est omnium prælatorum, & ecclesie caput, in qua Primatũ habet iuxta Catholicas sanctorum patrum ex euangelico testimonio traditiones: igitur ad eum, nõ ad alium expectat concilij vniuersalis congregatio.

¶ Secũdo alia ratione probatur. Cõgregatio synodi pertinet ad curam, ac regimẽ totius ecclesie vniuersalis: sed hæc cura & sollicitudo non aliamquam Romano Pontifici conuenit, cum is

Primæ partis

à Christo Iesu sit huic numeri præfatus: ergo solius Romani Pontificis est synodum generalem congregare. Consequentia plane constat, deduciturque manifeste ex præmissis, quæ verissima sunt. Sic diuus Thomas. ij. ij. q. j. art. vlt. in respõsione ad quæstionem probat, Romanum Pontificem posse fidei symbolum edere. Nam cū editio symboli sit necessaria ad tenendam, & firmiter obseruandam Catholicam fidem, atque ad opprimendas hereticorū errores: consequens erit, eius editionem fieri posse ab eo, qui autoritate diuina, vt Christi vicarius, ecclesie vniuersalis Princeps, et verus Petri successor, quæstiones de fide, & Christiana religione definire potest: cum is grauissimas ecclesie quæstiones examinare, & explicare valeat. cap. huic sedi. xvij. dist. ca. quoties, xxiiij. q. j. cap. maiores. de baptismo.

¶ Tertio hoc idem constat auctoritate, quæ deducitur a sacra scriptura Machabeor. j. cap. xiiij. vbi inter alia, quæ Simoni sacerdoti magno totius populi, & omnium sacerdotum cõsensu attributa sunt, hoc est singulare magni Pontificis priuilegium: quod cõuentus sine ipso nõ fiat in regione: quo fit vt ea ratione, qua apparet, sacerdotiū summum legis Euangelicæ non minoris esse excellentiæ, quam fuerit veteris legis, manifestū esse, quod ad summi Pontificis solius auctoritatem pertineat conciliorum generalium congregatio.

¶ Quarto pro eadē opinione faciunt omnia iura, & canones, quibus statu-

tum est, prouincialium concillorū cõuocationem ad Archiepiscopū Metropolitanū expectare. cap. si Episcopus. cap. si quis Episcoporum. xvij. dist. cap. sicut. §. præterea. de electio. etiam sine auctoritate Primatis. ca. de concilijs. xvij. dist. Et Episcopaliū synodorum congregatio ad Episcopū pertinet. cap. Episcopus. cap. vlt. xvij. dist. Etenim si horum concilliorum cõuocatio ad Archiepiscopum, & ad Episcopum, vt prouinciæ & Diocesis spirituales Principes, & capita. Eadem sane, aut maiori ratione conuocatio generalis concilij ad summum Pontificem pertinebit, qui vicaria Christi potestate ecclesie vniuersalis Princeps est.

¶ Quinta ratio, quæ hanc opinionē probat, colligitur ex eo, quod iurisdicctio necessaria sit, aut saltem potestas coactionis in omnes illos, qui ad synodum vniuersalem vocandi sunt, vt inuiti accedere cogantur, si id agere sponte noluerint: alioqui inanis, & inutilis esset ea cõuocatio. Sed nullus præter Papam habet potestatē super omnes ecclesie Catholice Prælatos, cum ex eis plures nullum præter ipsum superiorem habeant. cap. Cuncta per mundum. ix. q. iij. Idcirco manifestum est ad eum solum hoc munus pertinere. Nam & hæc cõuocatio citatio quædam est. glo. in. §. hinc etiã. xvij. dist. Citatio vero ab eo debet procedere, qui iurisdictionem habet in eum, qui vocatur. clem. pastoralis. de re iudicat. l. extra territorium. ff. de iurisd. omni. iud. cap. vt animarum. de cõst. in. vi.

in. vi. l. ij. ff. si quis in ius vocat. nō ierit. l. si quis ex aliena. ff. de iudic. cap. præterea. de dilatio. Ex quibus optime deducitur, proprie, & vere hanc potestatem conuocandi conciliū vniuersale solius esse Romani Pontificis.

¶ Sexto hæc eadem sententia cōprobatur autoritate synodi Alexādrinæ, quæ ad Felicem Papam scribens ita inquit: Nam scimus in Nicæna magna synodo trecētorum decem & octo Episcoporum ab omnibus cōcorditer esse roboratū, non debere absq̃ Romani Pontificis sententia concilia celebrari, nec Episcopos damnari: licet hæc, & alia quamplura necessaria ab hæreticis, qui nos quotidie infestant, & perdere nituntur, vt facilius nos capere possint, sint synodica capitula incensa nobisque sublata. Hactenus testimonium Athanasij, & aliorū, qui apud Alexādiam pro rebus fidei tractandis cōuenerūt. Idem palam asserit Iulius primus in cap. xxx. decretorum. cap. ideo. ij. q. vi. Eandem opinionem tenuerūt glo. in cap. quod trāslationem. de off. leg. quā sequūtur Doct. ibi glo. & Doct. in cap. regula. §. porro. ij. dist. glo. in capit. sicut vnire. de excess. p̄lat. Ioan. Andre. in cap. Nemo. de elect. in. vi. Anania. in ca. fraternitatis. de hæret. col. j. Card. de Turre Cremat. lib. ij. de ecclesia. cap. vi. idem sensit Thomas. ij. ij. q. j. art. vlt. & .j. parte. q. xxxvi. art. ij. ad. ij. vbi asseuerat, vetera omnia concilia vniuersalis ecclesie autoritate Romanorum Pontificum fuisse congregata. Idem Tho-

mas in tract. contra impugnantes religionem scribit: Sancti patres nihil possunt in concilijs cōgregati statuere, nisi autoritate Romani Pontificis interueniente. Hoc ipsum tenuerunt Florent. ij. parti. tit. xxij. cap. vi. §. xxij. & tit. xxij. cap. ij. §. vij. Idem Cardina. a Turre Cremata in cap. j. distin. xvij. ad tertiam quæstionem, & Caieta. in tract. de auct. Papæ, & concilij. ca. xvi. & sequētibus. Atq̃ hæc quidem conclusio pro regula cōstituenda est, quam varie iuris diuini, & humani professores interpretātur diligenter, & omni conatu laborantes, aliquot casus tradere, quibus possit concilium ab alio quā a Romano Pontifice conuocari: nempe a Cardinalibus sanctæ Romanæ ecclesie.

¶ In hac tamen controuersia nos misera faciemus multa, quæ solent ab alijs disputari: primum quidem, an ad puniendum, ac deponendum summum Pontificem symoniacum, vel hæreticum possit vniuersale concilium congregari, quod potestatem habeat iudicandi de his criminibus Romani Pontificis. Nam summos ecclesie Præsulles, & Christi Vicarios ita diuini numinis gratia inspirante eligi, & electos moribus, ac fidei Christianæ doctrina institui opinamur, vt raro vel nunquā, quod verisimili cōiectura cēseri pie potest, hæc immineat ecclesie catholice necessitas. Quæstionē tamen istā tractauerūt glo. & Doct. in cap. si Papa. xl. dist. Abb. in ca. significasti. de elect. idem in ca. cū venissent. col. v. de iudic. Deti. in cōs. cli. & seq.

Primæ partis

idē in cap. cū teneamur. de præbend. ex Theologis Caiet. in dict. tract. de potest. Papæ & concilij cap. xxv. & xxvi. Albertus Pighius lib. iij. de ecclesiasti. Hierarchia. cap. viij. & lib. vi. cap. xiiij. cum duobus sequentibus. Rursus ex canonistis late Iason. conf. xcv. lib. iij. q. vlt. & Iacobatius de concilijs. lib. iij. art. j.

¶ Itē præsertim illam quæstionē hic minime disputabimus, an concilium sit supra Papā, an ipse Romanus Pontifex sit concilio vniuersali superior. Etenim ipsum Christum Iesum pia mente precamur, ne vsquam permittat Petri nauiculam, eius sponsam ecclesiam, ita fluctibus dissensionum, & schismatum turbari, & agitari: vt oporteat, in hanc incidere calamitatem, quæ nos ad hanc disputationem impellat. Ita quidem minime oportebit inquirere an concilio vniuersali possit Romanus Pontifex resistere: item an & concilium ipsum possit inuito Romano Pontifice, & aduersus eius prohibitionem aliqua statuere ad statum Christianæ reipublicæ: vel iurisdictionem ad iudicandum ipsum Pontificem habeat: de qua re latissime disputarunt Card. a Turre Cremata. lib. iij. de ecclesia. cap. xliij. Caieta. in dict. tract. de potest. Papæ & concilij. Albertus Pighius in dict. ca. xiiij. & sequentibus. & Cardi. Iacobatius lib. vi. de concilijs. cap. j. & sequentibus.

¶ Illud vero non est prætermittendū, quod etiam si vera esset opinio eorū, qui existimant concilium vniuersale

superius esse ipsi Romano Pontifici, & supra ipsum habere iurisdictionē, ac cognitionem, quod modo nec refellimus, nec probamus: summam esse Papæ in ecclesia vniuersali auctoritatem, a Christo Iesu ei concessam censentes: tamen quod fauentes vniuersali concilio arbitrantur, est accipiendū, & intelligendum intēsiue, ita quidem, vt si eodem tempore contraria concilium vniuersale, & ipse Papa præciperent, esset obediendum concilio, nō Papæ, & quod Papa teneretur concilio parere. In hūc sane sensum foret intelligenda prædicta opinio, quam etiam sic intellectam non probamus modo, sed tantum eius sensum tradimus, ne quis existimet eam sententiā accipiendam esse extēsiue, vt aliquid possit vniuersale concilium, quod nō possit Papa efficere: id enim falsum esse constat. Quicquid sane totius ecclesie vniuersale concilium potest, idē & Romanus Pontifex poterit secundum eam resolutionem, q̄ certior est, & magis ab autoribus recepta.

¶ Ex quo patet posse Romanū Pontificē dispensatione, aut decreto, alia velata lege, statutis concilij vniuersalis derogare. tex. est in ca. significasti. de electiōe. cap. bene quidem. xvi. dist. 2 ad finem. glo. in cap. vbi periculum. verb. concilio generali. de elect. in. vi. & ibi Doct. Sicut ipsummet cōciliū posset. Vnde licet de cilio. ca. cum in cunctis. de electio. sit facta in concilio generali, tollitur per Romanum Pontificem in cap. innotuit. eo. tit. ad idem tex. in cap. ij. iuncto. cap. pro.

Caput secundum. Fo. 14.

posuit. de concess. præbend. cap. ij. eo. tit. in. vi. cap. nonnulli. de rescrip. iuncto. cap. statutum. eo. tit. in. vi. late Feli. in cap. j. ij. ampliacione. de constit. Et hæc est opinio communis omnium Docto. in dict. cap. significasti. & in dict. cap. vbi periculum. maxime tradit ibi Domi. sunt etiam multa in iure Canonico per cōcilium vniuersale statuta, quæ postea fuere a Romanis Pontificibus contrarijs canonibus reuocata: sicuti passim constant, & facillime possunt adnotari.

¶ His accedit quod Romanus Pontifex non a generalibus, aut vniuersalibus ecclesiæ concilijs, sed ab ipso Christo Iesu (vt Petri successor) supremum in alios, & in ipsam ecclesiam primum habet, summamq; iurisdictionem, quemadmodum Nicæna synodus generalis in eius præfatione testatur, multisq; autoritatibus probatur ab his, q; nostra ætate de primatu Petri scripserunt.

¶ Hinc & illud a plerisque probatur, posse Papam dispensare contra statuta concilij vniuersalis: quod notant glos. & Doct. in cap. proposuit. de concess. præbend. glo. in dict. cap. vbi periculum. verb. concilio. Abb. in dict. cap. significasti. quo in loco a lñ Docto. idem communiter asseuerant. & Feli. in cap. j. de constit. num. xxij. Cui opinioni suffragatur ratio, qua receptum est, posse Romanum Pontificem in iure humano dispensare: ea vero, quæ in concilio vniuersali statuta sunt, quatenus ius naturale, aut diuinum non continent,

& exponunt, ad ius humanum pertinent, humanaque iura dicuntur: idque apparet ex eo, quod quotidie statuta in vniuersali concilio mutantur, ac reuocentur: quod fieri minime posset, si conciliorum vniuersaliū canones iuris diuini censerentur: cum id immutabile sit.

¶ Nam & Romanus Pontifex potest dispensare in canonibus Apostolorum, & in his, quæ ab Apostolis fuerunt statuta secundum Thomam quodlibet. iij. art. xij. Immo & ea tollere, ac reuocare: idem etenim Thomas in tract. contra impugnantes religionem inquit, quod omnia statuta sanctorum patrum sunt relicta dispositioni Papæ, vt possit ea mutare, vel in eis dispensare iuxta temporum oportunitatem. Idem scribit Archiepiscopus Remensis lib. de synodis ca. xxxix. dicens: Facultatem temperandorum, siue mutandorum canonum Romano Pontifici adiacere nō dubitamus. Tradit optime Cardi. de Turre Cremata lib. iij. de ecclesia. cap. liij.

¶ In illo equidem concilio, quod ab Apostolis celebratum est act. ca. xv. statutum est, vt Christiani abstinerent a suffocato, immolato, & sanguine. quod obseruatum fuit a Christianis etiam ex gentilibus religionē professis iam diu fere quadringētis annis, vt patet in concilio Gangrensi cap. ij. Idq; defendit, ac commemorat Tertullianus in Apologetico aduersus gentes cap. ix. Et tamē hoc institutū iā cōsuetudine toti ecclesiæ sublatū est: siquidē Christiani sanguinē, & suffocata co-

Primæ partis

medunt. Igitur si consuetudo potuit tollere veterem Apostolorum legem in eorum synodo latam, poterit & Romanus Pontifex temperare, dispensare, denique reuocare Apostolorum canones, conciliorum vniuersaliū statuta. Ea enim est humanarum legum conditio, vt perpetuæ nō sint: sed iustissime pro temporis, & personarum qualitate mutantur. cap. non debet, de consa. & affinit. cap. alma mater, de sent. excom. in. vi.

3 Quæritur tamen oportune, an in concilio vniuersali possit lex humana ita firmiter constitui, quod Romanus Pontifex in ea dispensare nō valeat, atque dispensatio nulla sit, si concessa fuerit aduersus hanc legem. Et Ioānes Gerson Parisiensis Cancellarius .j. parte tract. iij. existimat posse conciliū vniuersale, aliquem edere canonem, cuius dispensatio irrita, & nulla sit, etiam si a Romano Pontifice concessa fuerit, modo in ipso quidem concilio expressim sit illi canoni additum decretū irritam decernens futurā dispensationē. Quo quidem casu dispensatio aduersus illum canonem data a Romano Pontifice nulla esset: sicuti ipse Gerson late probare conatur.

Huic opiniōi accedit ratio, qua manifeste & catholice constat, concilium vniuersale in his, quæ ad fidem, & mores pertinet, errare nō posse: quod tradidere Theologi passim: & ex Canonistis Panormi. & alij in cap. a nobis. in. ij. de sent. excommunicat. Sed si concilium vniuersale decernat, non esse licitam etiam Romani Pontificis dispē-

sationem aduersus canonem quendā: & in hoc decreto concilium errare nō potest: inde sequitur, dispensationem Romani Pontificis in eo casu illicitam esse, nec procedere posse.

¶ Sed aduersus hanc opinionem instat pluribus rationibus Card. a Turre Cremata. lib. iij. de ecclesia. cap. liij. tenens firmiter, non posse concilium vniuersale derogare futuris dispensationibus, quæ aduersus ius positiuū, & humanum a Romano Pontifice ex suprema potestate cōceduntur. Primū hæc opinio probatur in dict. cap. significasti, de electio. vbi statutū est, & expresse scribitur, in omnibus constitutionibus conciliorum, etiam vniuersalium exceptam esse Romani Pontificis auctoritatem. optimus tex. in cap. aliorum. ix. q. iij.

¶ Deinde leges & canones statuti in concilio vniuersali eam sequuntur conditionem, quæ legibus inest humanis, vt pro temporum, & personarum rationibus mutantur, reuocentur, aut aliqua dispensatione tollantur quoad particularem actum. Hæc autem nō possunt Romano Pontifici negari: siquidem ipse potest leges, & canones conciliorū reuocare, mutare, & aduersus eas dispensare: quod nemo doctus negabit: ergo & ipsummet decretū, quo futuræ dispensationes tolluntur, reuocare mutare, aut dispensatione quadā tollere potest. Nec huic rationi congrue satisfieri poterit: si consideremus ea, quæ Canonistarum, & Theologorum consensu iam diu probata fuerunt.

¶ Tertio eadē opinio constat. Nā decretū futuris dispēnationibus derogās, easq; irritas decernēs, si humanæ constitutioni additū sit etiā a concilio vniuersali, poterit ab eodem concilio vniuersali tolli, & reuocari. Etenim cum tota ea lex humana sit, procul dubio mutationi, correctioni, & moderamini humani legislatoris submittiē. Igitur palam apparet, hoc decretum ab eodem cōcilio reuocari posse: eadēq; ratione a Romano Pontifice, qui nō minorē potestatem habet, tolli, reuocari, & dispensatiōe quadam abrogari poterunt vniuersalis concilij canones habentes futurarū dispensationū derogationem.

¶ Ex quibus nos opinamur, sententiā Card. a Turre Cremata hac in cōtrouersia veriorē esse. Nō obstat ratio in fauorē prioris opinionis adducta: nā fatemur in his, quę ad mores pertinet, cōciliū errare nō posse: nō tamen ex hoc sequitur, Papā nō posse dispēnare aduersus legē humanā ab vniuersali concilio latam, q̄ prohibuerit dispensationē. Hoc enim interest inter diuinā, & humanā legē: quod diuina lex cōtineat determinata ab ipso deo nō solum in cōmuni ratione iustitię, sed etiam quantum ad determinationem singularium actuum. Et ob id nō dispensatur cōtra legem diuinā ab alio quā ab ipso Deo: quēadmodū colligitur ex Thoma. j. ij. q. c. art. viij. Caiet. in tractat. de auctorit. Papę, & cōcilij. cap. xvi. col. ij. Humana vero lex statuitur ab homine, qui non potest propter fragilitatem iudicij, & infir-

mitatem intellectus omnibus singularibus actibus consulere: idcirco ponitur respiciendo ad id, quod est, vt in pluribus, bonum attenda communi ratione iustitię: sed quia contingit, huiusmodi legem in aliquo casu non esse bonam, oportuit per aliquem determinari in aliquo particulari casu legem non esse seruandam: quod idem Thomas explicat. ij. ij. q. lxxxviij. art. x. Sic sane cum canon statutus ab vniuersali concilio decernens irritas futuras eiusdem canonis dispensationes, humana sit constitutio, & non consulat futuris singularibus actibus, qui extra communem iustitię rationem possunt contingere, & in quibus necessaria sit, aut cōueniens, vel utilis dispensatio iuxta temporis, & personarum peculiare conditiones: satis infertur eūdem canonem simul cum decreto derogante futuris dispensationibus subijci supremi principis dispositioni, qui secundum personarum, & temporum qualitatem poterit circa eundem canonem dispensare, non obstante eiusdem canonis decreto: quod quidem decretum ita est accipiendum, quemadmodum & ipse canon accipitur, vt tandem subiectum sit summi principis arbitrio, & moderamini, æquitati, ac congruo Reipublicę regimini, ex quibus mutari, corrigi, & tolli dispensatione, vel in vniuersum potest.

¶ Idem alia ratione verū esse deducitur: quia eadem vniuersalis synodus posset iterum cōgregata pro ratione temporis, & secūdam præsentem sta-

Primæ partis

tum Reipublicæ, canonem simul & decretum ei appositum tollere: quod nec negari potest, nec ab vilo medio-
criter erudito negabitur. Nam ab i-
nitio ecclesiæ ad hæc vsq; tempora cō-
cilia vniuersalia passim mutauerūt ea,
quæ veteribus synodis etiam genera-
libus constituta fuere. Quod si ita ve-
rum est, consequitur necessario, Ro-
manum Pōtificem idem agere posse:
cum ipse non minorē habeat potesta-
tem circa legum & canonum consti-
tutionem, & promulgationē, quā ipsa
synodus vniuersalis. Atq; ideo, si vete-
rē Cōcilij vniuersalis canonē habentem
decretum prædictum Romanus
Pontifex tollere potest, manifeste pa-
tet, posse & in eo dispēfare. Etenim is,
qui iure Principatus legislator est, &
potest leges veteres reuocare, mutare,
& moderari: is etiam habet potestātē
dispensandi super eisdem legibus, iux-
ta ea, quæ notantur in cap. proposui-
sti. de concess. præ. & in cap. at si cle-
rici. §. de adulterijs, de iudic.

¶ Deinde, vt ratio prioris opinionis
tollatur radicitus, oportet animaduer-
tere, quod etiam si concilium vniuer-
sale decretum apponat humanæ con-
stitutioni ad derogādum futuris Ro-
manorum Pontificum dispensationi-
bus: idemq; decretum iustum esset, ac
maxime vtile Reipublicæ ita quidem,
vt nulla recta ratione possit dispensa-
tio iustificari: cum nulla causa subsit
dispensandi aduersus canonē vniuer-
salis concilij: adhuc ex iudicio, & sen-
tentia concilij tantū probatur, dispen-
sationem illicitā esse, & Romanū Pō-

tificem dispensantem peccare, remq;
illicitam agere: non tamen sequitur,
actum ex vi dispensationis sequutum
nullum esse: etenim dispensatio, & si il-
licita sit, valet ac tenet, si dispensator ha-
beat potestatem tollendi legem super
qua dispensat: quod notāt Innocent.
in cap. cū ad monasteriū. De statu re-
gular. Card. Caieta. xij. q. xcvi. art.
v. sentiunt Abb. in cap. non est. de vo-
to, & in cap. de multa. de præb. num.
xx. idem in cap. quæ in ecclesiarum.
de cōstit. num. xvij. & ibi Deti. num.
xxix. Princeps sane supremus, q̄uis
male faciat tollendo legē Reipublicæ
vilem, & grauitur peccet, cum nulla
subest causa quæ eius derogationē sua-
deat, supra legem ipsam est, & ob id e-
iusdem legis vim, ac potestatem suspē-
dere, tollere, & mutare potest.

His deniq; visis deducitur, cōcilium
vniuersale, dum alicui canoni, & con-
stitutioni decretum hoc derogans Pa-
pæ dispensationibus addidit in rebus
ad mores pertinentibus, non errasse:
quia inspecto præfenti rerum, & rei-
publicæ statu, absq; vilo errore iudic-
cauit non oportere, quod Papa dispē-
set. Id vero iudicium ex varijs causis
mutari potuit, & potest, quemadmo-
dum & lex ad mores pertinens absq;
vilo errore statuentis, & legislatoris
mutationem admittit.

¶ Præterea, licet adhuc maneat rectū
synodi iudicium, nec vllam rationem
mutationis admittat, ab eo nihil aliud
deducitur, quā quod illicita sit dispen-
satio: non tamen quod ea non teneat,
nec quod Papa dispēfare non possit.

Caput secundum. Fo. 16.

¶ Sed Cardinales reuerēdissimos A-
postolicæ sedis legatos, ceterosq; chri-
stianæ reipublicæ Præsules, qui vel in
hac synodo Tridēna, quæ iussu san-
ctissimi Dñi nostri Iulij tertij, Caro-
liq; Cæsaris, Hispaniarum Regis so-
licitudine in vnum est congregata, vel
in alio quocunq; cōcilio de moribus
sacerdotum, & Christianorum nego-
tjis tractaturi sunt, pientissime admo-
nemus, omniq; obseruatione exhorta-
mur, ne hisce decretis, aut derogationi-
bus vtantur: nisi sese aliquod obtule-
rit negotium, in quo utilius multo sit,
Romanum Pōtificem abstinere a di-
spensatione omnino, & in vniuersum,
quã eam ex quacunq; causa concede-
re. Sunt etenim aliquot in ecclesia Ca-
tholica constitutiones, quorum per-
petua, & inuiolata obseruatio maiore
utilitatē affert reipublicæ Christianæ,
quam quod dispensationes etiã ex cau-
sa iusta concedantur. Quam ob rem
in hisce constitutionibus conciliū pos-
set derogare dispensationibus Roma-
norum Pontificum ad hunc sane effe-
ctum, vt ea derogatio futuram Roma-
ni Pontificis dispensationem, vtcunq;
ea contingat, illicitam, & iniquam esse
probet: non tamē vt nulla iudicetur.
Atq; ita caute, ac matura deliberatio-
ne possunt addi derogationes futura-
rum dispensationum Canonibus cō-
ciliij vniuersalis: ex quibus derogatio-
nibus constabit, dispēnationem etiã
Romani Pontificis illicitam, & ini-
quam esse: non tamen ex hoc futuræ
dispensationes censerī debent nullæ.
Nam & in aliquot iuris constitutio-

nibus haftenus ab ipso legislatore ap-
positæ sunt futurarum dispēnationū
& priuilegiorum derogationes, vt in
Auth. quibus mod. natural. effici. sui.
s. vlt. notatur in. l. nec damnosa. & in
l. rescripta. C. de precib. Imperato.
offerend.

¶ Imo & præter superscriptum effe-
ctum, quem habet decretum derogās
futuris dispensationibus, alter constat
effectus: quia non sufficiet in dispensa-
tionibus, clausula illa generalis nō ob-
stantibus quibuscunq; iuribus cōtra-
rium disponentibus: sed necessaria est
specialis mentio canonis a concilio sta-
tuti: aut saltem generica mentio syno-
dicæ, & conciliaris constitutionis: se-
cundum Archid. in cap. j. de constit.
in. vi. quem post alios sequitur Feli. in
cap. nonnulli. col. iij. de rescript. cu-
ius opinio ex eo etiã fundamentum
habet, quod quæcunq; constitutio, etiã
si in concilio generali statuta non sit, si
habet derogationem futuræ dispensa-
tionis, & priuilegij: aliter sublata per
Principem non censetur, quam si eius
mentio specialis fiat, vbi ex dispēnatio-
ne graue imminet præiudicium alte-
ri: sicuti notat Alex. in cōs. clxxxvij.
lib. v. Igitur vbi in concilio generali
canon aliquis fuerit statutus, cui addi-
ta sit derogatio dispēnationis a Roma-
no Pontifice concedendæ, duo inde
effectus procedunt. Prior quod iniu-
sta iudicabitur, atq; iniqua Romani
Pontificis dispensatio concessa aduer-
sus totius vniuersalis conciliij decre-
tum, iudiciūq; expresse definiens non
conuenire regimini reipublicæ Chri-

Primæ partis

stianæ, quod canon prædictus aliqua dispensatione tollatur. Posterior autem effectus erit, quod non sufficiet quâ tum ad vires dispensationis quæcunq; etiam generalis canonum derogatio.

¶ Quid autem dicendum erit, si concilium vniuersale proprio decreto declarauerit, Romanum Pontificem in aliquo canone non posse dispensare: an hoc erit sufficiens remedium, vt tollantur futuræ dispensationes? Et quidem cum concilium vniuersale in his etiam quæ ad mores pertinent, errare non possit, ita respōdendū erit: quod vel is canon continet ius diuinum, vel humanū. Primo casu certissimi iuris erit, non posse Romanum Pōtificem dispensare, & dispensatio nulla omnino esse. Quia iura diuina nō possunt ab alio quā a deo per dispensationem tolli. Secundo autem casu id est considerandum, quod concilij vniuersalis declaratio interpretanda est in hunc sane modū, vt intelligamus Papam nō posse, id est, non fore iustam, nec licitā dispensationem: aut eam non conuenire congruo Reipublicæ regimini. Hæc etenim verba (nō possumus) sæpissime ad honestam, & licitam potētiam referuntur attenda subiecta materia, nec excludunt simplicem, & validam actus potestatem ex his, quæ tradunt per Abb. in cap. j. de caus. poss. iij. notab. eundem in cap. j. de fide instrum. ij. notab. Bart. et Doctor. maxime Iason in. l. Gallus. in principio. num. xvi. & sequentibus. ff. de lib. & post. notat idem Iason, in. l. stipulatio

ista. §. alteri. col. vi. ff. de. verb. obligat.

¶ Hac tamen in q̄stione illud postremo adnotabimus, apud iuris vtriusq; interpretes frequentissime disputari, possit ne Romanus Pontifex dispensare aduersus aliquot canonum statuta, vel ex eo, quod a iure diuino, aut naturali originē habuerint, vel quia huiusmodi dispensationes maximam afferant perniciem Christianæ religioni: in his sane dubitationibus concilium vniuersale poterit declarare ea, quæ sint iuris diuini, vel naturalis: qua declaratione præmissa: cū in hoc vniuersalis synodus errare non possit, satis manifestum erit, Papam dispensare non posse, nec eius dispensationem vim aliquam habere, etiam in iudicio exteriori. Etenim sanct. Thomas in tract. contra impugnantes religionē scribit, Romanum Pontificem non posse dispensare aduersus cōcilij vniuersalis decreta, quatenus ea ius continent diuinum tex. optimus ita intelligendus secundum glo. ibi in cap. contra. xxv. q. j. vbi Zozimus Papa scribit, Romanos pontifices nō posse cōtra patrū statuta aliquid sancire: hoc enim intelligēdum est ea ex parte, qua patrum statuta continent ius naturale, vel diuinū, quæ iura Romani Pontificis dispensationem non admittūt: nec vlla poterit contingere causa, quæ apud homines iuris naturalis, vel diuini suadeat dispensationē: secundum Thomam. j. ij. q. xcviij. art. iij. eundē quodlib. iij. art. xij. & quodlib. ix. art. xv. Card. de Turre Cremata

Caput secundum. Fo. 17.

in tract. de ecclesia. li. ij. ca. cvij. Atque hæc diximus ad probandam supremam Romani Pontificis auctoritatem, quæ iuribus humanis derogare potest, quâuis lege, aut canone ab vniuersali concilio latis stabilita fuerint.

4 **¶** Modo superest examinare, an concilij vniuersalis conuocatio ad alium, quâ ad Romanum Pontificem possit pertinere quandoque in casibus particularibus: Et quod Cardinales Romanæ ecclesiæ possint concilium vniuersale conuocare nolente ipso Papa, & negligente in utili & necessaria concilij congregatione, probatur: quia Prælato negligente agere, & negotia ecclesiæ expedire, potestas deuoluitur ad capitulum ecclesiæ Cathedralis. Innocent. & Abb. in cap. dilecti. de maiorit. & obedient. col. iij. post Hosti. & alios. idem Abb. in cap. cum olim. col. iij. de testi. Lopus allegat. l. j. quorum opinio communis est in dict. cap. cum olim. quæ probatur ex traditis per glo. in cap. vt circa. in princ. verb. aliqui. de electio. in. vi. & in ca. si quis presbyterorū. de reb. ecclesiæ. cap. non liceat. xij. q. ij. ca. constitutum. xvi. q. j. qua ratione, & alijs, quæ adducuntur communiter, posse Cardinales vniuersale concilium conuocare, tenuerūt. Abb. in cap. licet. col. iij. de electione. Card. in cons. cl. dubio. iij. Florent. iij. part. tit. xxij. ca. ij. §. vij. Deti. cons. cli. num. xij. Bald. in cap. olim. col. penult. de rescript. Card. a Turre Cremata. lib. iij. de ecclesia. ca. viij. Antoni. de Rosellis in tract. de concilijs. folio. xlix. col. iij. Ex quibus col

ligitur hæc ipsa opinio, qua receptum est, posse in aliquot casibus, Cardinales Romanæ ecclesiæ concilium congregare: tametsi regulariter pertineat hoc munus ad Romanū Pontificem. Qui vero sint hi casus dubitat a plerisque. Nam in vniuersum dici poterit, tunc Cardinales hanc potestatem habere, cū ecclesiæ immineat ob aliquam causam necessitas congregandi vniuersale concilium, & Papa monitus nolit, atque neglexerit synodum vniuersalem totius ecclesiæ conuocare: in hanc sane sententiā conueniunt omnes Doctores: & adhuc Caiet. qui acerrime partes Romanorum Pontificum hac in re tuetur in tract. de aut. Papæ & concilij cap. xvi. vnde sit a regula generali hæc etiam generalis exceptio constituta.

¶ Primus autem casus contingere potest, si Romanus Pontifex (quod Deus auertat) in hæresim aliquam inciderit, nec admonitus pœnitere velit, nec concilium conuocare: etenim tunc Cardinales, imo eis etiam negligentibus, reliqui ecclesiæ Prælati concilium poterunt congregare vicissim vocatione Episcoporum ecclesiæ vniuersalis præmissa: etenim quicquid sit de alijs criminibus, an Papa eorum causa possit a concilio iudicari, & deponi: crimen vero hæresis ipsum Romanum Pontificem efficit iure ipso diuino Pontificatus dignitate priuatum: quod multis probari poterit, præsertim in ca. No uatianus. vi. q. j. ca. didicimus. xxij. q. j. ca. audiuimus. §. sin autem. ea. q. ad finem, Thomas. ij. ij. q. xxxix. art.

Primæ partis

ij. scribit hæreticorū nullam iurisdictionē spiritualement habere, nec exercere posse. cap. verbum Dei, de poenit. Dist. j. Nam ad esse simpliciter Papā necessaria est fides Catholica nullis hærelibus contaminata, cū Christus Iesus Petro commiserit ecclesiam in remunerationem, et mercedem, eo quod Petrus confessus fuerit, Iesum filium esse Dei viui. Quasi hæc cōfessio fuerit fundamētum futurum credentiū: nempe fides, quæ est fundamētum Ecclesiasticæ structure. Interrogauit eque Christus omnes Apostolos, quid de illo sentirēt: cui interrogationi Petrus solus respondens dixit: Tu es Christus fili⁹ Dei viui. Qua fidei cōfessione facta, statim Christus dixit illi: Beatus es Simon Bariona: quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus, qui in cælis est: & ego dico tibi: quia tu es Petrus, & super hæc Petram ædificabo ecclesiam meā: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo clauēs regni cælorum. His sane verbis diligenter, & pie penſitatis apparet, Christū Iesum exigere fidei Catholicæ fundamētum ad dignitatem summi Pontificatus. Hic ergo casus (cum Papa hæreticus est) necessario exigat, quod concilium vniuersale a Cardinalibus, vel ab alijs ecclesiæ Prælatibus conuocetur: quod Card. a Turre Cremat. & ceteri paulo ante citati concedunt.

¶ Secundus casus, in quo conciliū vniuersale potest conuocari a Cardinalibus, & ab alijs ecclesiæ Prælatibus ipsi Cardinalibus negligentibus, tunc con-

tingit, cum duo, vel tres electi Romani Pontifices contēdūt de summo Pontificatu, resq; ista in maxima cōstituta est controuersia: etenim tunc Cardinales, vel alij Prælati ecclesiæ Catholicæ, vniuersale concilium cōuocabūt, vt huic quæstioni finem imponat synodus generalis: sicuti fecit Constantiense concilium, cum ecclesia varia, et discordi Pontificum electione preme retur. Hunc deniq; casum specialem esse fatētur Theologi, & Canonistæ, quo possit concilium vniuersale congregari absq; autoritate Papæ ab ipsis Cardinalibus, vel ecclesiæ Catholice Prælatibus: quibus consulendum est, quod si alter ex contenditibus super hac dignitate possessionē eius habeat, hunc requirant pro concilij conuocatione: qui, si requisitus, id conuocare voluerit, eius autoritate debet fieri congregatio. ca. cōcilia. §. hinc etiā. xvij. dist. idemq; dicēdum est in præcedēti casu, quoties Papa suspectus est de hæresi, non autem notorius hæreticus est: nam ipse primum admonendus erit, vt concilium conuocet: eoq; negligente poterit cōcilium absq; eius autoritate congregari secūdū Card. in ca. licet. de electio. q. xxxv. & Card. a Turre Cremata lib. ij. de ecclesia. cap. viij.

¶ Tertius casus constituitur etiam si Papa hæreticus non sit: nec de Pontificatu contendant plures, tamen imminet grauis necessitas ad extinguendas hæreses ecclesiam infestantes, quod cōciliū vniuersale celebretur: etenim in hoc casu Papa admonitus, ac nolens

Caput secundum. Fo. 18.

id conuocare, maxime suspectus hære-
sis videtur: & ob id concilium absq;
eius autoritate conuocari poterit: si-
cuti ex pmissis deducitur, ac pbat
ratione. Alioqui etenim si imminente
gravi necessitate congregandi cōciliū
vniuersale, Romanoq; Pontifice ne-
gligente, imo nolente id conuocare: nō
possit nec a Cardinalibus, nec ab alijs
ecclesie Prælati cōciliū celebrari:
profecto ecclesia ipsa Catholica maxi-
mam absq; vilo remedio pateretur ca-
lamitatem: quod tollerandum nō est.
Sic in specie hunc casum ponit Card.
de Turre Cremata in dict. cap. viij.
vers. ad tertiam rationem.

¶ Quarto quoties sedes Apostolica
vacat, nec Cardinales Romanæ eccle-
siae cōueniūt in electione Romani Pō-
tificis, nec sufficiūt remedia a iure Pō-
tificis statuta in cap. fundamenta. &
cap. vbi periculū, de elect. in. vi. Tūc
sane conciliū vniuersale conuocari po-
terit ab eisdem Cardinalibus, vel ab a-
lijs ecclesie prælati, vel a principibus
secularibus, vt huic discrimini subue-
niatur, & potissime tractetur de futu-
ri Pontificis electione. Hic deniq; ca-
sus etiam traditur a Card. in dict. ca.
viiij. vers. ad septimum. Et colligitur
ex cōclusionē generali, quam superius
deduximus, & confirmauimus pluri-
um Doctorum autoritate: quam etiā
tradidere Præpositus in cap. synodū.
xviij. dist. col. ij. & Card. in cap. licet.
de elect. & ibi doctor.

¶ In summa quoties dubiū sit, an abs-
q; autoritate Romani Pōtificis possit
cōciliū vniuersale cōgregari, duo sunt

consideranda: Primū quod necessitas
adsit cōgregandi cōciliū vniuersale ad
aliquod tractandū negotiū, cuius ma-
xime reipublicæ Christianæ intersit:
sitq; vel necessaria, vel admodū utilis
cōciliij vniuersalis autoritas ad eius ex-
peditionem: & Romanus Pontifex
admonitus nolit, aut non possit con-
cilium congregare: quod secundo lo-
co est inspiciendum. Nam secundum
communem sententiam poterunt tūc
Cardinales, vel ecclesie Prælati con-
cilium conuocare. In hoc vero con-
cilio primum est tractandū negotiū
illud, cuius causa synodi generalis cō-
gregatio fit. Tādē ea causa tractata in
vniuersali cōcilio, & per id diuina au-
toritate decisa, ac definita: an possint a-
lia negotia tractari, ex ipso rerum sta-
tu erit examinandū: tamen si stricte ni-
mis de hoc scripserit Card. Caieta, in
tract. de potest. Papæ & concilij, ca.
xvi. & sequentibus: stricteius multo
Albert. Pighius, lib. vi. de eccles. Hie-
rarchia, cap. xiiij. & xv.

¶ Cap. tertij summa.

An Imperator habeat ius conuocandi Concilium vniuersale? 1

*Imperatoris, & Principis Christianissimi officium est so-
licite agere, ac curare, quod imminente necessitate concilij
generalia congregentur.* 2

*An possit Imperator compellere Episcopos, ad synodum
accedere, quoties ius habet eam conuocandi?* 3

*Imperator, & Principes seculares, an sint vocandi ad
concilium: vel possint eidem, si voluerint, interesse.* 4

Primæ partis

¶ An Imperator ius habeat conuocandi concilium.

¶ CAPVT TERTIVM.

SOLET principaliter quæri de potestate Imperatoris circa concilij vniuersalis congregationem. Videñ etenim multis quidem exemplis, & autoritatibus, quod Imperator ius habeat conuocandi, & indicendi cõcilium ecclesiæ vniuersalis.

¶ Primum etenim Constantinus ille magnus vidēs ecclesiam Arriana hæresi infestari, & concuti, conciliũ Episcoporum apud urbem Nicæam Bithyniæ prouinciæ cõuocauit: nec ad hanc synodum conuocandam auctoritas præcessit Romani Pontificis: sed tantum ipsius Imperatoris, qui eidem concilio præsidens primum locũ obtinebat: quod ex actis eiusdem Nicæni concilij satis apparet: atq; ex autoribus historicis, quorum cap. primo huius operis meminimus: sed præsertim huius rei testimoniũ exhibent Somenes in historia eccles. cap. xvij. lib. prim. qui scribit ipsum Cæsarem concilium hoc cõuocasse: in eoq; Romani Põtificis locum habuisse eius legatos Vitum, & Vincentium. Idem Cassiodorus lib. j. tripartitæ. ca. vlt. & lib. ij. cap. j. & cap. xij. Alij hunc Apostolicæ sedis legatum Victorem appellant. Quidam etiam testantur Oium Cordubensem Episcopum, qui

huic interfuit concilio, simul cum Victore, & Vincetio legatũ fuisse Apostolicæ sedis.

¶ Theodosius senior Imperator sub Damaso Papa secundam synodũ generalem apud Constantinopolim habuit, & conuocauit: sicuti constat ex lib. ix. tripartitæ. cap. xij. & sequentibus.

¶ Rursus Theodosius iunior tertium generale cõciliũ celebrauit apud Ephesum conuocans omnes Episcopos: ita enim inquit Cassiodorus lib. xij. Historiæ tripartitæ. cap. v. Non multo post tempore iussio principalis Episcopos vndiq; Ephesum venire præcepit. Huic tamen synodo, quod primo capite scripsimus, præsens fuit Cyrillus Alexandrinus Episcopus Romani Põtificis Cælestini legatus, eius specialem auctoritatem habens: quem admodũ Nicephorus in historia Ecclesiastica, & Prosper Rheginensis Episcopus testatur, licet alij scripserint in eo concilio vices Romani Pontificis habuisse Archadium ab Italia destinatum, & Cyrillum Alexandrinũ Episcopum.

¶ Quarta generalis synodus apud Chalcedonem cõgregata est ex decreto Imperatoris Martiani: quemadmodum in prima eius actiõne apparet: tametsi Leonis Pape primi locum eius legati tenuerint Paschasinus, & Lucetius Episcopi, & Bonifaci⁹ presbyter.

¶ Quinta deinde synodus generalis celebrata est iussu Iustiniani Imperatoris apud Cõstantinopolim sicut in eius prima actione manifeste cõstat:

cui

cui tamen synodo etiam auctoritatem præstitit Romanus Pontifex, qui sedis Apostolicæ legatum in ea constituit Mennam Archiepiscopum Constantinopolitanum.

¶ Sexta item synodus, quæ Constantinopoli celebrata fuit sub Constantino Imperatore, eius mādato, & iussu congregata fuit in Trullo, qui locus est in ipsius Cæsaris palatio. Idem probatur ex plurib' locis ipsius synodi.

¶ Septima demū synodus apud Nicæam urbem conuenit imperantibus Constantino & eius matre Irene per ipsorum Imperatorum Decretū: quod in prima eiusdem synodi actione palam est prælidētibus Apostolicæ sedis legatis aduersus eos, qui a templis imagines tollēdas fore, falso errore seducti, opinabantur.

¶ Octaua synodus generalis cura, & sollicitudine Basilij Imperatoris apud Constantinopolim celebrata fuit sub Hadriano Papa huius nominis secundo: idem idē summus Pontifex asserit in Epistola ad Basilium Augustum: cuius quidem Epistolæ mentio fit in prima prædictæ synodi actione.

¶ Theodoricus Rex, qui tunc Italiā obtinebat, enixe, totiq; viribus curauit, ut concilium, non quidem vniuersale ecclesiæ totius, Romæ ab Hormisdæ Papa haberetur, quod congregatū fuit: in eoq; Euthychianorum hæresis damnata fuit: quemadmodū testis est Platina in lib. de vitis Pontificū, dum Hormisdæ vitam scribit. Paulo ante iussu eiusdem Theodorici congregata est synodus Romæ ad

hoc, ut Symmachus Papa a sibi obiectis criminibus se ipsum purgaret: ut constat ex Ennodij libro, quo hæc synodus defenditur, & cap. concilia. & hinc etiā. xvij. dist. Idē Theodoricus synodum apud Rauenam urbem iussit congregari ad tractādum de schismate eo tempore orto post electionē Symmachi, aduersus quem a quibusdam seditiosis electus fuit Laurētius: & discussa quæstiōe præsentē Theodoro Symmachus in pontificatu confirmatur. Quod idem Platina tradit in vita Symmachi. Hic Theodoricus fuit Gothorū Rex, pater Amalasiūthæ, Carolus Magnus Gallorū Rex, et Imperator proprio Decreto conciliū apud Magūtiam cōgregauit Anno salutis Octingentesimo decimo tertio, quinto Idus Iunij: in cuius concilij præfatione Episcopi inibi cōuenientes pœtetur se ad eū locū venisse iussu Caroli Magni. Idē scripsit Guaguinus in Historia Regū Fræciæ eo capite, quo gesta Caroli enarrat, adijciens ipsum Carolū quinque concilia propria auctoritate celebrasse: Primū Magūtici, Secundū Remis, Tertiū Turonis, Quartū Cabilone, Quintū Arelate. Concilio autē Magūtico præfens fuit Hildebalduus Apostolicæ sedis nuntius.

¶ Henricus quartus Imperator aduersus Papā Gregoriū septimū conciliū apud Vuormatiā cōgregauit, in quo Romanum ipsum Pontificem deposuit, & dignitate Pontificali priuatum esse censuit: ac deinde alio habito conuentu Gibertum Rauennatensem Archiepiscopum Summum

Primæ partis

Pōtificem creauit, eumq; Clemētem appellat, publiceq; Romæ in Lateranensi Basilica corona Pontificia donauit: cuius quidē rei Platina in vita Gregorij septimi testimoniū exhibet, ¶ Sub Alexandro deinde tertio Romano Pōtificē Fredericus prim⁹ Imperator absq; vlla Romani Pōtificis autoritate concilium indixit, locūq; huic synodo celebrandæ delegit Diuisionem, qui locus situs est vbi Sauius Fluius Gallosa Germanis diuidit. In eo concilio agendum erat de schismate in ecclesia Dei tunc contingente ob electionem Octauiani Cardinalis, qui victor Papa fuit appellatus: ad hoc vero cōciliū Alexander accedere recusauit ex eo, quod ipse id non indixisset. Hæc Platina in vita Alexandri tertij.

¶ Sunt & cōcilia Constantiense quidē, & Basiliense, quæ & si ab initio autoritate Romani Pōtificis fuerint conuocata, ab eo tamen translata, & quandoq; dissoluta fuere: tandem nihilominus Decreto, & autoritate Imperatoris minime cessarunt, sicuti ex eorundē cōciliōrū actiōibus cōstat.

¶ Plures præterea synodi prouinciales autoritate, & iussu principum sæcularium conuocatæ fuere, præsertim in Hispania. Etenim Hispaniarum Reges ante cladem illam, quam Saraceni, & Arabes a Comite Iuliano, & eius partis quibusdam alijs proditoribus ex Africa in Bæticam prouinciam transmissi intulere, maximo Christianæ fidei zelo accensi frequentissime Episcopos, & prælatos solici-

te inducebant, vt concilia ad veram religionis professionem, & ad mores reformandos celebrarent. Quibus deniq; & alijs exemplis Imperator ius conuocandi concilium habere videtur: nam & præter autores modo citatos hæc exempla etiam probantur in cap. j. cap. sancta Romana ecclesia xv. dist. cap. habet librum, cap. sexta. xvj. dist. cap. futuram, xij. q. j. ca. cōtinua. xj. q. j. capit. Hadrianus. cap. Valentinianus. lxij. dist. l. nos reddentes. C. de summa Trini. §. huic etiā. xvij. distinct.

¶ Verum hæc omnia, nisi cōgrue intelligantur, procedere non possunt. Quia vere iure diuino, & humano conciliorum generalium conuocatio ad Romanum Pontificem primo, nō ad imperatorem expectat: quod probatur ex his, quæ in capite præcedēti adducta fuere: & præterea ex. ca. nos ad fidem. xcvi. dist. vbi inquit Martinus Imperator. Nos ad fidem confirmandā, non ad potentiā ostendendam exēplo religiosissimi Principis Cōstātini synodo interesse volum⁹. tex. optimus in cap. vbi nam legistis. ca. dist. quāobrem ad ea, quæ modo diximus, respondendum erit.

¶ Primum etenim constat, & ita verum est, olim cū plerūq; Cæsarū, & præfectōrū tyrānide Christiani mala multa, & martyria paterentur, nec auderent ecclesiæ Principes, & prælatos in vnū cōuocare: pietate Cōstātini Magni, & aliorum Imperatorū facultate liberū ius cōgregandi cōciliū vniuersale habuerunt. Et præterea

necessaria erat Imperatoris autoritas, non equidem ad indicendam synodum vniuersalem, sed vt praelati, & Episcopi totius orbis libentius ad synodum vocati accederent. Etenim in initio ecclesie renascentis Romani Pontifices & si maximam semper, & eandem habuerint a Christo autoritatem, non ita liberam habebant eius executionem, vt facillime eorum mandatis obtemperaretur, cum eis fauissime Asiæ, atq; Orientis Episcopi aduersarentur, Idcirco absq; iussione, & Decretis Imperatorum, quibus Praelati tunc maxime obtemperabant, vniuersalia concilia minime potuissent congregari. Vnde obtentum est, quod Cæsarū autoritate, iussione, & Decreto synodi vniuersales conuocarentur: quæ tamen semper præcipuam autoritatem ad sequutæ sunt vel ex legatis a Romanis Pontificibus ad eas destinatis, vel ex speciali Romanorum Pontificum approbatione. Legat igitur, qui hoc nosse cupit, veterum vniuersaliū synodorū actiones: & inquirat earum autoritatē: ac plane percipiet legatos Apostolicæ sedis eisdem præsedisse, autoritatēq; summi Pontificis ad præsidendum habuisse: atq; præter hæc ipsorum conciliorū definitiones ad Papā transmissas, vt ab eo probarētur.

¶ Secundo est in hac quæstione animaduertendum, quod si immineat ecclesie Catholice necessitas conuocandi conciliū, & ipse Romanus Pontifex neglexerit id indicere, & congregare, eademq; negligētia Cardinales

vtātur: tunc ad Imperatorē pertinet congregatio cōcilij. tex. est ad hoc notabilis in cap. vlt. lxv. dist. notant expresse Card. in cap. licet. q. iij. de electio. Card. a Turre Cremata lib. iij. de ecclesia cap. viij. Felin. in ca. j. col. ij. de maiori, & obediē. Idē Felin. in ca. querelā. col. vlti. de iureiur. Prael. posit. in cap. synodū. xvij. dist. atq; ex hoc erit intelligendū, quod in cap. concilia. §. huic etiā. eadē dist. legitur. Nam cū Theodericus Rex conciliū indixisset Romano Pontifice Symacho irrequisito: Episcopi Liguriæ, et Aemiliæ responderunt, nō licere synodū congregari absq; Pontificis summi autoritate: & tandē statim Symachus ipse synodū indixit, ad eāq; Episcopi cōuenere. Ex quibus satis colligitur, ius cōuocandi cōcilia vniuersalia primū ad Romanū Pontificē pertinere: deinde eo admonito, & negligēte id munus propriū esse Romanæ ecclesie Cardinaliū: quib⁹ quidē nolentibus conciliū vniuersale cōgregare, Imperator ius habet cōcilium hoc indicēdi, & cōuocādi, cū ipse sit ecclesie Catholice protector, et defensor.

¶ Tertio loco apparet, Imperatoris, & cuiuslibet Christiani Principis officium esse, quoties ecclia Catholica hæresum, aliarumve cōtentionū periculis, & cōfliktu agitetur, ipsum Romanū Pontificē, Romanæ ecclesie Cardinales, aliosq; praelatos solcite admonere, vt pro sedandis, & componendis rebus vniuersale consilium in vnum conuocēt, & indicant. Multa etenim negotia sunt, quæ etsi possint

Ingo, Nunc
maximè
non obtem-
perant.

Primæ partis

Iudicio summi præfulis ab Apostolica sede diffiniri diuina quidem auctoritate, non tamen ita quiete, & concordia animo recipiuntur, ac si ab omnibus ecclesiæ Episcopis in vniuersali concilio definitionem acceperint. Præsertim in rebus ad fidem pertinentibus, quarum decisio etiam a Romano Pontifice fieri potest, & tamen hac in specie Decreta, quæ a pleno, & integro concilio vniuersali processerunt, quibusque ipse Papa, & omnes in concilio congregati subscripserunt, maioris auctoritatis, & roboris sunt, quam illa, quæ a solo Romano Pontifice definita fuerint. Nam licet Romanus Pontifex, ut Papa, & quatenus personam induit Vicarij Christi, errare non possit in pertinentibus ad fidem iuxta eam sententiam, quæ nobis certior semper visa fuit: quibusdam tamen, & plerisque placuit, non ita eam opinione incertam esse: imo ab his asseueratur, Papam errare posse, & quandoque errasse in his, quæ ad fidem attinent: saltim alij non ad modum Propitij Summorum Pontificum auctoritati causabuntur, non eam diligentiam in examine questionis adhibitam fuisse a Romano Pontifice, quam is adhibere ut Papa tenebatur: atque ideo in eius questionis definitione non fuisse usum Summi Pastoris officio: qua quidem ratione opinabuntur, non esse certam eius decisionem. Hæc vero calumnia omnino abest ab his Canonibus, & Decretis, quæ a concilio vniuersali statuta, & definita fuerint. Hinc sane, & alijs causis discussis hæcenus ab initio legis Euæ,

gelicæ iudicatum fuit, vniuersaliū Synodorum congregationes maximi semper fuisse momenti, & utilitatis ad dirimendas, & tollendas lites, ac controversias, quæ de fide solent in Christiana religione contingere. Quod si tanta esset solius Romani Pontificis auctoritas, quanta totius ecclesiæ vniuersalis, frustra tanta sollicitudo, tantusque labor in congregandis Synodis vniuersalibus a Sanctis Pontificibus & Catholicis Imperatoribus sumeretur. Vnde manifestum est, aliqua ex parte maiorem esse auctoritatem conciliorum vniuersalium, quam Romani Pontificis: etiam si quicquid concilium definire potest, ipse Romanus Pontifex possit summi, & recti Pontificis officio functus præmissa prudentum virorum consultatione decidere, & decernere. Cum itaque res ipsa iam multis ante annis docuerit, maximoque fuerit experimento, quantum utilitatis afferat totius ecclesiæ concilium conuocari pro sedandis hæreticorum tumultibus: Imperatores Christianissimi, & alij principes enixe laborarunt, ut Romani Pontifices quoties furor iste serpentium hæresum Catholicam ecclesiam inuasit, synodum vniuersalem, & œcumenicam indixerint.

¶ Horum Principum pietatem, & erga fidem Christi zelum feruentissimum imitatus Carolus Cæsar huius nominis quintus, Hispaniarumque Rex eiusdem nominis primus, quam primum nactus est Regis & Cæsaris dignitatem, ut veri principis officium ageret, pro tutela fidei, & religionis Christianæ, omni cura, & sollicitu

dine nihil intactum reliquit, quod potuerit excogitare ad medelā Lutheranae factionis, q̄ in ipsa primū Germania virulentum dogma emittens in alias Christiani orbis prouincias pergere tentabat. Huic etenim pestilentissimae serpenti, q̄ plurimos ipsius Germaniae principes iam deceperat, obuiā ire cupiens Cæsar Christianissimus primum lenibus quibusdam, & modestis exhortationibus, deinde pluribus habitis apud Germaniam Comitibus, ac Principum, & doctissimorum virorum cōuentibus, rem ipsam ad priuatam & publicam disceptationē deducēs, multis perpessis laboribus, ab Hispania (relictis vxore charissima & liberis) in Germaniam, vt hoc negotiū expediret, alacri animo proficiscens omnia tentat, & exequitur, quæ possent a tot erroribus gentem illam auertere, adq̄ tanti criminis poenitentiam inducere. Deniq̄ comperiens pientissimus Princeps ita incendiū, quod hæreticorū Patriarcha Lutherus immiserat, omnia inuasisse, animosq̄ sectatorū tot errorib⁹ addictos penetrasse, vt obstinatae impudētiae nullū aliud remediū superesset, quam vel bello, & armis ad illorum punitionē procedere, qui miseram plebē principali auctoritate decipiebant, legisq̄ veræ Euāgelicę p̄dicationē ad extirpandos Lutheri errores necessariam, totis virib⁹ impediabant: vel indicto totius ecclesie vniuersalis cōcilio Romani Pōtificis, & Episcoporū ecclesie Catholice auctoritate falsissimā illam doctrinam ex diuinis testimonijs euertere, atq̄ a

Christiana religione exterminare: hoc inquā Cæsar excogitās, nā & ipsi Hæresiarchæ hoc ipsum (fictē tamē) expostulare videbantur, ab ipso Romano Pōtifice Clemēte septimo sæpissime petierat, vt ad tantū malum euertendū synodū vniuersalē indiceret: quā Clemens Pōtifex multis alijs negotijs impeditus minime indixit. Quo quidē Pōtifice mortuo a Paulo tertio, qui in eius locū statim electus est, idē frequēter, atq̄ adeo enixe postulauit, vt ipse Pōtifex summus conciliū vniuersale indixerit Anno millesimo quingentesimo quadragelimo quinto: locūq̄ ad eam synodū celebrandam Tridentū assignauit urbem, quæ in confinibus Italiae & Germaniae sita est.

¶ Hoc vero conciliū Tridentinū inchoatū est decima tertia die Decēbris eiusdē anni: eidēq̄ synodo ipse p̄sens sui vocatus a sanctissimo Papa Paulo, & speciali inuictissimi Cæsaris iussione. Etenim postea quā e Salmanticensi collegio sanctissimi Saluatoris eiusdem Cæsaris libello vocatus fuisset ad hoc Granatense prætorium, vt in eo iudicis partes agerē: ab eoq̄ rursus ad curiā supremā destinatus primum quidē cū iudicibus, & collegis senatoribus militiarum diui Iacobi, Calatravae & Alcātarae negotia tractaturus, ac deinde ipsius Cæsaris, Hispaniarū Regis summo prætorio addictus, aliquotq̄ annis regi, & Reipublicæ nostræ operā ea, qua potuimus diligētia, præstiterim: tandem in Asturicensis ecclesie Episcopum electus Pontificis, & Cæsaris iussibus Tridentum

*in dicitur Concilio
Tridentino anno
1545.*

*Julgo de
Oriedo*

Primæ partis

accessit: quo in loco quinque fere annis commoratus maxima cū admiratiōe percepi, quāta cura, & sollicitudo Cæsare ipsū haberet rebus fidei Catholice componendis intentum: quāq; grauius tulerit princeps Christianissimus multa, quæ eiusdem concilij cōtinuatiōi quotidie, vt intermitteretur, obijciebantur.

¶ Hæc est vera Christianorum principum pietas, & religionis, fideiq; Catholice zelus, quem si omnes Reges, & Pontifices eodē animo habuissent, minime foret tot vnicuique calamitatibus obnoxium Christianorum Imperiū: cuius defensionem aduersus Turcas, & hæreticos, eorumq; sub ficto religionis nomine fautores solus Carolus Cæsar maximis laboribus, et suscepit, & suscipit. Imperator igitur admonere debet summum ecclesie præsulē, vt urgente necessitate concilium indicat pro sedandis Reipublice calamitatibus: quod si huic admonitioni Romanus Pontifex refragetur: poterit tunc ipse Cæsar Cardinales admonere: hisq; negligentibus conciliū ipsū conuocabit: sicuti magis receptum est ab his, qui de synodis cōgregandis hætenus scripserunt.

3 ¶ Sed quæritur, an possit Imperator quoties iure ab eo concilium indictum sit, Episcopos cogere, vt ad indictam synodum accedant. Nam quibusdam videtur, habere Imperatorem in hoc casu ius cogendi Episcopos ire ad conciliū: idq; probatur autoritate glo. in ca. vlt. vers. cōuocet. lxxv. dist. quæ voluit, cōpetere ius cogendi Epi-

scopos ad prouincialem synodum accedere non tantum Archiepiscopo, cuius est ea potestas ordinaria, sed vni tantum Episcopo, ad quem iure extraordinario alijs deficientibus potestas deuoluta est, ad hæc facit. l. ij. ff. de iuris. omni. iud. ca. præterea. de off. delegat. quibus constat, commissa principali causa ea omnia huic cōmissioni accedere, sine quibus causa principalis nō potest definiri. Et sane parum prodesset Imperatori quod is haberet ius cōuocandi concilium, si non posset Episcopos etiam inuitos cogere, vt ad ipsū cōcilium accedant. Hoc etiam alia ratione suaderi potest, quæ dicitur, iurisdictionem temporalem subordinari ad spiritualem ita quidem, quod vna alteri in necessitatibus subministret. cap. quoniam. cap. suscipitis. x. dist. cap. cum ad verum. xcvj. dist. notatur. in ca. l. de off. ordinar. Vnde cū ecclesia Catholica sit in maxima necessitate constituta conuocandi quidē cōcilium, nec huic necessitati ecclesiastica iurisdictione possit subuenire propter prælatorum negligentiam, & desidiam, poterit temporalis potestas huic malo medelam adhibere, & ideo cogere Episcopos ad concilium accedere. His tamen non obstantibus Præpo. in cap. cōcilia. §. hinc etiā. col. vlt. post Aegidium a Vellamera tenet, Imperatorem etiam in hoc casu nō posse cogere Episcopos inuitos ad concilium ire. Idem probat glo. in dict. §. hinc etiā. Quibus ea ratio suffragatur, quod Episcopi, & alij sacerdotes iure diuino sint a sæculari potestate immunes, & exem.

pti. cap. si Imperator. xcvi. dist. cum alijs. Quam ob rem, & si Imperator possit concilium cōuocare, & Episcopos ecclesiae vniuersalis admonere, vt ad conciliū accedāt: quod Constantinus ille magnus, & alij Cæsares olim fecere: ei tamē non licet Episcopos inuitos ad id cogere. Sed si Episcopi feuda temporalia habeāt ab Imperatore, idem Præposit. tenet, posse tūc eos cogi per Imperatorem pœna amissionis feudi constituta .cap. Romana. §. debet. de appellat. in. vi. cap. solitæ. de maiorit. & obed. Atq; ex hac ratione idem erit, quoties Episcopi habuerint alia bona temporalia, quorum causa sint Cæsari subiecti: cum in hoc casu eadem adsit ratio, quæ aderat in Episcopis habentibus feuda ab ipso Imperatore: & hæc vera sunt iuxta Aegidij, & Præpositi distinctionem.

¶ Olim vero cum Romani Pōtiffices non omnino liberam haberēt spiritualem iurisdictionem sibi a Christo datā: & Cæsares ipsi ecclesiastica, simul ac sæcularia negotia tractarēt, frequēter Episcopi totius Christiani orbis in vnum conueniebant iussu Imperatoris, ab eoq; vocati pro celebrādis vniuersalibus synodis: nec tunc absque principum sæcularium decreto concilia celebrabantur.

¶ Ex his, quæ in hoc capite, & præcedentibus tradita fuere, satis euidenter colligitur, posse Imperatorē præsentem esse cōcilij vniuersalibus. Siquidem manifestum est, omnibus fere synodis generalibus, quæ hætenus in ecclesia Catholica celebratæ fuerint, Im-

peratores, vel eius legatos præsentem fuisse. Quinimo et Reges, alijsq; Christiani Principes, quorum dubio procul multum interest, quid in vniuersali concilio definiendū sit ad Christianæ reipublicæ salubris regimē, admittendi sunt, vt concilijs p̄sentes sint, & ab ecclesiae Prælati Spiritus sancti lumine inibi congregatis postulent ea, quæ conuenire videantur religionis, & fidei augmento, & defensionī. Hoc etenim officium proprium ipsorum principum est. Sic Hispaniarum Reges non tātum conciliorum conuocationem olim ex Episcopis huius provinciae sollicitarunt: sed & ipsis synodis provincialibus p̄sentes sæpissime fuere, vt Episcopos admonerent de salubrioribus ad plebis Christianæ institutionem cōstitutionibus. Quam ob rem multa a concilijs Tolctanis, Hispalensibus, Elibertinis, alijsq; ante cladem Hispaniarum fuere ita caute, & consulte statuta, vt passim a posterioribus concilijs, & catholicis autoribus veluti maxime vtilia cōmēdent.

¶ Sed q̄ritur an laici sint ad cōcilium vocandi, & p̄sertim principes, maximeq; Imperator. Nam text. in cap. Principes. xxiij. q. v. respondet, quod nulla sæcularis potestas in ecclesia necessaria est, nec debet se immiscere ecclesiasticis actibus: nisi ad eum finem, vt quod sacerdotes per doctrinæ sermonem efficere non valent, sæcularis potestas hoc obtineat per disciplinæ, & p̄nitionis terrorē. Vnde ab eo canone deducitur, nō esse Principes vocandos ad vniuersale cōciliū. Etenim

Primæ partis

licet in synodis vniuersalibus tractanda sint negotia ecclesiastica, & sup eis sunt edendi conones, atq; constituenda decreta, quæ simul clericos, & laicos, deniq; omnes, & quoscunq; fideles, & Christianos attingunt: illud iure verum est ad condendas leges minime vocandos esse eos, quos legum virtus constringit, quicq; eas recepturi, ac seruaturi sunt. l. omnes. populi. & ibi Doct. ff. de iust. & iure. l. cunctos populos. C. de summa trinit. ca. vlt. de off. legat. cap. quod super his, de maiorit. & obedi. Idcirco cum laici Principes non habeant potestatem condendi leges in rebus ecclesiasticis, & ad definitionem concilij vniuersalis pertinētibus, vt notatur i summa. xcvi. dist. & .xvi. q. vi. ca. laici. ca. decernimus. & cap. quāto. de iudic. cap. ecclesia. S. Mariæ. de constit. consequens est nō esse necessario vocandos Principes seculares ad vniuersale cōcilium: sed tantum Episcopos, & eos, qui autoritatē, & ius habent definiendi ea, quæ in synodo vniuersali sunt examinanda.

¶ Nihilominus vocandos fore ad cōcilium Principes sæculares (non tantum Imperatorem) probari potest saltem in aliquot casibus autoritate glo. in cap. vlt. de his, quæ fiunt a Prælat. quæ asserit, laicos ad concilium prouinciale vocandos esse quoties de rebus fidei Catholicæ agendum sit. cap. vbi nam legistis. & cap. nos ad fidem. xcvi. dist. Item si tractādum sit de matrimonijs contrahendis. ca. ad sedem. xxxv. q. v. His etenim casibus iustū est & conueniens, ac deniq; necessariū

quod laici Principes quidē, nō omnes populares ad conciliū vocentur, quē admodum glo. tenet, eamq; sequūtur Doct. ibidē. Quod si hæc vera sunt in prouinciali concilio, maiori ratione eadem admitti debent in concilijs vniuersalibus: in quibus summa est definiendi autoritas: atque in ipsis statuta sunt maiori cum obedientia recipienda: & ideo æquissimum, iureq; necessarium est, Principes laicos vocari, vt præsentēs sint firmissimis harum rerum definitionibus: quod a prædicta glo. notari potest. Sed Ioā. Andreas. Antoni. & Imola. in dict. ca. vlt. existimant, non esse etiam in his casibus laicos vocandos ad concilium: quod vere constat, & congregari debet ex Episcopis, alijsq; ecclesiæ Catholicæ prælatis. Deinde si laici præsentēs fuerint cōcilio, quāuis Principes sint, potius audire debere, quam super rebus controuersis iudicare, aut cōsulere. ca. docēdus. lxiij. dist. Hæc Ioā. Andree opinionem sequuntur Doct. magis communiter, sicuti asserit Panormit. idem fere probans in .q. l. incipienti. Episcop^o. num. xxvi. imo glo. in ca. Hadrian^o. in. l. lxiij. dist. In ea fuit sententia, vt censeat, laicos nūquā ad conciliū vocandos esse, nec in causis matrimonialibus, nec in causis fidei: sed explicat, quo ad causas matrimoniales posse eos interesse concilio, si ab ecclesiæ prælatis inuitentur: quoad causas fidei tractandas etiam nō vocatos posse ad synodum accedere.

¶ Nos autem in hac quæstione distincte quasdam proponimus ad ves

ram resolutionem conclusiones.

¶ Prima conclusio, que cōmunis est, Imperator, nec alij Principes sæculares vocandi sunt necessario ex præcisa necessitate ad vniuersale concilium. Hæc probatur, quia nullibi iure diuino, vel humano hæc necessitas statuta est. Et præterea synodus vniuersalis nihil aliud est, quam ecclesiæ Episcoporum collectio: sic gloss. in cap. j. xvij. dist. diffiniuit, concilium vniuersale esse quod a Papa, vel eius legato cum Episcopis celebratur. Quod cōfirmatur verbis Augustini in responsionibus ad inquisitiones Ianuarij Epistolæ. cxix. ca. xix. omnia talia, inquit, quæ nec Sanctarum scripturarū auctoritatibus continentur, nec in concilijs Episcoporum inueniuntur, ad idē est tex. in ca. omnia. xij. dist. & in ca. synodum. xvij. dist. quibus & ea ratio accedit, quod ad concilium vniuersale tantum illi vocandi sunt necessario, qui potestatem habent definiendi, & tractandi ea, que in concilio examinanda, & agenda sunt. Nam ipsius synodi vniuersalis propria, ac vera ratio hoc ex postulat, quod in alijs quibuscunq; congregatiōibus cōtingere res ipsa docet: siquidem ad nullum conuentum, in quo res aliqua tractanda sit, nullus necessario vocatur, nisi ius habeat de eo negotio tractandi, illudq; definiendi. Sed Episcopi tantū cum Romano Pontifice potestatem habent iudicandi de his rebus, quæ in vniuersalibus synodis examinandæ sunt, non aliquis Princeps sæcularis, nec Imperator ipse, quemadmodum omnibus

notum est: igitur Imperator non est necessario, nec præcise ad concilium vniuersale vocandus.

¶ Secunda cōclusio. Quoties in vniuersali cōcilio de rebus fidei, de matrimonijs, alijsq; similibus negotijs laicis, & clericis communibus agendum est, minime excludendi sunt Imperator, nec Principes sæculares, si velint vniuersali synodo interesse. Hæc assertio probatur in dist. cap. vbi nam legistis. & cap. nos ad fidem. xcvi. dist. dict. cap. ad sedem. xxxv. q. v. qua ratione Imperator, & alij Principes ab initio renascentis ecclesiæ semper fuerunt ad hæc vniuersalia cōcilia: sicuti ex synodis generalibus, & alijs veterum Historijs apparet.

¶ Tertia conclusio. Tametsi ad præcisam necessitatem vniuersalis concilij Imperator, nec Reges Christiani vocandi sint ita, vt eis nō vocatis, synodus res fidei, et similes tractare nō possit: nihilominus expedit Christianæ religioni, quod ad vniuersalia concilia Imperator, & supremi Principes vocentur, & inuitentur. Prior pars huius cōclusionis probatur ex prima cōclusionione: posterior autem cōstat: quia in vniuersalibus synodis tractandum est de rebus fidei, deq; alijs negotijs generaliter ad omnes Christianos pertinentibus: quæ rectius, & consultius tractabuntur vocatis ipsis laicorum Principibus. Hoc & Romanus Pontifex pollicetur in cap. Apostolicæ. de re iudica. in. vi. vbi cum ageret de conuocando concilio, se ad id Principes sæculares vocaturum promittit

non tantū vt principes sæculares audiānt, sed etiam vt consulant, quid sibi vtilius videatur, & cōmodius tranquillitati, ac Christianæ religionis in cremēto. Atq; ita Panor. in dist. ca. vlti. col. vlti. explicat. de his, quæ sūt a præl. idem sensit Cardi. in cap. licet de electione. q. xxxv. dum scribit, Imperatorem partē esse concilij vniuersalis, præsertim si in eo de fidei negotijs agendum sit. ad idem tex. in ca. sagendum. xxv. q. j. est enim ecclesiæ aduocatus. cap. venerabilē de electio. clem. Romani Principes. de iureiur. in hanc etiam sententiā inclināt Abb. in dict. q. j. num. xxvij. Sic Romani Pontifices, quoties synodus vniuersalis celebranda est, iam ex veteri instituto Imperatorem, & principes Christianos certiores facit huius rei: vt ipsi possint ad synodum accedere, aut legatos mittere: qui eorū nomine apud concilium ea proponant, quæ duxerint necessaria, vel vtilia fore ad perfectiorem principatum, & subditorū administrationem: quemadmodum fere in omnibus synodis generalibus effectum est.

¶ Quarta conclusio. Vt cūq; sit, etiā si ad cōsilia vniuersalia Imperator, & principes sæculares vocari debeant, sintq; admittēdi ad consultationem: nusquā tamen vocem habent ad definitionem eorum negotiorum, quæ in synodo sunt definienda: ita sane omnium fere consensu receptum est, & id ex supra dictis apparet. Ius etenim definiendi negotia ecclesiastica, & spiritalia penes ecclesiæ Prælatos est:

nec vnquā licuit iure ordinario principibus sæcularibus ea decidere. cap. ij. ca. quanto. de iudic. ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit.

Cap. Quarti Summa.

1. Decem hoc in capite traduntur utilitates, quæ ab vniuersalium conciliorum conuocatione procedunt, atq; item exponitur, quòd concilium vniuersale in rebus fidei, & morum censura errare non possit.
2. Christianorum Principum concordia in vniuersali concilio sollicitanda est.
3. Scandalum graue in Christiana religione contingens à concilio vniuersali tollendum est.

Quid utilitatis afferat vniuersalium synodorum congregatio.

CAPVT QVARTVM.

QVAM VIS in proximis capitibus multa scripserimus, quæ manifeste conciliorum vniuersalium utilitatē præseferat:

quo suscepto muneri accurati⁹ satisfaciamus, aliquot utilitates lectoribus exponemus: vt hi videāt, non opus, & operam perdidisse principes, qui harum synodorum conuocationem sollicitarunt.

¶ Prima siquidem utilitas inde constat, quod facilius, & firmiter sit veritatis elucidatio, definitioq; certior omnium cōtrouersiarum de rebus ad religionem pertinentibus. Facilius, ob tantorum virorum, prudentum, moribus, & pietate erga diuinā maiestatem

non tantū vt principes sæculares audiānt, sed etiam vt consulant, quid sibi vtilius videatur, & cōmodius tranquillitati, ac Christianæ religionis in cremēto. Atq; ita Panor. in dist. ca. vlti. col. vlti. explicat. de his, quæ sūt a præl. idem sensit Cardi. in cap. licet de electione. q. xxxv. dum scribit, Imperatorem partē esse concilij vniuersalis, præsertim si in eo de fidei negotijs agendum sit. ad idem tex. in ca. sagendum. xxv. q. j. est enim ecclesiæ aduocatus. cap. venerabilē de electio. clem. Romani Principes. de iureiur. in hanc etiam sententiā inclinat Abb. in dict. q. j. num. xxvij. Sic Romani Pontifices, quoties synodus vniuersalis celebranda est, iam ex veteri instituto Imperatorem, & principes Christianos certiores facit huius rei: vt ipsi possint ad synodum accedere, aut legatos mittere: qui eorū nomine apud concilium ea proponant, quæ duxerint necessaria, vel vtilia fore ad perfectiorem principatum, & subditorū administrationem: quemadmodum fere in omnibus synodis generalibus effectum est.

¶ Quarta conclusio. Vt cūq; sit, etiā si ad cōsilia vniuersalia Imperator, & principes sæculares vocari debeant, sintq; admittēdi ad consultationem: nusquā tamen vocem habent ad definitionem eorum negotiorum, quæ in synodo sunt definienda: ita sane omnium fere consensu receptum est, & id ex supra dictis apparet. Ius etenim definiendi negotia ecclesiastica, & spiritualia penes ecclesiæ Prælatos est:

nec vnquā licuit iure ordinario principibus sæcularibus ea decidere. cap. ij. ca. quanto. de iudic. ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit.

Cap. Quarti Summa.

1. Decem hoc in capite traduntur utilitates, quæ ab vniuersalium conciliorum conuocatione procedunt, atq; item exponitur, quòd concilium vniuersale in rebus fidei, & morum censura errare non possit.
2. Christianorum Principum concordia in vniuersali concilio sollicitanda est.
3. Scandalum graue in Christiana religione contingens à concilio vniuersali tollendum est.

Quid utilitatis afferat vniuersalium synodorum congregatio.

CAPVT QVARTVM.

QVAM VIS in proximis capitibus multa scripserimus, quæ manifeste conciliorum vniuersaliū utilitatē præseferat: quo suscepto muneri accurati⁹ satisfaciamus, aliquot utilitates lectoribus exponemus: vt hi videāt, non opus, & operam perdidisse principes, qui harum synodorum conuocationem sollicitarunt.

¶ Prima siquidem utilitas inde constat, quod facilior, & firmior sit veritatis elucidatio, definitioq; certior omnium cōtrouersiarum de rebus ad religionem pertinentibus. Facilior, ob tantorum virorum, prudentum, moribus, & pietate erga diuinā maiestatem

¶ Prima siquidem utilitas inde constat, quod facilior, & firmior sit veritatis elucidatio, definitioq; certior omnium cōtrouersiarum de rebus ad religionem pertinentibus. Facilior, ob tantorum virorum, prudentum, moribus, & pietate erga diuinā maiestatem

Caput quartum. Fo. 24.

tem insignium iudicia: quæ plurimū iuuant, ad veritatem maturius, & celerius deprehendendā. Huius rei, præter alia, testis est diuus Augustinus lib. j. de baptismo aduersus Donatistas. ca. vij. Iā enim, inquit, ne videar humanis argumentis id agere, quoniā quæstionis huius obscuritas priorib⁹ ecclesiæ tēporibus ante schisma Donati magnos viros, & magna charitate præditos patres Episcopos ita inter se compulit salua pace disceptare, atq; fluctuare, vt diu conciliorum in suis quibusq; regionibus diuersa statuta nutauerint, donec plenario toti⁹ orbis concilio, quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationib⁹ firmaretur. Hæc Augustin⁹. Cuius verba ideo retulimus, vt percipiat lector quanto facilius contentiones de fide in synodis vniuersalibus, quam in alijs extinguantur. Firmior vero est vniuersalis concilij definitio ob eam certitudinem, quam habemus de eius decreto, ac iudicio. Concilium siquidem vniuersale ecclesiam Catholicā representat: quod patet actuū. ca. xv. Nam cum Apostoli, & seniores conuenissent Hierosolymis pro decidenda quæstione illa de legalium cessatione, conuentus ille Apostolorum, & seniorum vocatus est omnis ecclesia, licet multi essent alibi extra illud concilium Christiani. Sicq; postquā Lucas illius quæstionis retulit definitionem, subiungit: Tunc placuit Apostolis, & senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam. Igitur si cōcilium recte cō-

gregatum ecclesiam vniuersalem representat, oportet omnino fateri apud ipsum concilium esse totam illam potestatem, quam in vniuersali ecclesia residere Catholicis fidelibus comperitum est. Hoc & alia ratione manifestū est: siquidem in his, quæ ad fidem, vel ad mores pertinent vniuersale concilium absq; ullo dubio errare non potest, ppter ea quod ab Spiritu sancto, qui illi semper adsistit, regatur in omnibus, quæ iudicat, & decernit. Ioan. Etenim .xiii. cap. Christus redemptor humani generis id ipsum ecclesie promissit dicens. Ego rogabo patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternū. Quæ quidem verba non ad Apostolos tantū referenda sunt, sed ad vniuersalem ecclesiam, cui pollicetur spiritus sancti præsentiam vsq; in finem sæculi. Idē Matthæi. ca. xvij. Si duo ex vobis cōsenserint super terram de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis a patre meo, qui in cælis est: Vbi enim sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Ex quibus adeo receptum est, vniuersale cōciliū errare non posse in his, quæ ad fidem & mores pertinent, vt error sit manifestus, Catholicæ fidei cōtrarius, atq; ideo hæresis, contrarium asseuerare. licet Arrius, Nestorius, Eutices, Dioscorus, Ioānes Hus, Lutherus, & alij² Hæresiarchæ semp cōtenderint cōcilia vniuersalia errare posse, nullum aliud refugium habentes, quo possent eorum errores, dementiam, & audaciam temerariam defendere. Quibus

Primæ partis

illud actuum cap. xv. obijcitur: vbi Apostoli in vnum congregati sententiam de legaliū cessatione ita pronuntiarūt: Visum est Spiritui Sācto, & nobis. Quo enim pacto errare pōt, qui Spiritum sanctū ducem habet: idem palam constat Matthæi capit. xxvij. vbi ipsa veritas iquit: Ego vobiscum sum vsq; ad consummationē sæculi. Quæ quidem verba toti ecclesie dicta sunt, cui Deus promittit se ad finem vsq; afuturum. Hæc autem certitudo in definendis fidei negotijs non est in concilijs provincialibus, quæ errare possunt, & quædoq; errarunt: concilium enim Carthaginense, in quo cum beato Cypriano martyre octuaginta conuenere Episcopi, in fide errauit plane, dum cōsult, & decreuit, hæreticos, & ab hæreticis baptizatos, cum ad ecclesie cōmunionem redirent, debere iterum baptizari. Qua in re satis compertum est cōcilium illud errare: sicuti ostendimus in huius operis. cap. j. Sic & conciliū Elibertinum Paulo post Nicænū celebratum Canone, xxxvj. errauit, dū imaginū picturas prohibuit in ecclesia: quemadmodum in septima synodo generali decretum extat. Idcirco si quando contigerit provincialia concilia errare, is error vfa Romano pōtifice, vel a concilio vniuersali corrigendus est, autore Augustino, qui lib. ij. de baptismo cōtra Donatistas ait: Et ipsa concilia, quæ per singulas regiones, vel prouincias hūt, plenariorum conciliorum autoritati, quæ fiunt ex vniuerso orbe Christiano, sine vllis

ambagibus cedere, cum experimento eorum aperitur. Hæc ergo sit prima utilitas congregandi concilia vniuersalia, Nam, vt superius obiter tetigimus, licet Romanus Pontifex res dubias ad fidem pertinentes decidere valeat, cap. maiores. de baptismo. capi. multis. xv. dist. gloss. in cap. quoties. xxiiij. q. j. verb. nisi ad Petrum. & ibi tex. cum alijs eiusdem quæstionis maxime cap. quodcunq; cap. Hæc est fides. Tamē quia de cōcilio vniuersali nemo ex Catholicis hætenus dubitauerit, id errare nō posse; & de Romano Pontifice multi non infimæ autoritatis eum errare posse, & quosdam Romanos Pontifices errasse, asseuerauerint: ideo ad tollendas hæc dissensiones, & sedandum Catholicorū animos consultius est, pro dubitationibus in causis fidei, cōcilium vniuersale conuocandum fore. Nihilominus obtestamur ipsum Romanum Pontificem de negotijs fidei iudicem, aut consultum respondentem errare quidē non posse, cum Maximi præfulis, & Christi Vicarij officio fungitur: pro Petro enim, & eius successoribus Christus exorauit, ne eorum fides deficeret. Matth. cap. xvj.

¶ Secunda, eademq; maxima utilitas deducitur ex conuocatione generalium conciliorū: nēpe quod per eam Christiani vinculo Catholice fidei retinētur in vnitatem religionis Christianæ: cum extinctis heresibus, & erroribus, qui ex varijs prælatorum inferiorum iudicijs oriūtur, societas fidelium fortior ī charitate, ac fide efficitur. Olim enim

enim factum est vt tempore illo, quo Cæsares Ethnici, & tyrāni Christianam ecclesiā infestabant, Christianismus fuerit in plurium errorum scissuras diuisus: liberum siquidem erat cuiuslibet interpretationem sacrarum scripturarum iuxta proprium iudicium, & sensum in publicum edere: cum ei resisti non posset a cōcilio vniuersali: quia Catholici Episcopi in vnum non poterant cōuenire, vt publica disputatiōe hæresibus obstarēt. Romanū autem Pontificem non ita, vt Euangelica docet lex, reuerbātur prælati, & alij Asiæ, & Orientis sacerdotes, quod viderēt, eum rabie Imperatorum oppressum esse. Constātinus autem ille Magnus primus omnium Principum permisit, vniuersalia concilia ab ecclesiæ prælatis libere conuocari, quorum frequenti censura plurimis erroribus occursum est: quemadmodum probatur in capit. canones. xv. dist. Quod si in ecclesiā Catholica non essent concilia vniuersalia, nec hæctenus celebrata fuissent, pfecto omnia essent ambigua ī Christiana religione: dareturq; cuiuslibet occasio nouas excitandi hæreses, aut iā extinctas iterum suscitandi. Nec potuisset Romanus Pontifex, quæ hæreticorum impudentia est, absq; vniuersalium synodorum autoritate hæreses ipsas a Christiana republica exterminare. Exemplo sunt prima illa concilia, Nicænum quidem, Constātinopolitanum, Ephelinum, & Calcedonense: quorum autoritas Arrianā, Eunomij, Macedonij, Nestorij, &

Eutychetis hæreses a religione extirpauit: cum alioqui, nisi ea autoritate Arrio, & alij obuiam itum esset, adhuc eorum errores fautores, & defensores haberent, qui prauis, & distortis sensibus sacræ scripturæ testimonia interpretarētur. Habet Romanus Pontifex a Christo autoritatem iudicandi de hæresibus: sed præter alia experientia docuit nō ita hæctenus fuisse hæreticorū errores radicatus euulsos, eius autoritate, sicuti vniuersalium synodorum Decretis, atq; censuris. Hinc deniq; post Christi Ascensionem, legisq; Euangelicæ promulgationē omnes fere exortæ hæreses, omnia schismata non aliter, quam conciliorum vniuersalium autoritate sedari potuerunt.

¶ Tertio potissimum prodest conciliorum generalium celebratio ad culturam Dominicæ vineæ. Nam vt Constantiense conciliū testatur: Episcopi, & patres in concilio congregati vineam domini colere debent, ac tenentur veluti ministri operarij Agricolæ. cuius meminit Ioan. capit. xv. dum cōmemorat Christum dixisse. Pater meus agricola est. Ministrorū autem officiū est, vepres de agro Dominico euellere, plātare fidem, & euulsis vitiorum radicibus virtutes inserere. Vnde Hieremię, primo dicit Dominus: Ecce cōstitui te super gētes, & regna, vt euellas, et destruas: disperdas & dissipes: ædifices, & plantes. Quæ verba huic pposito refert, & tribuit rex. in ca. solitæ de maio. et obedi. Sic & Hadrianus Papæ in concilio, qd'

Primæ partis

Romæ habuit, ita ad Ep̄os loquitur: Cum debeamus o fratres, & filij dilectissimi Dominici agri strenui, & fideles esse cultores, & spiritualibus ad purgationem ipsius cœlestium præceptorum utiligonibus, oportet, ut si qua in eo spinosa, si qua germinare venenosa conspicimus, pari labore vnanimique zelo hæc radicitus extirpare studentes arripiamus examinis rostrum, & falcem iudicij cōcordi animo, & sentētia proferamus. Ne quæso in nos exprobranter dicatur: Messis quidem multa, operarij autē pauci. Hactenus Hadrianus.

Quarta demū oritur utilitas a celebratione vniuersalium cōciliorum, ex eo, quod Principum Christianorum concordia, & pax in eis diligenter constituitur: sedantur lites, & contentiōes inter eosdem Principes contingentes, quæ nisi tollantur maximū dispendium inferunt Christianæ rei publicæ: atque inde Sarracenis, Turcis, & infidelibus datur audacia occupandi Christiani orbis Prouincias. Nam ad pacificationem, & concordiam Principum Christianorum cōcilia vniuersalia congregari posse synodus ipsa Constantiensis asserit in princ. & in sessione. x. ac. xv. Item cōcilium Basiliense in cap. sacro sancta. Imo in ipsis cōcilijs agendū est de bello aduersus Turcas, & infideles inferendo: quo eis omnia vastantibus, & Christi nomē delere conantibus obuiam eatur. Hæc multis veteribus exemplis constat. Nam vrbani summus Pontifex huius nominis secun-

2
4
dus apud Clarum montem conciliū celebravit, in quo Decretum fuit, ut bellū aduersus Sarracenos, & Christiani nominis hostes fieret. Calixtus item secundus habito apud lateranū nongentorum Episcoporum concilio ex eorum cōsensu decreuit: ut supplementa militiae deficientis, Christianis in Asia bellum gerentibus subministrarentur. Lucius etiā Tertius habito veronæ cōcilio Ch̄ianos Principes exhortatus est, ut Christianis pro fide in Asia laborantibus subueniretur. Pius secundus Pontifex Maximus Mantuæ concilium, & conuentum Principum Christianorum celebravit, in quo maximo conatu ipse Pontifex veluti futurus belli dux omnes hortatur pro bello aduersus Turcas suscipiēdo: sicuti horum omnium exemplorum testis est Platina in lib. de vitis Pontifi. Qua ratiōe satis sit manifestum cōciliorum vniuersalium cōuocationem, etiam prodesse ad Christianorum Principum animos persuadendos, & prouocandos, ut bellum pro defensione Christianismi Turcis inferant.

Quinto hæc vniuersalium conciliorum congregatio admodum utilis est ad refrenandam, & temperandam quorundam Pontificum audaciam: qui contemptis veterum sanctissimorum patrum exemplis, & Decretis summum Pontificatum pro sua libidine administrant minime abstinētes a Crimine Symoniæ, ab alijsque prauis moribus, quibus dediti maximum scandalum præbent his, quos

integræ vitæ exemplis instituendos a Christo susceperūt. Huic malo meri synodus vniuersalis poterit admonendo summum ipsum Præsulē, vt animum auertat a tot facinoribus, & criminibus, quæ minime digna cēsentur, vt a totius Christiani orbis rectorē, vicarioq; Iesu Christi committantur. Quod notat Card. a Turre. Cremata in cap. canones. xv. distin. & in lib. iij. de ecclesia cap. x.

Sexto vniuersalia cōcilia valde vtilia censentur ad extinguenta quæcūq; scandala, non tantum propter hæreses, & schismata, sed et quocūq; alio modo Christianismum perturbātia. Nam hæc non possunt tutiori aut saniori remedio tolli, quam totius ecclesie in concilio congregatæ medellis, quæ ab Spirit^o sancti gratia, & lumine procedunt. Sic sæpissime scandala maxime turbantia religionē Christianam celebratione vniuersaliū conciliorum extincta fuere: præsertim schismatum extinctione, capit. nos in competenter. §. item symmachus. ij. q. viij. cap. cōcilia. §. hinc etiam. xvij. dis. ca. si duo. lxxix. dis. & ibi Præposit. Abb. in cap. licet. col. iij. de electione. Vnde in Constantiensi cōcilio sedatum est schisma illud, quod tunc ecclesiam infestabat ob tres de summo Pontificatu contendentes. Sub hac deniq; vtilitate plures aliæ continentur, quæ contingere quotidie possunt ex congregatione conciliorum vniuersalium. Etenim si scandalum obortum sit ex electione Romani Pontificis, quæ vel nulla, vel Simo-

niaca diceretur, aut per vim, & impressionem facta: tunc Deo maximo fauente per concilium vniuersale malum hoc exterminabitur. dicto. §. item Symmachus. capi. si quis pecunia. lxxix. distinct. quod in Summa Doctores omnes admittunt vbi cūq; controuersia sit de vera, iusta, & canonica electione Papæ: sicuti probatur in præcitatis locis: notant. Cardi. & alij in dict. capitu. licet. qō. iij. Bald. post rub. si quis aliquem testari prohibuer. in tractatu schismatis. col. ix. Domini. post Ioan. Andre. in cap. vnico. de renūciat. in. vj. glos. in capit. non autem. vij. qō. j. Hinc etiam maximus effectus ex vniuersalium synodorum congregatione deducitur: si quando Romanus Pontifex in suspicionem inciderit alicuius criminis, quæ quidem suspicio grauissimum scandalum in orbe Christiano induxerit. Nam ipse Papa optimi pastoris officio functus concilium conuocabit ad eam tollendam suspicionem, in quo se ipsum ab illius criminis infamia, & nota, per compurgationem liberum esse ostendet: sicuti de beato Damaso legitur in canos si incompetenter ad finem. ij. q. vij. & de Sixto. in cap. mandastis. ij. qō. iij. in capit. Nunc autem. xxj. distinct. & item de Leone. in cap. auditum. cap. omnibus. ij. q. iij. Hoc tamen in loco protestamur, nos minime tenere, nec admittere opinionem illam, quæ hactenus docuit, non tantum ob crimen hæresis, sed etiam ob aliud quodecūq; crimen, grauissimū

Primæ partis

tamen, posse Papam incorrigibilem a concilio vniuersali priuari, & deponi: quam sententiam tenuerunt. glos. in capit. si Papa. xl. dist. Abb. in cap. significasti. de electio. & in cap. quoties de Simonia. atq; alij plures, vt apparet ex his, quæ citauimus in capit. ij. huius operis. Nam & si verū esse arbitremur, Papam hereticum posse a concilio vniuersali deponi, & priuari, quia iam ipso iure diuino amisit ius, & Summi Pontificis nomen, atq; autoritatem: ex eo vero quod alia crimina Romanus Pontifex commiserit, an possit a concilio vniuersali iudicari, dubium, & incertum esse censemus.

¶ Septimo, conciliorum vniuersaliū utilitas apertissime constat: quia non tantum morum correctio, & censura, quo ad ecclesiæ caput, in eis tractatur, sed & quo ad membra, atq; inferiores. ea. non oportet. xvij. distin. cap. j. cap. de Eulogijs. Domi. in cap. peruenit. ea. dist. tot enim iam cautelis res agitur, tot inquā exemptionibus, tot priuilegijs, vt Episcopi, iudicesq; ordinarij minime valeant publicis sacerdotum concubinatus, adulterijs, Symonijs, alijsq; grauissimis sceleribus obuiam ire. Quod quidē malum vniuersalis concilij Decretis extirpandum est.

¶ Octauo, euidentis est synodi vniuersalis effectus: quoties de Canonibus constituendis deliberatio fit. Etenim eum multa, sint veterum Canonum Decreta potissimū regimini animarum salubria, a veteribusq; Sanctis

Patribus ordinata, praua tamen morum colluue oppressa, segnitie iudicium omnino neglecta, & ita antiquata, vt nisi denuo renouentur, nequaquā possint in praxim, & vsum deduci: oportet sane omnium Episcoporum conuentum haberi: in quo quilibet eorum exponat qui apud ipsius prouinciam Canones iam abrogati vsu, & iudicium delidia, sint modo renouandi: legimus liquidem ab antiquis vniuersalibus concilijs veteres Canones comprobatos, et renouatos fuisse ne hi in desuetudinem abirent. Hæc vero examinatio Canonum, & Decretorum, quæ moribus, atq; iudicium delidia iam sepulta iacent, cum tamen admodum frugifera sint, nō ita oportune fieri potest ab ipso Romano Pontifice, vt fit in vniuersali concilio ab omnibus ecclesiæ Episcopis ibidem congregatis.

¶ Nono inde poterit vniuersalium conciliorum commodum deprehendi: quod licet Papa Christi Vicarius habeat ab ipso Deo ius, & autoritatē condendi Canones, qui apud vniuersum orbem sint recipiendi, & seruandi. cap. sunt quidam. xxv. qō. j. capit. proposuit. de constit. notatur in rub. de constit. tamen quandoq; præsertim in rebus arduis, & quæ ad morum correctionem generalem pertinent, conuenit admodum, Canonicas leges in concilijs vniuersalibus statui: vt æquiori animo, benignioriq; consensu recipiātur: & deniq; maiori cū deliberatione, ac maturitate cōsultius statuuntur. Nam prouerbiorum ca.

xj. inquit Salomon: Vbi multa cōsilia, ibi salus. & ecclesiastici. vj. Multitudo sapientium sanitas est orbis. Cyprianus hac de re ita in Epistola ad Stephanum scribit: Ad quędam disponenda, & consilij communis examinatione limitāda, necesse habemus conuenientibus in vnum plurimis sacerdotibus cogere. Si quis tandē quę in hoc capite tradita sunt, diligenter examinauerit, facillime percipiet, quibus ex causis concilium vniuersale debeat conuocari: siquidem passim id congregandum non est.

¶ Decimo, concilium vniuersale in dicendum est, eiusq; conuocatio vtilis censetur ad reprimendam audaciā & temeritatem principis Christiani: qui nomine tantum Catholicus, ecclesiam ipsam Romanam, aut religionē Cristianam infestat, auxilium infidelibus præstans, quo libentius hi Christianorum prouincias depopuletur. Sic Gregori' Tertius aduersus Leonem Imperatorem Romę synodum conuocauit, in qua ipsum Cæsarem Imperio, & communione fidelium priuat: quod sacras imagines e Templis abratisset. Gregorius item Septimus Henricum Quartum Romę cōuocatis Episcopis pluribus, execrationes, & Anathema pronuncians ecclesię cōsortio mulctauit: quia conatus Cæsar fuerat vnitatem ecclesię scindere: eidemq; Pōtifici resistere in his, quę ad spiritualem eius potestatem pertinebant. Hęc nota sunt ex Platina in libro de vitis Pontificū. Qui etiam scribit, quo pacto Innocentius

Quartus aduersus Fredericū Secundum Lugduni concilium habuerit: ex ea causa, quod idem Imperator Romano Pontifici insidiaretur: cuius rei mentio fit in capi. Ad apostolicę, de re iudicata, in sexto.

Ex capite sequenti.

- 1 *An teneatur Summus Pontifex concilio eius autoritate indico præsens esse: & an eius præsentia sit omnino necessaria?*
- 2 *Vniuersalia concilia autoritate Papę conuocata, et tamen absente celebrata, semper consueuerunt postulare confirmationem Canonum, & Decretorum à Romano Pontifice.*
- 3 *An sit ea confirmatio præcise necessaria, quamue vtilitatem afferat?*

Qui sint necessario vocandi ad vniuersale concilium.

¶ CAPVT QVINTVM.

NON semel in præcedentibus admo- nuimus, ipsius Romani Pontificis officium esse, conciliū vniuersale conuocare: idq; regulariter ab alio fieri non posse absq; eius autoritate. Sed an debeat Papa, ac teneatur præsens esse, cōcilioq; vniuersali præsidere, pleriq; dubitarunt. Etenim illud certissimū est, non alium, quā Romanum Pontificem, primum locum in generali synodo obtinere, cum sit ecclesię caput: atq; ideo si præsens sit, ipse primā vocem, primum locū, summūq; concilij

xj. inquit Salomon: Vbi multa cōsilia, ibi salus. & ecclesiastici. vj. Multitudo sapientium sanitas est orbis. Cyprianus hac de re ita in Epistola ad Stephanum scribit: Ad quędam disponenda, & consilij communis examinatione limitāda, necesse habemus conuenientibus in vnum plurimis sacerdotibus cogere. Si quis tandē quę in hoc capite tradita sunt, diligenter examinauerit, facillime percipiet, quibus ex causis concilium vniuersale debeat conuocari: siquidem passim id congregandum non est.

¶ Decimo, concilium vniuersale in dicendum est, eiusq; conuocatio vtilis censetur ad reprimendam audaciā & temeritatem principis Christiani: qui nomine tantum Catholicus, ecclesiam ipsam Romanam, aut religionē Cristianam infestat, auxilium infidelibus præstans, quo libentius hi Christianorum prouincias depopuletur. Sic Gregori' Tertius aduersus Leonem Imperatorem Romę synodum conuocauit, in qua ipsum Cæsarem Imperio, & communionē fideiū priuat: quod sacras imagines e Templis abratisset. Gregorius item Septimus Henricum Quartum Romę cōuocatis Episcopis pluribus, execrationes, & Anathema pronuncians ecclesię cōsortio mulctauit: quia conatus Cæsar fuerat vnitatem ecclesię scindere: eidemq; Pōtifici resistere in his, quę ad spiritualem eius potestatem pertinebant. Hęc nota sunt ex Platina in libro de vitis Pontificū. Qui etiam scribit, quo pacto Innocentius

Quartus aduersus Fredericū Secundum Lugduni concilium habuerit: ex ea causa, quod idem Imperator Romano Pontifici insidiaretur: cuius rei mentio fit in capi. Ad apostolicę, de re iudicata, in sexto.

Ex capite sequenti.

- 1 *An teneatur Summus Pontifex concilio eius autoritate indico præsens esse: & an eius præsentia sit omnino necessaria?*
- 2 *Vniuersalia concilia autoritate Pape conuocata, et tamen absente celebrata, semper consueuerunt postulare confirmationem Canonum, & Decretorum à Romano Pontifice.*
- 3 *An sit ea confirmatio præcise necessaria, quamue vtilitatem afferat?*

Qui sint necessario vocandi ad vniuersale concilium.

¶ CAPVT QVINTVM.

NON semel in præcedentibus admo- nuimus, ipsius Romani Pontificis officium esse, conciliū vniuersale conuocare: idq; regulariter ab alio fieri non posse absq; eius autoritate. Sed an debeat Papa, ac teneatur præsens esse, cōcilioq; vniuersali præsidere, pleriq; dubitarunt. Etenim illud certissimū est, non alium, quā Romanum Pontificem, primum locum in generali synodo obtinere, cum sit ecclesię caput: atq; ideo si præsens sit, ipse primā vocem, primum locū, summūq; concilij

Primæ partis

prætorium, atq; præsidis nomen, & iura habebit. cap. significasti. ca. licet. de electio. idem probatur in capi. graue. de præb. & in capit. sicut olim. de accusat. vbi Metropolitanus censetur caput Prouincialis concilij: sic etenim & Papa caput est concilij vniuersalis: cuius autoritate debet conuocari: poteritq; Summus Pontifex eidē, si vellent interesse: necessarium tamen non est, quod ipse Papa concilio vniuersali præsens sit. Nulli etenim synodo ex illis octo, quæ præcipuæ sunt, ac potissime conciliorum generalium nomen obtinent, Romanus Pontifex præsens fuit, quemadmodum ex eorundem conciliorum actionibus palam cōstat. Imo, vt scribit Cardi. a Turre Cremata libr. iij. de ecclesia. cap. xj. non semper expediret ipsum Pontificem Summum cōcilio generali præsentem esse oburias, & vrgentes causas. Harum aliquot idem Cardinalis adducit. Prima quidem, ne Romanis Pōtificibus præsentibus concilio aliqua vis fiat, vel iniuria inferatur ab Imperatoribus, alijsq; principibus secularibus, si negotiorū definitio iuxta eorum votum, & arbitrium minime contingerit. Nam & Felix Papa huius nominis Secundus a Constantio Cæsare in concilio, quod Romę habuit sede pulsus, martyrio Coronatus, capite truncatur: quemadmodum in eius vita Platina scripsit. Est & alia causa, quæ Pontifices Summos auertit, ne præsentibus sint cōcilijs vniuersalibus: vrbis nempe Romanæ cura, & admi-

nistratio, quæ Papæ præsentiam exigit. Et præterea satis sufficiens causa quibusdam ea videtur, quod illis primis, & antiquissimis ecclesiæ Catholicæ concilijs nusquā Romanus Pōtiffex præsens fuerit. Has namq; duas posteriores causas Leo Papa iustissimas esse censuit, dum a Martiano Imperatore ad concilium Chalcedonense inuitatus, vt præsens illi foret, patribus in eodem concilio congregatis, & Pulcheriæ Augustæ rescribens has potissimum excusationes exposuit, sicuti constat ex Epistolis Leonis Papæ, & ex ipsius concilij Chalcedonensis actionibus. Quarta deinde ratio huius moris, Cardinale. a Turre Cremata in distinct. cap. xj. adnotante, potest congrua existimari, vt Papa absens a concilio liberius possit Decreta, canones, & concilij definitiones confirmare, aut improbare. Nam ab initio renaescentis ecclesiæ ita obtinuit, vt Decreta conciliorum vniuersalium, etiā autoritate Papæ congregatorū, & quibus Apostolicæ sedis legati præsentibus fuerint, ad ipsum Romanum Pontificem mittantur ab eodem comprobanda, & confirmanda. Etenim quoad definitiones etiam fidei Catholicæ ab ipso concilio cum legatis Apostolicæ sedis datas, & decretas, semper ecclesia petiuit a Romanis Pontificibus confirmationem: nec antequam per eos Decreta comprobarentur, quidquam certum habere voluit, & firmum, licet a legatis Apostolicæ sedis fuerit definitum. Qua

de re plura sunt testimonia, quæ la-
tius referuntur a Cardina. de Tur-
re Cremata. in libro. tertio. de eccle-
sia. capit. xxxiiij. & Alberto Pighio.
lib. vj. de ecclesiast. Hierarchia. capit.
ix. eorum aliquot breuiter, vt propo-
sitæ materiæ satisficiamus, modo ex-
plicabimus.

¶ Primum quidem in illa celebratis-
sima Nicæna synodo, cui præsentis
fuere Victor, & Vincentius præby-
teri vrbs Romæ Apostolicæ sedis le-
gati a beato Papa Syluestro missi:
Osius item Episcopus Cordubensis,
quem et legatum fuisse Syluestri, qui-
dam opinantur, multa de rebus fidei,
decq; alijs negotijs statuta sunt, quorū
tamen confirmationem synodus ipsa
a Syluestro Papa postulauit. Extat
Epistola ipsius synodi Nicænæ ad
Syluestrum, & eiusdem Syluestri re-
sponsio. Vnde manifestum est, acta
Decretaq; omnia illius synodi missa
fuisse ad Romanum Pontificem, vt
ab eo confirmarentur: tametsi eius le-
gati præsuissent ab eo destinati con-
cilio.

¶ Post hæc in concilio Calcedonensi
cui præsentis fuere legati Leonis tūc
Summi Pōtificis Palchasinus, & Lu-
centius Episcopi, atq; Bonifacius præ-
sbyter Romanus, multa sunt ad fidei
Catholicæ institutionem, adq; mo-
rum correctionem definita, quæ ra-
ta, & firma concilio visa non fuerunt,
donec ab ipso Summo Pontifice fue-
rint confirmata: quemadmodum cō-
stat ex Epistola ipsius Synodi ad
Summum Pontificem Leonem: a

quo eius legati, & Episcopi apud
Chalcedonem congregati petierunt,
vt acta, Canones, & Decreta concilij
stabiliret.

¶ Concilium autem Constantino-
politianum, quod post Nucarnam sy-
nodum conuentum est, nihil aliud ad-
uersus Macedonium, Sabellium, &
Eunomium egit, aut definiuit, quam
quod Episcopi vniuersæ ecclesiæ Da-
masi Papæ sententiā sequuti proba-
runt. Nam Paulo ante conciliū istud
Damasus Romæ synodum habue-
rat cum sacerdotali clero, quem in vr-
be secum obtinebat, eosdemq; Hære-
ticos anathematizans damnauerat:
ac demū scribens ad Paulinum The-
salonicensem Episcopum Apostoli-
cæ sedis apud Orientem legatū, præ-
cepit eidem, suam in hæreticos censu-
ram, & sententiā per Orientis eccle-
sias publicari: & curauit concilium
Constantinopoli celebrari, vt omnes
intelligerent, iustam, Catholicamq;
fuisse eius sententiā.

¶ Nestorij præterea heresis in con-
cilio Ephesino damnata per Episco-
pos ibi conuocatos, prius a beato Cæ-
lestino Papa improbata fuit: nihilq;
concilium in huius negotij definitio-
ne censuit, quod non fuerit antea per
ipsum Cælestinum decretum: quod
constat ex Epistolis eiusdem ad Ne-
storium, & Cyrillum.

¶ Extat etiam Epistola Leonis Pa-
pæ Secundi ad Constantinum Cæ-
sarem, qua Synodi sextæ acta ad-
mittit, & approbat: tametsi ea iam
statuta fuissent auctoritate legato

Primæ partis

rum nomine Apostolicæ sedis eidem concilio præsidentium.

¶ Quia & septimæ synodi acta apud Nicæam urbem de venerandis imaginibus: de quibus eis ab ecclesijs, & templis non tollendis, per Hadrianum Summum Pontificem huius nominis Primum confirmata fuere Tarasio Constantinopolitano Archiepiscopo ea ad Summum Præsulem cum Epistola referente: quauis & huic synodo legati Apostolicæ sedis præsentibus fuerint, eiusque decretis cõsenserint.

¶ Quibus & alijs testimonijs manifestissime conuincitur ea, quæ a legatis Apostolicæ sedis cum Episcoporum concilio fuerint circa fidei dubia decreta, non fuisse ab omnibus recepta, ut certa, & firma, nisi specialem habuerint confirmationem Romani Pontificis: quod hæctenus in omnibus fere concilijs ita obtinuit, ut plane omnium iudicio, & sententia, id ita fieri oportere existimandum sit.

¶ Quæritur tamen non immerito, an concilia vniuersalia legitime congregata Romani quidem Pontificis autoritate, & iussu teneantur petere a Papa confirmationem eorum, quæ ab ipsa synodo Decreta fuerint de rebus fidei præsentibus Apostolicæ sedis legatis? Et quibusdam visum est, hanc confirmationem multis nominibus utilem esse: non tamen omnino necessariam: imo Decreta, ut diximus, definita, & statuta, certa, ac firma fore absque ipsius Romani Pontificis confirmatione. Horum opinioni suffragatur, quod concilia Romani Põ-

tificis autoritate vniuersaliter congregata, generalia sunt, atque generalia fuisse a Catholicis dicta, licet ab eis absens Papa fuerit. Hoc etenim patet ex illis Octo synodis vniuersalibus, quæ præcipuum conciliorum nomen apud Catholicos habuerunt, quarum nulli præsens fuit Pontifex Romanus, & nihilominus generalia, & toti vniuersalis ecclesiæ cõcilia cõcumenica censentur. Nec id nemo usque negauit. Concilia vero vniuersalia in definitionibus ad fidem pertinentibus errare non possunt, quemadmodum alibi iam sæpissime docuimus, & nunc iterum profiteamur Catholicæ ecclesiæ de hac re sententiam sequuti aduersus hæreticorum pestilentissimum errorem. Nam concilium vniuersale legitime congregatum in his, quæ ad fidem attinent, errare non posse, nec vnquam errasse certissimum est, atque ab ecclesia Catholica ita receptum, ut qui contrarium animo pertinaci dixerit, hæreticus sit censendus, quemadmodum constat ex his, quæ tradidere Episcopus Rosensis in eo opere quod aduersus Lutherum scripsit artic. xxviij. & xxix. & Cardi. de Turre. Crema. lib. iij. de ecclesia. ca. lviij. qui plura huius assertionis fundamenta, et autoritates explicarunt. Quod si cõcilia vniuersalia in pertinentibus ad fidem errare non possunt, & concilia Papæ autoritate congregata, etiã eo absente vniuersalia dicuntur ibidem præsentibus Apostolicæ sedis legatis, qui cõcilijs præsint: colligitur apertissime, Decreta circa fidei negotia ab his

concijs constituta, etiam absq; alia eōfirmatione Romani Pontificis certissima esse, & infallibilia.

¶ Secundo eandem opinionem probare videtur alia ratio. Nam concilia vniuersalia autoritate Romani Pontificis congregata, etiam eo absente, ecclesiam vniuersalem repræsentant. Hoc apparet. act. capi. xv. vbi cum Apostoli, & Seniores in vnum conuenientes pro decidenda quæstione illa, quæ tunc a plerisq; dubia censebatur, de legaliū cessauone, illam tractauerint, cōuentus ille dictus est, oīs ecclesia, licet alibi multi essent Christiani, qui aberant ab eo concilio. Placuit, inquit Lucas, Apostolis, & senioribus cum omni ecclesia. Ibi enim probatur, ecclesiam vniuersalem a cōcilio vniuersali legitime congregato repræsentari.

¶ Tertio, pro eadem sententia facit: quod si concilium vniuersale legitime congregatum absente Papa errare possit in pertinentibus ad fidem: inde deducitur euidenter, illam infallibilitatem, & certitudinem, quæ in definitionibus fidei concilio vniuersali tribuitur, non ei, sed Papæ tantū tribuendam esse. Hoc autem aliqua ex parte videtur contrarium ei conclusioni, quam Catholici admittunt tenentes, concilium vniuersale in definiendis negotijs fidei errare nō posse si legitime fuerit congregatum: igitur probabile est, quod cōcilio vniuersale legitime congregatum in his, quæ circa fidem absente Papa Decreuerit, errare non posse. Et quia cætera con-

stant probatur adsumptum: quia si absente Papa Decreta de rebus fidei a concilio vniuersali legitime cōgregato, donec ipse Papa ea receperit non sunt certa, nec infallibilia: manifeste constat infallibilitatem, & certitudinem hanc tribuendam esse consensui, & approbationi Romani Pontificis: quali penes ipsum, non penes vniuersale concilium legitime congregatum sit hoc speciale priuilegium circa decisionem dubiorū ad fidem pertinentium, quod errare non possit. Et tamen de concilio vniuersali nemo vsquā dubitauit, quod is errare in rebus fidei non possit: de Papa vero pleriq; dubitarunt: imo auli sunt viri autoritate celebres asserere Papam errare posse in his, quæ ad fidem attingunt.

¶ Quarto, si concilium legitime congregatum errare posset in his, quæ de fide senserit absente Papa, & nō probante concilij definitionem: sequeretur in his casibus, quibus superius diximus, concilium absque autoritate Papæ legitime posse conuocari, non posse concilium ipsum ita conuocatum tractare, nec definire fidei dubia: quæ definienda non sunt, vt certitudinem habeant Catholici ab eo, qui errare potest. Quod manifestissimum est. Huic deniq; opinioni facile consentient, qui tenuerunt, conciliū esse supra Papam, & standum esse definitioni concilij vniuersalis in rebus fidei potius, quam Papæ iudicio: quemadmodum in Constantiensi, & Basiliensi concilij Decretum fuit,

Primæ partis

& defenditur a Gersone ac Parisiensibus, & his, qui prædicta duo concilia tutantur. Idemque asseuerat Ioan. Driedonis de dogmatibus ecclesiasticis. lib. iij. cap. iij. ad finem.

¶ Quinto item sequeretur, non posse censi certam concilij vniuersalis sententiam, qua Romanum Pontificem hæreticum esse pronuntiat: tametsi vniuersalis synodus Papam hæreticum iudicare possit, & ad hoc negotium sine eo legitime conuocari: iuxta communem Theologorum, & Canonistarum opinionem. Nam si ponimus concilium vniuersale legitime congregatum nihil certum de fide pronuntiare, aut definire posse absque consensu speciali Romani Pontificis: colligitur quidem, non esse certum iudicium totius concilij vniuersalis, quo decernitur Dogma, & opiniones a Romano Pontifice propositas, hæreticas esse. Hæc vero duo, quæ ultimo adduximus, multis videntur minime conuenire, receptis iam fere omnium consensu opinionibus, atque ideo inconueniens datur ex his, si teneamus concilium vniuersale conuocatum legitime, errare posse absente Papa, eiusque non habita speciali definitionum omnium approbatione. Nisi quis dixerit, non posse vere legitime congregatum dici concilium vniuersale, in quo non adsit ipse Papa, cuique præsens non sit, etiam si eidem concilio præsideant Apostolicæ sedis legati. Quod nemo vnquam dixit, nec vere dici potest secundum ea, quæ hac in materia passim ab autoribus

traduntur.

¶ Ex aduerso alijs placet, non tantum vniuersalia concilia, quo ad conuocationem, pendere a Romano Pontifice, sed etiam legitime congregata in omnibus actibus, Decretis, & canonibus a Romani Pontificis confirmatione, & speciali approbatione auctoritatem, & vires assumere: quauis ipsis concilijs legati Apostolicæ sedis presentes fuerint. Hanc opinionem defendunt, & sequuntur Card. a Turre. Cremata in lib. iij. de ecclesia. ca. xxx. iij. & sequentibus Albertus Pighius lib. vj. de ecclesiastica Hierarchia capit. ix. & x. & Caieta. in tract. de auctori. Papæ, & concilij. capit. xj. & capit. xvj. quibus illud præsertim patrocinatur, quod, vt in hoc capite ostendimus, hæcenus Decreta omnium conciliorum generalium legitime, & auctoritate Papæ conuocatorum, quibusque præsentibus fuerint Apostolicæ sedis legati, ad Romanum Pontificem Missa fuerint, vt ab eo approbarentur: nec prius certa, aut firma existimabatur. Vnde maximum signum est, hanc specialem confirmationem necessariam esse, vt conciliorum vniuersalium definitiones certæ, & firmæ censeantur.

¶ Secundo eadem opinio probatur: concilia etenim vniuersalia, vtcunque sint legitime congregata, non habent immediate a Christo potestatem: sed ab ipso Papa, & eo mediante a Christo, sicuti latissime conantur probare Card. de Turre Crem. in dict. li. iij. de ecclesia. c. xxx. Caiet. & Albertus

Pignus Paulo ante citati. optimus text. in cap. significasti. de elect. capit. Hæc est fides. xxiiij. q. j. & Ioan. ultimo ubi Petro, cui Romani Pontifices successerunt, committuntur a Christo oves pascendæ: idest omnes Christi fidelis. Ergo ipse Papa supremam autoritatem habet: a qua reliquæ omnes potestates deriuntur in ecclesiastica Hierarchia, & autoritatē habēt. Vnde Augusti. super Ioannē inquit Petrus quando claves accepit, ecclesiā sanctam significauit. ca. quodamq; xxiiij. q. j. ipse quidem Petrus ecclesia dicitur. Matthæi. cap. xxviij. ubi agitur de fraterna correctione: & additur: Site non audierit, dic ecclesiæ: idest prælato. Nam prælatus, qui ecclesiam aliquam regit, ecclesia dicitur cap. scire debes. viij. q. j. Igitur si concilium eam autoritatem, quam vere habet a Christo, mediante Papa obtinet & subordinatam Papæ autoritati, & Decreto: profecto eandem habere videtur a Papa, nihilq; sine ipsius consensu, & approbatione agere potest, quod certum sit, & in rebus fidei infallibile. Quamobrem hac ratione probatur posterior hæc opinio ab his, qui eandem sequuntur.

¶ Tertio, ne quis obijciat, satis esse legatos Romani Pontificis cum ipsius iussione, tum ab eo delegatis vicibus concilio præsentibus esse, vocemq; & suffragium dedisse, ut concilij certa sit de rebus fidei definitio, illud est considerandum, Papam non posse cuiquā committere potestatem illam infallibilem, quam habet in his, quæ ad fidem

pertinent: ita quidem, ut quæ de fide decreta sint ab eius legato, eandem certitudinem habeant, quam habuissent si ab ipso Papa definita forent. Hoc deducitur ea ratione, qua constat, priuilegium istud excellentis prærogatiuæ, quod in rebus fidei Papa errare non possit, omnino adhærere dignitati, & officio Summi sacerdotis, atq; ideo ab ea dignitate separari nequit. Non enim negamus, posse delegari a Romano Pontifice potestatem cognoscendi de fidei negotijs: nam ea vere committi alteri potest, & sæpissime fuit commissa, non tantum inquisitoribus hæreticæ prauitatis, sed & alijs prælatis, & ecclesiasticis iudicibus: ea tamen delegata potestas non habet speciale priuilegium, quod in definitionibus errare non possit. Possunt enim legati Papæ etiam ad concilium destinati, & alij commissarij errare in decidendis negotijs fidei. Deus etenim cum dixit Lucae capit. xxij. ad Petrum: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: manifeste docet, hanc doctrinæ certitudinem, & infallibilitatem fidei Petro concessam esse, non ratione ipsius, sed ob causam ouium illi commissarum. Quod patet, quia statim subdit: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos: quasi dixerit, idcirco rogavi pro te, ne deficiat fides tua: quia tu docere debes omnes oves tibi commissas, omnesq; fideles legem istam Euangelicam profitentes. Vnde apparet pro solo Petro & eius successoribus rogasse Deū, ne eorum fides deficeret in docendis, &

Primæ partis

instruendis ouibus, quarum cura illis commissa est. Igitur legati, aut commissarii Romani Pontificis non habent idem priuilegium: cum pro eis Christus non rogauerit, atque ideo legatorum præsentia, eorumque sententiæ de rebus fidei in vniuersali concilio latae, & pronuntiatæ non efficiunt illam certitudinem, & infallibilitatem, quam haberent, si ab ipso Papa pronuntiarentur. Quod si legati, & commissarii instructionem a Romano Pontifice habuissent, & specialem ipsius de aliqua fidei controuersia definitionem, & secundum illam pronuntia-
rēt, vocemque nomine Apostolicæ sedis dedissent: dubio procul Decretum id omnino certum, & infallibile iudicandum est.

¶ Huic vero tertiæ rationi, qui priorem opinionem sequuntur, facillime respondebunt, legatos quidem Apostolicæ sedis præsentibus concilio, errare posse, non tamen totum concilium: imo eius Decretum in rebus fidei esse certum, & infallibile.

¶ Posterioris autem sententiæ auctores, tenentes concilium vniuersale legitime congregatum non posse quidquam in rebus fidei decernere, quod certum sit, & infallibile, nisi Romani Pontificis absentis specialis confirmatio accesserit: rationibus contrariæ opinionis ita respondere conantur, saltim non aliter possunt eius fundamenta tollere.

¶ Primam etenim rationem ita intelligendam esse censent, ut vel concedendum sit, non dici vere concilium

vniuersale illud, quod, & si legitime congregatum sit, habeatque præsentibus legatos Apostolicæ sedis: Papa tamen absente de negotiis ecclesiæ tractat. Aut sane dicendum sit, concilium vniuersale non posse in rebus fidei errare, quo ad ea, quæ ab eo simul, & Romano Pontifice, aut eius speciali consensu definita sunt: concilium autem vniuersale etiam legitime congregatum præsentibus Apostolicæ sedis legatis errare posse in his, quæ de fide definita fuerint absque speciali approbatione, & confirmatione Romani Pontificis: quemadmodum distinguit satis euidenter Card. a Turre. Crem. in dist. lib. in. de eccles. cap. lviij.

¶ Secundo fundamēto respondetur, concilia vniuersalia tunc ecclesiam vniuersalem representare, cum eis præsens fuerit ipsemet Papa caput ecclesiæ: eo vero absente, & si præsentibus sint concilio vniuersali legati Apostolicæ sedis, & fuerit legitime synodus ipsa congregata, non representari ab ea vniuersalem ecclesiam. Atque ita necessario concedere debent hanc distinctionem, qui ultimam opinionem sequuntur. Nam & ipsi in specie notant in illo concilio Apostolorum act. cap. xv. Petrum præsentem fuisse.

¶ Tertiam rationem quidam ita tollere tentant, ut manifeste in fallibilitatem, & certitudinem in rebus fidei definiendis tribuant concilio vniuersali simul et Papæ præsentibus, aut absentibus specialiter tamen approbanti quæ a concilio statuta fuerint: vel ipsi soli Papæ, qui ecclesiam ipsam representat:

cat:

fat, pro quo & Ch̄us orauit, ne eius fides deficeret. Vnde hi autores plane fatebuntur, & fatentur, quod si concilium aliquid de fide definierit etiam legitime congregatū: & Romanus Pōtifex siue præsens, siue absens contrarium decreuerit, hanc Papæ decisionem certam, & infallibilem: contrariam vero erroneam esse censendā. cuius contrarium tenent Abb. in capit. significasti de electio. Præpo. in cap. in istis. iij. distin. & in cap. Anastasius. xix. distinct. Feli. in cap. j. de cōstit. nume. xxiiij.

¶ Quarta ratio tollitur, si consideremus vltimæ opinionis autores etiam tenere, concilium congregatum absq; autoritate Papæ his casibus, quibus id permissum iure est, non posse tractare negotia vniuersalis ecclesiæ quoad definitionem, & canonum constitutionem: sed tantum de ea causa, quæ dederit concilij conuocandi ius, & occasionem: atq; vt ecclesia verum pastorem habeat, qui eius curam suscipiat: quod tradit Caieta, de autoritate Papæ, & concilij. cap. xvj.

¶ Quinta prioris opinionis confirmatio ex eo deficit, quod secundū sententiam eorum, qui Papæ autoritatē aduersus concilia defendunt, tunc poterit concilium Papam hæreticū iudicare, & deponere, cum is in notoriā & manifestā hæresim ab ecclesia iam damnatam inciderit, aut in eam, quæ manifeste articulis fidei, vel sacre scripturæ repugnet. Vnde in his casibus concilium rem de fide dubiam nō definit aduersus iudicium Papæ: sed eū

declarat in hæresim manifestam incidisse. Et præterea licet conciliū absq; Papa in rebus fidei errare possit: non ex hoc sequitur quod non possit iudicare, & deponere Papam hæreticum. Sicuti & iudices inquisitores possunt aduersus hæreticos procedere, & eos punire: licet non habeant ius constituendi certas, & infallibiles de fide definitiones.

¶ Nos huius controuersię certā decisionem Sanctæ Matris ecclesiæ iudicio relinquentes, multis ex causis vtilem, & religioni Christianæ admodū commodam opinamur confirmationem Romani Pontificis, et specialem approbationē eorum, quæ a toto concilio vniuersali definita fuerint, etiam ibidem præsentibus Apostolicæ sedis legatis.

¶ Primum quidem, vt Summo sacerdoti, Christi vicario, & capiti ecclesię hæc exhibeatur reuerentia: quæ iam ab initio ecclesiæ, & legis Euangelicæ ab omnibus vniuersalibus concilijs exhibita fuit.

¶ Secundo, vt omnibus constet Romanum Pontificem in his rebus grauissimis, quæ ad fidem pertinent, idē cum concilio sentire. Etenim hac ratione oportet quod Romanus Pontifex nō solum per legatos proprios, sed etiam per se ipsum, & eius specialem approbationem suam exprimat sententiā. Sic enim Leo Papa in Epistola ad conciliū Chalcedonense confirmationis reddēs rationem inquit: Vt fraterna vniuersitas, & omnium fidelium corda cognoscant, me non

solum per fratres, qui vicem meam exequuti sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodaliū propriam vobiscum inisse sententiam. Hactenus Leo Papa.

¶ Tertia causa esse potest, ne Romanus Pontifex possit postea deficere a concilii definitione: aut si forte defecerit, ne causetur, se nusquam tali definitioni consensisse. Ergo ne id in posterum eueniat, opus est, ut Papa propria manu subscribens dicat, se idem cum toto concilio sentire, eamque amplecti fidem, que a toto concilio Spiritu sancto suggerente data est. Nam si Pontifex postmodum a concilii decretis retauerit discedere, sua ipsius subscriptione dānabitur.

¶ Quarta causa vere potissima est, quæ dicitur, synodi vniuersalis decreta ab ipso Papa confirmanda fore: ab eo deducitur, quod licet concilium vniuersale errare non posset absente Papa, legitime tamen congregatum, in rebus ad fidem pertinentibus: in alijs tamen negotijs errare posset, & sæpissime contigit iam errasse: vnde par est, quod ipsius Decreta, & definitiones ad Papam deferantur, ut eas confirmet. Sic concilium illud Chalcedonense, quod ex quatuor celebratissimis vnum est, dum Patriarcham Constantinopolitanum præferendum esse censuit Alexandrino, errauit quidem, eiusque Decretum reprobatum fuit a Leone Papa: sicut constat ex eiusdem Leonis Epistola Quinquagesima Septima ad Martianum Augustum, & Epistola. lix, ad ipsum concilium Chalcedonense.

¶ Hactenus tandem visum est, qualiter Papa si velit concilio vniuersali interesse, primū eius locum obtinebit, quod nulli dubium esse potest: deinde non admodum conuenire ipsum præsentem esse synodis vniuersalibus propter eas rationes, quas superius examinauimus. Hinc igitur patet Romanum Pontificem teneri, & posse mittere Apostolicæ sedis legatos, qui concilio vniuersali eius nomine præsideant: quemadmodum hucusque Romani Pontifices fecerunt. Nec in numero legatorum aliqua est limitata certitudo, nec in personarum dignitate: habet etenim Pontifex liberum arbitrium, quos velit, legatos destinare, modo hi Catholici sint, vita & moribus probati. Nam præter legatos octo vniuersalium conciliorum, quæ præcipua censentur, & quorum primo capite meminimus, in Sardicensi concilio præsentibus fuerunt legati Apostolicæ sedis Vincētinus Capuanus Episcopus, Ianuarius Beneuentanus, et Callipodius Neapolitanensis. tex. in. c. prima annotatio. §. quarta. xvj. distinct. Ex Isidoro in principio conciliorum. hoc autem concilium generale fuit, & congregatum est sub Iulio Papa huius nominis primo. cuius origo, & causa tractatur a Cassiodoro libr. iij. Tripart. cap. xxj. Probaturque huius synodi Canones a Nicolao Papa. capi. quod dicitis. xvj. distinctio. & in sexta synodo generali apud Constantinopolim celebrata. Item legatorum Apostolicæ sedis, qui fuerunt missi ad octauam synodum.

meminit text. in. capitul. Hadrianus, in. j. lxvj. distinctione.

¶ Sic Paulus Tertius ad concilium, quod Tridenti conuocauerat, legatos Apostolicæ sedis misit, ut eius nomine præsiderent, Ioannē Mariam Episcopum Prenestinum Cardinalem, qui post obitum eiusdem Pauli electus in Summum Pontificem, nunc foelicissime Iulius Tertius Apostolicam sedem obtinet: item Marcellum presbyterum Cardinalem Sanctæ crucis, & Reginaldū Polum diaconum Cardinalem Anglicum. Ipse Iulius Tertius ad idem concilium Tridentinum, quod Paulo ante obitum Pauli Tertij intermissum fuerat, legatum itidem destinavit Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalem Crescentium, simulq; cum eo viros insignes eruditione, & disciplina misit: Archiepiscopum inquam Sipontinum, & Episcopum Veronensem.

¶ Ad concilium autem vniuersale illi necessario vocandi sunt, qui vocem definitiuentem in causis, & rebus inibi tractandis habent: ad eos etenim expectat vere omnium controuersiarum definitio: atq; ideo qui hanc vocem habent, sunt omnino vocandi: alij vero, quibus vox definitiua minime competit, vocandi non sunt regulariter ad exemplum aliarum congregationum: ad quas illi tantum sunt vocandi, qui vocem habent in his, quæ ab ipsis congregationibus, & conuentibus sunt tractanda. ut probatur in cap. venerabilem. capitu. bonæ in. ij. de electio. l. obseruare. C. de decurio.

lib. x. Hosti. in Summa tit. de electio. §. qualiter facienda. cap. quia propter & capit. quod sicut. vbi Innocent. & Panor. de electio. tex. optimus in. ca. quia propter. eod. ritu. tradit Abb. in cap. cum omnes. colum. iij. de cōstit. post Bart. in. l. omnes populi. colū. vj. vers. Secundo quæro. ff. de iusti. & iure. quamobrem nunc tractandū est de his, qui in vniuersali synodo vocem habent definitiuam.

Capitis sequentis Summa.

- 1 Patriarchæ vocem habent definitiuam in concilio vniuersali.
- 2 Cardinales, etiam non Episcopi, habent in synodo vniuersali vocem definitiuam.
- 3 An Abbates, & generales ordinum religiosorum admittendi sint ad vocem definitiuam in concilio vniuersali.
- 4 Episcopi electi nondum consecrati, & Episcopi non habentes ecclesiarum administrationem, & Prototonarij an habeant vocem in concilio vniuersali consultiuam, & definitiuam.

De his, qui vocem definitiuam in vniuersali synodo habent.

¶ CAPVT SEXTVM.

N vniuersali concilio quo ad definitionem eorum, quæ ibidem sunt tractanda, præter ipsum Papam eiusq; legatos vocem habent, & sententiam dicere possunt Patriarchæ: ut probatur in. cap. ha-

meminit text. in. capitul. Hadrianus, in. j. lxvj. distinctione.

¶ Sic Paulus Tertius ad concilium, quod Tridenti conuocauerat, legatos Apostolicæ sedis misit, ut eius nomine præsiderent, Ioannē Mariam Episcopum Prenestinum Cardinalem, qui post obitum eiusdem Pauli electus in Summum Pontificem, nunc foelicissime Iulius Tertius Apostolicam sedem obtinet: item Marcellum presbyterum Cardinalem Sanctæ crucis, & Reginaldū Polum diaconum Cardinalem Anglicum. Ipse Iulius Tertius ad idem concilium Tridentinum, quod Paulo ante obitum Pauli Tertij intermissum fuerat, legatum itidem destinavit Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalem Crescentium, simulq; cum eo viros insignes eruditione, & disciplina misit: Archiepiscopum inquam Sipontinum, & Episcopum Veronensem.

¶ Ad concilium autem vniuersale illi necessario vocandi sunt, qui vocem definitiuentem in causis, & rebus inibi tractandis habent: ad eos etenim expectat vere omnium controuersiarum definitio: atq; ideo qui hanc vocem habent, sunt omnino vocandi: alij vero, quibus vox definitiua minime competit, vocandi non sunt regulariter ad exemplum aliarum congregationum: ad quas illi tantum sunt vocandi, qui vocem habent in his, quæ ab ipsis congregationibus, & conuentibus sunt tractanda. ut probatur in cap. venerabilem. capitu. bonæ in. ij. de electio. l. obseruare. C. de decurio.

lib. x. Hosti. in Summa tit. de electio. §. qualiter facienda. cap. quia propter & capit. quod sicut. vbi Innocent. & Panor. de electio. tex. optimus in. ca. quia propter. eod. ritu. tradit Abb. in cap. cum omnes. colum. iij. de cōstit. post Bart. in. l. omnes populi. colū. vj. vers. Secundo quæro. ff. de iusti. & iure. quamobrem nunc tractandū est de his, qui in vniuersali synodo vocem habent definitiuam.

Capitis sequentis Summa.

- 1 Patriarchæ vocem habent definitiuam in concilio vniuersali.
- 2 Cardinales, etiam non Episcopi, habent in synodo vniuersali vocem definitiuam.
- 3 An Abbates, & generales ordinum religiosorum admittendi sint ad vocem definitiuam in concilio vniuersali.
- 4 Episcopi electi nondum consecrati, & Episcopi non habentes ecclesiarum administrationem, & Prototonarij an habeant vocem in concilio vniuersali consultiuam, & definitiuam.

De his, qui vocem definitiuam in vniuersali synodo habent.

¶ CAPVT SEXTVM.

N vniuersali concilio quo ad definitionem eorum, quæ ibidem sunt tractanda, præter ipsum Papam eiusq; legatos vocem habent, & sententiam dicere possunt Patriarchæ: ut probatur in. cap. ha-

Primæ partis

beo librum. xvj. dist. cap. conuenientibus. j. q̄o. vij. Patriarcha autem & primas idem sunt. cap. j. xcix. distin. glos. in cap. coram. de in integr. resti. gloss. in capi. duo simul. de offi. ordi. At principales Patriarchæ quatuor censentur hoc ordine preferendi, Cōstantinopolitanus primum, Alexandrinus secundum, Antiochenus tertium, Hierosolymitanus quartū locum obtinentes. cap. antiqua. de priuileg. Ex quo patet Patriarchā Constantinopolitanum post Papam primum locū obtinere, & præferri Alexandrino. cap. sacrosancta. cap. Constantinopolitanæ. capit. renouantes. xxij. dist. idem fuit Decretū in concilio Sexto generali Constantinopoli celebrato. canone. xxxvj. & prius in cōcilio Constantinopolitano: idest in Secunda synodo vniuersali. can. v. quin et in quarta synodo apud Chalcedonem ca. xxvij. Idem priuilegiū datum est Constantinopolitano Patriarchæ: sed tamen a Leone Papa illud Decretum statim fuit reuocatū & ab eo institutum est, quod Alexandrinus Patriarcha præferatur Constantinopolitano sicut antea præferabatur ita quidē, vt Alexandrina ecclesia post Romanā Primum locū habeat: secundū vero Constantinopolitana, sicuti apparet ex epistolis. lvij. & .lix. eiusdem Leonis Papæ. Vnde Alexandrina sedes, quæ olim erat secunda respectu Romanæ, quæ erat prima, facta est tertia: Constantinopolitana autē secūda. Quod si post Romanam ecclesiā caput omniū aliarū

ecclesiarum fiat distinctio, olim Alexandrina erat prima, Constantinopolitana Secunda, Antiochena Tertia, Hierosolymitana Quarta: hodie vero Constantinopolitana est prima: Alexandrina Secūda. vt hinc intelligatur quod Gratianus in dict. cap. renouātes: vers. vlti. non admodum expedite explicat.

¶ Hi quatuor Patriarchæ in concilio Post Papam, et Episcopū Hostiensem, qui Cardinalis est, primas sedes habent, & præferuntur cæteris Episcopis, etiam Archiepiscopis, & Cardinalibus: quemadmodum notant Card. Ancha, & Doct. in dict. capi. antiqua. Alij autem Patriarchæ, siue primates nullum in hoc priuilegium habent, sed sedebunt post Cardinales suis in locis, vt et alij prelati, iuxta veterem consuetudinem secundum Aluarot. & Præpo. in cap. j. Episcop. vel Abbat. §. j. colum. v. in feudis, & Chassanæum in Catalogo gloriæ mundi. iij. parte, consideratione. ix. idē asseuerat ipse Hosti. in dict. cap. antiqua. col. j. Domi. & Præpo. in cap. clerico. xxj. dist. Cardi. de Turre Crema. libr. iij. de ecclesia cap. xxvj. quorū opinio cōmunis est, dum post Romanū Pontificē primum locum cōcedunt Episcopo Hostiensi Cardinali: post eū quatuor Patriarchis, ac statim Cardinalibus tradit idem Domi. in ca. renouātes. xxij. dist. & Fel. in rub. de maiorit. & obediēt. col. ij.

¶ Ex his videtur, quod Cardinales habeant vocem definitiuā in cōcilio vniuersali: & de Cardinalibus Epis-

copis non est controuersia: de Cardinalibus autem, qui Episcopi non sunt, dubitari solet. Et tandem Cardin. de Turre Cremata in tract. de ecclesia. lib. iij. capi. xiiij. versi. ad sextum. scribit, eos habere in concilio vniuersali vocem decisiuam, sicut & eam Episcopi habent, ad huius opinionis probationem adducit eam rationem, qua constat Cardinales maximum officium in ecclesia vniuersali habere, quia assistunt Papae totius ecclesiae principi, & capiti in administratione vniuersalis ecclesiae: & praeterea quia quodam modo Episcopi censentur, & iurisdictionem Episcopalem habent in ecclesijs, quarum titulis eam dignitatem habuerunt, atque earundem ecclesiarum administrationem. cap. His qui. vbi Panor. hoc notat. de maior. & obediens. Eandem opinionem, quod Cardinales non Episcopi habeant vocem in concilio vniuersali probat tex. in cap. ad Apostolicam. de re iudic. in. vj. & in clem. Pastoralis. eo. tit. Nec dubium videtur hoc quoties Papa praesens foret ipsi concilio: sicuti praedicti text. loquuntur.

¶ Id vero, quod modo diximus de praelatione quatuor Patriarcharum principalium, ex rigore iuris procedere quibusdam placuit etiam in quatuor alijs Patriarchis: nempe Aquilegensi: Bisturicensi: Grandensi: & Cantuariensi: ut & hi Cardinalibus praeferantur: pro quo facit superscriptio tex. in ca. constitutis. in primo. de appella. atque ita tenent Domi. & Praeposit. in ca. episcopos. xvij. dist. scribitque Feli. in

dict. rub. de maiorit. & obed. ij. colu. hoc dubium esse. Sed nihilominus consuetudo Romanae curiae iam obtinuit, ut Cardinales praeferantur his ultimis quatuor Patriarchis: quod ita asserunt Card. a Turre Crema. in dict. cap. xxvj. & Doct. fere omnes paulo ante citati. Tandem post Cardinales hi quatuor ultimi Patriarchae caeteris Episcopis, & primatibus sunt praeferendi. Primates autem praeferuntur Archiepiscopis: quod satis constat ex suprascriptis, atque ex Chassanæo in Catalogo gloriae mundi. iij. parte. considerat. xix. qua in re, ut & in omnibus alijs consuetudo plurimum valet: eaque seruanda erit: cum de his praelationibus dubium contigerit.

¶ Deinde Archiepiscopi Episcopos praecedere debent, secundum communem Doctorum opinionem, Episcopi vero, & Archiepiscopi vocem habent in concilio vniuersali non tantum ad consultandum, sed & ad definiendum, quod in pluribus locis iuris Canonici probatur praesertim cap. j. et. ij. xvij. dist. cap. j. & cap. sancta. xv. dist. cap. sexta. xvj. dist. Quibus in locis mentio fit plurimum vniuersalium conciliorum, & ea concilia Episcopis conuocatis, simulque sententiam dicentibus celebrata fuerunt, ideoque dicta sunt Episcoporum concilia. idem probatur in cap. synodum. xvij. dist. Ex his etenim patet ad concilium generale non esse vocandos nisi Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Cardinales, sicuti modo probatum est: idem tenent Bald. in cap. olim. de rescriptis. Innocen. &

Primæ partis

Doct. in cap. graue. de præben. Cardi. de Turre Crema. in lib. iij. de ecclesia. cap. xij. idem in cap. generalia. xvij. dist. arti. iij. Præpo. in cap. canones. xv. dist. Archidi. in cap. statui mus. §. sed hoc intelligendum. j. q. j. Domi. in capit. ad Apostolicæ. de re iud. in. vj. Parnor. in. q. j. nu. xxvij. Florentinus. iij. parte. tit. xxiiij. cap. ij. Archid. & Præposit. in cap. cōuenientibus. j. qō. vij. quorum hæc est cōformis resolutio ita quidem vt ad consultationem alij viri moribus & eruditione insignes vocandi sint.

¶ Post hanc resolutionem a Plerisque dubitatur, an prælati Episcopis inferiores sint vocandi ad concilium vniuersale, vt vocem habeant in eo definitiuam: Abbates scilicet, priores, & his similes: de quibus sit hæc omnium fere iudicio probata conclusio. Abbates, Priores, alijue prælati Episcopis inferiores non habent in vniuersali cōcilio vocem definitiuam, atq; ideo necessario ad id vocandi non sunt. Hæc sententia probatur multis autoritatibus, & rationibus.

¶ Primum etenim constat, ad concilium prouinciale, quod Metropolitanus congregat, non esse vocandos Abbates, nec alios quam Episcopos: sicuti probatur in cap. Episcopus nō debet. xvij. distin. tenent Antoni. & Imol. in cap. graue. de præband. ergo nec ad vniuersale concilium necessario vocandi sunt.

¶ Secundo eadem opinio deducitur ex cap. satis euidenter. xcvi. dist. quo decisum est, non pertinere ecclesiasti-

corum negotiorum tractatum ad eū, qui Episcopus nō sit: tractaturq; ibidem de his, qui sententiam in concilio dicere possunt.

¶ Tertio huic sententiæ accedit ratio, quæ manifeste dicitur, Episcopos tantum, non alios prælatos inferiores necessario vocandos esse ad conciliū vniuersale. Illi siquidem soli vocandi sunt ad concilium vniuersale qui deliberare debent de rebus, & negotijs ad vniuersam Christianam rempublicam pertinentibus. nam ad hoc synodus vniuersalis conuocatur. hi vero sunt rectores & principes ipsius ecclesiæ Catholice: cum ad eos pertineat correctio morum, & reformatio eorum, quæ a diuinis institutionibus deuia sunt: & hi Episcopi censentur, quiq; Apostolis successerunt. cap. ecclesiæ principes. xxxv. dist. & psal. xliij. Cōstitues eos principes super omnem terram.

¶ Quarto quoties causa, aut negotiū vniuersitatis agendū est, atq; difficilissima penes impossibilis apparet eius cōgregatio: tūc principes vniuersitatis vocandi sunt, & ad eos pertinet cura totius cōmunitatis: quemadmodū cōstat in rub. Quod cuiusq; vniuersitatis nomine, & de his, quæ sūt a maiore. part. capituli. l. quod maior. ff. ad municipia. Nec vnq; ab initio mūdi vlla respublica hoc institutū abiecit, aut improbauit: imo receptissimum fuit, qd' cura totius plebis, ac vniuersæ reipublicæ penes paucos, eosq; iudicio, & sciētia principes versaretur. At in republica Christiana Epī hūc

locū obtinent, patresq; vocantur. cap. canones. xv. dist. capi. accusatio. ij. q. vij. Ergo Ep̄i tantū necessario vocādi sunt ad vniuersalis ecclesiæ negotia in vniuersali cōcilio examinanda, deliberanda, & definienda.

¶ Quinto præcipue isthæc opinio probatur: quia ad cōciliū vniuersale tantū illi vocādi sunt, quibus a Christo data est potestas iudiciaria in reb⁹ ad ecclesiā pertinētibus: siquidē cōciliū vniuersale nō ad aliud congregatur, quā vt de negotijs arduis religionis Christianæ iudicetur. Hæc autē potestas solū data est Episcopis Apostolorū successoribus. capi. in nouo. xxj. dist. Matthei. xvij. quæcūq; inquit Iesus, ligaueritis super terrā ligata erūt & in cœlis. Igitur Episcopi tantum ad vniuersale concilium sunt vocandi, non alij prælati inferiores.

¶ Sexto eadem sententia constat ab absurdis, & inconuenientibus, quæ sequerentur, si prælati inferiores Episcopis essent vocandi necessario ad synodum vniuersalē, vt in ea haberent vocem definitiuam. Primo quidem sequeretur quod eis nō vocatis quidquid in concilio decerneretur nullum omnino foret: conciliumq; ipsum nō esset legitime cōgregatum, nec repræsentaret ecclesiam vniuersalem: quod falsum est, nec vnquam ab initio ecclesiæ post legem Euangelicā legitur, prælatos Episcopis inferiores vocatos fuisse ad illa concilia vniuersalia, quæ maximum semper nomen inter alia apud Catholicos habuerunt: & præterea si prælati inferiores vocan-

di forent ad concilium vniuersale, & vocem definitiuam haberent, maxima contingeret confusio, & sententia inferiorum prælatorum sæpissime, cum sint numero plures, præuuleret iudicio Episcoporum: quod satis alienum esset ab vtilitate reipublicæ Christianæ: atq; a diuina institutione secundum quam Episcoporum iudicio totius Christianæ religionis cura commissa est. Ex quibus hæc opinio verissima censetur ab his, qui modo citati fuerunt ad præcedentem conclusionem: & Domini, in capitulo primo & capitulo regula. xvij. distinctione.

¶ Hinc patet, Abbates non esse vocandos ad concilium vniuersale, vt vocem habeant decisiuam secundum omnes: quorum opinionem procedere in Abbatibus simplicibus, non in habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem existimat Abb. in dict. quæstio. prima numero. xxvij. facit optimus text. iuncta gloss. ibi. verb. proprii in cle. j. de reb. eccles. nō alie. & in cap. Abbates. de priuile. in. vj. cap. vlt. de regularib. cle. j. & ibi gloss. de rescript. Qua ratione essent vocandi ad concilium vniuersale omnes prælati, Priores, Archidiaconi, & alij quicunq; habentes Episcopalem iurisdictionem. Quod dubium est: quia etiam si Abbates, & alij inferiores prælati habeant Episcopalem iurisdictionem: non tamen habent Episcopalem dignitatem, nec Apostolis successerūt: sicut Episcopi. Vnde omnino dicendū est, ad conciliū vniuers-

Primæ partis

fale non esse vocandos Abbates etiã si hi habeant Episcopalem iurisdictionem, vt vocem habeant definitiua, Atq; ita haectenus seruatum fuisse in conuocandis concilijs vniuersalibus constat ex testimonio autorum, qui hac de re tractauerunt. Quod si appareat in aliquo concilio vniuersali Abbates vocem habuisse definitiuã, quemadmodum probatur in cap. cõuenientibus. j. qõ. vij. id procedit ob specialem Papæ delegationem: Nam eos Papa legatos sedis Apostolicæ constituit, vel vocati fuere Abbates quandoq; non ad definiendum, sed ad consultationẽ: sicuti viri docti, & eruditione præstantes vocari solent ad concilium. sic etenim procedit text. in capi. Hadrianus. in. ij. lxiij. distin. ¶ Consuetudo tamen induxit, quod ad concilia generalia vocentur, & vocem habeant definitiuam ministri generales ordinum religiosorum, vt refertur in libro Ceremoniali in rubri. qui habeant vocem deliberatiua in concilijs vniuersalibus, & testatur Card. Iacobi, de concilio lib. ij. art. ij. tametsi de iure hoc sit satis ambiguum ex his, quæ superius scripta fuerunt. Nam & in concilio Chalcedonensi cum Abbas quidam esset requisitus, vt subscriberet actiõibus Ephesinæ synodi, respondit: Non est meũ subscribere: Episcoporum tantũ est: quod constat ex prima concilij Chalcedonensis actiõne, & refert Card. a Turre Cremat. lib. tertio. de ecclesia. capitul. xij.

¶ Episcopi ergo necessario vocandi

sunt ad synodũ non, tantum qui consecrati sunt, sed & electi, ac confirmati nondum tamen consecrati: quia hi iurisdictionem habent, & administrare possunt. cap. transmissam. de electione. Cardi. in clem. vnica. q. v. de foro compet. vbi gl. verb. Episcopis. notat, in pertinentibus ad iurisdictionem electum & confirmatum non tamen consecratum Episcopum dici, quamuis secus sit in his, quæ ordinẽ Episcopalem requirunt, idem notant Abb. Imol. & Docto. ibi Barb. in cap. Ioannes. vij. colũ. de testament. late Felin in capit. eam te. de rescript. colum. j. Nam & electus, ac confirmatus nondum consecratus conferre potest beneficia ecclesiastica propriæ diocesis, secundum Abb. in dicto capit. transmissam. cuius opinio est communis. Imo poterit ante consecrationem electus, & confirmatus indulgẽtias cõcedere: vt tenent Abb. in cap. accedentibus. de excessib. prælat. idem Abb. in capit. suffraganeis. de electio. Feli. in dicto. capitul. eam te. col. iij. idem Feli. in tract. de indulgentijs. col. vlt. dicens hanc opinionẽ cõmunẽ esse, quãuis Iason in. l. ij. C. de inoff. testa. inaduertenter contrarium scripserit. Etenim cõferre indulgẽtias ad iurisdictionem pertinet, non ad ordinem Episcopalem sicuti docent Thom. in. iij. sent. dist. xx. q. j. art. iij. & Card. Caieta. in tract. de indulgentijs cap. ij. & cap. v. Igitur ex præmissis colligitur, Ep̃os electos, & cõfirmatos, nondũ tamen cõsecratos vocãdos fore ad vniuersale cõcilium,

& in eo vocem habere definitiuā ad omnium dubitationum decisionem. **¶** Quid autē dicēdum erit de Ep̄is, qui titulū tantum habēt, & ordinem Episcopālē, non tamē habent aliquā dicecēsim sibi subditā: vel ex eo quod eius Episcopatus sit ab infidelibus occupatus, vel quia Papa eū fecit, ac cōstituit Episcopū nomine tantū, & ordine? Nā videtur hūc Episcopū vocandū esse necessario ad conciliū, & in eo admittendū ad vocem definitiuam. Quia hic actus pronūciandi et dandi vocē in vniuersali concilio nō pertinet tantū ad Episcopos habētes actu iurisdictionē, & subditos, sed ad dignitatē Episcopālē: vt constat, si recte examinentur, quæ superius tradita sunt. Episcopi vero isti, de quibus agimus, dignitatē habent Episcopalem. clem. in plerisq; de electio. notāt Hosti. & Cardi. in cap. inter corporalia. de transf. episco. vel electi. Antoni. in cap. j. de ordinat. ab Episco. qui renūciauit Episco. Quamobrē Card. Iacobati. in tract. de concilio. lib. ij. arti. ij. tenet expresse hanc opinionem quod Episcopi isti sint vocādi ad conciliū, & admittendi, vt habeant vocem definitiuā. Nos tamen hac in questione dubitamus: quia isti Episcopi non habent iurisdictionē, ad quam expectat prædicta definitiuā vox in concilijs vniuersalibus dāda secundum Abb. in disputatione. l. incipienti: Episcopus. nu. xxvij. & Præpo. in capit. Episcopos. xvij. dist. & in cap. canones. xv. dist. Quāquidē iurisdictionem non habent

Episcopi, qui nomine, & ordine tantum Episcopālē dignitatē habent, vt probatur in dicto capi. j. de ordinat. ab episco. Quemadmodū & Episcopi, qui renūciauerunt Episcopatib⁹, idest locis, in quibus dignitatē habebant Episcopālē: sicuti in dict. cap. j. notatur a doctorib⁹. Vnde fortassis Episcopi, de quibus quæstio ista tractatur, non erunt necessario vocandi ad conciliū, nec admittendi ad vocem definitiuā: nisi quis dixerit, Episcopos, quorū Episcopatus occupantur ab infidelibus, iurisdictionem habere in habitu, licet actu iurisdictionis careant. cap. j. de præseri. cap. j. de parochijs: vel plane contendat quispiā vocem definitiuā in vniuersali concilio ita ad iurisdictionē pertinere qd̄ simul ad Episcopālē dignitatem pertineat: sic sane vt Episcopus habens iurisdictionē actu, vel habitu, aut dignitatē ordinis Episcopalis vocādus sit ad conciliū, & admittendus ad vocem definitiuā. Nihilominus honestum, & vtile censemus quod hi Episcopi admittantur: non tamē opinamur acta concilij fore nulla etiā si admissi non fuerint.

¶ Hi vero, quibus ecclesiæ Cathedrales, & Episcopales fuerint a Summo Pontifice commendatæ, cum possint ea exercere, quæ poterat Episcopus electus nondū confirmatus. cap. xv. cui. de elect. in. vj. vocādi sunt ad conciliū vniuersale, & in eo vocē habere debent definitiuā. Quod p̄bari videtur, quia Cōmēda titul⁹ est. gl. in ca. nemo. de elect. in. vj. quam Feli. cō-

Primæ partis

mēdat in capi. cum olim, de maiorit. & obedi. col. iij. Sed quia hæc ratio procedit in Commenda perpetua, & ea, quæ ad vitam, & utilitatem Commendatarij fit, quemadmodum dicta gloss. communiter intelligitur, nobis visum est, tunc demum ad concilium vniuersale, & ad vocem definitiuam esse vocandos habentes Episcopales ecclesias cōmendatas, cum eas habeāt in Commendam perpetuam, & sic in ritulum quendam Episcopalis dignitatis. Illi autem, quibus simpliciter ecclesiæ Episcopales cōmendantur, nō habent titulum quali dignitatis Episcopalis, sed sunt administratores Episcopatum: sicuti & capitula vacante sede habent eandem administrationem. Hoc ipsum magis aperte cōstat ex distinctione Panor. in capitu. Si constiterit, de accusat. quem sequuntur Doct. ibi magis communiter excepto Aretino. Nam scribit Panor. Commendam alicuius ecclesiæ factā simpliciter, posse reuocari ad libitum, & voluntatem Cōmendantis: & Cōmendatarium non dici vere prælatum, sed tantum administratorem. gloss. in dicto, capitul. Si constiterit. gloss. in cap. qui plures, xxj. q. j. At si ecclesia commendata fuerit alicui ad tempus certum, & idem si ad vitam Commendatarij, ea commendatio reuocari non poterit ad libitum commendantis, secundum Abb. & communem: quam distinctionē etiam sequi videtur Roma. in consilio. eccl. Hinc ergo iuri, & rationi consonum est, habentes Episcopales ecclesias i Cō

mendam simplicem iure cuiusdā administrationis potius, quam tituli & dignitatis Episcopalis, non esse vocādos ad vniuersale cōcilium, nec in eo vocem decisiuam habituros.

¶ Hinc etiam deducim⁹, capitula Cathedralium ecclesiarum non esse vocanda ad concilia vniuersalia: nec eorum legatos, aut procuratores admittendos esse ad vocē definitiuam, etiā ecclesia Episcopali vacante. Nam capitula non habent dignitatem Episcopalem: licet quandoq; habeant Episcopalem iurisdictionem.

¶ Item illud constat, Protonotarios Apostolicos non esse vocandos, nec admittendos in cōcilio vniuersali ad vocem definitiuam: quia licet dignitatem habeant in curia Romani Pontificis multis ornatam priuilegijs, vestibusq; vtantur Episcopalibus: non tamen habent ordinem Episcopalē, nec dignitatem eandem, quam Episcopi in ecclesia Catholica obtinuerūt semper, & modo obtinent: licet Card. Iacobatius in tracta. de concilio lib. ij. arti. ij. contrarium obiter voluerit, cū tamen ipse prius de hac questione dubitauerit lib. j. in quæstione de ordine sedendi in concilio.

¶ Ultimo quo ad huius capituli perfectam resolutionem illud est considerandum, quod vox deliberatiua, & definitiua in concilijs vniuersalibus proprie cōuenit Pape, eiusq; legatis Cardinalibus, & Episcopis ratione dignitatis Episcopalis: q̄ in hoc capite satis probatū est. Atq; ideo etiā si vnus, & idem Episcopus habeat duas ecclesias

Cathedrales, vel simul vnitas. cap. j. ne sede vacante, & ibi glos. capit. sicut vnire. de excessib. praelat. vel vnam iure proprio, & titulo Episcopi, alteram commendatam, capi. pastoralis. vñ. q. j. hic inquā Episcopus in concilio vniuersali vnam tantum habebit vocem definitiuam, non duas. Siquis dem vox definitiua in concilio vniuersali non datur, nec competit Episcopis ratione ecclesiarum, sed ratione dignitatis Episcopalis, quæ vnica tantum est in vna, & eadem persona, non plures. Sic etiam si Cardinalis non Episcopus vocem habeat definitiuam in concilio, tamen ei competit, quia repræsentat dignitatem quodammodo Episcopalem, vnde quamuis aliquis sit simul Cardinalis, & Episcopus vnicam tantum vocem habebit: cum is vnicam tantum dignitatem Episcopalem repræsentet. Atq; ita in concilijs vniuersalibus hætenus celebratis consuetudo obtinuit: nec vsquam legitur eundem Episcopum iure proprio duas voces habuisse ratione duarum Episcopaliū ecclesiarum, quibus præfectus fuerit.

Summa capituli Septimi.

- 1 An sit omnino, & præcise necessarium ad substantiam concilij vniuersalis, quod omnes, & singuli vniuersi orbis Episcopi vocentur?
- 2 Bulla indictionis, & conuocationis concilij Tridentini à Paulo Tertio Decreta.
- 3 An sit sufficiens vocatio generalis Episcoporum per edictum Romæ publicè affixū facta, & in fine cap.

4 Congruum esse, quod saltem Archiepiscopi admoneantur specialiter à Papa, vt suffraganeos vocent ad vniuersalem synodum.

Quo nam modo Episcopi vniuersi orbis vocandi sint ad vniuersale concilium.

CAPVT SEPTIMUM.

Sicut ea, quæ superius dicta sunt diligenter considerentur, plane constabit, conciliū vniuersale conuocandū esse, vt simul congregentur in vnum locum totius ecclesie vniuersalis Episcopi. Et tamen dubitatur, an necessario sint ad conciliū hoc vocandi Episcopi ex vniuerso orbe: nempe ab Indiarum prouincijs, tam orientalibus, quam occidentalibus, & his quæ ad meridiem sunt. Nam & hos Episcopos, qui in his prouincijs Christi legem Euangelizantes curam religionis Catholice habent, vocandos esse, pluribus probari poterit. Etenim ipsius concilij vniuersalis nomen hoc insinuat: dum vniuersi orbis ecclesie congregationem exigere videtur: sunt etenim in concilio tractanda negotia pertinentia ad vniuersum orbem. Atq; ideo maxime conuenit totius orbis Episcopos ad id vocari. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. vlt. C. de auctori. præstada. ca. si Archiepiscopus. lxvj. dist. optimus. tex. in ca. sicut. xv. dist. cap. habeo librum. cap. sancta. capit.

Cathedrales, vel simul vnitas. cap. j. ne sede vacante, & ibi glos. capit. sicut vnire. de excessib. praelat. vel vnam iure proprio, & titulo Episcopi, alteram commendatam, capi. pastoralis. vij. q. j. hic inquā Episcopus in concilio vniuersali vnam tantum habebit vocem definitiuam, non duas. Siquis dem vox definitiua in concilio vniuersali non datur, nec competit Episcopis ratione ecclesiarum, sed ratione dignitatis Episcopalis, quæ vnica tantum est in vna, & eadem persona, non plures. Sic etiam si Cardinalis non Episcopus vocem habeat definitiuam in concilio, tamen ei competit, quia representat dignitatem quodammodo Episcopalem, vnde quamuis aliquis sit simul Cardinalis, & Episcopus vnicam tantum vocem habebit: cum is vnicam tantum dignitatem Episcopalem representet. Atque ita in concilijs vniuersalibus hætenus celebratis consuetudo obtinuit: nec vsquam legitur eundem Episcopum iure proprio duas voces habuisse ratione duarum Episcopaliū ecclesiarum, quibus præfectus fuerit.

Summa capituli Septimi.

- 1 An sit omnino, & præcise necessarium ad substantiam concilij vniuersalis, quod omnes, & singuli vniuersi orbis Episcopi vocentur?
- 2 Bulla indictionis, & conuocationis concilij Tridentini à Paulo Tertio Decreta.
- 3 An sit sufficiens vocatio generalis Episcoporum per edictum Romæ publicè affixū facta, & in fine cap.

4 Congruum esse, quod saltem Archiepiscopi admoneantur specialiter à Papa, vt suffraganeos vocent ad vniuersalem synodum.

Quo nam modo Episcopi vniuersi orbis vocandi sint ad vniuersale concilium.

CAPVT SEPTIMUM.

Sicut ea, quæ superius dicta sunt diligenter considerentur, plane constabit, conciliū vniuersale conuocandū esse, vt simul congregentur in vnum locum totius ecclesie vniuersalis Episcopi. Et tamen dubitatur, an necessario sint ad conciliū hoc vocandi Episcopi ex vniuerso orbe: nempe ab Indiarum prouincijs, tam orientalibus, quam occidentalibus, & his quæ ad meridiem sunt. Nam & hos Episcopos, qui in his prouincijs Christi legem Euangelizantes curam religionis Catholice habent, vocandos esse, pluribus probari poterit. Etenim ipsius concilij vniuersalis nomen hoc insinuat: dum vniuersi orbis ecclesie congregationem exigere videtur: sunt etenim in concilio tractanda negotia pertinentia ad vniuersum orbem. Atque ideo maxime conuenit totius orbis Episcopos ad id vocari. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. vlt. C. de auctoritate. ca. si Archiepiscopus. lxvj. dist. optimus. tex. in ca. sicut. xv. dist. cap. habeo librum. cap. sancta. capit.

Primæ partis

sexta. xvj. dist. in quibus locis mētio fit conciliorum vniuersalium eo quidem modo, vt videantur ex vniuersi orbis Episcopis cōgregata fuisse. Deinde hoc ratione verum esse apparet, si a parte ad totum argumentemur. I. quæ de tota. ff. de rei vendi. ad synodum etenim Prouincialem vocandi sunt, & admittendi omnes totius prouinciæ Episcopi nemine prætermisso. cap. cum longe. lxiij. distinc. cum alijs pluribus, quæ idem probant: ergo & concilium vniuersale conuocandum erit ex omnibus totius vniuersi orbis Episcopis. Postremo conciliū vniuersale repræsentat ecclesiam vniuersalem. cap. confidimus. xxv. q. j. cap. sicut. paulo ante citatum. xv. distin. Igitur ad id vocandi sunt totius, & vniuersi orbis Episcopi, vt dicatur legitime congregatum: & ne censeatur concilium quasi prouinciale, aut medium inter concilium prouinciale, & vniuersale: de quibus, & eorum distinctione diximus in capi. j. huius operis. Cōtraria opinio probabilior censetur quorundam iudicio ex eo, quod in illis octo vniuersalibus concilijs, quæ præcipua existimantur in ecclesia vniuersali, nec fuere vocati vniuersi orbis Episcopi, nec ipsis synodis præsentés fuerunt: sicuti apparet in cap. canones. cum sequētibus. xv. dist. cap. sexta. & sequēti. xvj. distin. Item ratio difficultatis, ac pene impossibilitatis manifeste suadet, non esse necessarium, quod ad vniuersale concilium vocentur vniuersi orbis Episcopi: præsertim quia daretur causa, seu

ocasio maximæ confusioni, quo ad decisionē dubiorum, quæ potissimū exigunt certitudinem, cum ad fidem Catholicam pertineāt. Nam quoties postulāte Christianæ reipublicæ vtilitate concilium vniuersale indicitur, & iā habito consensu Papæ & Christianorum Principum vnanimi voluntate conuocatur: si ab Indiarū partibus forent vocandi Episcopi, etiam si vocatiōis huius nullum foret aliud impedimentum, quam itineris longitudo, profecto multa interim contingerent, quæ rem istam multis nominibus religioni necessariam impedirent: vocatiq; Episcopi nec possent ad synodum accedere, sæpissimeq; itinerum laborem capessentes minime oportune veniret, & frustrati in proprias prouincias, quas maximo cum periculo reliquerūt, grauissimo labore redirent. Quibus ex causis dubia redditur opinio prior.

¶ Ad huius vero difficultatis solutionem præmittendum est, Romanum Pontificem quandoq; conuocare, & conuocasse concilium generale quidē ratione autoritatis, & rerum in eo tractandarum: non tamen ratione personarum vniuersale. Nam Romanus Pontifex videns quā difficile sit, Episcopos totius orbis cōgregari in vnū, & eundem locum ad sedandas hæreses, & alia scandala in Christiana religione contingentia, vocat Episcopos Romę propinquos, vt cum eis deliberet, tractet, & consultet, quid agendum in eo discrimine sit: atq; hac de causa conciliū celebrat, cuius decreta,
& desio

Caput septimum. Fo. 37.

& definitiones esse vult vniuersales, & generales, ac si ab omniū Episcoporum cōuentu foret edita. Hoc denique concilium non est proprie vniuersale, nec prouinciale: sed medium, quem admodum probauimus in cap. j. huius libri. Nec ad hoc concilium vocatur totius orbis Episcopi: nec pluriū prouinciarum: sed tantum Episcopi vicini Romano Pōtifici, qui cum eis vult aliquot ardua negotia expedire. capit. Guilifarius. xxij. q. iij. capitu. nunc autem. xxij. distinct. cap. in synodo. lxij. distinctione.

¶ Aliud est concilium vere vniuersale, quod conuocandum est ex totius vniuersi orbis Episcopis. Siquidem ante Nicenam synodum iuxta communem sententiam, quæ probatur in cap. j. xv. distinct. etiam si plura fuerint celebrata concilia, ea tamen non fuere vniuersalia: quia Christianorū Præsules, & Episcopi ob tyrannorū iniurias, & metum non audebant in vnum, & eundem locum simul cōuenire de rebus fidei tractaturi. At post eam synodum, & nūc possunt Christiani orbis Episcopi vocari libere, in eundemque locum conuenire: idcirco vniuersalia cōcilia sæpe celebrata sūt, vocatis vniuersi orbis Christiani Episcopis. Hæc vero vocatio non ita striete adsumenda est, vt opinemur, concilium vniuersale non posse congregari, nec dici concilium generale totius ecclesiæ, si omnes Episcopi Christiani orbis, & eorum quilibet vocatus specialiter nō fuerit. Hoc etenim falsum est: nec adeo rigorosa, & spe-

cialis vocatio requiritur, vt statim negetur synodi vniuersalis potestas, si vocatio Episcoporum omnium vniuersi quidem orbis facta non fuerit. Quamobrem de citatione, quæ præmitti debet ad vniuersale concilium paucis hoc in capite agendum erit.

¶ Primum equidem summus Pontifex hac re in summo eius p̄torio examinata, habito cōuentu Reuerendissimorum Cardinalium, eorumque consilio decernit generale, & vniuersale conciliū conuocandū fore ad vtilitatem maximā reipublicæ Christianæ: & iubet Bullam, aut Decretū ipsum indictionis publicæ legi in ecclesijs, & Basilicis Apostolorū principis Petri, & sancti Ioannis Lateranēsis, atque in Apostolica Cancellaria, & in acie Campi Floræ: in eisdemque locis publice affigi. Bullæ autem huius indictionis tenor varijs modis pro arbitrio Pontificū cōcipitur: sed tamen hic adscribemus eam, quā Paulus Tertius pro cōuocando concilio Tridentino publice legi, & affigi iussit.

S. D. N. D. Pauli diuina prouidentia Papæ. III. Bulla Sacri cœumenici, & generalis concilij celebrandi, seu proseguēdi cum reuocatione suspensiois alias ad tempus per. S. suam declarationem factæ.

¶ Paulus Episcopus seruus seruorū Dei ad futuram rei memoriam. Lætare Hierusalem, & conuentum facite

Primæ partis

omnes, qui diligitis eam: gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis, ut suga-
tis, & sumini ab vberibus consolati-
onis eius. Licet Prophete verbis in
hac nostra ingenti, cumulataq; læti-
tia, quam de conciliata nuper inter
Charissimos in Christo filios nostros
Carolus Romanorum Imperatorē
semper Augustum, & Franciscum
Gallorum Regem Christianissimū,
pace concordiaq; cōcepimus: omnes,
qui diligunt eam frequentes ad conci-
lium conuocare, ut secundum Pro-
phetae promissionem satiētur ab vbe-
ribus consolationis eius. Et si enim
non dubitamus, hunc sanctissimæ pa-
cis nuntium omnium animos, qui rē
publicam Christianā saluam cupiūt,
ingenti gaudio exhilarasse: ea tamen
res hoc nobis maiorem lætitiā attu-
lit, quo magis per tot annos in hoc ne-
gotio componendarum controuersia-
rum inter hos principes laborauim⁹,
& in eo præcipuam curam adhibui-
mus. Nam cū iam inde ab initio no-
stri Pontificatus Magno cum animi
dolore prospiceremus quæ mala ex
intestinis Christianorum Bellis eue-
nirent: quantus religionis cōtemptus
in dies cresceret: nec contemptus so-
lum, sed tot præterea in ea dissentio-
nes, tam variæ opiniōes, & sectæ per
omnes pene prouincias Christiani or-
bis, cum incredibili animarū iactura,
spargerentur, quæq; cōmunis Chri-
stiani nominis hostis Turcarum ty-
rannus, hac potissimū occasione arre-
pta, viribus quotidie augetetur, ita ut
propagatis finibus suis magnam iam

Imperij Christiani partem occuparit
id semper omni in primis conatu in-
cūbuimus, atq; intenti fuimus, ut pa-
cis concilia inter hos duos potentissi-
mos principes, qui secum reliquam se-
re orbis Christiani partem trahebāt,
agitaremus. Nec vero hac sola pacis
tractatione contenti fuimus: sed simul
cum videremus discordias in regione
subortas, nō alio facilius remedio, quā
cœcumenico concilio posse sedari, &
ad sanam cōcordiam perducī: semper
quidem concilij celebrationem cū pa-
cis negotio cōiunximus. Nec vnquā
sane destitim⁹, cum hortādo, tum mo-
nendo principum animos ad hæc cō-
iunctim excitare. Quorum in altero
ita fuimus assidui, & vehementes, ut
neq; literis nec nuntijs, quos frequen-
ter hac de causa ad vtrūq; misimus,
nec legatis e latere nostro profectis,
nec demum nobis ipsis pepercerim⁹.
In altero vero sic omnes difficultates
superare conati sumus, ut conciliū se-
mel atq; iterum Mantuæ primū, ac
deinde Vincen-tiæ indictum, haberī
his de causis, quas per alias nostras li-
teras tunc deinceps datas significau-
mus, non posset. Tamen nullo impe-
dimento, nulla ratione abduci nos a
proposito nostro, in tam sancto ope-
re prosequendo, passi sumus: sed sem-
per magna spe insistentes alio loco in-
uento ad vnū concilij celebrandi finē
per multas difficultates licet contēde-
rimus: donec (sicut altissimo placuit)
hic lætissimus dies illuxit quo diuino
cōcilio, ac beneficio pace facta, erigi in
magnā spem omnes decet, ut republi-

Caput septimū. Fo. 38.

caē Christianae res, quae per bella attrita, diuulsa, ac omnibus prope modis afflictæ erant, per concordiam iam curentur, & instaurerentur. Quare huc statim hoc nuntio accepto, omnia nostra consilia direximus, partim institutum nostrum in eo sequentes, qui ob hanc præcipue causam pacem semper optauimus, & quo ad potuimus, procurauimus: partim consiliū prophetæ, qui cum nos ad inquirendam pacem hortaretur, statim adiunxit: Et persequere eam. Nec vero nos posse melius vias pacis persequi, quam per portam concilij, nobis certo persuademus. Itaque cum superiore anno cœcumenicum, & vniuersale conciliū per nostras literas datas Romæ vndecimo Calendas Iunii anno in carnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, Tridenti ultimo loco conuocassemus, & ad eam ciuitatem statuto tempore tres nostros, & Apostolicæ sedis legatos, etiā destinassemus, qui Episcopos, & cæteros prælatos ad ipsum conciliū venientes exciperent: ac reliqua, quæ ad ipsius concilij celebrationem necessaria, seu oportuna forent, curarent. Cūq; hi in ea ciuitate septē prope menses expectando fere soli permansissent, paucis admodum cōparentibus, propterea quod alij bellorum, alij itinerū pericula, alij alia impedimenta pro eorum excussatione afferret: inuiti tūc nos quidem, sed paterno tamē animo, prælatorum conscientijs consulētes, & difficultatibus temporum cedētes necessario inchoationem ipsam concilij

distulimus, & in aliud opportunius & cōmodius tempus per nos declarandum suspēdimus: datis de ea re literis Bononiæ pridie nonas Iulij anno in carnationis Dñicæ Millesimo Quingentesimo Quadragesimo tertio. Nō cessantes interim neque precibus ad Deū porrectis, nec iterata missione legatorū nostrorū paci ipsi, vt semper feceramus, studere. Postquam autem misericors Deus sua ineffabili pietate & clementia nostras, & ecclesiæ suæ preces exaudire, & pacis donū nobis gratissimū, atq; optatissimū largiri dignatus est; quo dono, præter cætera sublata incōmoda, concilij quoq; impedimenta remota sunt: vt diuinæ eius maiestati pro tali, ac tanto beneficio ingētes gratias habuimus, & habemus. Ita etiā cunctandū non sumus rati, quin ad tollendam concilij suspensionē properaremus, sperantes cum Dei gratia, omnes iam, qui concilio ipsi interesse debēt, prompte ad locum destinatos accessuros, & operā pro se quosq; duros: primū, vt discordiæ in rebus religionis, quibus ecclesiæ vnitas misere in partes scinditur, penitus tollantur, & oues errantes ad ouile Dominicū reducātur. Deinde, vt ea, quæ in populo Christiano reformatiōe indigent, reformentur, et in meliorē formā restituātur. Postremo vero, vt cōmuni omnium cōsilio, atq; auxilio aliqua expeditio decernatur, qua & ea fidelibus, quæ ab infidelibus occupata sunt, & tot millia animarum, quæ sub eorū iugo quotidie miserabiliter pereunt, liberetur, ac ser-

Primæ partis

uentur. Quorum trium capitū causa concilium maxime esse necessariū semper duximus. Igitur cum impedimenta, quæ concilij celebrationē antea retardare solebant sublatā sint, & bonam spem habeamus, quod tam ipsi Serenissimus Imperator, & Christianissimus Rex, quā ceteri Christiani Reges, et principes, vel per se huic sanctæ celebrationi sint affuturi, vel saltem graues viros eorū legatos missuri habita super his cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, de eorum cōsilio, & assensu, suspensionem prædictam per nos, vt præfertur, factam, Apostolica auctoritate tenore presentiam tollimus, & remouemus, sublatam quæ, ac remouitam esse declaramus. Omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, quam dilectos filios Abbates, & alios quoscunque, quibus iure, aut priuilegio in concilijs generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est, requirentes, hortantes, & admonentes: vt ad Dominicam quartam in quadragesima proxime futura, quam tanquā diem lætitiæ ad prosequendum ipsum conciliū deputamus, sub periurij, & alijs tunc in literis indictionis expressis pœnis, personaliter, nisi forte iusto detineantur impedimēto, de quo fidē facere teneantur, aut eo casu per suos legitimos nūtijs, & procuratores prosequutioni celebrationis ipsius concilij iam tunc faciendæ omnino adesse,

& interesse velint. Supradictos autē Carolum Imperatorem, & Franciscum Regem, nec non ceteros Reges, Duces, & Principes, quorum presentiam hoc pacis tempore orthodoxe fidei, & Christianorū salutis vtilem fore sperandū est, rogamus, et in Domino obsecramus, quatenus ipsi personaliter, quod valde cupimus, alioqui per oratores suos idoneos, huic sacro concilio adesse, & usque ad optatum illius finem assistere, & fauere velint, quo tutius, & liberius quæ ad tollenda in religione dissidia, & ad reformandos Christiani populi mores, nec non ad suscipiendā sub Sanctissimo Crucis signo contra infideles expeditionē pertineant, Deo bene iuuante in dicto concilio consuli, & tractari, ac demum confici, & ad optatum exitum perducipi possint. Nos enim vt præmissa omnia ad eorum, quorum interest, notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuste prætereendere possit, aut le legitime excusare: volumus, & dicta Apostolica auctoritate decernimus, quod presentes literæ per aliquos curiæ nostræ cursores, vel notarios publicos, in Basilica Principis Apostolorum de vrbe, & ecclesia Lateranensi, dum inibi multitudo populi ad diuina audiēda conuenerit, palam, & clara voce legantur: & lectæ in eandem Basilicæ, & ecclesiæ, ac Cancellariæ Apostolicæ valuis, nec non in Aciæ Campi Flore affigantur, vbi ad lectionem, & notitiam cunctorum aliquādiu affixæ pendeant: & cū inde amouebuntur, earum exempla in eisdem lo-

eis remaneant affixa. Quodq; earū
 trasumptis manu notarij publici sub
 scriptis, & sigillo alicuius personæ in
 dignitate ecclesiastica constitutæ mu
 nitis certa & indubitata fides adhibea
 tur, prout præsentibus literis adhibea
 retur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.
 Nulli ergo hominum liceat, hanc pa
 ginam nostræ declarationis, requisiti
 tionis, admonitionis, rogationis, obse
 crationis, Decreti, & volūtatis infringere,
 vel ei ausu temerario contraire.
 Si quis autem hoc attēptare præsum
 pserit, indignationem omnipotentis
 Dei, ac beatorū Petri, & Pauli Apo
 stolorum eius se nouerit incurfurū.
 Datum Romæ apud sanctum Petrū
 Anno incarnationis Dominicæ Mil
 lesimo quingentesimo quadragesimo
 quarto, tertio Calendas Decembris
 Pōtificatus nostri Anno vndecimo.

Blo. E. L. Fulgini.

B. Motta.

¶ Anno a Natiuitate Domini Mil
 lesimo quingentesimo quadragesimo
 quarto indictione secūda, die vero tri
 cesima, & vltima Mensis Nouēbris,
 Pontificatus Sanctissimī in Christo
 patris, & domini Pauli diuina prouī
 dentia Papæ tertij Anno eius vndeci
 mo, retrospectæ literæ indictionis,
 intimationis, conuocatiōis, & obse
 crationis concilij generalis palam, publi
 ce, alta, clara, & intelligibili voce in
 Basilica Principis Apostolorum de
 vrbe, dum ibi diuina officia de mane
 celebrabantur, & magna populi mul

titudo congregata esset, de verbo ad
 uerbum per me Ioannem Roillard,
 præfati Sanctissimī domini nostri Pa
 pæ cursorem lectæ, & deinde affixæ,
 & publicatæ fuerunt & successiue ea
 dem die in ecclesia sancti Ioannis La
 teranensis, etiam de verbo ad uerbum
 similiter hora vesperorū per me eun
 dem Ioannem lectæ, affixæ, & publi
 catæ fuerunt. Et postmodum eadem
 die affixæ, & publicatæ fuerūt in va
 luis, seu portis Cancellariæ Aposto
 licæ, & in acie Campi Florę, dimissis
 in suprascriptis locis per aliquod tem
 poris spacium affixis, & deinde amo
 tis, copiam earūdem literarū in quo
 libet loco suprascripto affigendo, & di
 mittendo per nos Petrum Gomez,
 & Ioannem Roillard prælibati San
 ctissimī dñi nostri Papæ cursores.

Ita est, Petrus Gomez cursor.

Ita est, Ioannes Roillard, cursor.

Ita est, Theobaldus Tallart Ma
 gister cursorum.

Georgius de itinere curiæ causarum
 Camerae Apostolicæ Notarius
 de mandato.

Et est sigillatum in fine sigillo
 Rotundo cera rubea.

¶ Sic etenim a Paulo Tertio indictū
 fuit conciliū Tridentinum. Quam
 quidē indictionē, & publicationē, nā
 hac ratione eam hic adscripsimus, qui
 dam existimāt sufficere, vt omnes, &
 totius vniuersi orbis Episcopi ad cō

Primæ partis

eilium vniuersale, legitime vocati, & citati esse censeantur: nec requiratur alia specialis eorum vocatio. Hanc opinionem tenet Antoni. de Rosellis in tract. de concilijs. q. v. allegans Io. Andre. in capi. quoniam frequenter. §. porro. vt lit. non cōtest. atq; ita cēset, hanc publicationem concilij, eius indictionem, & vocationem factam ex speciali Papæ iussione, per edictū in quā affixum, & lectum publicis in locis Romæ ab ipso Summo Pontifice nominatis sufficere, vt vocatio legitima sit. Hęc vero opinio dubia potissime videtur. Quia Ioan. Andre. non loquitur in hoc casu, nec in similibus: sed in quibusdam casibus specialibus, quibus potest Romanus Pontifex quemquā citare per edictum publicis in locis Romanæ curiæ lectū, & affixum: cum alioqui regula iuris personalem citationē requirat. l. j. ff. de liberis agnoscend. l. iij. ff. de dāno infect. l. dolum. ff. de eo, per quem factum erit. cap. causamq; de dolo, & contu. ca. j. qui matri. accus. poss. Casus autem speciales constituuntur: primus in processibus generalibus, quos Papa consuevit facere in diebus solennibus: nēpe in die iouis sancti, aduersus Piratas, Falsarios literarum Apostolicarum, & alios, qui in Bulla Ccenæ domini continentur. tex. vbi. glo. in cle. j. de iudic. verb. generales. Secundus: vbi citandus est in loco non tuto, nec libero, vt ad eum commode citatio deferri possit. Etenim in hoc casu sufficit citatio per edictum lectum & affixum in locis publicis curiæ Ro-

manæ. Tertius casus, quādo ipse qui vocandus est, dolo facit, quominus citatio possit ad ipsum peruenire, vel citari valeat personaliter. Nam in his tribus casibus princeps poterit ex certa scientia quem piam citare per edictum: eaq; citatio regulariter eundē effectum habebit, quem haberet, si personaliter facta foret. tex. in dict. cle. j. de iudic. & in extrauag. rem non nouam. De dolo, & cont.

¶ Sed certe iuxta hanc resolutionem constat, hoc esse speciale in Principe. quod tamē falsum videtur: quia etiā inferior iudex pōt in prædictis duobus posterioribus Casibus per edictum citare. Nam vbi constat de malicia citandi, & quod is impediatur, ne citatio ad eum perueniat, pfecto absq; vilo edicto pro citato habetur. Bart. in extrauag. ad reprimendum. verb. per edictum. glos. in. l. contumacia. ff. de re iudicat. Alexand. in. l. propestandum. §. si autem reus. conclusio. ne. v. C. de iudic. Abb. & ibi Barbat. num. xxv. in dict. cap. quoniam frequenter. §. porro. idem Abb. in cap. ex tuæ. num. xij. de cleri. non resid. l. si dictum. §. si præsentis. ff. de eucti. l. j. §. Aristo. ff. quod vi, aut clā. Aut non apparet de malitia citandi, nec de eius dolo, locus tamen vbi habitat, & commoratur, tutus non est, nec ad eū patet cōmoda, aut secura accessio: & tunc edictum ipsum citationis mitti debet per inferiorem ad loca vicina ipsi oppido, in quo habitat citandus, atq; publice affigendum est, quemadmodum Bart. explicat in dict. extrauag.

ad reprimendum. verb. edictum. quē alij communiter sequuntur. Igitur si inferior a Principe potest per edictū citare, non erit speciale in Romano Pontifice. nec in alio principe hoc privilegium. Quamobrem aduertendū est in hac quæstione duo esse specialia in Romano Pontifice: Primum quod si locus, vbi citandus habitat, tutus non sit, nec ad eum pateat tuta accessio, potest princeps citandum per edictum publicum vocare, eaq; citatio sufficiens est, etiam si edictum non mittatur ad loca vicina illi oppido, vbi vocandus commoratur. Secundum, quod allegans contra citationē per edictum a Romano Pontifice factam, quod tute poterat eius domicilium adiri ipseq; commode citari, nō purgat ex hoc contumaciam, nec auditur: bene tamen audiendus erit, si allegauerit ignorantia citationis. Hæc equidem duo in Romano Pontifice specialia sunt, & in alio Principe supremo, quæ in iudiciis inferioribus citantibus aliquem per edictum minime admittenda sunt: sicuti tradit optime Feli. in dict. cap. quoniam frequenter. §. porro. vt lite non contestat. colum. ij. & sequentibus qui diligenter hanc materiam examinavit.

¶ Hinc deniq; colligitur, prædictā opinionē Antonij de Rosellis nō esse certam, nec veram in vniuersum: sed procedere quo ad Episcopos, qui ex malicia impediunt, ne citatio ad eorū notitiam perueniat. vel qui nullū dolum habentes, in eā tamen regione sedes habent, ad quam nec tutus, nec cō-

modus est accessus: vt probatur in dicta cle. j. de iudi. Quæ ratio: hæc in dictio concilij generalis publice Romæ lecta, & affixa in his locis, quibus affigi Papa iusserit, satis sufficiens erit, vt legitime vocati censeantur Episcopi, qui apud Indos occidentales, & meridionales prædicationi legis Euangelicæ operam dare conātur. Nec ideo minus dicitur vniuersale cōciliū, qd̄ hi Episcopi nō fuerint specialiter vocati, vt intersint vniuersali synodo.

¶ Est & alia forma conuocationis omnium Episcoporum ad concilij celebrationem, qua Romanus Pontifex specialiter non quidem scribit Episcopis omnibus, sed tantum Archiepiscopis Metropolitanis: ad hos etenim literas dirigit, quibus eis notam facit concilij vniuersalis indictionem, eis item precipiēs, vt Episcopos suffraganeos sibi subditos admoueāt, exhortentur, & requirāt. Quod ad vniuersalē synodū personaliter accedant. tex. optimus in capitu. propter ecclesiasticas. xvij. dist. atq; hanc formā vocandi ad synodum vniuersalē Episcopos congruam esse opinantur Domi. in cap. episcopus. xvij. dist. & Anto. Rosellus in tract. de cōcilijs dict. q. v. eadē forma vsus est præter generalē publicationem Paulus Papa tertius nuper dum ad cōciliū Tridentinū Ep̄os voluit per eorū Metropolitanos vocari: sic enim Archiepiscopis scribēs literas ad eorum quēlibet destinavit.

Venerabili Fratri Archiepiscopo. N. Paulus Papa. III.

G iij

Primæ partis

¶ Venerabilis frater salutē, & Apostolicam benedictionē. Cum nos, vt Christiana respublica aliquem fructum ex pace inter Serenissimum Cæsarem, & Christianissimum Regem nostros in Christo filios Charissimos facta, statim colligere inciperet, vniuersale concilium in quarta Dominica proximæ futura quadragesimæ prosequi decreuerimus, sicut ex Bullæ nostræ exemplo, quod ad te mittimus præsentibus alligatum clarius cognosces: hortamur te frater venerabilis, tibiq; iniungimus, vt ipsam Bullam tam tuis suffraganeis, quam cæteris tibi Metropolitico iure subiectis, ad ipsum concilium venire debētibus notifices: vt habita rei notitia id quisq; efficiat, quod pro suo officio facere tenetur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub anulo piscatoris Anno domini Milleimo quingentesimo quadragesimo quarto.

¶ Postremo quantum ad legitimam Episcoporum conuocationē ad vniuersale concilium, defendi adhuc poterit opinio Anto. de Rosellis, dum asseuerat, sufficere publicum Romani Pōtificis edictum ex eius speciali iussione palam lectū Romæ, & locis publicis affixū: si consideremus, hanc vocationem esse generalē, ad similitudinem citationis generalis, quæ fit per Pontificem Summum ad processus illos generales, de quibus mentio fit in dict. cle. j. de iudic. Atq; ideo sufficiens erit hæc vocatio per edictū, præsertim cum tractetur de vocandis his, qui habitant, & cōmorantur in locis

remotis: & quorū difficilima est specialis, ac personalis vocatio iuxta notata per Ioan. Andr. Abb. & Doct. in dict. capi. quoniam frequenter, & porro. Hæc sane dicta sint de ea questione, quæ perinet ad dubium illud, vtum sufficiat generalis Episcoporum per edictum publicum vocatio.

Summa capituli Octauī.

- 1 Qualiter vocandi sint Episcopi ad synodum.
- 2 Episcopus an teneatur ire ad concilium vniuersale, etiam si non fuerit vocatus.
- 3 Qua poena sint puniendi Episcopi, qui legitime vocati, ad vniuersale concilium accedere neglexerint.
- 4 Episcopi vocati legitime ad synodum, impediti tamen possunt mittere, & destinare procuratorem.
- 5 Episcopi illegitime vocati, & tamen impediti, tenentur mittere ad synodum specialem nuntium, aut procuratorem.

Rursus de vocatione Episcoporum ad conciliū.

¶ CAPVT OCTAVVM.

Erum, vt Episcopi certi sint, quid agere debeāt, cū ad vniuersalē synodū fuerint vocati, oportet indicationē concilij vniuersalis fieri cū certi loci, & tēporis præfinitione, ita quidem, vt locus, in quo synodus celebrari debet expressim nominetur: tempusq; a quo initium assumere concilij celebrationem Decretum est, specialiter signi-

Primæ partis

¶ Venerabilis frater salutē, & Apostolicam benedictionē. Cum nos, vt Christiana respublica aliquem fructum ex pace inter Serenissimum Cæsarem, & Christianissimum Regem nostros in Christo filios Charissimos facta, statim colligere inciperet, vniuersale concilium in quarta Dominica proximæ futura quadragesimæ prosequi decreuerimus, sicut ex Bullæ nostræ exemplo, quod ad te mittimus præsentibus alligatum clarius cognosces: hortamur te frater venerabilis, tibiq; iniungimus, vt ipsam Bullam tam tuis suffraganeis, quam cæteris tibi Metropolitico iure subiectis, ad ipsum concilium venire debētibus notifices: vt habita rei notitia id quisq; efficiat, quod pro suo officio facere tenetur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub anulo piscatoris Anno domini Milleimo quingentesimo quadragesimo quarto.

¶ Postremo quantum ad legitimam Episcoporum conuocationē ad vniuersale concilium, defendi adhuc poterit opinio Anto. de Rosellis, dum asseuerat, sufficere publicum Romani Pōtificis edictum ex eius speciali iussione palam lectū Romæ, & locis publicis affixū: si consideremus, hanc vocationem esse generalē, ad similitudinem citationis generalis, quæ fit per Pontificem Summum ad processus illos generales, de quibus mentio fit in dict. cle. j. de iudic. Atq; ideo sufficiens erit hæc vocatio per edictū, præsertim cum tractetur de vocandis his, qui habitant, & cōmorantur in locis

remotis: & quorū difficilima est specialis, ac personalis vocatio iuxta notata per Ioan. Andr. Abb. & Doct. in dict. capi. quoniam frequenter, & porro. Hæc sane dicta sint de ea questione, quæ perinet ad dubium illud, vtum sufficiat generalis Episcoporum per edictum publicum vocatio.

Summa capituli Octauī.

- 1 Qualiter vocandi sint Episcopi ad synodum.
- 2 Episcopus an teneatur ire ad concilium vniuersale, etiam si non fuerit vocatus.
- 3 Qua poena sint puniendi Episcopi, qui legitime vocati, ad vniuersale concilium accedere neglexerint.
- 4 Episcopi vocati legitime ad synodum, impediti tamen possunt mittere, & destinare procuratorem.
- 5 Episcopi illegitime vocati, & tamen impediti, tenentur mittere ad synodum specialem nuntium, aut procuratorem.

Rursus de vocatione Episcoporum ad conciliū.

¶ CAPVT OCTAVVM.

¶ Erum, vt Episcopi certi sint, quid agere debeāt, cū ad vniuersalē synodū fuerint vocati, oportet indicationē concilij vniuersalis fieri cū certi loci, & tēporis præfinitione, ita quidem, vt locus, in quo synodus celebrari debet expressim nominetur: tempusq; a quo initium assumere concilij celebrationem Decretum est, specialiter signi-

ficetur. l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. & nisi certum tempus Episcopis statutum fuerit, quo teneantur accedere ad concilij locū, satis erit in citatione generali nominatim apponi tempus, quo incipienda est ipsa synodus: nam hæc certa dies interpellat absq; alicuius diei speciali præfinitione. l. magnam. C. de contra. & cōmi. stipulat. cap. cum dilecti. de dolo, & cont. capitu. eos. in fine. de senten. excommu.

¶ Sed si ex aliqua iusta causa, dies statuta ad initium concilij fuerit prorrogata, durat prior citatio, nec circumducitur, nec requiritur noua vocatio Episcoporum. Etenim cum quis ad totam causam citatur, ita quidē quod citatio generalis est, tunc non tantum censetur contumax ad effectum, vt actus possint fieri etiam post diem, ad quam citatus fuerit, sed & postea: vnde absq; noua citatione poterit negotium expediri secundum Hostien. & Abb. num. xx. in dict. capi. cum dilecti. Abba. in capitul. consuluit. & ibi Card. q. iij. de off. deleg. Alex. in. l. si finita. §. iulianus. numer. xlviij. ff. de dam. infect. Sic & si iudex mādēt, aut iusserit aliquem coram ipso comparere intra certā diem, in qua est impossibile, aut sane difficilimū comparere, tenetur nihilominus post eādē diem quam primum poterit ad iudicem accedere: quod tradit Feli. post alios in cap. quo ad consultationem. col. iij. de re iudicat. Hæc siquidem præcepta duo continere videntur: vnum quod vocatus compareat, iudicij vo-

canti obediat: alterum, quod infra certum diem iurisdictionem iudicis exequatur. Quod si alterum iam agere omiserit, profecto nulla ratio patitur, eum esse liberum ab altero: imo magis id agere tenetur, hoc probatur in l. celsus. ff. de arbitr. & in dict. capit. cum dilecti. de dolo & cont. notatur in capit. sicut. de sponsali, quo in loco hac de re latius tractant Abb. & Doctores.

¶ Sed si quis citatus fuerit ad certum actum agendum, isq; actus die præfinito factus non fuerit minime veniente eo, qui vocatus fuerat: non poterit nisi die sequenti, alio tempore agi non vocato iterum eo, qui vocandus ad eum actum est: quemadmodum probatur in cap. consuluit. de offic. delegati. & in. l. si. ff. Quod vi aut clam. Quamobrem iterū est contumax citandus, vt præsens sit actui particulari. Quæ distinctio manifeste docet, Episcopos vocatos ad conciliū vniuersale, certo die præfinito, ac demū prorrogato, teneri absq; alia vocatione ad concilium accedere intra diem prorrogationis. Aliud ipse censeo, si suspendatur concilij celebratio: nā cū suspensio fiat ad tempus incertum, oportet, quod iterum vocentur Episcopi sublata suspensione: vel reuocatio eiusdem suspensionis publicetur.

¶ Sed queritur an eo casu, quo est necessaria vocatio Episcoporum ad concilium, teneatur Episcopus non vocatus ad eandē synodū accedere, alioquin certus de synodi celebratione. Nam Domi. i. ca. nō oportet. xvij. dis. lo.

Primæ partis

Andr. Imo. & Abb. in cap. Ego. N. de iure iurando. apertissime responderunt, non teneri Episcopum non vocatum ad concilium accedere, etiã si sciat, ac scientiam habeat concilij celebrationis. Idem suadetur ex pluribus: primo ex dicto. capitul. Ego. N. qui tex. vocationem requirit. Deinde ad hoc facit text. in capi. j. in fine de pace iur. firmand. vbi constat quod vassallus, qui alioqui tenetur Dominũ defendere, non tenetur præcise, nec pœnam incurrit, si nõ requisitus a domino eum defendere neglexerit, etiam si sciat Dominũ bellum gerere, & auxilio vassalli indigere. Idem probatur ex cap. propter ecclesiasticas. xvij. dist. qui canon expressim requirit, quod Episcopi ad concilium provinciale vocentur, vt ad id teneantur accedere. Vnde ad concilium vniuersale nõ tenebitur Episcopus, qui non fuerit vocatus, accedere. Hoc ipsum patet: quia etiam si venditor teneatur emptorem in lite mota super re vendita defendere. l. venditor. & l. eucta re. ff. de euctiõni. l. si non dubitatur. l. si cũ quæstio. C. eo. tit. cap. vlt. de empt. & vedit. l. tenetur. §. si tibi iter & §. vlt. ff. de actio. empt. adhuc tamen non erit satis, vt teneatur de euctiõne veditor quod ipse sciat litem motã fuisse emptori, nisi fuerit requisitus ab emptore, quod defensionem litis adsumat. secundum Bartol. in l. non solum. §. morte. ff. de noui oper. nunciat. nu. liij. Abb. & Doct. in dicto. cap. vlti. Bar. in l. denunciaffe. §. quid ergo. ff. de adulter. Fel. in cap. cum. M. de cõ

stit. num. lxxv. quorum sententia cõmunis est. Igitur licet Episcopi teneantur ad synodum accedere pro tractandis rebus, & negotijs fidei, si tamẽ vocati non fuerint, minime quidquã culpæ eis erit imputandũ, si ad concilium vniuersale nõ ierint, quãuis sciuerint synodum generalem totius ecclesiæ indictum esse ad certum diem, aut etiã iam certo in loco celebrari: atq; hanc video esse magis receptam opinionẽ ab his, qui de concilijs tractauerunt.

Nos vero quæstionem istam benignius in Christianæ religionis fauorem decidẽdã fore censemus. Etenim si Romanus Pontifex concilium vniuersale indixerit, eiusq; indictionẽ locis publicis curiæ legi, & affigi iusserit, secundum opinionem paulo ante examinatã, minime necessaria erit alia specialis vocatio. Idemq; erit vbi vocatio Episcoporum ad conciliũ vniuersale facta sit per Archiepiscopos iuxta alteram sententiã, quam modo in præcedenti capite adscripsimus. Quod si has vocaciones, aut earum quamlibet nõ sufficere quispiã existimauerit, & esse necessariã specialem citationẽ cuiuslibet Episcopi censeat, vel concilium fuerit indictum a Romano Pontifice absq; vlla speciali, & generali citatione, quod nequaquã cogitandũ est, cum semper publicatio concilij vniuersalis fiat, saltem per lectionem, & affixionem publicam edicti: nihilominus non tenebitur Episcopus non vocatus ad concilium ire in hunc sensum, vt tanquam contumax puniri valeat, etiam si sciuerit

concilij indictionem, eiusq; celebra-
tionem: nulla siquidem ratio pati-
tur eum ob contumaciam puniri, qui
vocatus nusquam fuerit, ea vocatione,
quæ ad actum necessaria est. Sed præ-
termissa contumacis punitione, nos
arbitramur, Episcopum, alioqui mi-
nime iuste impeditum, teneri omnino
sub peccati, & quidē grauissimi, pœ-
na ad synodum vniuersalem accede-
re, etiam si vocatus non fuerit, modo
sciuerit, ac notitiam habuerit celebra-
tionis concilij vniuersalis, & possit re-
bus in eo tractandis consilio, aliove pa-
cto opem ferre, & ecclesiæ vniuersali
vtilem operam impartiri. Hic nãq;
admonemus ecclesiarũ præsules, con-
cilia vniuersalia minime congregari
solere absq; maxima ipsius Christia-
næ reipublicæ, & ecclesiæ Catholicæ
utilitate, atq; vrgenti necessitate: cui
quidem non aliter medella adhiberi
potest, quã ex Episcoporum ecclesiæ
cõmuni consilio. Clamat igitur Chri-
stiana religio eiusq; necessitas extre-
ma omnes Episcopos iure ipso inter-
pellat, & admonet, vt ei vndiq; con-
cussæ remedium, & opem ferant, qua
admonitione re ipsa vocantur Episco-
pi non impediti, quiq; propria indu-
stria ruinam, malumq; publicum in
vniuersali concilio congregati auerre
possunt: vnde nemo nõ videt (nil
& is impius sit) Episcopum, qui hoc
in periculo iuxta proprias vires, sub-
uenire ecclesiæ neglexerit, in gratitudi-
nis vitium maxime contrahere. Pro
huius opinionis confirmatione facit,
quod licet regulariter dies, aut inter-

pellatio in mora quem constituat: ta-
men fauore minoris, & ecclesiæ inter-
pellatio necessaria non est: imò absq;
ea debitor in mora constituitur. De
minore est tex. in. l. in minorum. C.
in quib. caus. in integ. rest. non est ne-
cess. in ecclesia vero idem dici solet, cū
minor, & ecclesia æquiparentur cap.
j. cap. auditis. & ibi gloss. de in integ.
rest. glo. in. l. respublica. verb. solet &
Bart. ibi. C. ex quib. caus. maior. ad
idem est glo. in. §. ex maleficijs. verb.
in iudicium. de actio. & ibi Nico. de
Neapo. q. xvij. Ioan. Faber. Angel.
Areti. & Iason. idem Imola. in cap.
breui. de iureiur. Alexand. in l. quod
te mihi. col. in. ff. si cert. pet. qua ratio-
ne sunt qui teneant in materia de eui-
ctionibus, ecclesiã posse agere aduersus
venditorem de euictione re. qui-
dem euicta, si venditor habuit scien-
tiam litis motæ: quãuis ab ecclesia nõ
fuerit ad defensionem requisitus, & in-
terpellatus. ita etenim tenuerunt Balz.
in. l. j. C. de peri. & cõmo. rei vendi.
Roma. in dict. l. non solum. §. more
te. ff. de noui. oper. nunciat. nume. x.
Et licet non deant autores contrariũ
tenentes per cap. breui. de iureiur. &
capitul. potuit. de locat. atiamen in
aliquo casu admittenda est prior opi-
nio, dubio procul hic, quem tracta-
mus, exigit vere, quod Episcopi. & si
non ad pœnam, ad obligationem ta-
men in mora constituantur absq; vlla
interpellatione: cum videant eccle-
siam vniuersalem in synodo gene-
rali suffragio Episcoporum indige-
re ad definitionem earum contro-

Primæ partis

uersarum, quæ potissimum ad fidē, & ad statū religionis pertinent. Nam si favore minoris, & ecclesiæ particularis illud iure inductum est, quod ad moram constituendam nulla requiratur interpellatio, sed sit sufficiens, manifesta, aut nota ipsi debitori necessitas: fortiori ratione idem erit dicendū favore ecclesiæ vniuersalis, & Christianæ reipublicæ, præsertim iuxta notata per Ioā. Andr. Abb. & Imol. in dict. cap. breui, dicētes, non esse necessariam interpellationem ad constituendum in mora ecclesiæ debitorem, quoties tacita cōventionis lex, & eius natura dicat, manifestū esse debitori, ecclesiam indigere auxilio, quod is præstare promisserat, idem notat laso, in. l. quod te mihi, nume. xxij. ff. si cert. pet. Areti. in. l. si ex legati causa. nume. vj. ff. de verb. oblig. Quibus omnibus consideratis palam est, Episcopos alioqui non impeditos, teneri ad synodū vniuersale ire, si sciuerint, & notitiam habuerint, quod conciliū vniuersale congregatur pro utilitate vniuersalis ecclesiæ, & viderint se ipsos aliquid vtile præstare posse plebi, & religioni Christiane, cuius sollicitudo eos, vtī veræ pietatis cultores, sollicitat.

¶ Hinc & alia definiri potest quæstio, an vocatis Episcopis ad vniuersale concilium, eorum aliquot post vocationem vita functis, teneantur successores in dignitatibus ad concilium ire, etiam si specialiter iterum non vocentur: Nam nos opinamur, eos quidem teneri ex debito dignitatis, quam

acceperunt: tamen si non possint vt cōtumaces puniri, si non ierint. Primū probatur ex proxime dictis in præcedēti quæstione. Ultimū vero apparet: quia citatio, & dies præfixa antecessori: minime obligat successorē in dignitate. cap. quia. v. de iudic. cap. si significauit. de rescript. notat Bald. in l. per diuersas. x. q. C. mandati. & in l. vlti. §. si præfatam. C. de iure delib. berandi. q. iij. optimus text. in capit. dudū. xvij. q. ij. vbi successori post mortem antecessoris nouum mandatum fit, cum in his, quæ pœnalia sunt a persona recessum non videatur secundum Bald. in. l. j. C. de his quæ pœnæ nomi. Angel. in authentica. de hæredib. & falcidia.

¶ Quæritur tamen, an Episcopus legitime vocatus ad concilium, qui nō accedit ad synodum in initio, sed iam cepto concilio, sit ne admittendus ad concilium, & an possit puniri tanquā contumax? Qua in re dicendum est, hunc Episcopum, si nullam iustā habuerit causam, ex qua valeat excusari ob id quod in initio concilij, die scilicet præfixa præsens non fuerit, puniendum fore arbitrio legatorū præsidentium synodo, & ipsius concilij: siquidem is, qui non comparet corā iudice tempore opportuno, & statuto pœnam incurrit contumaciæ. l. & si post tres. ff. si quis cautioni. Nihilominus tamen hic Episcopus admittendus erit ab alijs Episcopis ad conciliū petita quidem ad hoc ab ipso concilio licentia. Etenim ante absolutū concilium mora, quo ad hunc effectum purga-

purgatur. argu. capit. cum dilecti. de dolo, & contuma. & cap. propter ecclesiasticas. in. j. & ibi glos. ac Domi. xvij. distinctione.

¶ Hic vero Episcopus, qui ad concilium venerit, sero tamen, sed ante eius dissolutionem, lenius erit puniendus. Nam presumptio maxima est, quod non ex contemptu, sed potius aliquo impeditus negotio prius non venerit, quod in hac specie notat Card. a Turre Cremata in lib. iij. de ecclesia capit. xx. post Archidi. in cap. si Episcopus. xvij. distinctione.

¶ Qua autem poena puniendi sint Episcopi, qui legitime vocati ad synodum vniuersalem venire contempserint, tradit Card. a Turre Cremata. in dicto capi. xx. argumentum adsumens a poenis, quae statutae sunt iure Pontificio aduersus Episcopos, qui non veniunt ad provinciale concilium. Nam fortiori ratione eisdem poenis puniendi sunt, qui ad concilium vniuersale vocati per Romanum Pontificem, aut eius legatos minime accesserint. Poterunt enim Episcopi contumaces, aut venire nolentes excommunicari. cap. si Episcopus. xvij. distin. Et tamen haec excommunicatio propria non est, sed suspensio quaedam a consortio fratrum Episcoporum: id est Episcopus hac poena notatus, priuabitur vsq; ad primam synodum a communibus prouinciae negotijs cum alijs Episcopis pertractandis, nec admittetur ad scrutinium, nec ad consecrationem aliorum Episcoporum. vnde poterit Episcopus ita excommunica-

tus diuina officia celebrare secundum Huge. & Archid. in dict. cap. si Episcopus: quos sequitur Card. a Turre Cremata in dict. capi. xx. & Domi. in capitu. propter ecclesiasticas. in. ij. xvij. dit. Sed & praeter hanc poenam poterunt Episcopi contumaces, nec venientes ad vniuersale concilium vere & proprie excommunicari arbitrio legatorum in concilio praesidentium: & alijs item poenis puniri: quod probatur ex eo, quod ita fieri posse quo ad Episcopos nolentes venire ad concilium prouinciale notat idem Domi. in dicto cap. si Episcopus, & in dicto capitulo propter.

¶ Item Episcopus nolens legitime vocatus ad concilium vniuersale accedere, indignationem incurrit Romani Pontificis, & sedis Apostolicae: cuius praepcepto iubetur Episcopus ad concilium venire. Quamobrem peccatum mortale contrahit, qui ita temere Romano Pontifici, & sedi Apostolicae recusat obtemperare: atq; ideo nullus Episcoporum debet his praepceptis refragari: praesertim in re, quae communem omnium Episcoporum, & ecclesiarum utilitatem inducit. Possit praeterea Episcopus ob hoc contumaciae crimem, vt periurus puniri: cum iam eo tempore, quo ad dignitatem promotus fuit, iurauerit, ad synodum accessurum, quoties vocatus fuerit. ca. Ego. N. de iureiur. Poena autem periurij est priuatio beneficij, & dignitatis non quidem ipso iure: sed per sententiam. cap. querelam. vbi glos. Abb. & Doct. de iureiur. glo. in cap. illud. de excess. pra-

Primæ partis

lator. Abb. & Doct. in cap. ij. de re-
script. vbi Feli. asserit, hanc opinionem
communem esse. eandem opinionem
tenet. glos. in capi. quicumq;. vj. qd. j.
Imo periurus ab ordine in pœnâ est
deponendus. tex. ita communiter in-
tellectus in cap. cum non ab homine.
de iudic. Abb. in cap. tua. de iureiur.
vnde Prælati ad vniuersalem synodum
vocati, cum tot pœnis subijciantur, si
ad eam accedere neglexerint, maxime
curare, & vigilare debent, ne in hoc ne-
gotio negligentes possint iudicari, atq;
ideo ad concilium ire debent: & post
quam ad id accesserint inde recedere
non possunt absq; licentia ipsius syno-
di, vel Pape. tex. in capit. j. de iudi. &
in. l. quæsitum. ff. de re iudica. quia
non dicitur cõparuisse, qui absq; vo-
cantis, seu citantis licentia recessit. no-
tatur in cap. consuluit. de offi. delega.
per Barto. in. l. si finita. §. iulianus. ff.
de damno infect. Nam ita cõtumax
dicitur, qui absq; licentia recessit, sicut
qui nusquã comparuit: quemadmo-
dum notauit Domi. in capit. Si quis
autem. xvij. dist. Imo maiori, & gra-
uiori pœna dignus est ille, qui voca-
tus, & veniens absq; vocantis licen-
tia recesserit, quam qui sero venerit se-
cundum Innocent. in capitul. calum-
niam. de pœnis.

¶ Oportet tamen, vt Episcopi hac in
specie cõtumaces possint puniri pœ-
nis a iure statutis, vel arbitrarijs, quod
iterum citentur ad declarationem, &
punionem: quod probare videtur
text. in dicto capitulo. propter eccle-
siasticas. in. j. xvij. distinctione. facit

ad idem quod notatur per Docto. in
capitul. reprehensibilis. de appellat.
& in capitul. si aduersarius. de eo, qui
mitt. in poss.

¶ Principaliter vero in materia ista
tractandum erit, an Episcopus ad sy-
nodum vniuersalem vocatus, legiti-
me quidem impeditus possit procu-
ratorem ad eandem synodum mitte-
re? Et ex Bulla indictionis, quam in 4
præcedenti capite adscriptimus, ap-
paret, posse Episcopos impeditos pro-
curatores mittere ad synodum gene-
ralem: id etenim permittitur eisdem
expressim a Romano Pontifice: sed
& idem iure permissum esse constat.
in capit. Si Episcopus ad synodum.
xviij. distinctione. vbi Domini. &
Docto. communiter eandem senten-
tiam ex eo text. deducunt quo ad con-
cilium prouinciale: & tamen eadem
ratione idem dicendum est de his, qui
vocati ad concilium vniuersale iustis
impedimentis non possunt ad id acce-
dere: est equidem eis permissum, pro-
curatorem mittere. Nec tamen suffi-
cit quodlibet impedimentum: imo re-
quiritur causa grauis, & vere iusta,
quæ vocatû maxime impediat. text.
in capitul. Episcopus. & in capit. per-
uenit. xvij. distinct. capit. si ægrotans
v. quæstio. iij. Hic vero procurator,
qui ad concilium mittendus est ab
Episcopo vere impedito causas ex-
cusatiõis ipsius Episcopi iustas apud
concilium exponet, mandatumq; ad
allegandas eas causas habere debet:
quemadmodum sensit text. in dicto
capitulo, si ægrotans, v. quæstio. iij.

& in dicto capitu, placuit. xvij. dist. capitu. quia propter. de electio. & notatur in capi. querelā. de procurator. ¶ Sed quia non est sufficiens ipsa simplex impedimētorum allegatio, imo necessaria probatio est: tractandum erit qualiter iustæ excusationis causę probetur. Solet enim dici, causas impediementi probari posse per vnicum tantum testem: quod tenet glos. in dicto capitul. placuit. glo. in cap. tanta. lxxxvj. distin. glo. vlti. in capit. quis. quis. iij. q. v. & in capit. ex literis. de in integr. restit. præsertim simul præstito iuramento ipsius, qui excusatur, vt glo. in dicto cap. placuit. cum agatur de probando impedimento non ad aliquid obtinendum, sed ad euitandam pœnam contumacię secundū Domi. in dict. cap. placuit. Sed quia text. in dicto capi. ex literis. de in integ. restit. dum probat, iustam impediementi causam admittendam esse per iuramenti assertionem, addit illud pcedere fauore matrimonij, & in causa fauorabili, & vbi agitur de restitutione in integrum: quasi ea decisio aliud esse velit, vbi non tractaretur de fauorabili negotio: hac in quæstione dicendum est, quod probatio sufficiens impediementi est relinquenda iudicantis arbitrio: vnde qui de his causis cognituri sunt arbitrabuntur, quo sit congrua, & sufficiens impediementi probatio. Sic etenim quoties de probandis impediementis agitur, arbitrio iudicis relinquendum esse, quæ sit probatio idonea: tenent Abb. in capi. cum Bertholdus, columna. xj. de re iudic.

Alexand. & Iason. in. l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautioni. Alexan. in l. quæsitum. ff. de re iudicata. Docto. in cap. ex ratione. de appellat. qui asseuerant, hanc opinionem communem esse. idem sensit. glos. in cap. si quis iusto. de electio. in. vj. quamobrem attendenda est ad hoc arbitrium nō tantum qualitas personarum, & temporis, sed & ipsius negotij: quod cōmuniter Docto. scribunt, & tradit Antoni. in capitul. querelam. de procurat. atq; idem Alexand. in. l. ij. in principio. ff. de iureiur.

¶ Ex quibus nos admonendum esse censemus, quod Episcopi vocati ad vniuersale cōcilium, & impediti, procuratorem idoneum mittāt cum speciali mandato ad allegandas iustas absentię, & impediementi causas: quas in ipso mandato specialiter exponāt, proprioq; iuramento, eas esse veras, non fictas testentur: ac deinde si causę impediementi notorię sint, valde commodum, & vtile erit, in eodem mandato allegare, impediementa notoria esse.

¶ Sed non solum Episcopi ad concilium vocati, & impediti possunt mittere procuratorem, verum etiam tenentur id agere, alioqui vt contumaces puniendi sunt: quod probatur ex autoritatibus Paulo ante citatis, & ex Bulla indictionis. Nam licet alias in causis ordinis, qui non potest ad locum, ad quem vocatur, accedere, non sit cogendus mittere procuratorem capit. querelam. de procurat. gloss. in clemen. vnica. verb. fautoribus. de fo

Primæ partis

ro compet. optimus text. in capit. ex parte. in. j. de appella. vbi Abb. Imo. & Francus tenent, dominum, cui locus tutus non est, non teneri mittere in causa ardua procuratorem, etiam si locus tutus sit procuratori. idem Felin. in capit. accedens. in. ij. vt lit. non contest. columna. iij. Alexand. in. l. recusare. §. vltim. columna secunda. ff. ad Trebelli. hæc enim vera sunt, vbi adest exceptio loci non tuti, ex ea q̄ ratione quis excusatur: at in nostra questione solum datur impedimentum in ipso citato absq̄ aliqua culpa citantis, qui ad locū tutissimū citauit: maxime quod & in præmissis casu, quo locus, ad quem quis citatur, tutus nō est, quidā tenent, cogendum esse citatum mittere procuratorem, etiam in rebus arduis, si locus sit procuratori tutus: quod visum est Innocentio, quem ibi sequitur Deti. in dicto capitul. ex parte. in. j. de appellat. quibus suffragatur text. in capitul. cum olim. de testib. vbi Areti. columna prima idem tenet, si domino principali locus tutus, quo causam, et litem prosequatur, constitui non possit. Igitur Episcopi ad concilium vocati, & accedere ad id impediti, tenentur procuratores, legatos, aut nūtiōs mittere, & destinare, cum speciali mandato ad allegandas iustas absentiaē causas, & expediendā

dum alia, quæ possint per eos expediri.

✠

Capitis noni Summa.

- 1 Episcopus ad concilium vniuersale vocatus, & tamen impeditus, an teneatur nūtere procuratorem, qui Episcopus sit
- 2 Procurator missus ab Episcopo impedito, an habeat in concilio vniuersali vocem definitiuam?
- 3 Episcopus præsens in concilio vniuersali, habensq̄ d'icms Episcopi impediti, & absentis vocem, quatenus liter ea vii possit.
- 4 Qua forma sit instituendum mandatum procuratorum ab Episcopo impedito, & tamē vocato ad vniuersale concilium.

Quis procurator constituendus sit ad concilium vniuersale.

¶ CAPVT NONVM.

DE procuratore mittendo ad synodum vniuersalē ab Episcopo, qui propter iustum impedimentū nō potest eidem synodo præsens esse, multa solent dubitari. Et primum an hic procurator, nuntius, aut legatus, his etenim nominibus nuncupatur, debeat esse Episcopus, cui competat alioqui iure dignitatis Episcopalis vox definitiua in negotijs per eandem synodū examinandis, ac definiendis. Item an si cōstituat^rur procurator sacerdos, aut clericus simplex, debeat is admitti ad vocem consultiuā, & decisiuam simul, an ad vocem consultiuā tantū. Et sane quæ possit ab Ep̄o impedito mitti procurator, ad allegandas causas absentiaē,

Primæ partis

ro compet. optimus text. in capit. ex parte. in. j. de appella. vbi Abb. Imo. & Francus tenent, dominum, cui locus tutus non est, non teneri mittere in causa ardua procuratorem, etiam si locus tutus sit procuratori. idem Felin. in capit. accedens. in. ij. vt lit. non contest. columna. iij. Alexand. in. l. recusare. §. vltim. columna secunda. ff. ad Trebelli. hæc enim vera sunt, vbi adest exceptio loci non tuti, ex ea q̄ ratione quis excusatur: at in nostra questione solum datur impedimentum in ipso citato absq̄ aliqua culpa citantis, qui ad locū tutissimū citauit: maxime quod & in præmissis casu, quo locus, ad quem quis citatur, tutus nō est, quidā tenent, cogendum esse citatum mittere procuratorem, etiam in rebus arduis, si locus sit procuratori tutus: quod visum est Innocentio, quem ibi sequitur Deti. in dicto capitul. ex parte. in. j. de appellat. quibus suffragatur text. in capitul. cum olim. de testib. vbi Areti. columna prima idem tenet, si domino principali locus tutus, quo causam, et litem prosequatur, constitui non possit. Igitur Episcopi ad concilium vocati, & accedere ad id impediti, tenentur procuratores, legatos, aut nūtiōs mittere, & destinare, cum speciali mandato ad allegandas iustas absentiaē causas, & expediendā

dum alia, quæ possint per eos expediri.

✠

Capitis noni Summa.

- 1 Episcopus ad concilium vniuersale vocatus, & tamen impeditus, an teneatur nūtere procuratorem, qui Episcopus sit
- 2 Procurator missus ab Episcopo impedito, an habeat in concilio vniuersali vocem definitiuam?
- 3 Episcopus præsens in concilio vniuersali, habensq̄ d'icms Episcopi impediti, & absentis vocem, quatenus liter ea vii possit.
- 4 Qua forma sit instituendum mandatum procuratorium ab Episcopo impedito, & tamē vocato ad vniuersale concilium.

Quis procurator constituendus sit ad concilium vniuersale.

¶ CAPVT NONVM.

DE procuratore mittendo ad synodum vniuersalē ab Episcopo, qui propter iustum impedimentū nō potest eidem synodo præsens esse, multa solent dubitari. Et primum an hic procurator, nuntius, aut legatus, his etenim nominibus nuncupatur, debeat esse Episcopus, cui competat alioqui iure dignitatis Episcopalis vox definitiua in negotijs per eandem synodū examinandis, ac definiendis. Item an si cōstituat^rur procurator sacerdos, aut clericus simplex, debeat is admitti ad vocem consultiuā, & decisiuam simul, an ad vocem consultiuā tantū. Et sane quæ possit ab Ep̄o impedito mitti procurator, ad allegandas causas absentiaē,

omnibus notum est, nec negari poterit. Sed quo ad vocem dandam in decidendis, ac definiendis negotiis videtur quibusdā, quod si procurator sit alter Episcopus, is habeat nomine cōstituentis, & impediti vocem definitiuam in concilio vniuersali: hoc probatur in cap. quia propter. de electi. & in cap. si quis iusto. de electiōe. in. vj. vbi constat, Canonicum impeditum posse alteri Canonico eiusdē ecclesie vocem propriā, & suffragium ad electionem committere, etiam inuitis alijs canonicis. ad idem facit optimus text. secundū intellectū Domi. in ca. si Episcopus. xvij. dist. Nam dum ille tex. permittit Episcopis vocatis ad prouinciale concilium, & impeditis legatum mittere ad synodū. Domi. ibi exponit legatum, id est substitutū. Et profecto vtraq; dictio hunc sensum habere videtur, quod procurator, legatus, vel substitutus vocem habeat definitiuā nomine Episcopi impediti. tex. in simili in cap. si quis ægrotans. v. q. iij. Et huic opinioni accedit regula iuris, quæ dicit, posse quempiam agere per alium id, quod posset per se ipsum. reg. potest quis. de regul. iur. in. vj. l. quæsitum. ff. de in ius vocando.

¶ In contrarium, quod procurator etiam Episcopus non habeat in concilio vniuersali nomine Episcopi impediti vocem definitiuā: nec ad hoc posset mandatum dari: facit ea ratio, quæ habet, non posse alteri committi ea, quæ industriam personæ requirunt. l. inter artifices. ff. de solutioni. capit.

vlt. de offi. delega. Episcopus vero ad hoc vocatur, vt præsens sit synodo, consiliumq; & vocem iuxta propriā prudentiam, consilium, & iudicium præstet in rebus tractandis in ipso concilio. Quæ quidem delegari non possunt, nec alteri committi: sicuti ratione manifesta probatur: alioqui Episcopus procurator ab altero cōstitutus, qui posset vocem pro absente, & impedito dare, non magis ea voce præstaret, quā si nullum ab impedito mādatum haberet: saltem quo ad maturum iudicium, & consultiuam deliberationem, quæ maiorem vim habet ex plurium, prudentumq; virorum sententijs. in hoc etenim casu Episcopus hic ab impedito procurator cōstitutus iam semel huius deliberationis particeps est proprio nomine, nee quidquā aliud quo ad deliberationis maiorem vim efficere potest, etiam si nomine absentis vocem dederit: quā iam proprio nomine semel emisit. Non obstat huic opinioni, si quispiā dixerit, posse mandatum ab Episcopo impedito ita dari, vt certam eius vocem, & definitionem contineat. capit. si quis iusto. de elect. in. vj. vnde industria, & iudicium impediti Episcopi maxime proderit in rebus definiendis. Nam præterquā quod in concilio plura negotia tractanda sunt, & ideo certum mādatum cum certa sententia dari non possit: ipse Episcopus impeditus, si præsens foret, audito, & examinato negotio, aliorumq; visis sententijs, forsam propriam mutaret, aliudq; diceret satis diuersum ab his.

quæ in mandato, vt certa asseruerat: argument. gloss. in capi. secundo. verbo. ciuilis. de arbitrio. in. vj. & eius, quod notat Abb. in capitu. in geneli. de electio. et in capitu. in. in fine. de iure patronat.

¶ Hinc deniq; maior est difficultas in ea quæstione, an Episcopus impeditas possit mittere ad generale concilium clericum simplicem, qui Episcopus non sit, vt eius nomine vocem præstet definitiuam. Etenim si procurator Episcopalem habens ordinem non est admittendus ad præstandam vocem definitiuam in concilio vniuersali, maiori ratione procurator, qui Episcopus non est, admitti non debet necessario ad hanc vocem in concilio dandam. Siquidem proprie pertinet ad Episcopalem dignitatem vocem definitiuam in concilio vniuersali præstare. capitul. vbi nam legistis. xcviij. distinctio. capitulo primo, decimaquinta distinctio. cum multis alijs, quæ ad hoc citari solent. Huic vero rationi poterit responderi, quod vox hæc dec. sua ad iurisdictionem potius, & dignitatem Episcopalem, quam ad ordinem pertinet, vt superius dictum est: & idèa sicut ea, quæ sunt iurisdictionis, non ordinis Episcopalis, possunt ab Episcopis per substitutos, & vicarios, etiam non Episcopos exerceri: ita & hæc vox definitiuam poterit per Episcopum impeditum, alteri non Episcopo delegari: secundum communem resolutionem traditam in capitul. aqua. de consecra. ecclesie.

vel altar. & capitul. quanto. de consuetu. Præterea quilibet, qui prohibitus non sit a iure, censetur idoneus ad mandatum procuratorium. l. mutus. §. primo. ff. de procurat. capitul. primo. de procura. in. vj. sed clericus simplex non est alicubi a iure prohibitus procuratoris officium exercere in concilijs vniuersalibus pro Episcopis impeditis: ergo non est necessario mandatum hoc ad dandam vocem definitiuam delegandum Episcopo. Hæc deniq; sunt, quæ ad vtramq; partem quæstionem istam reddere solent difficilem, & ambiguam: idcirco tandem resolutione digna. Quæ ratione aliquot conclusiones in hac controuersie proponemus, ex quibus ad vnguè possit res ista expediri.

¶ Prima conclusio. Procurator ab Episcopo impedito constitutus, tantum ad allegandas in vniuersali concilio iustas absentie causas, esse poterit quilibet clericus: imo laicus, si nihil aliud is agere debet, quam causas absentie allegare. Hæc conclusio videtur omnium consensu recepta, & probata: siquidem nulla congrua ratio adduci potest, quæ contrarium probet: imo hanc opinionem probat textus. in capitul. primo. de procurator. libro sexto, & notatur in capitu. accedens. de præbend. idem erit dicendum, quoties ab Episcopo impedito mittitur procurator, aut nuntius ad vniuersalem synodum cum mandato ad acceptanda omnia Decreta, & Canones ab eodem concilio statutos. Eadem etenim ratio postulat, quod hic

procurator etiam simplex laicus potest constitui. Item hoc ipsum locum habet, si Episcopus impeditus mittere velit ad concilium vniuersale procuratorem ad proprias causas tractandas, & expediendas. Nam si nihil spirituale a procuratore agendum est, etiam laicus mitti, & constitui potest secundum communem in dicto capitulo primo de procurat. in sexto. Sic sane quamuis laicus non possit beneficium ecclesiasticum possidere, sitque incapax illius: tamen optime poterit procurator constitui laicus ad acceptandum beneficium nomine alterius, quemadmodum notant Ioan. Andr. Imola, & Doctores in dicto capitulo. accedens. de præbend. & Philippus Francus in dicto capitulo primo. de procurat. in. vj. Imo & laicus procurator constitui potest ad resignanda, & permutanda beneficia ecclesiastica, vt tenent auditores Rotæ in decisionibus antiquis. ccccxviij. & ciiij. Nam hi actus solum habent facti ministerium, non iuris: ideoque laicus etiam in negotiis spiritualibus ministerium istud nomine alterius exhibere poterit.

¶ Secunda conclusio. Episcopus ad concilium vocatus, & impeditus tenetur omnino mittere nuntium, legatum, aut procuratorem specialiter constitutum ad allegandas causas absentia. capitul. placuit. capitul. peruenit. xvij. distinctione capitul. si egrotans. quinta quaestione tertia. Hæc equidem procuratoris constitutio ad hoc necessaria est, vt minime valeat E-

piscopus ad vniuersalem synodum vocatus aliter a contumaciae poena excusari: nisi fidem per procuratorem in synodo fecerit earum causarum, quæ ipsum ite ad concilium impederint: quod ex prædictis manifeste colligitur.

¶ Tertia conclusio. Episcopus ad concilium vniuersale vocatus, & impeditus ad id accedere, tenetur mittere nuntium, procuratorem, aut legatum specialem ad recipiendum statuta, & Decreta concilij vniuersalis. capitul. si Episcopus. xvij. distinctione. tenet in specie Antonius. de Rosellis in tracta. de concilijs quaestione quinta. & probatur quia quilibet Episcopus tenetur recipere Decreta, & canones a concilio statutos, eosdemque suo clero palam manifestos facere. capitul. vltimo. xvij. distinctione. ad hoc autem ministerium etiam laicus constitui poterit procurator: vt superius probauimus, & idem Rosellus scribit in dicta quaestione quinta.

¶ Quarta conclusio. Non tenetur Episcopus ad conciliū vocatus, & impeditus, præcise mittere procuratorem, aut nuntium ad præstandā in concilio vocem definitiuam. hæc conclusio manifesta est, quia Canones, quibus constat Episcopum impeditum teneri ad mittendum procuratorem ad concilium, tantum id statuerunt ad hunc effectum, vt procurator allegaret causas absentia, & eisdem allegatis excusaretur Episcopus impeditus a poena contumacia: nõ tñ eisdem canonibus expressum est, quod teneat hic procurator vocem

definitiuam in concilio præstare: nisi Papa iusserit Episcopis ad concilium vocatis, & impeditis, quod procuratores mittant ad dandam vocem in concilio definitiuam. pro hac conclusiõe facit quod notatur in capi. quia propter. de elect. & in capi. si quis iusto. eo. tit. in. vj. ex quibus, & ex his, quæ ibi a doctoribus traduntur patet, nõ teneri Canonicum ad electionem vocatum, & tamen impeditum mittere propriæ vocis delegationem: licet si velit id agere possit. Atq; ita in specie ista de concilijs vniuersalibus agens notat Antoni. de Rosellis in dict. tracta. de concilio. q. v. principali.

¶ Quinta conclusio. Quoties a Romano Pontifice non est permissum Episcopis ad concilium vocatis propriam vocem, quam si præsentibus forent, essent habituri, alteri de legare: ex rigore iuris nullus procurator, etiam Episcopalem habens ordinem, admitendus est ad vocem nomine absentis exhibendam in rebus definiendis: nisi id tacite, vel expresse Papa, vel concilium ipsum permittat. Hæc conclusio constat ex rationibus in principio huius capituli adductis: quibus satis apparet, vocem istam definitiuam, iusq; dicendi in vniuersali concilio propriam sententiam delegabile nõ esse. quod expresse adnotauit, Cardi. Iacobatius lib. ij. de concilio. articu. iij. versi. Attamen hic occurrit.

¶ Sexta conclusio. Etiam si liceat Episcopis ad concilium vocatis, & impeditis vocem definitiuam delegare, ad eamq; dandam procuratorem, nun-

tium, aut legatum destinare, minime poterit hoc mandatum alteri quam Episcopo committi. hanc conclusionem tenet Antoni. de Rosellis in tracta. de concilijs, dict. q. v. Et hoc ipsum probatur: quia licet ius dicendi sententiam in concilio vniuersali ad definitionem earum quæstionũ, quæ in eo tractandæ sunt, non pertineat præcisse ad ordinem Episcopalem: si quidem superius diximus, posse Episcopos electos, & confirmatos, nondum tamen consecratos ius dicere, vocemq; exhibere in concilio vniuersali ad definitionem negotiorum: tamen nihilominus dicendum est, quod hoc sit proprium dignitatis Episcopalis: cum concilium vniuersale constet ex Episcopis, qui Apostolis successere, quemadmodum non semel in præcedentibus probauimus: multa etenim ad iurisdictionem expectant Episcopalem, quæ regulariter per alios quam Episcopos tractari non possunt: sicuti de causa matrimoniali tradi solet: quæ a solis Episcopis tractanda est quo ad cognitionem, & sententiæ pronuntiationem. capitulum. multorum. xxxv. quæstione sexta capitulum. auditis, de præscriptio. capitulum. accedentibus, de excess. præ. notat Abb. & Doctores in capitulum. j. de consang. & affinitate. tametsi ex generali commissione possit de ea cognoscere vicarius Episcopi. textus, & ibi Abba. in capitulum. vltimo. de cognat. spirit. capitulum. literas. de restitutione spoliat. quod procedit ex quadam iuris canonici permissione. Nam licet Roma

nus Pōtifex possit causam matrimo-
nialē delegare his, qui Episcopi non
sunt, nec dignitatem Episcopalem ha-
bent, cap. ex literis, de in integr. resti.
cap. proposuisti, de probat. capi. j. vt
lit. non contest. glo. in dict. capi. j. &
ibi Abb. de consanguinit. & affinit.
tamen non solet Romanus Pontifex
causam matrimonialē alijs, quā Epif-
copis delegare secundū Ioan. Andre.
Antoni. Abb. & Doct. in cap. si pro
debilitate, de off. delegat. & Doctor.
per text. ibi in cap. causam matrimo-
nij. eo. tit. Igitur etiam si vox definiti-
ua in vniuersali concilio præstanda,
iuseq; dicendi sententiam in eodē non
pertineat ad ordinem Episcopalē, ve-
re tamē requirat Episcopalem digni-
tatem: Romanus tamē Pontifex, aut
ipsum vniuersale cōcilium tacite, vel
expresse admittere poterit Episcopo-
rum absentium procuratores, aut nū-
tios ad vocem decisiuam: quod om-
nes fatentur.

¶ Septima conclusio ex præcedenti-
bus satis manifesta est: nēpe nō posse
constitui procuratorē ad conciliū lo-
co Episcopi absentis, & impediti ad
vocem definitiuā eum, qui laicus sit:
nisi ex licentiā, atq; autoritate tacita,
vel expressa ipsius cōcilij, aut Roma-
ni Pontificis. Quæ quidem conclu-
sio, vt diximus, ex traditis superius in
hoc ipso capite.

¶ Octaua conclusio. Episcopus ha-
bens in vniuersali concilio duas vo-
ces definitiuas vtcunq; sit ex speciali
quidem ratione: vnam iure proprio,
alterā nomine alterius Episcopi im-

pediti, non poterit diuersas sententias
in eadem quæstione, & re dicere:
quia vnum tantum, & indiuiduū iu-
diciū habet, cui commissa est non
tantum vox propria, sed & aliena: at-
q; ideo iudiciū illud vnicum, & in-
diuiduum non potest nomine alteri
id censere iniquū, quod nomine pro-
prio æquū existimauerit. Nec aliud
vere dici potest iuxta verum ratio-
nis dictamen, quod manifeste proba-
tur in cap. penult. §. porro. de electi.
in. vj. notant Ioan. Andr. & Doct.
in cap. quamuis, de offi. delegat. idem
Abb. in cap. cū olim, de re iudi. Hoc
tamen est intelligendum in procura-
tore, cui committitur vox iuxta eius
arbitrium præstanda: nam in hoc ca-
su, cum sibi liberum relinquatur arbi-
trium, non poterit aliud nomine alie-
no censere, quam nomine proprio æ-
quum, & iustū esse censuerit. Quod
si mandator non commiserit vocem
in liberum procuratoris arbitriū, sed
ei dederit certū mandatū, & formam
certā præscripserit, ac certā sententiā
a procuratore dicendā in mandatis ex-
presserit, tūc procurator diuersa dice-
re poterit, vnū quidē nomine proprio,
aliud vero nomine alieno: si quidē dum
pronuntiat nomine proprio sententiā,
iudiciū ipsius, eiusq; cōscientiæ dicta-
men sequitur, at vbi alterius nomine
vocē dat, præscriptā a mādatore for-
mā seruat, a qua discedere nō pōt. Sic
etenim distinguit tex. i dict. §. porro:
qui hac in qōne singularis est, & ex
eo ita notant Abb. & Doct. in dict.
cap. quamuis, & in dict. capi. cum o-

Primæ partis

lim. notat etiam Abb. in cap. scriptū. de elect. iij. notab. optimus text. in cap. a collatione. de appellat. in. vj. & in. l. si consul. ff. de adoptioni.

¶ Nos vero, cum nuper a Tridento, quo ad vniuersale conciliū iussu Pauli tertij accesseramus, ad hanc Granatensem prouinciam Caroli Cæsaris & Hispaniarū Regis Decreto, atq; mādato, ob intermissionem Tridentinæ synodi, reuocati fuerimus, vt Regio prætorio, cui Bætica, & alię prouincię, quę citra Tagum sunt, parent, & subiunt, Præfecti munus impertiremur, ac tandem per Iulium tertium Summum ecclesię Catholicę Pontificem rursus ad eandem synodum vocati, non potuerimus eidem synodo interesse: nuntios, procuratoresq; speciales ad eandem synodū destinauimus, quibus iuxta ea, quę hoc in capite tradita fuere, mandatum dedimus. Huius vero exemplar hoc in loco ideo adscribere constituimus, vt lector diligens, si hoc nosse cupit, hinc percipiat, qua forma, mandatum procuratorium in hoc casu concipiendum sit.

Forma concipiendi mandati procuratorij, ad comparandum in concilio vniuersali nomine Episcopi impediti ex sequenti mandato facile colligitur: vt inde quodlibet aliud possit recte insti-
tui.

¶ Nouerint vniuersi præsentis literarum in specturi, quod Ego, D. Alaua, & Esquiuel Dei, atq; Apostolicę sedis gratia Abulenlis Episcopus, literis, & iussu sanctissimi domini nostri Papę Iulij Tertij ad Tridentinam synodum vocatus, cui maximopere voluissem interesse, cum vt mandato Summi præsulis obtemperarē, tum vt & Christianę reipublicę, si quid præstare officio, & munere possem, alacri animo exhiberem: iustis tamen impeditus negotijs, pluribusq; sicuti arbitror, excusationibus præmunitus, vt iuste possim apud ipsam synodū, Reuerendissimos Cardinales Apostolicę sedis legatos, & Episcopos inibi congregatos, ex beneuolentia, & Christiana pietate excusatus censerī, venerabilē virum, N. Diocesis Placentinę clericum nos inquā nostrū constituimus certum nuntium, idoneumq; procuratorē, cui nostras vires cōmittimus, ac delegamus ad omnia ea, q̄ nos ipsi possem⁹ iure in eadē synodo agere, et expedire: specialit̄q; ad allegandas quascūq; iustas absentię causas, & excusationes, q̄ nobis vere suffragātur, vt possim⁹, nisi aliud sanctę synodo visum fuerit, a personali accessu excusari, atq; ne nos ipsi teneamur ad eandē synodū personaliter accedere. Præsertim quod cū præcepto sanctissimi patris Pauli tertij tūc Romanę, et Apostolicę sedi p̄sidentis, lōgis itinerib⁹, magnis laborib⁹, et impēlis Tridētū ipsā accesserim⁹, atq; ibidē q̄tuor annis cōmorati, dū ipsi⁹ Chriana religiois causę, et negotia tractabā

tur: tandem eodem concilio intermis-
 fo, & cessante in Hispanias, nostrasque
 dicecesim redierimus: si modo idem
 iter repetere cogeremur, non posset
 id fieri absque propria dicecesis, & eo-
 rum, quorum curam spiritualem ge-
 rimus, dispendio maximo quidem, et
 quod hactenus auertere iuxta vires
 nostras Deo fauente curauimus. De-
 inde cum ægritudinis longæ, senectu-
 tisque grauius vrgētis causa, D. a Mer-
 cado Abulensi. Quondam Episcopus
 cui nos Apostolicæ sedis gratia suc-
 cessimus, prædicta Abulensis Dice-
 cesis pluribus annis visitatione Epis-
 copi fuerit destituta, & ob id frequen-
 ti indigeat huius muneris cura, & so-
 licitudine, oportet me ab Hispania
 nequaquam discedere, quo commo-
 de valeam quotannis eam Dicecesim,
 quæ nobis commissæ est, visitare. Et
 præter hæc Catholici Caroli Cæsaris,
 et Hispaniarum Regis iussu huic
 Granatensi Cancellariæ præsidentes
 omni conatu elaboramus, atque nitimur
 ut in hac Hispaniarum parte, quæ
 Bæticam, aliasque prouincias comple-
 ctitur & maxime Granatense regnum
 nuper Christiana religione, & fide Dei
 gratia præditum, iustitiæ munus re-
 cto tramite ministretur: minime pos-
 semus, nisi hoc relicto munere, ad sy-
 nodum ipsam pergere. Quas quidem
 excusationis causas Deum ipsum te-
 stamur, & sancta Dei Evangelia non
 fictas, nec excogitatas, sed omnino ve-
 ras esse, quæ tanquam omnibus palam
 notoriæ, & manifestæ iure possunt,
 nos ab earum probatione immunes

efficere. Nihilominus eidem, N. no-
 stro procuratori speciale mandatum,
 his literis datus ad eandem causam iu-
 ramenti religione, in animam nostram
 præstiti, comprobandum: quod si sa-
 cro sancta synodus ex præmissis cau-
 sis me, quod humiliter obsecramur, ex-
 cusatum esse ab hoc itinere censuerit,
 eundem, N. saluo semper ipsius conci-
 lij consensu, & Decreto nostrum itis-
 dem constituimus specialem procura-
 ratorem, & legatum, viceque nostras
 ei demandamus modo, quo iure me-
 lius possumus, & valeamus, ut is no-
 stro & nostræ dignitatis nomine in
 omnibus negotijs, & causis, quæ in
 eadem synodo tractabuntur, vocem
 præstare, propriamque sententiam di-
 cere valeat: atque item acceptare & sus-
 cipere, ac ratum habere quidquid ipsa
 synodus statuerit, & decreuerit. Nam
 & nos ea accipimus, rataque habemus:
 promittentes nos ratum habituros, si-
 cut & ex nunc habemus omnia, &
 quæcunque, quæ nostro nomine eidem,
 N. noster nuntius, & legatus, aut pro-
 curator in eadem synodo salua fidei
 Catholicæ veritate gesserit: commit-
 timusque dicto, N. potestatem substi-
 tuendi alium nostro nomine procura-
 ratorem ad omnia, & singula, quæ in
 his literis expressa, vel tacite continen-
 tur. In quorum fidem & testimoniū
 has literas proprio, & dignitatis no-
 mine subscripsimus, solitoque sigillo si-
 gnauimus. datis Apud inelytā Grana-
 tã Anno domini Millelmo Quin-
 gētesimo, Quinquagesimo primo in-
 dictione Nona, &c.

Primæ partis

Capitis decimi Summa.

- 1 Synodus generalis, an possit recusari? Et ibi quid de provinciali.
- 2 Episcopus in generali concilio presens, an habeat ius reuocandi domum, si fuerit apud concilium ciuilitate, vel criminaliter conuictus.
- 3 Concilium vniuersale, an habeat iurisdictionem ordinariam, & contentiosam ad cognoscendum, & iudicandum de causis, & contentionibus Episcoporum?
- 4 Quo titulo, ac nomine concilij vniuersalis, & quæ sint promulganda Decreta ab ipsa synodo vniuersali statuta.

Aliqua in genere de concilijs vniuersalibus tractantur.

¶ CAPVT DECIMVM.

PAULO ante factis probatum est, Episcopos vniuersi christiani orbis post publicam concilij vniuersalis indicationem, teneri ad eandem synodum, nisi legitime sint impediti personaliter accedere. Nunc vero dubitatur, an Episcopus ipso in concilio presens, aliquotque criminibus impetitur, de quibus eis apud concilium accusatus: vel super causis ciuilibus conuentus, possit concilij iudicium declinare, & effugere petens se admitti ad priuilegium reuocandi domum: quasi super his accusationibus, & actionibus minime instructus accesserit. Cui quaestioni & altera accedit, an concilium possit recusari. Et sane hæc quaestio vltima pri-

erit examinanda, vt aptius prima dubitatio dissoluatur. Etenim conciliū posse recusari probatur iuxta quorūdam intellectum in capi. quod suspecti. iij. q. v. verū. Hinc sanctus, vbi Nicolaus Papa ad Michaelē Imperatorem scribit, Ioannem Chrysostrum concilium contra se conuocatum iustissime recusasse: eiusque collegium declinasse, ad idem optimus est textus in clem. pastoralis. 6. Pisana quoque ciuitas. de re iudica. quo in loco apparet, vniuersitatē, & ciuitatem, quæ ex pluribus constat, recusari posse. Nam & omnes Doctores vnius ciuitatis recusari possunt, vt suspecti secundum speculat. tit. de requisitione consilij. iij. colum. Albe. in. ij. part. statut. qō. c. Abb. in ca. Licet ex suscepto. de foro compet. & Chalderi. consil. vj. tit. de appellat. Iason. in. l. apertissimi. C. de iudic. modo suspicio fraudis cesset, data quidem iusta recusationis causa: si quidem in dubio ex his generalibus recusationibus fraus præsumitur auctore Baldo. in. l. hoc modo. ff. de condit. & demonstrat. Sic sane vbi caput alicuius congregationis est suspectum, & iusta notari potest suspicionis causa, totum ipsum collegium suspectum censebitur vt notat. Bal. in. l. j. ij. col. C. si rector puincie. Abb. & Doct. in cap. j. de iudic. contrariam sententiam, quod conciliū recusari non possit, tenet glo. in cap. j. de iudic. quæ non tantum intelligenda est in concilio generali: sed & in concilio provinciali. loquitur enim glo. in casu illius Decretalis, quæ vere de concilio provinciali tractat.

tractat, cum ille text. deductus fuerit a concilijs provincialibus Africanae provinciae: sicuti apparet ex ipso volumine conciliorum dum traduntur Canones, & Decreta concilij Africani: idest colliguntur Canones quidam, & Decreta ex multis concilijs provincialibus per Episcopos Africanae provinciae celebratis. Quamobrem maxime Doct. falluntur, qui in dict. capit. j. de iudic. existimant, illud concilium Africanum uniuersale fuisse: cum dubio procul provinciale fuerit. Sed quidquid sit de auctoritate praedictae glo. in hac quaestione sunt notandae duae conclusiones.

¶ Prima conclusio. Concilium provinciale, aut synodus Episcopalis recusari potest, modo iusta opponatur recusationis causa. Haec probatur in dict. cap. quod suspecti, ad idem text. in cap. licet ex suscepto, de foro compet. vbi Consulum collegium recusari potest. Atque ita hanc conclusionem tenent Doct. communiter in dicto cap. j. de iudi. in hoc reprobantes quod glof. ibi notauerat. Erit tamen hoc intelligendum, quando causa suspitionis totam ipsam synodum tangit, & suspectam esse ostendit. Alioqui si aliquot ex his, qui in concilio provinciali praesentes sunt, & de controuersia iudicare debent, fuerint suspecti, reliqui his exclusis poterunt ipsam causam definire: modo numerus remans sufficiens sit iuxta canonicas sanctiones, & negotij qualitatem ad eius decisionem secundum Abb. & communem in dict. cap. j. de iudic. hi etenim,

qui suspecti sint, in causae cognitione, vel definitione, siue sint praesidentes concilio, siue in eo praesentes abstinere debent ab illius causae cognitione, & iudicio.

¶ Secunda conclusio. Concilium uniuersale totius ecclesiae Catholicae recusari non potest. Haec vero sententia a plerisque probatur eo casu, quo Papa est in ipso concilio praesens: tunc enim recusatio admittenda non est, quia Papa recusari non potest: quod in specie notant Hostien. Abbas, & Doct. in cap. querelam de electio: & praeterea quia si concilium, cui Papa praestitutus recusari posset, non maneret in orbe iudex ad causam istam tractandam, quod perquam durum, & absurdum censeretur debet. Unde haec secunda conclusio iuxta sensum istum admittitur per Abb. & Doct. in dict. cap. j. de iudic. vbi additur alia ratio ad eam probandam. Nempè quia concilium errare non potest, quemadmodum alibi hoc libro saepissime probauimus: igitur recusari uniuersale concilium minime poterit in illius causae examine, in quo errare nequit. Ceterum rationes istae non admodum conueniunt huic conclusioni, nec eam efficaciter probant, vt statim ostendemus.

¶ Nam licet Papa recusari non possit ob quamecunque suspitionis causam nihilominus videtur, quod recusari possint priuatim aliquot episcopi, qui alioqui si non recusentur, dicturi sunt propriam in ea causa sententiam, & quorum voces admittentur vel ad co-

Primæ partis

sultationem, vel ad definitionē. Quo quidem casu satis manifeste constat, plurimum eos nocere posse, si suspecti ad consilium, & vocem fuerint admissi. Etenim quāuis iudex ordinari' suspectus non sit, tamē si eius assessor suspicionis notam habeat, recusationi locus erit saltem ad hūc effectum, vt assessor is minime in ea lite sententiā dicat, nec cōsiliū præbeat: sicuti deducitur ex notatis per Antonium & Abb. in cap. j. de iudic. Salycet. in. l. j. C. si quacuncq; prædit. pot. Innocē. in cap. insinuante de offi. deleg. pbat. tex. singularis in cap. statutū. §. assessorem. de rescript. lib. vj. Quamobrem si rationē istam, cōsideremus exacte, fortassis videbitur, concilium generale, cui præsens Papa sit posse quidem recusari in hoc sane sensu, quod licet Papa recusari non valeat, ipsi tamen Episcopi in concilio præsentēs, quos suspicionis causæ comprehendunt, possint legitime recusari, ne in ea cōtrouersia, super qua recusantur, sententiam dicturi sint forte erroneā, ob affectionem, cuius causa suspecti censentur.

¶ Secunda ratio plane deficit, si consideremus ecclesiam, & concilium vniuersale nō posse errare in his, quæ ad fidem, & ad mores pertinent: nam in his, quæ præuia causæ, & facti cognitione tractanda, & definiēda sunt, nec ad fidem attinent, errare quidem poterit concilium vniuersale iuxta cōmunem Doct. resolutionem in cap. a nobis. in magno. de sent. excom. & in cap. significasti. de electiōe. Vnde hæc

secunda cōclusio non satis probatur ex rationibus per Doct. adductis. Fatentur tamen Doct. qui hanc questionem tractauerunt, concilium generale recusari posse, vbi in eo Papa præsens non sit. Quasi tunc possit apud Papā, qui suspectus nō est, nec recusari pōt, causa legitime tractari.

¶ Nos vero hanc conclusionē, quod concilium generale recusari nō possit, aliter intelligendam esse censemus siue Papa sit præsens, siue absens: Nā concilium legitime congregatum siue aduersus ipsum Papam, siue quemcūq; alium recusari non poterit, nec talis recusatio permittenda est, etiam si causa suspitiōis aduersus omnes Episcopos proponatur. Nec enim omnes tangere suspitio vera potest, nec vniuersalis synodi iudicium absq; calumnia manifesta declinari valet.

¶ Quod si aliquot ex Episcopis in synodo generali præsentibus vere suspecti sint ei, cuius causa tractāda est, & Episcoporum sententijs definiēda: tunc recusatio siue Papa sit præsens, siue absens admittenda erit. Atq; ita Episcopi recusati in illa causa sententiam minime dicent, nec erunt ad consultationem admittendi. Vnde licet Papa in casibus, quibus aduersus ipsum, concilium generale congregari potest, & iudicium, ac sententiam proferre, non possit totam synodum recusare: esset enim humanum iudicium effugere, quod permittendum non est, poterit tamen aliquot episcopos sibi quidem suspectos recusare, et petere, quod hi minime admittantur

Caput decimum: Fo. 50.

ad consultationē, nec ad ipsius negotij definitionē. Hoc probatur ex his, quæ modo scripsimus in prima huius capit. conclusionē. Nec tantū hoc verum est in negotijs iudicialibus, & causis non pertinētibus ad fidem: sed & in his, quæ ad fidem expectant. Nā in rebus fidei concilium vniuersale errare non potest: ipsi vero Episcopi, qui sententiā in eodem dicturi sunt, poterūt errare dū particulariter vocē in synodo præstant: idcirco ne suspecti vocē erroneā fortassis reddāt, excludendū sunt ab ipsarū quæstionū definitione. Sic eodem modo est obseruandum concilium vniuersale nō posse errare, modo legitime cōgregatum sit: alioqui si non fuerit legitime cōgregatum dubio procul errare poterit. Sicuti errare posset cōcilium generale quidem, si Episcopi hæretici admittantur ad consultationem, & definitionem causarum ad fidem pertinētium. Etenim legitime congregatum concilium illud dicitur, quod exclusis excludendis celebratur: nempe ad vocem definitiuā reddendam admisis Catholicis Episcopis: cum hæretici Episcopi alieni sint ab hac consultatione, & definitione: nec aliter ad concilium admittendi, quam vt synodi generalis, & Catholicorum Episcoporum iudicio summittātur. Expurgandum igitur est vniuersale concilium hisce serpentibus, quæ auribus obturatis doctrinā, quam semel prauē imbiberunt, publicē docere non ventur: nec pientissimam Catholicæ ecclesiæ admonitionem admittere vo-

luerunt. In alijs similiter causis, quæ in ipso vniuersali concilio examinandæ sunt, quo ad controuersias priuatim ad aliquot Episcopos pertinentes, Episcopi legitime ob iustam suspicionis causam recusati, excludēdi sunt ab earundē causarum examinatione. ¶ Quantum ad alteram quæstionē, an Episcopus vocatus ad concilium & ibidem præsens habeat ius reuocandi domū? videtur etenim quod istud ius eis competat: nam vocati a Romano Pontifice, vel a principe ius habēt reuocandi domum: sicut legati, qui non possunt conueniri in loco legationis ex cōtractibus antea factis, etiā in eodem legationis loco, text. in. l. ij. §. legatis, ff. de iudicijs; atq; idem erit etiam si legationis locus sit curia Regis, vel Principis, iuxta communem Doct. sententiam, alij vero, qui in curia præsentis fuerint ex alia quacumq; causa quasi necessaria tenētur respondere si conueniantur apud curiā pro contractibus ibidem gestis: nec ius habent, aut priuilegium reuocandi domum: sicuti in dicta. l. secunda satis probatur. Causam autem hic intelligo quasi necessariam: vbi quis vocatus fuerit ad curiam ad dicendum aliquod testimoniū, vel ad prosequendam appellationem ab aduersario interpolatam: & his quidem alijs causis similibus: quemadmodum traditur in dicta. l. secunda. & per Abba. in capitulo vltimo. de iudic. et Doctores. in capitul. finali. de foro competentis: Est item de hac conclusionē optimus text. in capitulo vltimo. de dilat. Ex

Primæ partis

quo communiter colligitur, vocatū a Romano Pontifice, vel a principe habere ius reuocandi domum, tamen in eodem capite priuilegium hoc reuocandi domum fuerit allegatum ab illo Archiepiscopo, cum omnino ei non competeret: & tamen licet priuilegiū hoc vere non habuerit, nihilominus datur eidem ius hoc reuocandi domum propterea, quod oportebat ipsum citatū pro deliberatione negotij ad provinciam redire, ut cum suffraganeis de lite illa, & controuersia super iure primatus consultaret. Alioqui apud Romanum Pontificē tenebatur præcise super eadem causa respondere: cum nemo posset præter ipsum de ea cognoscere, esset quæ ad eam citatus ut explicat Panor. ibi. Is vero qui vocatus ad curiam habet ius reuocandi domum cauere debet siltē promissionē simplici de stando in iudicio certo die in loco, ad quem reuocatur, text. glo. Bar. & communis in l. ij. §. si dubitetur. ff. de iudic. Abb. & Doct. in dict. cap. vlt. de iudic.

¶ Sed quo ad præsentem quæstionē de præsentibus in concilio, an hi habeant ius reuocandi domum; id tradiderunt Innocē. Antoni. Imol. & alij in cap. graue. de præbend. Præposi. in cap. de concilijs. xvij. dist. Ex quibus quidam opinantur, non esse locum huic priuilegio reuocandi domum, quoties concilium congregatū fuit ad qualdam speciales causas tractandas; in his etenim causis non habet locum priuilegium reuocandi domum. Et hæc est ferè omnium communis opi-

nio. Quod si de alijs causis agendum ut poterit quilibet Episcopus uti priuilegio reuocandi domum: quasi concilium fuerit super quibusdam specialiter nominatis negotijs, non super alijs, conuocatum. Si vero concilium siue vniuersale, siue prouinciale generaliter indictum fuerit nullis specialiter nominatis negotijs: tunc in ciuilibus controuersijs locus non est huic priuilegio reuocandi domum. capit. propter ecclesiasticas. ca. quoniā quidem. xvij. dist. gloss. in capit. j. verb. interrogatus. de iudic. in criminalibus autem habet locum priuilegiū istud reuocandi domum: cum in his nemo teneatur respondere, nisi expressim ad eas citatus fuerit. cap. vlt. v. q. ij. quæ quidem resolutio deducitur ex Ioan. Andrea, Hostien. Innocen. & Imol. in dicto capitul. graue. Abb. in capit. ij. de dilat. quo in loco glo. communiter approbata distinguit causam ciuilem a criminali, ut tandem in criminali causa libellus accusationis inseri debeat ipsi citationi. capit. si primates. v. quest. ij. in ciuilibus vero necessariū non sit, quod libellus citationi adscribatur. l. consentaneum. & ibi Doct. C. quom. & quand. iud. l. non videtur. in. ij. ff. de iudic. gloss. optima ad probandum supradicta in cap. si Episcopus. in. q. ij. Nos autem in hac dubitatione veriores esse opinamur sententiam Ancha. qui in dict. cap. graue. colum. penult. censet, etiam in criminalibus causis non habere locum ius, & priuilegium istud reuocandi domum quo ad concilium: cum in eo

etiam generaliter indicto, & conuocato tractandum sit iure ordinario de reformandis moribus. Vnde ratione manifesta probatur, quod Episcopi in eodem concilio præsentes, si accusentur de criminibus teneantur præsente in eodem concilio respondere. Nec obstat illa interrogatio, quæ facta fuit in capi. j. de iudic. quia illa ex eo processit, ne posset postea Episcopus ille concilium provinciale recusare, secundum communem illius textus intellectum.

¶ Nec item obstat distinctio paulo ante tradita ex glo. in dict. capi. ij. de dilat. Nam sicut in civilibus non est necessaria hæc cautela, quod libellus citationi adscribatur, nisi citatio mitteretur ad loca remota nimis ab ipso loco iudicii tex. in dict. capi. ij. de dilat. & est communis resolutio secundum Fel. in cap. j. de libe. oblat. ita in criminalibus, imo in his maior adest ratio, ne accusatus certus de criminali accusatione fugam meditetur, & arripiat: quæ obrem a reali citatione in his incipiendum est regulariter secundum Salycet. in l. absentem. in colū. C. de accusat. & in l. ij. C. de exhi. Bar. in l. inter accusatorē. ff. de publi. iudic. idē in extrauag. ad reprimēdū. verb. si de prædicto crimine. quāuis Abb. et Aret. in cap. licet. de accusat. ita intelligētes illū tex. respōderint, etiam in criminalibus libellū accusationis, saltē quo ad principalē eius partē, & substantiam adscribendū esse citationi, quæ fit ex loco admodū remoto. Quorū sententiam probare videtur regia. l. xiiij. tit.

j. part. vij. idē quod fieri debere maxime suadet ipsa æquitas, ut accusatus ad locū iudicii accedat defensionibus, si quas habet, instructus. Nam & si libellus non adscribatur citationi danda sunt induciæ ipsi reo deliberatoriæ: quæ negari iuste poterūt si in citatione fuerit insertus libellus accusationis: vnde ad hunc effectū in dict. cap. si primates. accusatio ipsa citationi adscripta fuit: sicuti Domi. ibi notare videtur.

¶ Igitur Episcopus ad conciliū vocatus, & ibi præsens, siue criminaliter, siue civiliter ad examē alicuius querelæ, aut controuersie prouocetur, tenebitur respondere in eodē concilio, iudiciumque subire: nec habebit ius reuocandi domū. habebit tamen legitimas induciās arbitrio ipsius concilij iuxta negotij, temporis, et loci qualitatem ad deliberandū, & ad defensiones sibi competentes adducendas, & legitime præparandas: ne indefensus iudicetur.

¶ Subinde hic quæritur, an conciliū habeat iurisdictionē contentiosam, ex qua possit iudicialiter de causis civilibus, & criminalibus ad ecclesiasticā, & spiritualē potestatem pertinentibus tractare, & sententiā dicere? Nam conciliū provinciale iurisdictionē habet ordinariā, & causarū cognitionem capitul. j. de iudic. capit. habeatur. & cap. propter ecclesiasticas. xvij. dist. capi. de concilijs. ea. dist. capi. multis. xvij. dist. cap. graue. de præbend. igitur & generale conciliū maiori ratione eandem potestatem habebit: cū maiorem habeat auctoritatem.

¶ Huc etiā pertinet, quod si quis ve-

terum conciliorū, & quidem vniuersaliū acta euoluerit: plane comperiet, in eisdem synodis multa gesta fuisse, quæ ad iurisdictionem, causarum cognitionem, & earum definitionem expectant: vnde constat, earundem synodorum autoritate conciliū generale iurisdictionem habere, causarum cognitionem, & ius eas omnes per sententiam decidendi.

¶ Idem probatur in cap. primates. ij. q. j. quo in loco glo. notauit, conciliū generale autoritate Romani Pontificis congregatum posse Episcopos ob crimina, & delicta priuare dignitatibus, alijsq; poenis damnare. Item constat in capitul. ij. de cleri. non resident Anastasium Cardinalem in synodo depositū fuisse, quia ecclesiam sibi commendam per quinquennium deseruerit. Multis etiam autoritatibus manifestum sit, concilium generale posse excommunicare, aliasq; censuras proferre. Atq; ideo, iurisdictionem ecclesiasticam, & contentiosam penes ipsum concilium generale residere a multis probatum extat.

¶ Nos vero & in hac quaestione aliquot proponemus conclusiones, quæ rem istam aliqua ex parte definire videantur.

¶ Prima conclusio. Concilium generale in his quidem casibus, quibus inuito Romano Pontifice, & eo contradicente congregari potest, & de summa rerum ad Christianæ reipublicæ vtilitatem pertinenti agere, iurisdictionem habet ordinariam cum iure coactionis. Hæc probatur autoritate om-

nium, qui tenuerunt, conciliū vniuersale posse quandoq; absq; Romani Pontificis autoritate conuocari, saltē eorum frequētiori sentētia confirmatur. Nam conciliū istud nisi iurisdictionem, & hoc ius coactionis haberet, profecto inutilis esset eius congregatio. Et præterea ab ipso redemptore humani generis Iesu Christo hanc potestatem habet synodus vniuersalis in hisce casibus, vt traditur in cap. si Papa. xl. dist. cap. si quis pecuniam. lxxix. dist. Sic expressim hanc conclusionem veram esse opinantur Cardi. Iacobati. libr. v. de concilijs arti. viij. & Anto. de Rosellis in tract. de autoritate concilior. q. xij. quod etiam apparet ex his, quæ diximus superius in ca. q. qua disputauimus, an concilium possit ex vniuersali ecclesia absq; autoritate Romani Pontificis congregari.

¶ Secunda conclusio. Concilium legitime congregatum autoritate Romani Pontificis ad certa negotia, aut generaliter ad ea tractanda circa fidem, & mores, quæ visa fuerint Christianæ religioni conuenire, quo ad edendos Canones, & Decreta in pertinentibus ad fidem, & morum reformationem iurisdictionem habet secundum quosdam delegatam, secundum alios ordinariam: quod nobis magis placet tam ex veterum conciliorum vniuersalium vsu, quam ex ipsius iuris diuini, & humani rationibus. Siquidem maxima est autoritas synodi vniuersalis legitime congregatæ, ipsius quidē Romani Pontificis accedente consensu; ex quo, etiam si alia multa hæc opi-

nionem probantia cessarent, deducitur ab ipso summo ecclesiae principe concilium ad id conuocante iurisdictionem tributam esse, quae ordinaria sit: praesertim quod quantum ad leges constituendas in moribus reformandis, & quo ad Decreta fidem concernentia ipsa vniuersalis synodus, ecclesiam vniuersalem repraesentans, quae in his errare non potest legitime congregata potestatem habet mediate, vel immediate a summo Deo sibi concessam: quidquid sit de illa quaestione, quam superius examinauimus, an decreta, & Canones vniuersalis concilij legitime congregati, necessario sint a Romano Pontifice confirmandi, ut vim, & certam, atque infallibilem auctoritatem habeant.

¶ Tertia conclusio. Concilium vniuersale, etiam legitime congregatum quo ad controvertias iudicialiter definiendas, litesque inter Episcopos, aut clericos subortas decidendas, nullam habet iurisdictionem, nisi illam, quae tacite, vel expressim a summo Pontifice fuerit ipsi concilio delegata, aut commissa, ad hoc facit. gl. in cap. ad Apostolicam, de re iud. in. vj. in principi. scribens, in actu iurisdictionis, & in eius exercitio conciliū, etiam vniuersale, & Episcopos ibidem congregatos non esse iudices, sed Romani Pontificis consultores, aut assessores, idē tenuerunt Innocē. & Imo, in cap. graue, de praebendis, latissime Cardi. a Turre Cremata in lib. iij. de ecclesia, ca. xxxviiij. quo in loco multis rationibus, & auctoritatibus hanc conclusionē probat,

& his, quae in contrarium adduci solent, in specie respondet.

¶ Quarta conclusio ex praecedenti colligitur. Concilium vniuersale, cui Papa praesens est, iurisdictionē habet ordinariā, etiam ad causas, & lites iudicialiter examinandas sententiaque definiendas ratione Romani Pontificis. Constat haec conclusio: quia cū Romanus Pontifex sit iudex ordinarius totius orbis, capit. cuncta per mundum, capit. per principalem, ix. q. iij. & ipse praesens sit concilio: consequitur, totum ipsum concilium prout est congregatum ex Episcopis totius orbis, & ipso Papa, habere iurisdictionem ordinariam, & omnium causarum cognitionem.

¶ Quinta conclusio. Conciliū generale, seu vniuersale, cui Papa praesens est, per se quidē separatim consideratum absque Romani Pontificis persona, nullam habet iurisdictionem nec ordinariam, nec delegatā ad cognitionem causarū, earūdemque decisionem. Etenim Episcopi quantum ad hoc assessores censentur Romani Pontificis iuxta cōmunē sententiā in dict. capi. graue, de praebend. Atque ita has duas vltimas conclusiones tenet Antoni. de Rosellis in tract. de concilijs, q. xij. vnde secundū harū quinque conclusionū distinctionē, & resolutionē sunt intelligēdi text. & auctoritates, quae solent adduci ad probandū, quod conciliū vniuersale habeat iurisdictionē ordinariā, & causarū cognitionē. ¶ Hinc & alterius quōnis decisio poterit adsumi: an constitutiones, & Canones vniuersales

Primæ partis

lis concilij sine edendi, & publicandi sub nomine Romani Pontificis, an sub ipsius tantum concilij titulo? Et constat sæpissime in veteribus concilijs, Canones editos fuisse sub nomine concilij: non Papæ, quemadmodum probatur in cap. placuit, xij. dist. cap. bene quidem, xcvi. dist. capit. vlt. xxx. dist. capit. j. cap. quidam, xvj. q. j. Ex quibus constat manifeste siue in concilijs prouincialibus, siue in generalibus Decreta publicata fuisse titulo, et nomine concilij, non ipsius capituli, quod itē multis alijs in locis satis apparet, cap. j. de iudic. capit. j. de pact. rursus e contrario quandoq; in concilio generali canones editi fuere nomine ipsius Romani Pontificis, capi. non nulli, de rescript. cap. ne pro defectu, de electi. cap. cum sit, de ætat. & qualitat. cap. non debet, de consang. & affinit. Quibus autoritatibus accedit ratio, Nam si constitutiones editæ in vniuersali concilio iuxta quorundam opinionem, cuius hoc in libro superius meminimus, adsumunt auctoritatem a confirmatione Romani Pontificis, ab ipso item nomen adsumere debent. l. j. C. de veteri iure enucleando, cap. si apostolicæ, de præbend. in vj. traditur, in l. si ceterarum, ff. de testa. milit. §. vlt. per Iaso. in l. more, ff. de iuris. omni. iud. & Bal. in l. ex placito, ff. de rer. permuta. colū. ij. facit ad hoc tex. ille in hac materia de conciliorū auctoritate satis celebris in capitul. significasti, de electio. vbi probari videtur auctoritatem conciliorum, etiam vniuersalium pendere a Roma

no Pontifice. Et præterea Romanus Pontifex est caput ecclesiæ vniuersalis, & concilij: a capite vero denominari debent actus ipsius vniuersitatis, §. religiosum, inst. de rer. diuisio. l. cū in diuersis, & Barto. ibi, ff. de religio. & sumptib. funer. capit. in ecclesiastico, xij. quæstione secunda, tanquam a digniori, glo. in cap. j. de renunciat. in. vj. verb. fratribus, capi. j. de offic. leg. eodem libro.

¶ His deniq; prænotatis, quidquid scribat Abb. in capit. j. de pact. & in capi. Osius, de elect. in. notab. dicendum erit, plurimum hac in re stilum, & vsum potuisse hactenus in ecclesia Catholica, & nūc quidem posse deinde non multū refert, cuius titulo edita sit constitutio, modo constat ab ipso concilio inibi præsentem Papam, aut eo approbatam statutam fuisse, vt sciamus sit ne constitutio conciliaris, vel tantū Pontificalis: nam & hoc in iure maximū effectum habet. Sed si res ista ad rigorem examinanda sit, profecto illud auctoritate sacre scripturæ satis probatur, constitutiones, & Decreta, aliaq; acta concilij vniuersalis, posse in publicum edi, & promulgari sub ipsius concilij nomine, etiā si Papa præsens sit, act. em. ca. xv. ita scribitur, visum est spiritui sancto, et nobis, atq; iterū Placuit nobis simul collectis in vnū: & iterū in principio, Apostoli, & seniores fratres his, qui sunt Antiochiæ. Nā et si Petrus ibi præses esset: nihilominus acta edita fuere sub noīe concilij non sub noīe Petri. Siquidē sub concilio ipso vniuersali Romanus Pō

tifex comprehenditur, si ibi præsens sit, ut not. Abb. in cap. Osius. de electio. & in cap. j. de pact. Quasi tota synodus vniuersalis, cui præsens Papa sit, ecclesiam vniuersalē, & Catholicam vere repræsenti sub qua quidem vniuersali ecclesia dubio procul Papa continetur.

¶ Præter hæc sit congrua, vsuq; & praxi probata distinctio, canones, & Decreta concilij vniuersalis, cui Papa præsens est, edēda esse sub nomine Papæ, & concilij simul, ita ut in hūc modum vel similem promulgentur. Martinus quintus sacro approbante concilio. cap. ad Apostolicæ. de re iudi. in. vj. cap. sacro. de sent. exco. cap. vbi periculum. de electio. & alijs plerisque locis.

¶ Sed si concilium legitime congregatum autoritate Papæ, ipsiusq; legati presentibus eo tamen absente, constitutiones, & Decreta fecerit: illa promulganda sunt sub nomine concilij tantum. Quod deducitur ex gestis veterum conciliorum, & præsertim ex synodis generalibus Constantiensis, Basiliensis, Florentina, & Tridentina. Sic sane sunt intelligendæ autoritates, quibus probatum est, concilij nomine promulgandos esse canones ab eo statutos.

¶ Non obstat argumentum, quod fecimus de concilijs provincialibus. Nam illa concilia non adsumunt autoritatem ab ipso Archiepiscopo, sed a iure Pontificio: nec in eis tantam autoritatē habet Metropolitanus, quantum in vniuersalibus Romanus Pon-

tifex: sicuti ex multis probari poterit: præsertim quia Papa omnia potest solus cum matura deliberatiōe, & cōsultatione agere, quæ potest synodus vniuersalis: at Metropolitanus non potest omnia solus agere, quæ concilium provinciale tractare, & expedire iure Pontificio permittente potest: quod ex pluribus canonibus, qui. xvij. &. xvij. dist. a Gratiano referuntur, expresse colligitur.

¶ Illud Præterea in hac quæstione est notandum, quod Abb. grauissime errauerit in cap. Osius. de electio. & in cap. j. de pact. dum utrobicq; dixit ex illis decretalibus colligi, canones edēdos esse a concilio vniuersali sub nomine ipsius synodi, etiam si Papa sit in eadem synodo præsidens. Etenim sensit Panorm. utrobicq; Romanum Pontificem præsentem fuisse illis concilijs. Quod falsum est: cum in concilio Sardicensi, a quo sumitur tex. in cap. Osius. Papa præsens non fuerit: ut potest percipi ex Historia Tripart. lib. iij. cap. xxj. et sequētib. Caput vero primū de pact. loquitur de concilio provinciali Aphricanæ Prouinciæ. De Sardicensi autem synodo, quod absente Papa præsentibus eius legatis celebrata fuerit est tex. optimus in cap. prima annotatio. ver sic. quarta. xvj. distinctione.

¶ Hic item est ex proxime dictis inferendū, constitutionē in concilio statutā præsentē ibidē Summo Pōtificē, eiusq; noīe editā cū ea clausula sacro approbante concilio, esse omnino conciliarē: quod in specie notant Domi.

consilii. xliij. Anto. & Imol. in capit. de pact. idem si dictum esset a Papa: statuimus autoritate sacri concilij. capit. nimis. de iureiurā. aut: de cernente nobiscum sancta synodo. capit. vlti. ij. q. j. notat Panor. in sermone, quem apud Basiliense concilium habuit. parte vlti. colum. iij. ex Archid. in principio. xvij. distinct. Deti. idem sequitur, & probat in capit. j. de iudic. col. j. Hoc ipsum nos respondendum esse censemus, etiam si in vniuersali concilio edita sit constitutio sub nomine Papæ his tamē verbis: Constituimus de consilio sacrosancti concilij. nam secundum opinionem plurium Episcopi presentes in concilio assessores sunt & consultores Papæ: atq; ideo nil refert sit edita constitutio sub nomine Papæ de consilio, vel de consensu concilij, utroq; etenim casu cum ex consultatione vniuersalis concilij constitutio fuerit promulgata conciliaris erit censenda: quamuis Abb. in dict. sermone teneat contrarium eo casu, quo constitutio publicata fuerit nomine Papæ de consilio concilij, & Deti. in capit. j. de iudic. j. colum. & j. lectio. teneat, non esse constitutionem conciliaris, etiam si dictum fuerit, de consensu concilij. Etenim nos totam vim tribuendam esse censemus quo ad hoc ut constitutio conciliaris censeatur, aut promulgata sit in ipso concilio re per Romanum Pontificem, vel eius legatos apud idem concilium discussa, & examinata, habitaq; cum ipsa synodo consultatione. Nam ad hanc maturam deliberationem concilia vni-

uersalia congregantur, & ab initio ecclesie congregata fuere. Quidquid hac in questione scripserit Feli. in capitul. j. de sponsalib. iij. colum. loā. Andre. & Domi. in capitul. vbi periculum. de electione. in sexto, quos ipse refert.

Capitis vndecimi Summa.

1. *Ad concilij vniuersalis essentiam non est necessariū precise quod duæ partes Episcoporum vniuersi orbis sint presentes.*
2. *Maior pars Episcoporum presentium in concilio sententiam, & definitionem certam facit.*
3. *An ius vniuersalis concilij penes duos, vel tres, aut quidem vnum resideat ceteris legitime vocatis, & venire recusantibus.*

Quo nam modo sententiæ Episcoporum in vniuersali concilio sint colligendæ?

CAPVT VNDECIMVM.

Hactenus visum est, & multis in locis probatur, Episcoporum sententiæ, vocesq; definitiuas, ac decisiuas maxime obseruandas fore, ut inde colligatur quid sacrosanctæ synodo placeat in rebus, & negotijs definiendis. Nunc vero est inquirendum qualiter sint hæc sententiæ in vnum colligendæ ad certiore[m] decisionem: siquidem sæpissime contingere potest varia, diuersa, quandoq; contraria esse prælatorum, & Episcoporum iudicia.

consilii. xliij. Anto. & Imol. in capit. de pact. idem si dictum esset a Papa: statuimus autoritate sacri concilij. capit. nimis. de iureiurā. aut: decernente nobiscum sancta synodo. capit. vlti. ij. q. j. notat Panor. in sermone, quem apud Basiliense concilium habuit. parte vlti. colum. iij. ex Archid. in principio. xvij. distinct. Deti. idem sequitur, & probat in capit. j. de iudic. col. j. Hoc ipsum nos respondendum esse censemus, etiam si in vniuersali concilio edita sit constitutio sub nomine Papæ his tamē verbis: Constituimus de consilio sacrosancti concilij. nam secundum opinionem plurium Episcopi presentes in concilio assessores sunt & consultores Papæ: atq; ideo nil refert sit edita constitutio sub nomine Papæ de consilio, vel de consensu concilij, utroq; etenim casu cum ex consultatione vniuersalis concilij constitutio fuerit promulgata conciliaris erit censenda: quamuis Abb. in dict. sermone teneat contrarium eo casu, quo constitutio publicata fuerit nomine Papæ de consilio concilij, & Deti. in capit. j. de iudic. j. colum. & j. lectio. teneat, non esse constitutionem conciliaris, etiam si dictum fuerit, de consensu concilij. Etenim nos totam vim tribuendam esse censemus quo ad hoc ut constitutio conciliaris censeatur, aut promulgata sit in ipso concilio re per Romanum Pontificem, vel eius legatos apud idem concilium discussa, & examinata, habitaq; cum ipsa synodo consultatione. Nam ad hanc maturam deliberationem concilia vni-

uersalia congregantur, & ab initio ecclesie congregata fuere. Quidquid hac in questione scripserit Feli. in capitul. j. de sponsalib. iij. colum. loā. Andre. & Domi. in capitul. vbi periculum. de electione. in sexto, quos ipse refert.

Capitis vndecimi Summa.

1. *Ad concilij vniuersalis essentiam non est necessariū precise quod duæ partes Episcoporum vniuersi orbis sint presentes.*
2. *Maior pars Episcoporum presentium in concilio sententiam, & definitionem certam facit.*
3. *An ius vniuersalis concilij penes duos, vel tres, aut quidem vnum resideat ceteris legitime vocatis, & venire recusantibus.*

Quo nam modo sententiæ Episcoporum in vniuersali concilio sint colligendæ?

CAPVT VNDECIMVM.

Hactenus visum est, & multis in locis probatur, Episcoporum sententiæ, vocesq; definitiuas, ac decisiuas maxime obseruandas fore, ut inde colligatur quid sacrosanctæ synodo placeat in rebus, & negotijs definiendis. Nunc vero est inquirendum qualiter sint hæ sententiæ in vnum colligendæ ad certiore[m] decisionem: siquidem sæpissime contingere potest varia, diuersa, quandoq; contraria esse prælatorum, & Episcoporum iudicia.

Caput vndecimum: Fo. 54.

Primum etenim quidam hac in materia disputare conantur, quot Episcopi debeant necessario praesentes esse in vniuersali concilio, vt conciliū dicatur legitimum, atq; integrum. Et sane si vniuersalis synodus ecclesiā vniuersalem repraesentans est ad modū & conditionem aliarum vniuersitatum cēsenda, oportet, quod in ea praesentes sint duae partes Episcoporum Christiani orbis. Nam vniuersitas vera non est, nec consistit, nisi duae ipsi partes sint simul, & in vnum congregatae. l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiuslibet vniuersit. nomi. l. nominatio num. & ibi Lucas de penna. C. de de curioni. lib. x. gl. in dicta. l. nulli. & in l. alius. §. refert, ff. de regulis iuris. Bartol. in l. omnes populi. numero. xvj. ff. de iustitia & iure. vniuersitas enim repraesentatur a duabus eiusdem partibus dict. l. nulli. Ex quibus multi hanc opinionem tenuerunt in cap. cum omnes. de constit. quae denique, si vera est, maxime poterit persuadere, concilium vniuersale nec legitimum esse nec vniuersalem ecclesiam repraesentare, nisi duae partes Episcoporum Christiani orbis praesentes fuerint in ipso concilio. Quod etiā confirmatur ex his, quae notat Ioan. Andre. in cap. j. de his, quae fiunt a maiori. part. & gloss. in cap. bonae. de postulat. praelat.

Ex contrario apparet, satis esse ad repraesentationē vniuersitatis, quod maior eius pars sit in vnum congregata: vt notant gloss. in dicto capitul. cum omnes, & in capitul. quia pro-

pter. de electio. glo. in capitu. vltimo de maiorit. & obedi. gloss. in capitu. cum nobis. & in capi. cum inter vniuersas. de electio. optimus tex. in capitu. j. de his, quae fiunt. a maio. part. cap. & in capi. hoc ius. x. quaestio. ij. Praesertim quia praecedens opinio, qua solet probari a quibusdam, necessarias esse duas partes ad repraesentationem vniuersitatis, tunc procedit, quādo nullum adest vniuersitatis caput, nec praelatus, qui ipsos de vniuersitate vocauerit: imo ipsa vniuersitas congregatur proprio quidem motu absq; alicuius superioris vocatione. Nam in hoc casu necessariae sunt duae vniuersitatis partes ad ipsius vniuersitatis repraesentationem: si quidem alioqui absentes, qui a nemine fuerunt vocati, nec constituti in mora. Atq; ita sunt intelligendae autoritates, quibus constat, duas vniuersitatis partes esse necessarias ad hoc, vt quidquid in eo conuentu, & congregatione actum fuerit, censeatur ab vniuersitate actum. At vbi est aliquis collegij, aut vniuersitatis praelatus, qui habeat ius vocandi, & congregandi ipsam vniuersitatem. tunc legitima vocatione praemissa totum ius vniuersitatis residet penes eos, qui praesentes fuerint, ab ipsisq; repraesentatur vniuersitas. quod probat tex. vbi Panormis in cap. cum nobis. & in cap. in causis. de electio. facit. glossa in clementi. quia circa. eodem titul. tenet expresse Panormit. colum. penult. dicens hanc opinionem esse communem apud canonicos, & Feli. in dict. capi. cum omnes.

Primæ partis

etiam. penul. colū. Barthol. Cœpola
cautel. xxix. Et licet pluribus iuris v-
triusq; Doctoribus hæc distinctio
dubia videatur, tamen magis conue-
niens est, eaq; ratiōe probatur. Quia
legitime vocati, & non venientes se
iplos alienos reddunt ab ipsa vniuer-
sitate: atq; propter eorum contuma-
ciam extranei efficiuntur: totaq; vni-
uersitas penes obedientes extat. capit.
Guilifarius. xxiij. q. iij. dict. capit.
cum nobis. notant Innocent. & Ioā.
Andre. in cap. ij. de noui oper. nun-
tiat. Panormit. in cap. cum inter vni-
uersas. de elect. tametsi etiam in eo cas-
su. quo omnes de collegio, vel vniuer-
sitate fuerint per superiorem, & præ-
latum legitime vocati, quod requirā-
tur duæ vniuersitatis partes frequen-
tiori sententia legistarum, sit receptū:
quemadmodum constat ex his, quæ
tradūtur in dict. l. nulli. & in l. sicut.
quod cuiusq; vniuers. nomi. & in di-
cto cap. cum omnes. notat Cardi. in
dict. cap. cum nobis. de quo idem du-
bitauit in capit. ecclesia. in. ij. de elect.
q. xiiij. Sed, vt Paulo ante dicebam⁹,
quoties vere absentes vocantur per
eum, qui vocare potest, & eos contu-
maces, si non venerint ad actum agē-
dum, constituere: profecto Abba. &
aliorum sententia verior est. Vnde si
prælatus, qui vocat ad vniuersitatis
congregationem, non potest absentes
contumaces constituere, quia non ha-
bet potestatem restringendi terminū,
& diem, qui alioqui constitutus est
ad eum actum, & congregationem
eius causa celebrādam; dubio procul

non consistit vniuersitas penes præ-
sentes tantum: imo oportet quod duæ
partes vniuersitatis conueniant simul
vt omnino repræsentantes vniuersi-
tatem totam, possint terminū restrin-
gere, & absentes vocare, in moraq; &
contumacia constituere. dict. l. nulli.
& l. plane. tradunt Hosti. & Abba.
in dict. capit. cum nobis. Antoni. in
cap. licet. colum. penult. de electione.
Abb. & Feli. in dict. capi. cum om-
nes. fere ad finem. In summa illud est
semper considerandū an absentes, qui
maiorē adhuc vniuersitatis partem
efficiunt, fuerint legitime citati, & con-
stituti contumaces: liquidem ex hic
contumacia censentur exclusi & alie-
ni, saltem quo ad illum actum a colle-
gio, & vniuersitate; vt probatur in di-
cto cap. cum nobis.

¶ Verum in hac quæstione, quam de
concilio vniuersali tractamus, tenen-
dum est, non esse necessarias duas par-
tes omnium Episcoporum Christiani
orbis, vt sit verum & legitimū vni-
uersale concilium: imo satis erit sy-
nodus vniuersalis, cuiusq; autoritas con-
stabit penes præsentes Episcopos, etiā si
maior pars sit absens, modo vocatio
legitime facta fuerit propter rationes
Paulo ante adductas: itaq; in specie
opinionem istam veram esse arbitra-
tur Anto Rosellus in tract. de concil-
ijs. in ea quæstione, quam Folio. xiiij.
peculiarem de hac dubitatione exami-
navit: & alij plures, quorum mentio-
nem facit eos sequutus Cardi. Iaco-
bati. in tract. de concilijs. lib. v. artic.
vij. quo in loco late disputat de intel-
lectu,

lectu. l. nulli. & l. plane. ff. quod cuiusq; vniuersit. nomi. Nam si vetera vniuersalis ecclesie concilia repeta- mus, eorumq; subscriptiones diligen- ter numeremus, constabit, non sem- per duas Episcoporum vniuersi orbis partes in vnum conuenisse: sed quan- doq; minorem, quandoq; maiorem Episcoporum partem concilia vni- uersalia legitime celebrasse. Ex quib; deducitur, hanc opinionem & veram esse, atq; vsu, & moribus receptā ple- rumq; fuisse.

¶ Idem cōfirmatur ex decisione Ioā. Andr. in cap. irrefragabili. de offi. or- di. vbi probat, concilium provinciale vere legitimū esse, & consistere apud præsentes, & in loco certo congrega- tos, etiam si maior pars absens fuerit: modo Archiepiscopus & Metro- politanus omnes legitime vocauerit. Sic deniq; eadem ratioe, & dubio procul maiore, si Papa legitime omnes vniuer- si orbis Episcopos vocauerit ad gene- rale concilium certo loco, & tempore celebrandum, penes eos, qui venerint, & præsentes fuerint consistet, ac resi- debit ipsum vniuersale concilium ec- clesiam vniuersalem repræsensans. Quibus etenim, & alijs rationibus hanc ipsam sententiam in vniuersali concilio defendere conatur Ludouic. Roma. in consilio. ccc. lxxvj.

¶ His tandem prænотatis colligitur, ad decisionē, & definitionem earum controuersiarum, quæ in ipso concilio vniuersali examinantur, considerā- dam esse maiorem partem Episcopo- rum inibi præsentiū, l. quod maior,

ff. ad municipal. Nā si Episcopi præsentes in concilio repræsensant vni- uersalē ecclesiam, huius quidē eccle- sie vniuersalis iudiciū illud erit, qd' ex maiori eorūdem Episcoporum par- te constabit. capitul. j. lxxv. dist. notat Abb. in capitul. j. de pact. iij. notat. Quæ quidem conclusio regulariter procedit exceptis his casibus, quibus de iure maior pars collegij, aut vni- uersitatis non sufficit.

¶ Quid autem agendum sit, vbi tan- ta adest absentium Episcoporum cō- tumacia, vt contra ius diuinum, & hu- manum nolint ad concilium accede- re, ita quidem in proteruiam inclinā- tes, quod in ipso concilio duo vel tres præsentes tantū intersint, solet quæri frequēter: Et respōdetur hac in quæ- stione obseruandū esse, an in ipso con- cilio adsit Papa, vel eius legatus, an non. Primo quidem casu, cum ibidē Romani Pontificis autoritas, & po- testas cōcurrat, etiam si vnus tantum Episcopus ad synodum veniat cæte- ris legitime vocatis, & contumacib; concilium hoc poterit examinare, & expedire absq; vlla dubitatione quid- quid plenarium concilium potuisset definire. Etenim summa illa potestas Papæ hoc ipsum ius habet. cap. signi- ficasti. de electio. Si quidē ipse solus Pontifex summus potest causas Epif- coporum ciuiles, & criminales, audi- re, & per sententiam de eis iudicare: at- q; item vni tantum delegato commis- tere. cap. veritatis. de dolo. & contu- cap. cum dilectus. de accusat. Secun- do casu, verum est, totam ipsam vni-

veritatem, totum ipsum collegium ab vno tantum representari, qui obdierit congregati concilium, & ad synodi locum statuto die accesserit, hoc probatur in capit. cum nobis. de electio, & in capitul. gratum. de postulat. prælat. quo in loco gloss. elegans notauit, ius vniuersitatis posse penes vnum tantum existere, euncq; habere totam potestatem ipsius vniuersitatis: quam conclusionem sequuntur Hostien. Innocent. & Doctores communiter gloss. Bartol. & Doctores, in l. sicut. ff. quod cuiusq; vniuersit. nomi. Attamen quo ad concilium vniuersale non est omnino hæc sententia recipienda: imo priusquam ad hunc statum res deueniat omnibus modis est curandum, & elaborandum, vt ad synodum tam indictam aliquot Episcopi accedant, qui possint de rebus ad statum reipublicæ Christianæ pertinentibus tractare. Alioquin non haberent Decreta, & Canones illius concilij, quod tantum ex vno constat, apud plebem ipsam eam autoritatem, quæ necessaria est in similibus rebus diiudicandis. Hic tamen casus, & si possibilis sit, non est in Christiana religione præcogitandus, nec expectandus: cuius ipse Deus Iesus Christus ob eius immensam misericordiam curam habet. Consultius equidem tunc esset rem in aliud tempus com-

modus differre, vt melius
de la salubrior ad
hiberi possit.

ser.

Capitis duodecimi Summa

1 Concilium vniuersale an possit vacante sede Apostolica per mortem, aut priuationem eligere futurum Romanum Pontificem

2 Ab initio ecclesiæ Christianæ electio Summi Pontificis pertinuit semper ad Cardinalium collegium.

3 Concilium vniuersale vacante Summo Pontificatu an possit agere ea, quæ iure diuino vel humano pertinent ad ipsius Papæ potestatem

Quid possit concilium vniuersale circa Romani Pontificis electionem vacante sede.

CAPVT DVODECIMVM

Sole quandoq; accidere, vt eo tempore, quo synodus vniuersalis celebratur, Apostolica sedes vacet vel per obitum

Romani Pontificis, vel per eiusdem depositionem eo casu, quo Summa illa dignitate is priuari per concilium generale possit. Quæritur idcirco, an electio futuri Pontificis pertineat ad ipsum vniuersale concilium, an ad collegium Cardinalium, cui alioquin iure ordinario cõpetit: quam quæstionem aliquot vtrinque rationibus adductis disputabimus: tandem proposita eius resolutione quadam eam dissoluemus.

Primum, quod ad concilium pertineat electio Romani Pontificis vacante sede Apostolica, hac ratione probari poterit. Nam concilium vniuersale

veritatem, totum ipsum collegium ab vno tantum representari, qui obdierit congregati concilium, & ad synodi locum statuto die accesserit, hoc probatur in capit. cum nobis. de electio, & in capitul. gratum. de postulat. prælat. quo in loco gloss. elegans notauit, ius vniuersitatis posse penes vnum tantum existere, euncq; habere totam potestatem ipsius vniuersitatis: quam conclusionem sequuntur Hostien. Innocent. & Doctores communiter gloss. Bartol. & Doctores. in. l. sicut. ff. quod cuiusq; vniuersit. nomi. Attamen quo ad concilium vniuersale non est omnino hæc sententia recipienda: imo priusquam ad hunc statum res deueniat omnibus modis est curandum, & elaborandum, vt ad synodum tam indictam aliquot Episcopi accedant, qui possint de rebus ad statum reipublicæ Christianæ pertinentibus tractare. Alioquin non haberent Decreta, & Canones illius concilij, quod tantum ex vno constat, apud plebem ipsam eam autoritatem, quæ necessaria est in similibus rebus diiudicandis. Hic tamen casus, & si possibilis sit, non est in Christiana religione præcogitandus, nec expectandus: cuius ipse Deus Iesus Christus ob eius immensam misericordiam curam habet. Consultius equidem tunc esset rem in aliud tempus commodus differre, vt melius salubrior adhiberi possit.

Capitis duodecimi Summa

1 Concilium vniuersale an possit vacante sede Apostolica per mortem, aut priuationem eligere futurum Romanum Pontificem

2 Ab initio ecclesiæ Christianæ electio Summi Pontificis pertinuit semper ad Cardinalium collegium.

3 Concilium vniuersale vacante Summo Pontificatu an possit agere ea, quæ iure diuino vel humano pertinent ad ipsius Papæ potestatem

Quid possit concilium vniuersale circa Romani Pontificis electionem vacante sede.

CAPVT DVODECIMVM

Olet quandoq; accidere, vt eo tempore, quo synodus vniuersalis celebratur, Apostolica sedes vacet vel per obitum Romani Pontificis, vel per eiusdem depositionem eo casu, quo Summa illa dignitate is priuari per concilium generale possit. Quæritur idcirco, an electio futuri Pontificis pertineat ad ipsum vniuersale concilium, an ad collegium Cardinalium, cui alioquin iure ordinario cõpetit: quam quæstionem aliquot vtrinque rationibus adductis disputabimus: tandem proposita eius resolutione quadam eam dissoluemus.

Primum, quod ad concilium pertineat electio Romani Pontificis vacante sede Apostolica, hac ratione probari poterit. Nam concilium vniuersale

potest tollere legem humanam, quam cunctæ etiam ipsius Papæ constitutio- nem: legimus etenim sepiissime a con- cilijs generalibus reuocatas fuisse, & omnino abrogatas Pontificias con- stitutiones: & ipsæ præsertim vacante se- de secundum Archi. in cap. Porro. lxxvj. dist. Domi. in conf. lxxv. Innoc. Ioan. Andre. & Antoni. in cap. vlti. de sacram. non iterand. idem Domi. in dict. cap. Porro. quod vltius ap- paret: quia concilium vniuersale ha- bet potestatem ferendi leges, & Cano- nes circa Christianæ reipublicæ ad- ministrationem in his, quæ ad eccle- siam Catholicam attinēt, cum ipsam ecclesiam vniuersalē repræsentet: igitur & potestatem habet derogandi ve- teribus Canonibus, etiam Pōtificijs, si viderit eos minime conuenire regi- mini reipublicæ iuxta temporis va- rias mutatiōes. cap. non debet. de cō- sang. & affinit. atq; ita passim fit, & factum esse ab initio ecclesiæ renascē- tis constat.

¶ Sed electio futuri Romani Pontif- icis ad Cardinales iure humano expe- ctat, non diuino, nec naturali: igitur concilium vniuersale poterit huic iu- re humano, et positiuo derogare, atq; ideo non obstantibus Canonibus fu- turū Pontificē eligere. Quod autem iure humano, non diuino ad Cardina- les pertineat Sūmi Pontificis electio, p̄batur: quia nullibi in sacra noui te- stamēti scriptura expressum est, eam electionem ad Cardinales pertinere. Quod ū quis dixerit, vere, & ratione iustissima electionē Papæ ad clerum

Romanæ vr̄bis expectare, & sic ad sa- cerdotes, & diaconos, quos Papa ad regimē assumpsit illius diocæsis, cui specialiter ipse præsidet, atq; Cardina- les hos esse sacerdotes, & Diaconos, qui Romanæ vr̄bis ecclesias admini- strāt, qui in primitiua ecclesia nō dice- bantur Cardinales, sed p̄sbyteri, & diaconi vr̄bis Romæ: adhuc profecto non constat ex sacro testimonio, qd̄ ius eligēdi successorē Petro datū fue- rit clero vr̄bis Romanæ. Imo ipse Pe- trus Clementē successorē sibi elegit. cap. si Petrus. & cap. seq. viij. q. j. Ec- præterea nō oibus Cardinalib⁹, qui- bus hodie ius hoc eligēdi summū Pō- tificē datū est, cōmittitur cura Romā- næ diocæsis, nec alicuius ecclesiæ ipsi⁹ Romanæ vr̄bis: sed tantum aliquot Cardinales eliguntur, vt sint ipsi⁹ Ro- mani Pōtificis in cōsilijs, & alijs re- bus gerēdis coadiutores.

¶ Secūdo, satis manifestū est conciliū vniuersale constare ex Christiani or- bis Episcopis: quod in initio huius li- bri probauimus. Episcopi autē Apo- stolis successere. cap. ecclesiæ. xxxv. dist. cap. legimus. xcij. dist. cap. vidē- tes. xij. q. j. Ad Apostolos autē per- tinuit ab initio ecclesiæ Sūmi Pōtifi- cis electio saltē iussione diuina. capi. in nouo. xxj. dist. cap. sacrosan. xxij. dist. Quibus in locis apparet, Apo- stolos Petrū elegisse in summū eccle- siæ Pontificē: tamen ea electio pro- cesserit ad exequutionē diuinæ insti- tutiōis. Sed tamen illud inde deduci- tur, vtcūq; sit, ius elegēdi summū Pō- tificē, & ecclesiæ principē ad Aposto-

Primæ partis

los pertinuisse. Igitur & nūc ad Episcopos eorū successores pertinebit, & sic ad vniuersale concilium.

¶ Tertio, electio capitis, & Principis alicuius collegij ad ipsum collegium pertinet, quēadmodū expressum est in iure Canonico, electionē capitulo cathedralis ecclesiæ conuenire regulariter quoties Episcopalis sedes vacat. cap. j. cap. ne p defectu. cap. quia ppter. cap. cōgregatio. de electio. cap. congregatio. xvj. q. vij. Abb. in cap. cum ecclesia. iij. colū. de elect. Domi. in cap. j. col. ij. xxj. dist. Ioan. Andr. in reg. quod alicui gratiose. de regul. iur. in. vj. Archi. in capi. quia igitur. lxiij. dist. Sed omnium prælatorū, & Episcoporū caput est ipse Papa vr̄bis Romę, & Christiani orbis Archiprælul: ergo ad Episcoporum collegium, & sic ad concilium vniuersale expectat electio Romani Pontificis.

¶ Quarto, quia rationes præmissæ tendūt ad probandū, qd' electio Romani Pontificis vacante sede per obitum, aut priuationem ipsius ad conciliū pertineat, alia ratione speciali constare videtur. Nā iura humana, quæ Cardinalibus deferūt Summi Pontificis electionē, tunc loquūtur, cū ipse Summus Pontificatus vacat per mortem, aut per renunciationē. cap. licet. de electio. cap. vbi periculū. clem. ne Romani. iuncta gl. in verb. moriēte. Eodē tit. vnus autē modus vacatiōis alium, vr̄pote diuersum, ac distinctū non cōprehendit. text. optimus in casu susceptū. de rescrip. in. vj. Ex quo deducitur, quod dispositio tractans de

vacatione per mortē non obtinet in vacatione per renunciationē: nec itē ea, quę loquitur in vacatiōe per renunciationē, non habet locum in vacatione per mortē: cuius decisionis mētionem faciunt passim vtriusq; iuris interpretes. Ergo casus vacatiōis, sedis Apostolicę cōtingens per priuationem. propter crimen hæresis: nō per mortem, nec per renunciationē tanquā omiſsus manet penes dispositionē veteris iuris: ex quo electio Summi Pontificis ad Episcoporum collegiū deferrebat. dict. cap. in nouo. xxj. distinct.

¶ Quinto, hæc opinio probari videtur in cap. Si duo. dū ibi dicitur, quē diuinū iudiciū, & vniuersitatis cōsensu elegerit. et in cap. si trālitus. lxxix. dist. ibi: siquidē totius in vnū cōuenit ecclesiastici ordinis electio. Quibus quidem verbis plurimū ostenditur, electionē Romani Pontificis iure veteri ad synodum, seu concilium Episcoporū expectasse. præterquam quod idem probatur in dict. capit. in nouo. & in cap. sacrosanct. xxij. dist.

¶ Sexto, his accedit, quod cum conciliū vniuersale possit deponere: & auctoritatem habeat ex causa hæresis priuandi Romanū Pontificem summo Pontificatu, idem poterit & ad illam dignitatem alium eligere. Quia secūdum iuris Pontificij Canones eius est instituere, cuius fuit destituere, ad eunq; pertinet potestas instituēdi, ad quē iure potestas destituēdi expectat cap. j. & ij. de capell. monacho. cap. cum ex iniuncto. de hæretic.

¶ Postremo hanc opinionē, quod ad

concilium, non ad Cardinales, deuoluta sit potestas eligendi Summū Pōtificem, quoties sedis Apostolica vacare contigerit per priuationē, aut depositionē ipsius summi omniū Præfulis, veram esse censent Panormit. in cap. licet. iij. colū. de electiōe. & Barbar. in cap. quod translationē. de off. legat. xxxij. colū. in eandem inclināt sententiam Ioan. Gerson in tract. de potest. eccles. considerat. xj. dum tandem concludit, cōcilium mortuo vel deposito Papa posse sibi constituere Principem, & caput.

His tamen non obstantibus quidā ex aduerso contendunt, non pertinere Romani Pontificis electionem ad concilium ipsum vniuersale nec mortuo nec deposito Papa: imo hanc electionem etiam in hisce casibus pprio iure Cardinalibus competere. Quā sententiam multis conantur probare, ex quibus plurima, quæ in contrariū ad probationem prioris opinionis adducta fuere, omnino cessare videtur: præsertim quia ita conuenit Christianæ reipublicæ propter tutiorem, ac faciliorem electionis modum.

Primum etenim illud obseruandū est, iam olim Romani Pontificis electionē ad Cardinales iure vestustissimo delatam fuisse: siquidem primat⁹ ecclesiæ catholicæ peries cum est, qui Romanæ vr̄bis Episcopus fuerit, nā is Petro Apostolorum principi succedit: ipsaq; Romana ecclesia principatū supra omnes alias habet iure diuino ex eo, quod Petrus Dei instituto Apostolorum princeps, eiusq; suc-

cessores illius vr̄bis Episcopatū semper habuerint, tamq; dicecelim elegerint in primariam omnium aliorum Christiani orbis, quemadmodū late probat Ioan. Echius in libro de primatu Petri. vnde satis consentaneum est ad clerum Romanum, eiusq; vr̄bis sacerdotes ratione maxima, & naturali, a diuinaq; lege deducta pertinere electionem Episcopi Romanæ vr̄bis. Hi vero sacerdotes, & Diaconi, qui Romæ in primitiua ecclesia Romano Pontifici coadiutores in spiritualibus ministrandis aderant, solum nomen præbyterorum, & Diaconorum obtinebāt, parochiasq; ipsi Romanæ vr̄bis maxima cura, & sollicitudine regebāt. Quibus deinde crescente Christiana reipublica datus est a Romanis Pontificibus Cardinaliū titulus, qui non immerito ad maximū honorem euectus est: cū Cardinales cōsularij sint Romani Pontificis. Sic deniq; Cardinalibus ius competere eligendi Romanum Pontificem, probat tex. Nicolai Papæ in cap. in nomine domini. xxiij. distinctio. capi. si quis pecunia. & cap. si quis Apostolicæ. lxxix. dist. vbi est ad id. m. autoritas Stephani Papæ in cap. si quis ex Episcopis. præter decisiones in libris decretalium, sexti, & Clementinarum de hac re expressim inscriptas. Ex quibus decisionibus nos illud notādum esse censemus, quod etiam si de Cardinalibus mentio vbiq; fiat postquā hic titulus dignitatis est ab ecclesia receptus, nihilominus deducitur idē ius eligendi Romanū Pontificem ab in-

tio ecclesiæ propriū fuisse sacerdotū,
 & clericorum, qui apud Romanam
 urbem spiritualia catholicis ministra-
 bant. Vnde par est, vetustissimā, &
 ab initio ecclesiæ Catholicæ præua-
 lidam fuisse hanc summi Præsulis eli-
 gendi formam in hoc quidem sensu,
 vt ea pertinuerit ad clerū Romanū,
 eiusq; vrbis sacerdotes, & diaconos, si-
 ue Cardinales, vt modo, siue presbyte-
 ri, ac diaconi, vt olim appellentur. Igi-
 tur hæc eadem forma, hoc idem ius ap-
 pud Cardinales manet, etiā in eo casu,
 quo per priuationem, & depositionē
 vacauerit Apostolica sedes: qua ratio-
 ne palam tollitur tertium fundamen-
 tum prioris sententiæ. Nam & si ca-
 put sit Romanus Pontifex omnium
 Episcoporum, & totius ecclesiæ Ca-
 tholicæ collegium, tamen quod Ro-
 mano Pontifici propinquius est, & cui
 ipse præsidet quantum ad rerū, & cōtro-
 uersiarū cōsultationē, ac definitionē,
 vere censetur ipse Cardinaliū cōuen-
 tus, vt probatur in cap. per venerabi-
 lē, qui filii sint legit. cap. fundamēta,
 §. deet. de electio. in. vj. ad ipsum er-
 go electio præsidis, & prælati pertinet.
 ¶ Secundo hæc vltima opinio proba-
 tur in cap. ad petitionem, de accusat.
 vbi est expressa decisio, qua constat,
 electionem dignitatis, aut collationē
 beneficii vacantis per priuationem nō
 ad privatū, sed ad eū, qui alioqui ius
 eligendi, aut conferendi habet, pertine-
 re: atq; ita Doctō. inibi communiter
 hanc opinionem sequuntur. Quam-
 obrem Episcopus ratione delicti per
 sacerdotem in propria diocesi com-

missi, licet possit eundem sacerdotem
 beneficijs omnibus ecclesiasticis pri-
 uare, etiā quæ delinquens in alia dice-
 cesi obtinebat, non poterit beneficia,
 quæ extra priuatis diocesium existūt,
 alicui conferre: sed eorum collatio per-
 tinebit ad illum Episcopum, in cuius
 diocesi beneficia existunt. Sic licet cō-
 cilium ius habeat priuandi Papā sum-
 mo Pontificatu, non tamē ex hac pri-
 uatione acquirit ius eligendi Roma-
 num Pontificē, quod ante non habe-
 bit. Quo fit, vt qui certū esse censue-
 rit, ius eligendi Papā vacante sede per
 mortē veri Pontificis ad Cardinales,
 non ad collegiū, & conciliū vniuersa-
 le pertinere, is necessario fatebitur, aut
 fateri debet, idē dicēdū fore, si summus
 Pōtificatus per priuationē vacauerit.
 ¶ Tertio, quamuis in dict. cap. in no-
 mine domini, & in aliquot alijs con-
 stitutionibus, quæ probant, electionē
 Summi Pontificis ad Cardinales ex-
 pectare, fiat mentio mortis, & sic vac-
 ationis contingētis per obitum: pro-
 fecto mens earundem constitutio-
 num est, idem significare, quocumq;
 alio modo summa illa dignitas vaca-
 uerit. Quod præter alia expressim
 deducitur ex capitul. j. capitul. si duo.
 cap. si quis pecunia, cap. si transitus, ad
 finem, lxxix. distinctione, capitu. vbi
 periculum. in princip. de electio. in.
 vj. vbi de vacatione in genere mētio
 fit: & præterea de generali Romani,
 & futuri Pontificis electione. Nam
 licet alioqui vnus modus vacationis
 alium non comprehendat, vt proba-
 tur in dict. capi. susceptū, de rescript.

in. vj. ipsum tamen vacationis genera-
le nomen quemcunq; modum vaca-
tionis continet. glo. in verb. vacat. in
cap. quia saepe. de praebend. in. vj. &
in cap. si propter. verb. vacabunt. de
rescript. & in capitu. cupientes. verb.
vacationibus. de electio. eodē. libro.
alia in clementi. j. verb. morte. vt lit.
pend. et in cle. ne Romani. de electio.
§. sane. verb. morte. quarum opinio
communis est. Quamobrem cum
Canonicae constitutiones statuerint.
quod vacante sede Apostolica ele-
ctio futuri Pontificis ad Cardinales
pertineat. id obseruandum erit quo-
cunq; modo vacauerit Apostolica se-
des: nec refert vacet per mortem. per
renunciationem. aut per priuationē.
Atq; ita ex hac ratione cessat quar-
tum fundamētum. quod adduximus
ad probationem prioris opinionis.
Praesertim quarta illa ratio cessat. etiā
si praemissa responsio non posset ad-
mitti: quia vacatio per mortem ex-
pressa in aliqua constitutione. aut le-
ge. quemuis alium vacationis modū
comprehendit. nisi ratio diuersitatis
reddi possit: quod secus erit. si vnus
vacationis modus expressus fuerit in
rescripto ad beneficia. quod odiosum
censetur. capi. quamuis. de praebend.
in. vj. nam tunc alius vacationis mo-
dus non includitur: sicuti probat de-
cilio tex. in dict. cap. susceptum. quae
in hunc sensum est accipienda. Atq;
hinc dari potest vera ratio ad glos. in
dict. cle. j. vt lit. penden. verb. mori.
praeter eam. quā modo explicuimus.
de quo late Feli. in cap. ad petitionē.

de accusat. colū. j. & Idem in capite. in
nostra corolar. xxiij. de rescript.

Quarto in huius sententiae confir-
mationem facit glo. in capitul. si duo.
lxxix. dist. verb. cōtra fas. dum dicit.
quod si electio Romani Pontificis fa-
cta fuerit illegitime ita quidem. vt de
eius vi controuersa sit. & tandē pro-
nuntiatum fuerit electionem inuali-
dam esse: aut cum duo contenderent
de Pontificatu. concilium ipsum vt a-
q; electionem nullam fuisse decreue-
rit. nihilominus futuri Pontificis ele-
ctio ad Cardinales deferenda est.

Quinto si exacte consideremus ra-
tiones. quae vsum istum iam olim in-
dixerunt. & quibus innituntur Ca-
nones. electionem Romani Pōtificis
Cardinalibus deferentes. easdem locū
habere deprehendemus in hoc casu.
cum vel durante concilio vniuersali
vacat Apostolica sedes. vel p ipsum
conciliū Romanus Pontifex priuat⁹
fuerit summa illa dignitate. Nam si fa-
cilior. & tutior electionis modus hic
apparet. quia Cardinaliū numer⁹ nō
ita late patet ac Epōrū. nec cōsilio ti-
mēda est ob multitudinē inferiorum
Pontificū: Hæc eadem ratio obtinet
quocūq; modo vacauerit Aplica se-
des. Similiter si teneamus eā esse ratio-
nē. quod Cardinaliū collegiū sit ipsi
Romano Pōtifici proximū. eiq; assi-
stat. & ministret in administratiōe to-
tius Christianae reipublicae: isthæc
itē ratio vniuersalis est. nec magis in
vno quā in alio casu militat. Quod si
eadē est vbiq; ratio. idē erit vbiq; ser-
uādū. l. regula. §. vl. ff. de iuris et fact.

ignor. l. ij. §. si mater. ff. ad tertulli. l. nomen debitoris. §. vlti. ff. de lega. iij. ¶ Nec quidquā oberit, quod quidam existimauerint, hos canones deferentes electionē Summi Pontificis Cardinalib⁹, ius vetus corrigere, atq; ideo etiam ab eadem ratione minime fore extendendos ad alium casum, quā expressum. glo. & doct. in authē. quas actiones. C. de sacros. eccles. vbi Iason. Domi. & Franc. in cap. j. de tempori. ordi. in. vj. tradūt Feli. & Deti. in cap. translato. de constit. Doct. in l. si cōstante. super. ix. q. Bart. primæ partis. ff. solut. mat. & in ele. dispensat. de iudic.

¶ Etenim falsum est ex his, quæ modo explicuimus: siquidem iure etiam vetustissimo ab initio ecclesiæ Catholicæ semper electio futuri Summi Pontificis Cardinalibus, idest presbyteris, & Diaconis Romanæ vrbis, delata fuerit: & sic ad collegium illud sacerdotum, & Diaconorum, qui Romæ summo Pontifici consilio, & opere ministrabat in religionis, ac reipublicæ Christianæ administratione, vnde iura Pontificia, quæ expressim explicauerunt, electionem Romani Pontificis ad Cardinales pertinere, non sunt iuris veteris correctoria: imo veteres cōstitutiones, & ecclesiæ antiquissimū morem confirmant,

¶ Deinde quāuis & hæc decreta correctoria forent, nihilominus extensio ab eadem ratiōe ex vacatione per mortem ad aliam quāmcūq; vacationem fieri posset, foretq; admittēda: quia casus vacationis per mortem expressus

fuit a Canonibus antiquis exempli gratia: non vt dispositionem induceret cap. in nomine domini. xxij. dist. cap. j. lxxix. dist. Quo quidē casu dispositio correctoria extenditur ab eadem ratione: quia exēpla non restringunt regulam. l. j. §. quod vulgo. ff. de vi. & vi armat. l. dāni infecti. ff. de damno infecti. quod in materia extensionis notant Ioan. de Imol. in. l. si vero. §. de virō. col. viij. ff. solut. matris Philipp. Franc. in cap. j. de tempo. ordinat. in. vj. Fallentia. xvij. optima glo. in ele. j. verb. Præsidentes. de rescript. & præterea, quoties iure antiquo regulariter duo, vel plures casus æquiparantur in ea materia, de qua agitur, dispositio etiā correctoria ex vno casu ad alium extenditur: secundum ea, quæ Bart. & Doct. notāt in l. Marcellus. ff. ad trebelli. in principi. C. inus. Bart. & alij in auth. sed cū testator. C. ad. l. Falci. Bart. & Alex. de Imol. in. l. ij. ff. de legat. j. Quorū sententia cōmunis est. Sed in hac materia de collationibus, electiōibus, & prouisionibus ecclesiasticarū dignitatum paria cēsentur a iure Pontificio, quod dignitas vacauerit vel per mortem, vel per renunciationem, aliūve quēcūq; modū: quia id tantū est attendendū, quod vacatiō cōtingerit, cui quidē vacatiōi succurritur ex dispositione iuris, atq; ita. gloss. videtur hoc prænotare in capitulo. j. verb. prædecessor. de renunciatione in sexto & in capitulo. si propter tua debita. de rescript. eodem libr. imo in hac questione, & specie de vacatione Summi

Pontificatus id videtur satis exprefsum esse in his cōstitutionibus, quas modo ex decretorū libro, & ex alijs retulimus.

¶ His deniq; rationibus, & autoritatibus poterit ista posterior opinio pbari: quā & plures iuris Canonici interpretes tenere videntur, præsertim Panormit. in disputatione incipienti Episcopus, & quidam Parmensis in. v. dubio. idem Abb. Anania. & Fel. in cap. ad petitionē. col. j. de accusat. vbi Francis. Aret. eandem sequitur. & Ioan. Selua in tract. de beneficio. ij. part. q. xxij. colū. iij. Antoni. Rossellus in tract. de concilijs. in. q. de forma eligendi Papam. & in. q. an verus Papa tempore schismatis possit cogi ad cedendum Pontificatui.

¶ Non oberunt, quæ in cōtrarium adducta fuere pro prima opinione. et primum fundamentum ex eo cessat, quod licet concilium habeat autoritatem statuendi Canones, et leges ad religionis Christianæ administrationē tamen id verum est viuentē Papa, cuius autoritate concilium ipsum congregatū fuerit: at eo mortuo nihil tractare debet, nec potest conciliū ipsum nisi ea, quæ pertineant ad futuri Pontificis concordem, & quietā, ac salubriorem electionē: hoc etenim primū curare debet, vt caput ecclesiæ Catholicæ constituatur, nec tunc de mutandis veteribus Canonibus agere debet donec ecclesia pastorem legitimū habeat. Sic deniq; quod concilium vacante Summo Pontificatu nō possit cōstitutiones Romani Pontificis tol-

lere sensu decisio tex. in cap. j. de libelli oblatio. tenēt Abbas. & Barbat. in clem. ne Romani. de electio. primum etenim, vt diximus, curare diligentissime debet synodus vniuersalis, vt princeps ecclesiæ eligatur iuxta veterum Canonum Decreta: nec quidquam de mutandis canonibus cogitare debet interim, dum ecclesia vniuersalis est viduata pastore: sine quo receptū est, concilium nihil aliud posse quam ea, quæ necessaria sunt ad futuri Pontificis electionē: id est quo ad curam, & sollicitudinē huius muneris. Quod auferendum non est a Cardinalibus, quibus ex canonicis constitutionibus competit, cum id concernat veterum Canonum mutationē, ac derogationem. Atq; ita respondendum erit primæ ratiōi, quam pro prioris opinionis cōprobatiōe adduximus: etenim nisi id omnino conueniat religioni Christianæ, nec possit futuri Pontificis electio ad id expectari: minime debet, nec valet vniuersale concilium vacante Apostolica sede veteres canonicas constitutiones tollere: maxime in hac specie ne collegio sanctissimo Cardinalium derogetur.

¶ Secunda ratio prioris opinionis ex eo tollitur, qd' Apostoli nō proprie adsumpserūt Petrū eorū electione in ecclesiæ principem. Petrus etenim a Chro Iesu adsumptus fuit, & electus vt esset ecclesiæ caput, & aliorū omnium Apostolorū princeps: ipsi vero Apli hanc diuinā Chri Iesu electionē exequutiōi mādarūt suscipiētē i principē eum, qui a Chro Iesu datus sibi

Primæ partis

fuerat, qd' ex Catholicis decretis manifeste apparet: vnde constat, electionem Summi Pontificis non pertinere ad totius orbis Episcopos.

¶ Tertia ratio deficit, eiq; rñdetur ex his, quæ diximus in prima ratione huius posterioris opinionis. Nā præter maximā cōfusione, quæ in electione futuri Pōtificis cōtingeret, si ea fieri deberet per Episcopos vniuersi orbis, pfecto nō ita apte omniū Epōrū collegio, vt Cardinaliū conuētui, ius eligēdi futurū Pontificem conuenit.

¶ Quartum fundamentū prioris sententiæ etiā superius fuit improbatū his, quæ tradidimus in secūda, & tertia huius posterioris partis rationib;: inde sane satis colligitur, parū vrgere quartam prioris opinionis rationē.

¶ Quinto, autoritates adductæ ex Gratiano in cap. si duo. & in ca. si trā sit. lxxix. dif. minime probāt priorē opinionē: cū inibi vniuersitas illa, cui electio Pōtificis cōpetit, vere intelligēda sit, et pprie adsumēda p Cardinaliū collegio. Nā hoc apud Romanā urbē pximū est Sūmo Pōtifici, qui cū Cardinalibus res arduas deliberat & in examē deducit, an cōueniāt religiōis Chriānæ regimini, de hoc vero ecclesiastico ordine, id est, de Cardinalium conuentu intelligēdi sunt prædicti Canones.

¶ Sextum fundamentum regulariter procedit in hoc quidem sensu, vt qui iure ordinario habet ius instituendi, idem habeat ius destituēdi: & qui potest destituere, aut priuare quēpiam beneficio, possit & illud conferre; nisi

aliud ex speciali iure, & ratione cōstitutum fuerit: tunc etenim licet possit quis clericum beneficio priuare, non tamen poterit beneficium illud conferre: nempe cum speciali ratiōe illius beneficii collatio non ad ordinarium, sed ad aliū pertineat: quod potest contingere plurib; ex causis. Quia Episcopus est iudex ordinarius ad puniēdum clericos, & idcirco ad priuandū eos ob crimina ecclesiasticis dignitatibus, & beneficijs, quæ frequenter cōferre non poterit ex eo, quod beneficia pertineant ad electionem alicuius collegij, vel præsentationem patroni laici, aut ecclesiastici, vel sunt intra alienam diocēsim, & ideo conferri debēt ab illius diocēsis Epō. Igitur quāuis vniuersale concilium priuare possit Summum Pontificem ob crimē hæresis summa illa dignitate: non tamē ex hoc sequitur, quod possit futurum Pontificē eligere, imo eius electio ad Cardinalium collegiū pertinet. text. singul. in dict. capi. ad petitionem. de accusat.

¶ Vltima pbatio ab autoritate Doctorū adsumpta phabilis est, nō necessaria: id circo rationibus, & canonū autoritatibus agendū est. Qua in re opinamur fortiores esse rationes, quibus vltima opinio superius fuit comprobata. Quamobrem ad huius quæstionis resolutionē duas proponemus cōclusiones, quarum prior in hunc modum exponitur. Apostolica sede per obitum Summi præsulis vacante, etiam si eo tempore vniuersalis ecclesiæ synodus celebre

tur, electio futuri Pontificis ad collegium Cardinalium, non ad ipsam synodum pertinet: quamuis Papa obierit in eo loco, vbi concilium congregatum est.

¶ Secunda conclusio. Electio futuri Romani Pontificis Apostolica sede vacante per renunciationem, aut priuationem, ad collegium Cardinalium non ad vniuersale conciliū expectat. Posterior hæc conclusio in contrariū aliquot auctores habet: prior vero neminem fere præter vnum Gersonem qui sub obscure diuersum sensit.

¶ Tandem non obstat sessio quadragesima concilij Constantiensis, vbi definitum fuit, electionem futuri Pontificis tunc ecclesia vacante faciendam esse per Cardinales, & per Episcopos eis adiungendos: sex inquam ex quacumque natione: eademque forma electus fuit Martinus Quintus. Nam id in eo casu ex consensu Cardinalium factum fuit, concordie concilij vniuersalis, & ipsorum Cardinalium sententia. id etenim status ille Christianæ reipublice exoptulare videbatur: sicut ex ipsa quadragesima sessione constat. unde quoties simile dissidium in ecclesia Catholica contigerit, æquissimum, ac iustissimum erit, quod Episcopi in vniuersali concilio congregati simul cum Cardinalibus conueniant in eum sane modum, vt electio per Cardinales fiat aliquot ex ipsis Episcopis ad electionem admissis: ne schisma, perniciosissimum ecclesie malum, protinus erumpat.

¶ Quæstioni huic, quam modo dis-

putauimus, proxima est & altera, qua solet tractari, an concilium vniuersale possit vacante sede Apostolica exercere, atque expedire omnia, quæ Romanus Pontifex agere, & expedire possit. Et quibusdam visum est, concilium vniuersale posse vacante sede omnia, quæ Papa expedire possit.

¶ Primo, quia concilium repræsentat ecclesiam vniuersalem, capi, sicut, in fine. xv. distin. tradunt Præpo. in cap. j. eiusdem dist. Abb. in disputatione. Episcopus. & notatur in capi. significasti, de electio. Sed dubio procul vniuersalis ecclesia clauas a Christo accepit, cum eas caput ecclesie Petrus acceperit, cap. quodcumque. xxliij. q. j. igitur concilium vniuersale poterit ea agere vacante sede, quæ Papa agere potuisset. Inquit etenim Augustinus super Iob, cum Petrus clauas accepit, ecclesiam sanctam significauit.

¶ Secundo huic parti plurimum fauere videtur autoritas concilij Constantiensis, quod vacante sede Apostolica confirmauit Archiepiscopum Lugdunensem, dedit indulgentias, ac dispensauit super irregularitate, & alia ita fecit, quæ videtur ad Romani Pontificis dignitatem, & officium pertinere sicuti referunt Card. a Turri Cremata & alij quæstionem istam tractantes.

¶ Tertio non deficiunt huic opinioni auctores: siquidem Card. in tract. vniuersalis. quæstio. j. scribit, vacante Summo Pontificatu regimen vniuersalis ecclesie penes ipsam fidelium congregationem residere: & penes ipsammet ecclesiam, quæ fidelium congregatio

est. cap. ecclesia. de consecrat. distinct. j. capitul. debitum. de bigamis. capit. fundamenta. de electio. in. vj. ipsa autem fidelium congregatio, seu collectio quatenus ad regimē, & clauium exercitium nihil aliud est, quam ipsorum Episcoporum, & praelatorum congregatio: quemadmodum satis apparet ex diuinæ Scripturæ testimonijs: non enim Deus dedit Claves cuilibet fidei, sed Petro, Apostolis, & eorum successoribus. cap. in nouo. xxj. dist. His accedit quod Bald. notat in. l. nō ambigitur. ff. de legib. dicens, quod mortuis electoribus Romani Pontificis, Pōtificalis autoritas manet apud ipsam ecclesiam, id est fidelium collectionem. Eandem opinionē probat autoritas Ancha. qui in consi. ccccx. conatur asserere, vacante summo Pōtificatu posse Episcopos iure ordinario expedire ea, quæ iure Pontificio Papæ sunt reseruata. Quod si hoc licet cuilibet Episcopo, fortius licebit vniuersali Episcoporum synodo. Sic sane in hanc partem videtur inclinare Pauinus in tract. de potest. capi. se de vocant. in præludio sexto.

¶ Contraria tamē sentētia maximas rationes habet, atq; item autoritates: præsertim illud tam probare videtur, quod iam non semel dictum iterum est repetendum: nempe conciliū vniuersale autoritate Romani Pontificis eo viuente congregandum esse: non alias regulariter: eo tamē mortuo posse quidem cōgregari ita tamen, vt primum curam, & sollicitudinē habeat, quod vniuersalis ecclesia principem,

Petricę successorē cōsequatur, ne ecclesia sit sine capite, a quo Christi vicariatus solcite administratur. Etenim & si quandoq; possit vniuersalis synodus congregari superstitē Papa: ea cōgregatio imprimis illud curare debet, vt ecclesia legitimum Pontificem habeat: vel vt præsens Pōtifex admonitionibus, & exhortationibus ad legitimum ecclesiæ vniuersalis regimē inducatur. Quamobrem concilium vniuersale vacante summo Pontificatu in cæteris negotijs cōquiescere debet, donec summus ecclesiæ p̄sul Canonice eligatur. vnde Panormita. in cle. ne Romani. de electio. super glot. non consonam. asseuerat, concilium vniuersale vacante summo Pontificatu non posse tractare, nec expedire ea quæ summo sunt Pōtifici reseruata.

¶ Non oberit ratio prima in contrarium adducta: quia & si verum sit ecclesiam vniuersalem repræsentari a concilio vniuersali: id etenim locum habet, vel cum in eodem concilio Papa præsens est, aut eius legati, vel in his, in quibus absq; Romano Pontifice potest vniuersale concilium congregari: alioqui absq; Romano Pontifice non repræsentatur ecclesia vniuersalis. Igitur quo ad curam, & sollicitudinē, quod ecclesia vniuersalis præsidem habeat, concilium vniuersale repræsentat vniuersalem ecclesiam vacante summo Pontificatu: itē & quo ad ea, quæ conducunt ad vtilē Christianę religionis administrationem, nec possunt commode differri in tempus futuri Pontificis. Illud vero,

vero, quod adduximus de potestate data Petro nomine ecclesie vniuersalis, ita intelligendum est, vt Petro datae fuerint a Christo Iesu clauēs, & per eū eius successoribus, omnibusq; futuris ecclesie praelatis per deriuationem ab ipso Petro. Atq; ita datae fuerūt ecclesie vniuersali, idem respōdetur ad tex. in cap. omnibus, xxiiij, quæstione prima.

¶ Autoritas præterea Constantien/sis cōcilij, quæ secundo loco pro prior opinione fuit adducta, ex eo tollitur, quod concilium illud in his, quæ edidit, & sanxit nō omnino, nec in totum fuerit receptum, nec approbatū per Romanos Pontifices, vt apparet ex Bullis Martini quinti, & Nicolai quinti. Qui quidem in pertinētibus ad fidem, & in damnatione articuloꝝ quorundam hæreticorum, & in quibusdam canonibus de censuris, & beneficijs, non in alijs, ea receperunt. Vel acta illius synodi sunt intelligenda iuxta opinionem, quam statim exponemus.

¶ Sed vt rem istam diligentius explicemus, constanter asseueramus, con-

cilium vniuersale vacante Sūmo Pōtificatū posse non expectata Pontificis electione tractare, atq; expedire ea, quæ concernunt vtilitatem, & cōmodum Christianæ reipublicæ: nec tute possunt differri in tempus futuri Pontificis. Hæc conclusio probatur ex his locis, & autoritatibus, quas modo tradidimus ad probationem prioris opinionis. Nam iuxta hanc distinctionē possunt intelligi quæ vtrinq; adducta fuere. & in specie istam opinionem probat Card. a Turre Cremata lib. iij. de eccles. capit. xli. & sequentibus. idem tenet Felin. in capit. querelam. de iure iur. colū. vlti. post Petrum de Mōte in sua monarchia.

¶ Vnde apparet sententiam Abb. in dict. clem. ne Romani. veram esse in his, quæ commode possunt differri in tempus futuri Pōtificis, nec statim exigunt celerem expeditionē. Ea etenim reseruanda erunt futuro Pontifici, qui autoritate Apostolica ea omnia expediet vel cum consilio Cardinalium, vel rebus discussis, atq; examinatis in concilio vniuersali totius ecclesie.

HÆC DE PRIMA

huius operis parte.

L

SECVNDA
huius operis pars.

TIAM, si post Christi humani generis Saluatoris ad caelos ascensum, a deo ecclesiã Catholicam hæreticorum inlani errores cõeufferint, vt semper vniuersales synodi hac fuerint ratione potissimũ cõgregatæ, nihilominus in hisce cõuentibus præter fidei negotia de moribus, similibusq; rebus maxima cura, & diligentia actũ esse legimus: quo Christiana respublica hæresibus extirpatis, optimis moribus instituta verã religionẽ, legẽ naturalẽ, & pietatẽ autores sequeretur. Quæ ratione nostra hac ætate non minor est his in rebus cura adhibenda, quã fuerit olim initio renascẽtis ecclesiæ a Catholicis, & sanctissimis Episcopis adhibita: liquidem tot in Germania nouis a Lutero cõmẽtis hæresibus, alijsq; perniciosissimè ab eodẽ, & eiusdẽ professionis hominibus ex veterũ iam per ecclesiã extincta labe denuo suscitatis, cũ hoc malo ecclesiã preme retur de moribus vere Christianis ferre actũ est, antiquorũ patrũ, & sacrosanctis conciliorũ Decretis vel aperto Marte, vel calũnijs quibusdã excogitatis in totum explosis, alijsq; varijs sceleribus, quod dolendũ est, prætextu disciplinæ ecclesiasticæ cõmissis,

Igitur inde Sũmi Pontificis & Cæsaris anxia cogitatio in reipublice vtilitatẽ studio seruẽs pietissimò, maximo conatu elaborauit ac tandem effecit, vt Christiani orbis Episcopi in vnum conuenirẽt de rebus fidei præsertim tractaturi, ac deinde mores hominum hoc sæculo a vera pietate, & disciplina plurimum deuos editis de vtraq; re Decretis reformaturi. Nos vero cum Tridentũ alijs cum Hispaniarum Episcopis huius negotij causa accesserimus, multa quidẽ excogitauimus, quæ præ cæteris nobis digna visa fuere, vt vel in hoc Catholico, & œcumenico cõuẽtu, vel ab ipso Summo omniũ Pontifice salubri remedio censurã acciperẽt. Quæ tamẽ apud ipsos patres reuerendissimos ob intermissionẽ cõciliij, & nostrũ in Hispanias reditũ exponere, vt iam diu optaueramus, minime potuimus. Quod a gre ferẽtes hoc libello in publicum emittere decreuimus rationẽ delegati oneris reddere animo alacri cupiẽtes. Horum autẽ quædã, si ab ipsi synodo fuerint instituta, percipiet lector quãta sollicitudine ipsa fuerimus præmeditati, alia vero ipse priuatim examinabit, quo facilius animum auertat ab his, quæ praua in directã fucõ pietatis miris fraudibus, & dolis, quotidie transformantur ad animarũ pesti

lentissimam inuasionem: quæ eas dæmonum calūnijs minime oppugnare formidat.

¶ De summo Christi vicario.

§. Primus.

Primum quidē illud tenemur continuis precibus, qui Christi fidem sacro baptismatis Laualacro professi fuimus, ab optimo Iesu ex animo postulare, vt eius in militanti ecclesia vicariū, summū omnium pastorē moribus, & mente tanto muneri dignis ita instituat, quod in omnes ecclesiæ p̄latos ipsius principis institutio quo ad mores priuatos, iustitiæ, pacisq; cultū sensim deriuetur. Sic etenim fiet, vt in capite, & mēbris Christianæ reipublicæ nihil vnquā contingat, quod a rectitudine deuiū sit, aut correctionē exigat. Verū, qd nostris sceleribus tribuendū est, quādoq; caput ipsum, a quo omnes institui mur, pluribus oppressum doloribus, & ægritudinibus magno subditorum malo nutat, ac mentis oculis præ capitis dolore cæcitate obtusis, nec quid sibi salubre sit, nec quid mēbris cōueniat, aut inspicere, aut meditari valet. Vnde tot vitia, tot calamitates grex ipsa Christi pastore obdormiente, nec vnquā a Lethargi grauedine conualescente patitur, vt se ipsam sua sponte plerunq; Luporū manib⁹ cōmittat, nullū aliud auxiliū iam sperans, quā quod diuinitus exhibere dignatus fuerit misericors, & miserator

dominus. Proinde cauere debet summus ipse Pōtifex, ne dū agitur de morum censura quo ad clericos, Episcopos, & alios Christianæ professionis homines, omnino in ipso omnium capite requiratur ea morū correctio, atq; institutio, quæ a subditis exigēda est. Præsertim vero illud est ab eo postulandū, ac deniq; summopere petēdū, ne in curia Romana oscitanter tot simoniaci cōtractus, tot manifeste fraudes, tot aduersus naturalia, & diuina iura scelera palā in totius orbis scandalum permittantur. Id etenim adeo iam in omnium aures deuenit, vt a nemine, nisi is prorsus alienus a sensu, indicari cupiat, taceri possit. Quid nāq; obsecro refert a Romana vrbe in totum Christianismū leges Pōtificias maxima cū maturitate latas, easdēq; sanctissimas falsim & nunc, & olim processisse: si apud eandē vrbe, vbi iustitiæ cultus in exemplū orbis vniuersi publice instituitur, frequentissime manifestis dolis, & obliquis quibusdā cōuēctionibus, iura ipsa diuina, & humana violētur? Profecto nihil, aut sane parū tanta Summorū Pontificū cura in ferendis legibus proderit, nisi his accesserit, diligens sollicitudo ad eandē legū sincerā, piā, & dolis immunē exequutionē. Nam & præter alia, quæ huic malo medelā exhibere poterunt, id vnū præsentaneū remediū erit, quod vrbs omnium princeps his purgetur hominibus, qui perditissimis moribus præditi non alio conantur titulo sacerdotia, et ecclesiastica beneficia acquirere, quā simoniacis pa-

etiam dolis, captiosisq; quibusdã excogitatis litib; in totius reipublice perniciem maximam.

¶ Deinde benigne cum ipso summo, maximoq; Pontifice agendũ erit, qd; zelo optimi principis dignetur a frequentissimis dispensationibus abstinere: quæ per importunas preces, falsis plerunq; suggestiõibus, ac læpissime pecunia in precium satrapis, & familiaribus erogata facillimè impetrantur. Etenim sicuti Romanus Pontifex iure dispensationes aduersus humanas leges largiri potest, & idem quandoq; æquum est, ac reipublice conueniẽs, ita oportet eadẽ non nisi ex causis iustissimis, gratisq; concedi. In summa, quia de his inferius speciali quodã paragrapho tractabitur, Romanæ sedis antistites omnium principes exhortamur, ut zelo spiritus, non carnis de cetero gubernent, non regnent: sint dispensatores, non domini. Sic sane multa penitus extinguẽtur, quæ militatẽ ecclesiã, eiusq; subditos in scãdalum hæcenus adduxerunt.

¶ De Cardinalibus.

¶ Secundus.

DE hæc Cardinalitia dignitate acturi præmittemus libenter ad huius rei qualem qualem cognitionẽ, Cardinales ex eo appellatos hoc nomine fuisse, qd; Christiana reipublica ab ipsis, ut fores a Cardinibus, regitur: quemadmodũ exponit textus in concilio Basiliensi tit.

de numero, et statu Cardina. vel quia præcipuam ante omnes alios in reipublica Christiana regenda curam gerant, cum sint ipsi summo Pontifici a cõsilijs. Nam autore Sipontino Cardinale id dicitur, quod præcipuã vim in ea re, de qua tractatur, habet. Sic Cardio causæ, & Cardio litis dicitur totius litis, & controuersie summa, qua quæstionis definitio pedit. Unde Quintilianus oratoriarũ institutionũ. lib. xij. ca. viij. Negligentiũ oratorũ, inquit, nihil refert ubi litũ Cardio vertitur, dum sint quæ extra causam ex personis, ac cõmuni tractatur locorum occasione clamandi largiantur. idem Quintilianus lib. v. capit. xij. eadem loquendi formula utitur: qua & Cicero usus est dum dixit: in eo Cardio rei vertitur: pro eo, quod est, ex hoc tota res pendet. Hinc & in libro officiorum Theodosij: maiores quidam magistratus Romani orbis præfecti Cardinales appellabantur: ut præfectus Asiæ, præfectus Africae, & his similes.

¶ Hæc ratione diuus Gregorius non semel Cardinalem appellat eum, qui in aliqua ecclesia constituatur præcipuam præ cæteris spiritualis regiminis curam habiturus absq; titulo, & nomine Episcopi. Quod manifestũ est apud eundem lib. v. Epistolatum in Epistola ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum. cap. fraternitatem. lxxj. dist. Habiturus, inquit, licetiam illum diaconum nostra autoritate interueniente ecclesiæ tuæ Deo propitio Constituere Cardinalem,

idem lib. ij. Epistolar. Epistola. xxv. ad Ioannem Squilitanum Episcopū ait: Te Ioānē Lescmianę ciuitatis episcopum in ecclesia Squilitana Cardinalem necesse duximus cōstituere sacerdotem. idem Gregorius libro. ij. Epistola. xij. ad Agnellum Episcopum, mortuo quodam Petro gentis Tarraconensis Pontifice, eundem Agnellum Cardinalem constituit sacerdotem: quali primum administratorem curę spiritualis in ecclesia, quę pastore vacabat: quam item autoritatem & idē Gratianus retulit in capit. relatio. xxj. quęstione. j. quibus satis probatū extat, quid hęc dictio Cardinalis hęc in parte significauerit olim quid item & nunc significet: cum dignitas hęc sacrosanctę Romanę ecclesię Cardinalium fuerit in Summum euecta dignitatum ecclesiasticarum culmen. Etenim hęc ex causis nomen hoc deductum fuisse opinamur. ¶ Huius verō dignitatis origo quibusdam incerta videtur: nos tamen eā iuxta veterū historias ab ipsis initijs ecclesię Catholice deducemus. Nā & si lege Evangelica titulus hic institutus non fuerit, nihilominus a ratione naturali, veteri diuina lege, & ab ipso Christo Iesu officium hoc Cardinalium procedere, ac deriuari potest. Ratio siquidem naturalis dicitur, principem summum, qui de regimine rei publicę acturus est, eiusdemq; curā diligentissimē habiturus, consiliarios quosdam debere sibi adscicere, cū quibus, quę agenda sint, aut vitanda ad rei publicę salutem consultet, & deli-

beret: quicq; eidem in ministerio coadiutores existant. Hoc ipsum a veteri diuina lege manifeste colligitur. Deuteronomij cap. xvij. Exodi. ca. xxij. Erant sane, vt inibi scriptum extat, septuaginta sacerdotes populi seniores, quibus solis arcana communicabantur, quos Origenes appellat cōsiliarios mirabiles. ad idem optimus text. in capit. xvij. Exodi. Elegans apud nos constitutio in cap. per venerabilem. qui filij sint legit. Et in cap. fundamēta. s. decet. de electio. in. vj. vbi probatur, Romanę ecclesię Cardinales institutos fuisse, vt Summo Pontifici adisterent consiliarij, & coadiutores ad exemplum seniorum, qui cū summo sacerdote de rebus arduis sub veteri lege iudicabāt: aderant & Christo Iesu Apostoli veluti ministri, iuxta illud Lucę capit. xxij. Vos estis, qui permanistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, licet disposuit mihi pater meus regnum. Petrus item ipse primus Christi vicarius Apostolos habuit coadiutores, qui eidem adisterant in administratione Summi officij. vt patet actu. cap. xv. testanturq; Isidorus, & alij, sanctum Petrum in urbe Roma delegisse sibi adstantes sacerdotes, & diaconos. Nam in sui adiutoriū adsumpsit Linum, Cletum, & Clementem. Linus autem crescente ecclesia presbyteros decē, & Episcopos vndecim consecrauit. idem fecere cletus, & Clemens. Primus autem omnium Euaristus Quartus Papa a Petro ecclesię vrbis Romanę cū plebibus presby-

Secundæ partis

teris diuisit: quibus quidem presbyteris titulos earundem ecclesiarum contulit, vt earum in spiritualibus rectores essent: quemadmodum ex Platina, & alijs constat. Et hi ecclesiarum vrbis rectores presbyteri tunc dicebantur vrbis Romæ, quos quâdoq; Romanus Pontifex veluti eius lateris cõsiliarios ad synodos legatos mittebat: eisdemq; negotia aliquot ardua committere solitus erat: quod pleriq; in locis patet. Presertim Syluester Papa misit ad concilium Nicaenum Othum Cordubensem Episcopum, Victorem, & Vincentium presbyteros vrbis Romæ. Ad concilium Africanum misit Zozimus Papa Faustinum Episcopum, Porcianum, Philippum, & Alletum presbyteros vrbis Romæ. Igitur hinc apparet, olim in primitiua ecclesia Romanos Pontifices ad consultationem negotiorum, ad ministerium curæ spirituales, habuisse Romæ viros sanctitate, & eruditione insignes, presbyteros quosdam, alios diaconos, quibus ecclesie vrbis Romanæ in titulos distributæ erant. Hi dubio procul sunt, qui postmodum Cardinales fuere nuncupati, & modo maximo cum honore nuncupantur.

¶ Quo autem tempore nomen huius dignitatis Cardinalitæ ceperit, satis est apud autores controuersum. Quidam etenim opinantur, Pontianum Papam anno Domini ducentesimo tricesimo secundo, Cardinales creasse, ac deinde Marcellum primū anno Domini tricentesimo quarto.

Idq; conatur probare autoritate Platina, qui vitas Pontificū scribens tradit, hos Romanos Pontifices presbyteros, & diaconos in vrbe Roma plures constituisse. Quod verissimum est: nec tamen inde colligitur, tempore horum Pontificū nomen hoc Cardinalium habuisse presbyteros vrbis Romæ. Nam illa ordinatio Pontiani, & Marcelli similis fuit illi, quam Linus, & Euaristus Summi Pontifices fecere: liquidem constituti fuere a Pontiano, & Marcello Sacerdotes, presbyteri, & diaconi, qui Pontificem ipsum adiuuarent in administratione sacramentorum, & in alijs ministerijs, quæ in vrbe Romana Christianis exhibebantur: vt notant Archid. in capit. vbi periculum de electione. vj. Cardi. in clemen. ne Romani de electi. s. porro. vnde manifestum fit non esse necessario tenendam hanc opinionem.

¶ Nos vero, si certa est autoritas capit. Constantinus. xcvj. distinctiones existimamus a Constantino tempore Syluestri Primi dignitatem istam Cardinalium plurimum creuisse: etenim licet in dicto capit. Constantinus. vrbis Romæ presbyteri non appellentur Cardinales: dicuntur tamē ab ipso Imperatore Reuerendissimi: & obtinuerunt ab eodem Cæsare illud præexcellentiæ culmen, quod Senatus ipse Romanus, & Cæsaris optinebat: aliaq; circa vestes, & equos privilegia: de quibus text. ille tractat. Vnde maxima deducitur coniectura ab eo tempore vrbis Romanæ pres-

byteros, & Diaconos Romano Pō-
 tifici ministrātes in maximum digni-
 tatis fastigium euectos fuisse. Imo &
 ab eodem Syluestro primo simul cū
 honoribus a Cōstantino Cæsare pre-
 sbyteris vrbis Romæ exhibitis, Car-
 dinalium nomē cœpit dignitatis titu-
 lo eisdem presbyteris competere: sicut
 probatur in capit. præsul. ij. qō. iij.
 ex quo Oldra. consilio. lxiij. collegit,
 Cardinalium nomen, & titulum tem-
 pore Syluestri Papæ primi in vsu
 fuisse. Nā ex Syluestri synodo pro-
 batur ibidem, ad conuincendum Car-
 dinalem non sufficere quencunq; nu-
 merum testium. Post Syluestrū sub
 Symmacho primo. fuere apud vrbē
 Romam tituli sancti Laurentij, Ceci-
 liæ, Sixti Marcelli, Susannæ, Anasta-
 siæ, Mariæ trans Tyberim, Ioānis,
 & Pauli. Demum Bonifacius Ter-
 tius anno Domini sexcentesimo sex-
 to, vt quidam existimāt, cœpit presby-
 teros, & diaconos vrbis Romæ ad
 aliquem ampliorem honoris gradū
 extollere cum apertissimo, & publi-
 co Cardinalium nomine: ac deinde In-
 nocentius quartus permisit eisdem,
 vt veste purpurea, & galero vteren-
 tur: quæ admodum ex eorum vitis cō-
 stat. Sic deniq; ad hæc tempora pro-
 celsit Cardinalium maiestas, quæ pau-
 latim in summum est deducta hono-
 ris fastigium ita quidem, vt in ecclesia
 Catholica nulla sit post summū Pon-
 tificatū maior, nec æqualis dignitas.
 ¶ Olim sane Episcopalis dignitas ma-
 ior quidem censebatur, quam Cardi-
 nalitia: Epī nāq; dignitate deprimi se

omnino existimabāt, si Cardinales fie-
 rēt: eratq; prior, & honoratior locus
 Episcopis, q̄ ipsi Cardinalibus vsq;
 ad tempora Clementis quinti secun-
 dum Ioan. Andr. in capi. cum aliqui-
 bus. de rescript. in. vj. & eundē in ca.
 cum Apostolus. de cēsibus. quod ra-
 tione quadam fieri potuit: nēpe quia
 Episcopalis dignitas instituta fuerit
 iure diuino Evangelico: non sic Car-
 dinalitia, quippe quæ humano insti-
 tuto originē habuerit: tamen ad exē-
 plum diuinę, & veteris legis: ab ipso
 q; initio ecclesiæ renascentis originē
 habuerit semoto tamen hoc Cardina-
 lium nomine. Vnde iuxta hanc reso-
 lutionem intelligendum est quod la-
 tissime notat Barbat. in tract. de præ-
 stant. Cardinali. parte. j. q. j. quo in
 loco scribit, Cardinalium dignitatem
 esse iure diuino institutum per tex. in
 dicte. capi. per venerabilē. qui filij sint
 legit. Siquidem id intelligendum est,
 quo ad exemplum: cum Cardinales
 ad exemplum seniorum veteris legis
 fuerint instituti. Sic & plura sunt in-
 telligenda quæ de Cardinalibus, atq;
 eorū dignitate tradit Card. de Turre
 Crem. in tract. de eccles. li. j. ca. lxxx.
 ¶ Hinc apparet, Cardinalatum non
 esse ordinem, nec caracterem impri-
 mere: eaq; ratione plurimum differre
 ab Episcopatu. Nam & si pleriq; du-
 bitauerint, an Episcopatus sit ordo:
 Abbas etenim in cap. ex literis. de ex-
 cessib. prælat. tenuit Episcopatū non
 esse ordinem: ex aduerso tamen. glos.
 in procemio sexti. verbo. Episcopus.
 idem Abb. in cap. primo. de ordinat.

Secundæ partis

ab Episcopo. qui renuntiavit Episc. & in cap. aqua. de consecrat. eccles. vel altar. existimarunt, Episcopatum ordinem esse, ac denique in quantum ordo est sacramentum, & tendit ad sacramentum scilicet eucharistiæ, non est Episcopatus ordo specialis ab alijs distinctus, quia circa corpus Christi verum, eiusque consecrationem non habet Episcopus maiorem potestatem quam simplex presbyter: sed quatenus ordo est officium, & potestas respectu quarundam actionum sacrarum, Episcopatus est, & potest dici ordo: illaque potestas est indelebilis, licet proprie character non sit: ut resoluit Sanctus Thomas in. iiij. senten. distinct. xxiiij. quæstione. vlti. articu. ij. optimus text. in dicto capit. j. de ordinat. ab eo, qui renuntiavit Episcopo. Cardinalatus autem ordo non est nec respectu quarundam actionum sacrarum, nec ea potestas indelebilis censetur: quod satis est manifestum: atque ideo maxime differt ab Episcopatu.

His illud adijciendum est, Stephanum Papam tertium statuisse, quod Summus Pontifex vnus ex ipsis Cardinalibus eligeretur, ut constat ex cap. oportebat. lxxix. distinct. id vero contigit circa Annum Domini Millesimum centesimum quadragesimum octauum. Quibus equidem prænotatis modo sunt aliquot subiicienda, quæ circa reuerendissimos Cardinales ab vniuersali synodo, vel ab ipso Summo Pontifice statui deberent ad salubriorem Christianæ religionis administrationem.

Primum etenim de Cardinalium electione admonemus Sanctissimum in Christo patrem, summumque ecclesiæ præfulem, ut ad hanc sublimem dignitatem viros moribus, doctrina, & prudentia præstantes eligat: qui possint in rebus arduis, quid utile Catholicæ ecclesiæ sit, tractare, deliberare, cum ipsoque Summo Pontifice facillime consultare: alioqui parum tanta dignitas ecclesiæ, cuius causa instituta fuit, proderit, si ad eam adsumpti fuerint hi, qui nec moribus, nec eruditione, nec rerum, aut negotiorum praxi, quidquam possint maximis in periculis, ac necessitatibus præstare. Nec vere Cardines ecclesiæ poterunt nominari, imo dracones stantes iuxta arcam domini dicentur, qui hac præditi dignitate nihil aliud curant, quam se famulatio satelitem, splendidis mensis, aliisque magnificentissimis sumptibus nulla pietatis habita ratione, præ excellentes plebi miseræ ostentare.

Oportet sane ad hanc dignitatem eligi omnino eum, qui iam ætatis sit triginta annorum, ac demum in iure diuino, vel humano admodum peritus, Doctor quidem, aut Licentiatus præmissis examine alicuius probatissimæ vniuersitatis.

Filij autem, fratres, aut nepotes Regum, modo sint mediocri doctrina præditi, ad hoc munus admitti poterunt. Id etenim plerumque commodum, & utile erit ad expeditionem negotiorum, quæ per Romanum Pontificem, & ipsos Cardinales in utilitatem totius Christianæ reipublicæ sunt

peragenda. Ipsius vero Summi præ-
sulis ex fratre, vel sorore nepotes non
essent ad hanc dignitatem admittendi,
ipso Pontifice viuente, nec alicuius Car-
dinalis nepos itidem ex fratre, aut so-
rore, si id Papæ iustum, & equum se-
posito sanguinis amore visum fuerit.
¶ Deinde cum distincta sint in eccle-
sia Catholica hæc duo munera, Cardi-
nalianum scilicet, & Episcoporum: si qui-
dem officium Episcopi in hoc quidē
tēdit, ut gregē sibi cōmendatū diligē-
ter pascat: redditusq; ecclesiæ, ac Epis-
copalis dignitatis, saltē residuos ab Episco-
pi necessario sumptu, in pauperes po-
puli dicecesis, ne hi fame pereant, di-
stribuat. Cardinalis vero officium, et
munus in hoc ab initio ecclesiæ desti-
natum est, ut is Romano assistat Pon-
tifici in vniuersalis ecclesiæ admini-
stratione, Christianæq; regimini rei-
publicæ: illud potissime est obseruan-
dum, quod nullus Episcopus adsumat
tur ad hanc Cardinalitiam dignitatē,
nec item quisquam Cardinalis Epis-
copus fiat. Sic enim iure Pontificio
statutum olim fuit: quemadmodum
probat in capit. bonæ. de postulat.
prælat. vbi Doctor. præsertim Pa-
normit. notab. iij. ab eâ Decretali no-
tauit, non posse iure quemquā simul
Episcopum esse, & Cardinalem. qd
etiam Cardinalis Caietanus tractat
in commentarijs ad sanctum Tho-
mā. ij. q. clxxxv. arti. v. Igitur erit
religioni Christianæ maxime conue-
niens institutū, si quod olim iure Pon-
tificio Decretum erat, abusu quodā,
& importunis precibus sæpissime de-

rogatum, iam nunc fœlicissime reno-
uaretur. Hinc equidem multa cessa-
rent mala, q̄ dubio procul detrimen-
tum hactenus intulerunt. Etenim dū
hæc sublimis dignitas Episcopis, qui
maximos percipiunt ab ecclesia reddi-
tus, confertur: ipsi Episcopi, coguntur
aut extra curiam Romanam inutili
Cardinalium nomine, honoris tātum
gratia, & quorundam priuilegiorū
ipsis duntaxat Episcopis vtilium, a-
pud propriā dicecesim commorari
nihil vniuersali ecclesiæ in Summo
Papæ Prætorio integro consilio
præstantes: aut propria dicecesi reli-
cta Romanum Pontificem, eiusq; cu-
riam sequi, Episcopalis dignitatis red-
ditus extra ipsam dicecesim consumē-
tes. Cum tamen ad hanc dignitatem
Cardinalitiā possint commode eligi
viri moribus, & scientia præstantes,
qui Episcopi non sint. Quibus reddi-
tus congrui possunt concedi, & con-
stitui vel expensionibus, vel aliunde, q̄
collatis eisdem Episcopatibus.

¶ Hinc maximi cessarent abusus, &
præsertim quidam, quo inductū est,
quod cum creatur aliquis Episcopus
Cardinalis absoluitur a vinculo, quo
tenebatur ecclesiæ suæ: post dispensa-
tur cum eo, ut habeat eam ecclesiam
commendatam. Hic enim circuitus
vitandus profecto est, quippe qui quo-
ad Deum parum conducat, qui nulla
pōt humana calliditate decipi. Nec
refert Episcopatum minime aptum,
nec conuenientem Cardinali ab ti-
tulo vero, aut commenda obtineri:
siquidem ecclesia Episcopalis, quæ

Secundæ partis

iustissimâ ratione Cardinali conferri nequit in titulum, eadem ratione nec dari poterit in commendam. Et præterea nulla vrget necessitas, quæ cogat hâc cautelâ admitti ad satisfaciendum hominibus: cum posset facilius dispensari, vt electus in Cardinalem manens Episcopus cû suo titulo redditus Episcopalis dignitatis in absentia perciperet, ecclesiamq; obtineret. Effet sane æquû, & iustum, quod per adsumptionem ad Cardinalatû omnia beneficia, quæ adsumptus habet extra Romanam dioccesim. Abusum em̄ ex præmissis maximum esse censemus, quod Cardinalibus Episcopatus conferantur. Qui quidem abusus tollendus est, et extirpandus: potissimum ob exemplum. Quomodo namq; sancta sedes Apostolica poterit dirigere, & corrigere aliorum abusus, si in præcipuis suis membris, nempe in Cardinalibus abusus tollerantur? Nam ob id quod Cardinales sint non magis eis licet transgredi legem: imo minus. Cû horum vita alijs debeat esse exemplo tâquã lex vniuersalis ab his procedens, qui leges dare cõsueuerunt. Ambiuñt præterea Cardinales a regibus, & principibus Episcopatus, a quibus postea in cõmunibus Christiani orbis cõsultationibus omnino pendent, nec possunt libere sententiã dicere, imo si possent, & maxime cuperent, fallerentur nihilominus passione, & affectu animi in iudicando perturbati. Quam obrem esset tandem statuendû, quod Episcopi nec fierent Cardinales, nec Cardinalibus darêtur Episcopatus.

¶ De numero Cardinaliû actum est sæpissime in concilijs vniuersalibus præsertim in concilio Constantiensi, & deinde in Batiliensi, vbi Decretum extat, ne Cardinalium numerus viginti quatuor excedat: atq; idẽ modo repeti esset admodum vtile, saltem quod numerus triginta Cardinaliû immutabilis statueretur. Qui quidẽ Cardinales eligerentur ex omnibus Christiani orbis prouincijs inspecta personarum qualitate: id etenim prodesset multum ad negotiorû cõsultationem, vt facilior esset apud Papæ Senatum cognitio rerum, possentq; maturius adsumi deliberatio cuiuscûq; contingentis causæ.

¶ Cæterum hic numerus posset per Summum Pontificẽ in hunc, aut similem modû distribui: vt Sex eligerentur Cardinales ex tota Germania, ex Hispania totidem, ex Gallia item alij Sex: ex Italia Sex: ex Lusitania vnus, ex Anglia vnus: ex Vngaria, & Bohemia duo: ex Polonia vnus, ex Scotia vnus.

¶ Essent autem Cardinales eligendi in hunc modum: vt ille Cardinalis sit censendus, cui maior pars reuerendissimorum Cardinalium suffragetur: in pari vero suffragiorû numero ille, cui Summus Pontifex consensum præstiterit, cæteris præferatur. Quæ quidẽ electio fiat præmissis solenni scrutinio, habitaq; inquisitione de moribus et vita eorû, qui ad hâc dignitatẽ sunt eligendi. Huius inquisitionis cura erit deleganda Archiepiscopis, aut Episcopis illi prouinciæ, ex qua Cardinalis est

eligendus: vel saltē Archiepiscopo simul, & duobus Episcopis, vt munus hoc in Christiana republica maximū cautius viris eo dignissimis conferat.

¶ Ipse vero electus, si intra trimestre ad curiam Romanā cessante morbo non accesserit, ea sit omnino electione, & dignitate destitutus, atq; alius in eius locum eligatur. Nec Cardinalitia insignia cuiquam extra Romanā curiam existenti mittantur.

¶ His equidem triginta Cardinalibus essent constituendi redditus ordinarij ex patrimonio sedis Apostolicæ: cuiuslibet nēpe Cardinali duo milia aureorum: præter quos iuxta cuiusq; merita, et dignitatem possent cōcedi pensioes super Episcopatibus, dū modo pensio non excederet tertiam reddituū ipsorum Episcopatuū partem. Nec deberent istæ pensiones cōstitui super beneficijs curam animarum habentibus, nec super alijs simplicibus: ne daretur Cardinalibus occasio molestiam, aut grauamen inferendi clericis pauperibus eadem beneficia obtinentibus: quemadmodum hæctenus frequētissime factū est. Oportet præterea circa honestatem, & familiam Cardinalium, atq; visitationem titulorum obseruari vicesimam quartam sessionem concilij Basiliensis, ad cuius executionē necesse erit, quod omni anno (saltem tēpore quadragesimæ) per sanctissimum dominum nostrum Papam nominentur duo Cardinales honestæ uitæ, & exempli, qui visitent collegium Reuerendissimorum Cardinalium, & si quæ

fuerint corrigenda, atq; emendanda cum omni prudentia, & optimo exemplo corrigantur, ac emendentur.

¶ Sunt & inter alia, quæ in fauorem Cardinaliū statuta sunt, regulæ Cancellariæ, quibus reseruantur omnia beneficia Cardinalium in quibuscunq; sint dicecesibus, & ipsorum item familiarium, quæ quidem familiarium beneficia secundum hanc reseruationē conferenda sunt per ipsosmet Cardinales. Ideoq; Cardinales ipsi, vt possint multa conferre beneficia, multos recipiūt familiares, præsertim eos, qui pingua habent sacerdotia eo animo, vt ipsa possint cum vacauerint conferre. Nec ad hoc ius familiarium, stipendium vllum requiritur: imo sat esse inductum est, quod familiaris semel cum alijs familiaribus in domo Cardinalis cænauerit. Quamobrē abusus hic de reseruatione beneficiorum, quæ familiares Cardinaliū obtinent, tollendus omnino est, aut aliquo pacto temperandus. Quod commode fieri poterit, si id priuilegiū ad certum familiarium numerum deducatur: atq; hic numerus apud Romanā curiam integra fide, & probatissimis testimonijs fuerit constitutus.

¶ Obtinuit in his etiam beneficiorū collationibus, & litibus abusus quidā admodū Christianæ reipublice et ecclesiastico ordini perniciosus. Nam Reuerendissimi Cardinales ad preces amicorū sepiissime beneficia, q̄ aliorū utilitacedūt, sibi met accipiūt, eorūq; titulos adquirūt, amicis postmodū eadē tractaturi per resignationē, aliūue

Secundæ partis

canonicū modum, vt aduersarij, quibus ad eadem beneficia ius verū competit, quicq; cum amicis Cardinalium iusta lite contenderēt, exterriti nimio Cardinalium fauore causam deserāt, vel litem ipsam aliqua trāsfactione inuiti componant. hic etenim abusus extirpandus est, atq; summopere prouidendū sub pœnis, quæ visæ fuerint iustæ: ne Cardinales beneficia ecclesiastica, quæ amicis postmodum dimissuri sunt, fauoris, & litis futuræ causa sibi adsumant. Sic equidem malum hoc cessabit, ex quo quandoq; contingit Cardinales possidere bñficia hoc quaesito colore, quorum redditus quatuor, aut decem aureos minime excedunt.

His accessit aliud minime tollerandum malum: nam reuerēdissimi Cardinales beneficia, quæ modo prædicto obtinuerunt, ita in aliorum fauorem renunciant, ac dimittunt, vt sibi met regressus, & accessus reseruent. Sic deniq; beneficia perpetuo manēt affecta, & reseruata, vt cū vacauerint, ad ipsosmet Cardinales reuertantur, quemadmodū quotidie reuertuntur. Vnde Cardinales, vel ea retinent, vel alijs conferunt cum prædicto regressu, nec ordinari vnquā potest de his beneficijs prouidere, nec ea tractare, quæ necessaria sint ad animarum curam. Qua ratione reipublicæ Christianæ conuenit, hunc abusum tolli, atq; prorsus statim aut per synodū vniuersalē, aut per ipsum Romanū Pontificem, quod nullo pacto possit regressus, vel accessus Cardinalibus

ad quæcunq; beneficia maxime curā animarum habentia.

¶ Quin & Cardinales reuerēdissimi gratias expectatiuas, & reseruationes pro dignitatibus, & beneficijs vacaturis a summo Romano Pontifice impetrant, & obtinent plerunq; commendatas, aut in depositū titulum amicorum quidem fauore, quod admodum est perniciosum: atq; ideo ab ecclesiastica republica omnino auertendum, ne tot mala sequantur, quæ ex his cautelis, & similibus frequentissime apud curiam Romanam receptis passim sequuntur.

¶ De Archiepiscopis.

.5. Tertius.

Postquā de Cardinalibus paragrapho præcedenti actum est, par equidem erit & de Archiepiscopis nunc agere. Nam & in horū munere exequendo maior quādoq; deprehenditur oscitantia, quam potuerit multis equidem admonitionibus hætenus corrigi, & emendari: præsertim tot olim editis concilijs, quibus sancti patres Archipræsules hortantur ad veram, & diligentē prouinciæ curam. Nunc tandem diuino fauente auxilio, & sanctissimi domini nostri Papæ seruentissimo in rem publicam Christianam zelo sperandum est, quod in his, & alijs ecclesiæ principibus commodo cōtinget mutatio, quæ eos omnes ad vigilantissimā gregis sibi cōmissæ curā inducat.

Fuerat

¶ Fūerat olim statutum, quod Metropolitanū teneretur prouinciale cōcilium anno quolibet celebrare. capi, quoniam .xviij. distinct. Quod plurimum proderat ad morū correctionem, & ad totius prouinciæ commodam institutionem. Tandem pluribus abhinc annis isthæc prouincialiū synodorum celebratio ita in desuetudinem abiit, ut omnino de prouincialibus concilijs actum sit, ac si nusquam in ecclesia Catholica fuerint celebrata: cum tamē plurima sint apud ipsa cōcilia prouincialia de religione, de moribus, & ordine ecclesiastico instituta, quæ postmodum ab ecclesia per vniuersalia concilia, & per ipsos Romanos Pontifices fuere recepta. Proinde oportet, quod canones antiqui renouentur: & his renouatis saltem quolibet triennio prouincialia concilia celebrentur. Cuius rei causa erit statuenda grauis pœna Archiepiscopis, qui concilij prouincialis celebrationē tempore statuto negligenter omiserint. Atque ut manifestū sit, an Metropolitanū cōcilium celebrauerint, debet itē Canone cauere, quod fiat quolibet triennio publica fides Romano Pontifici de hac celebratione.

¶ Conuenit præterea religioni Christianæ, quod Archiepiscopi per se ipsos uisitent non tantum proprias dioceses, & earū ecclesias, sed etiam dioceses, & ecclesias suffraganeorum saltem quolibet triennio: modo ea uisitatio non fiat eo anno, quo synodus prouincialis est celebranda. Quam obrem, ne & in hoc negligentia Me-

tropolitanorum locus sit, erit statuendum, quod de hac uisitatione fiat fides summo Pontifici, per publica testimonia.

¶ Solent etiam Metropolitanorum iudices, vicarij, & officiales ea, quæ alienæ curæ incumbunt, ubi ipsis usurpare, & in ecclesijs, ac diocesis suffraganeorum iurisdictionem exercere ordinariā eodem modo, quo Episcopi, eorumque officiales exercēt. Unde multa sequuntur mala: præsertim enim plura crimina manent incorrecta, habenturque iudices suffraganei maximo contemptui, dum eorum subditi statim ad Metropolitanū tribunal prouocantes, tanquam ad immunitatis confugiunt auxiliū, pro grauissimis sceleribus benigne interim recepti. Qui dubio procul cauerent a criminibus, si existimarēt apud iudices Metropolitanos, quos statim ad manus, ut aiunt, habent, iustissima fore puniendos censura. Igitur hi abusus, & consuetudines debent omnino retractari, ut libere suffraganei possint subditorum delicta punire.

¶ Sunt & alia plura, quæ Metropolitanū negligentia, & socordia quadam suffraganeorum quorundam per consuetudinem induxerunt maxime circa frequentissimas, easdemque friuolas appellationes, quas passim absque ullo delectu eorū iudices admittūt. Quorum aliquot iam ab hac sacrosancta synodo Tridentina præuisa sunt, & quibusdam editis Decretis abrogata. Unde nihil aliud circa hæc superest quam exacta, aut sane diligens eo-

Secundæ partis

rundem decretorum obseruatio.

¶ Potissimus vero abusus, qui circa Metropolitanorum officium in ecclesia Catholica indiget emendatione, in omissione prouincialis concilij contingit. Nam, vt superius dictum est, summa est cura adhibenda, vt concilia prouincialia celebrentur, ad quæ omnes Episcopi conueniant de administratione, & statu totius prouinciae tractaturi, atq; ita quæ fuerint corrigenda reformaturi. Iam olim tempore concilij Viennensis, quod Clemens quintus apud Gallos celebrauit, hanc desidiam praelatorum deplorat, eamq; reformandam esse censuit Guilielmus Durand, vulgo speculator nuncupatus in tractatu. de concilijs. iij. parte. tit. vigesimo octauo. Qui secunda parte tituli. vndecimo. late ponit formam celebrandi concilij prouincialis.

¶ Essent profecto & item celebrandæ maiores synodi, in quibus Episcopi totius nationis, vel etiam multarum nationum conueniant, prout ecclesiarum necessitas postulabit de rebus arduis acturi interim dum concilia vniuersalia celebrantur. Quandoquidem multa sunt, quæ vniuersalis concilij celebrationem impediunt, nõ impeditura synodi totius, vel plurimum nationum conuentum. Sic etenim fiet, vt querelæ ad hanc synodum deferantur pro cuiuslibet ecclesiae reformatione, quæ facilius fiet, quam si vniuersalis synodi congregatio expectetur.

¶ De Episcopis.

§. Quartus.

¶ Si quis diligenter examinare voluerit omnia, & singula, quæ a ministris publicis religionis christianæ sunt pro muneris, & officij obtenti executione, facile deprehendet Episcoporum oscitantiam, incuriam & excessus multa mala ecclesiasticæ disciplinæ, & ouibus, quas pascendas cibo spirituali accipere, grauius intulisse. Idcirco in hac Tridentina synodo, & ab ipso Romano Pontifice aliquot sunt vel ex veteribus canonibus renouanda, vel noue instituenda ad instructionem, & reformationem huius Episcopalis dignitatis.

¶ Primum enim, cum Episcoporum præsentia, & residentia admodum utilis sit, & equidem necessaria, ne lupus oues comedat, dum pastor mercenarius, eisdemq; minime idoneis gregem pasendum committit, oportet per ipsam synodum Tridentinam, & summum Pontificem statui sub grauissimis poenis, quod Episcopi resideant in proprijs, sibiq; commissis diocesis. Poena autem iustissima erit reddituum ecclesiasticorum ipso iure, etiã in animæ iudicio absq; vlla condemnatione, aut declaratione decreta priuatio in hunc sane modum, vt eo tempore, quo absens absq; iusta causa, & licentia superioris fuerit ab Episcopatu nequaquam lucretur, nec adquirat fructus, nec eos suos faciat: imo pro ipsius temporis, quod aiunt, rata teneatur, etiã

Paragraph. quartus. Fo. 68.

in animæ foro ecclesiæ restituere.

¶ Non negamus quandoq; aliquot ex causis posse iuste ad certum tempus Episcopum abesse ab Episcopatu, & propria diœcesi: etenim hæc absentia ex iustis quibusdam causis licere potest. Effet tamen ab eadem synodo, vel a Summo Pontifice Decretum quoddam statuendum, quo præcipuæ causæ exponerentur, reliquis similibus aut denique alijs, quæ certa sententia definiri non possunt, declarationi, atq; arbitrio Papæ, aut Metropolitanis commissis, ut tandem ab eorum altero licentia obtenta honeste posset Episcopus a propria diœcesi discedere.

¶ De Episcoporum translationibus, quia solet res ista dispendium ecclesijs inducere, obseruandum est, ne temere fiant absque delectu: siquidem passim mutari Episcopos abusus est: quæadmodum probatur in concilio Sardiceni cap. j. tamen si pluribus ex causis translatio ista fieri possit: quod ostendit decretum Antherij Papæ. in cap. mutationes Episcoporum. vij. q. j. cap. non oportet. eadem. q. ex concilio Nicæno cano. xv. quo translationes istæ etiam prohibitæ sunt.

¶ Potissimum esset utile circa residentiam Episcoporum, quod statueretur ipsos nequaquam posse abesse a proprijs Diœcesibus, imo a propria Episcopali ecclesia eo tempore, quo Chrisma est conficiendum, ut ab ipsis Episcopis Chrysmatis oleum presbyteri ipsarum & diœcesum accipiant. cap. presbyteri. cxv. dist. quod notari poterit ex cap. veniens. de accusationi.

admonuitq; Speculat. in. ij. parte. de concilio. capit. liij.

¶ Tenentur præterea Episcopi quolibet anno clerum suæ diœcesis ad synodum vocare, ut apud ipsam quæ fuerint emendanda, statim corrigantur: imo & olim bis in anno ea synodus Episcopalis fieri debebat. cap. habetur. ca. propter ecclesiasticas. xvij. dist. Hæc vero antiqua institutio iam cum multis alijs etiam est abrogata Episcoporum negligentia: qui denique non semel in anno imo ne vicesimo quoque anno synodum Episcopalem curant celebrare. Grauisimis igitur poenis est providendum circa synodos Episcopales, ut semel in anno celebrentur ab Episcopis propriæ diœcesis conuentus: fiatque omnino huius celebrationis publica fides ipsi Romano Pontifici: aut saltem Metropolitanis. De his vero synodis iam prima huius operis parte aliqua scripsimus. capitul. primo.

¶ Veteribus canonibus satis probatum extat, quanta debeat adhiberi cura in ordinandis, instituendisq; clericis ad ministerium diuinum. Etenim Apostolicis est statutum regulis, ut qui eligitur ad sacra ministeria irreprehensibilis sit, habeatque bonum testimonium: sic denique quod nemo in sacro ministerio adsumatur, nisi probatus testimonio, & assensu cleri, & plebis. Ideo examinari, & probari sancti canones iubent eos, qui ad sacra ministeria electi fuerint. ut in cap. Ep̄s. xx. iij. dist. & in canone. ix. concilij Nicæni, hæc vero examinatio publice

80. 07 Secundæ partis

est facienda, ut qui aliquid contra electum, & ordinandum habet, id proponere possit. cap. l. concilij Carthaginensis. Sic diuus Cyprianus lib. j. Epistola. iij. scribit, sacerdotes plebe præsentem sub omnium oculis deligantur, ut dignus, atq; idoneus publico iudicio, ac testimonio comprobetur. Hac igitur in re, quæ in Christiana re publica grauisissima est, maximus verus abusus, idemq; intolerabilis, qd' passim absq; tali examine ordinationes ab Episcopis fiunt: nec præter ceremoniam verborum quidquam ex veteribus Canonibus seruetur.

¶ Hoc malum in Catholicam ecclesiam senim irrupit ex eo, quod Episcopis titularibus delegata est sacerdotum ordinatio. Siquidem Episcopi veri, reddituq; ecclesiasticorum usufructuarij plerunq; ab his abhorrent ordinationibus, eaq; committunt Episcopis titularibus, quali quod hi negligenter egerint, non sit ab ipsismet proprijs ecclesiarum prælatis exacte exigendum. Hi vero titulares Episcopi interrogant ter de ordinandis, an sint iusti, digni, & benemeriti: respōdetur ab alijs quibusdam, digni sunt, iusti sunt, idonei sunt: hi autem qui respondent, nihil comperit de ordinandis habent. vnde sola est in his actibus ceremoniarum verborum, idq; quod agitur falsum est testimoniū in re tã diuina.

¶ Qua ratione & illud est animaduertendum in ecclesia Catholica sacram ordinationem nihil aliud esse, quam destinationem ad certum actum, & ministerium bona fide obeundū, atq;

ideo permittendum non est, ut Episcopi constituantur, aut fiant ad inanes titulos, vel vagam, & incertam functionem, quod tamen passim sit hisce temporibus pecunia quandoq; data ob solum nomen Episcopi. Nam Et in concilio Chalcedonensi canone. vj. ita olim sanctissime fuit statutū: Neminem absolute, idest sine titulo, ordinari iubemus presbyterum, nec diaconum nec quelibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia suæ ciuitatis, siue possessionis, aut in martyrio, aut in monasterio hic, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicæ vocabulū. Eos autem, qui absolute ordinantur, decreuit sancta synodus vacuam habere manus impositionem, & nullum tale factum valere ad iniuriam ipsius, qui eos ordinauit. Hactenus prædictus Canon, qui & a Gratiano refertur dist. lxx. cap. neminem. Qua quidem auctoritate satis ostenditur, iustissimum esse, quod Episcopi titulares a Christiana religione, & republica aboleantur. Nam & hanc ordinationem improbat, & demum perniciosam esse censet cōstitutio Clemētis quinti in electis in plerisque de electioe. Ex his etenim promotioibus titularium Episcoporum multa mala sequuntur: & præcipue abusus quidam, quo ordinatio fit incoſulta, & absq; villo delectu clericorum, præsertim presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura. Passim etenim imperitissimi, malis morib' præditi, vilissimo genere orti ad sacros ordines admittuntur. Vnde diuini cul

tus veneratio non tantum diminuitur, sed pene extinguitur, cōtēptusq; ordinis ecclesiastici sequitur. Quam obrem essent a summo Pontifice admonendi Episcopi ne a veteribus canonibus in his ordinationibus discederent, ac vigilarent utiq; ne ordinatio clericorum fieret ita inconsulte, ut haecenus facta est. Deinde esset providendum, ne quisquā ordinaretur in curia Romana ab alijs, quam a duobus, vel tribus Episcopis per ipsum Papam nominatis: qui quidem propter singularem doctrinam, & reuerentiam fuerint ad hoc munus electi. Quorum maxima cura versari debet in examinandis his, qui sunt ad sacra ministeria promouendi tam circa mores, quam doctrinam, aetate, natalia legitima, & alia, quae iuxta conciliorum decreta sunt hac in parte obseruanda.

¶ Illud sane est potissimè considerandum, quia nam ratione tollerandum sit, quod de redditib; ecclesiasticis ab Episcopis, & ab alijs viris ecclesiasticis quotidie fit, dū hi redditus aduersus veteres canones cōmuni omnium fere abusu dispēlantur. Olim equidē Christiana Charitas, & fidelium ecclesiae pietas illud effecit, quod plura bona ecclesijs, & religiosorum conuentibus offerrentur, consecrarenturq; ut ministrātes spiritualia, temporalia haberent, vnde victum & sibi necessaria acciperent, atq; inde neglectis artificijs, & curis consequendi alimenta totos se altaris ministerio, et sacris operibus impenderent, fratribusq; egen-

tibus necessaria ministrarent. Sic etenim ecclesiae multa adquisierūt bona, ac pingues redditus, qui procedente tempore plurimū aucti sunt, quemadmodum apparet, omnibusq; sit manifestum. Idcirco decretū olim fuit ad dispensationem, & vsum istarū opū, quatuor ex ecclesiae bonis portiones fieri: ex hisq; vnā dari Episcopo, quo se ipsum alere possit. pauperib; ac peregrinis fauere: Aliam ceteris clericis, ut suo quisq; ministerio vacare possit: Tertiā pro cōseruandis templis, vestibus, & instrumentis templorum: Quartā deniq; iubēt canones antiqui erogari omnino in necessitates pauperum, & peregrinorū, cap. de redditibus, capit. cognouimus, capit. mos est, cap. sancimus. xij. q. ij. tradit Sanct. Thomas. ij. q. clxxxv. arti. vñ. Hodie vero haec dispensatio ecclesiasticorū reddituū plerumq; sit ordine peruerso: ac deniq; clerici, & alij redditus ecclesiasticos percipiētes eos expendūt in superfluos elatos, & vanos vsus vestiū, ornamentorū familiarium, & ciborū ita deperdit, ut saepissime honestior sit laicorū, & seculariū prouentuū, quā ecclesiasticorū distributio: quā sanctissimi patres, viriq; Catholici passim reprobarūt. Aliena, inquit Hieronymus, rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinere probatur. §. ordinandus. xliij. distin. optimus text. in cap. Episcopus. xij. q. j. & in cap. j. xij. qō. ij. diuus Bernard' ait: Ego adquisiui sanguine proprio, tu consumis, & fulges in apparatu regio: ego adquisiui opprobrijs,

& flagellis: tu consumis in sciphis argenteis aureis, & scutellis: Ego adquisiui vestibus nudatus, tu consumis, ut fulgeas in vestibus præciolis: Ego adquisiui manibus cruci affixis: tu consumis manibus taxillis, & aleis dedita: Ego adquisiui coronam spineam portando: tu consumis molle puluinar capiti tuo supponendo: Ego adquisiui acetum, & fel degustando: tu consumis lyceram, & merum potando. Hæc Bernardus, qui Epistola. xliij. inquit: Clamant pauperes, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. Ex quibus & alijs antiquitus multa fuere statuta ad coercendam liberam hanc ecclesiasticorum reddituum dispensationem. Potissimum fuit interdicta potestas testandi de rebus intuitu ecclesie adquisitis: sicuti traditur in eadem cum in officijs. de testam. cap. relat. in. ij. co. tit. Quæ tamen privilegio, & licentia Romani Pontificis sæpissime permittitur Episcopis. Idcirco esset Summus Pontifex omnino admodum mendus, ut has testandi licentias Episcopis rarissime concederet, et maximis ex causis. Præterea esset statuendum quod bona relicta ab Episcopo defuncto intuitu ecclesie adquisita in tres partes distribuerentur primum solutis debitis familiaribus, & ære alieno seclusa omni fraude deducto: quarum quidam partium vna esset propria Episcopalis ecclesie ad ornamenta, & ædificia, si ipsa ecclesia sit pauper, alioqui distribueretur pro ornamentis, & alijs rebus necessarijs in ecclesias ipsius dice-

celis pauperiores per duos probos viros unum electum ab Episcopo, alterum ab ipsius Cathedralis ecclesie capitulo ex iussinet canonicis. Alia pars expenderetur maxima cura, & fidelitate in pauperes illius diocesis. Tertia vero pars relinqueretur dispositioni ipsius Episcopi adquisitis, non ut eam libere in ultima voluntate consanguineis legaret: sed ut iuxta proprium iudicium posset in remunerationem, et pias causas eam familiaribus, præsertimque consanguineis pauperibus erogare, & expendere. His etenim sic aut alio simili modo statutis conveniret plurimum Christiane republice, dispensationes, & testandi facultates omnino aboleri: ne ex bonis pauperum, & ecclesiarum consanguinei Episcoporum, & Archiepiscoporum ultra maiorem dignitatem, statumque ditentur.

¶ Circa questores consueverunt Episcopi alium abusum exercere maximo cum detrimento pauperum, quibus quidem vere auferitur, quod hi questores plerumque inique consumunt, postquam id pietatis titulo extorserunt. non enim dimnamus pias petitiones elemosinarum, que vere sunt in opera pia expendendæ, tantum enim eas improbamus, que ad questorum proprios usus, cum ipsi nec pauperes sint, nec curam habeant pauperum, alteriusve pii operis, destinantur, & ita consumuntur, ac si patrimonialia essent questorum bona. Deinde Episcopi questoribus permittunt liberam prædicationem ad exigendum elemosynam aliquo pietatis titulo: pro qua permissione, & licentia ab ipsis questoribus pecu-

niam accipiunt Episcopi, eamque in proprios usus conuertunt: cum tamen esset isthæc pecunia conuertenda in usus pios, nempe in alimenta pauperum, & fabricam, ac refectionem ecclesiarum. Vnde per synodum, aut per ipsum Romanum Pontificem esset hic abusus omnino extirpandus.

¶ Cum autem iure Pontificio statutum sit, unionem duarum ecclesiarum ab Episcopo minime esse faciendam, nisi primum interueniat capituli Cathedralis ecclesie consensus iuxta capitul. pastoralis. de donationi. clem. vlti. de reb. eccles. Abb. & Cardi. in cap. sicut vnire. de excess. prelat. glo. & Abb. in ca. cum dilectus. de his, quæ vi. met. ve. caul. sunt. & in capit. sicut duo. xvj. quæstio. j. deinde accedere debet causa iusta unionis. glo. in cap. j. de reb. eccles. Oldrad. consil. cclxj. Deti. consil. ccxxxiij. colum. ij. adeo quidem; ut vnio facta ab Episcopo, aut alio ordinario sine causa, nulla sit ipso iure: quemadmodum explicat Abbas in dict. cap. sicut vnire: & decisio nem Rotæ. lix. in nouis. facta autem ex causa falsa erit per sententiã rescindenda, ut ibi tradit eadem decisio: & in antiquis. clxix. & Feli. in capi. postulasti. de rescript. nume. iij. licet in vnione facta per Romanum Pontificem ex falsa causa quidam tenuerint, eam esse nullam ipso iure: quod apparet ex decis. Rotæ. Consuetudine nihilominus Episcopi vnire beneficia vacatura alijs beneficijs, ecclesijs, hospitalibus, & alijs pns locis rectoribus eorundem beneficiorum non consen-

tiētibus. Idque fit plerumque minime præcedenti iusta causa: imo quandoque ut pingulora sint beneficia, quæ alioquin sufficientes redditus habent, vel ut ex his vnionibus dotem constituant capellis, ecclesijs, monasterijs, vel hospitalibus, quæ dotem accipere nomine Episcopi, & in eius memoriam constructa debuissent, vel ex bonis ipsius Episcopi, vel ex redditibus ipsius Episcopalis dignitatis ab eodem Episcopo perceptis, & fortassis in profanos usus consumptis. Vnde ab ipsa synodo vniuersali his vnionibus maxima cum Christiane reipublice utilitate obuiandum erit editis canonibus, & decretis quibus vetera reuocentur, & statuatur, quod vniones per Episcopos, aut Archiepiscopos nullo pacto fiant, nisi Episcopalis synodi consensus acceperit. Item quod aliter facte vniones sint ipso iure nullæ, etiã si facte fuerint in fauore alicuius hospitalis, alteriusue cause piæ. Quod quidem Decretum admodum utile erit ordini ecclesiastico, et doctis probisque sacerdotibus, quibus propter frequentissimas vniones non potest stipendium ex ecclesiarum redditibus exhiberi.

¶ De Capitulis Cathedralium ecclesiarum.

.5. Quintus.

Olim eo tempore, quo nullus, aut rarus locus fuit exceptio- nibus Clericorum a iurisdic-

Secundæ partis

ctione Episcopi, morum honestas apud ecclesiasticas personas ita vigeat, ut plane ab his integritas vitæ per religionis, & sanctitatis exempla, veluti per semitas quasdam in laicos derivaretur. At postquam exemptiones admittæ fuerunt, nulla fere ratio morum habita est. Nam viris ecclesiasticis in malorum colluuiem exemptionis causa prolapsis, maximè fuit, & est inde ortum incentiuum licentiosæ vitæ his, qui secularem vitam agunt, nullacq; religionis peculiari lege tenentur. Quæ ratione exemptionum priuilegia, quibus disciplina iudicum ordinariorum coercetur, ac fere extinguitur, summopere sunt vitanda: eaq; ratione ab ipso Romano Pontifice postulandū est, ne has exemptiones passim concedat, vel permittat: eas nihilominus ex causis quibusdam, eisdemq; iustissimis quandoq; concessurus moderamine quodā adhibito: ne exempti ab Episcoporum correctione, censura, & punitione libere viuēdi nulla seruata ratione morum occasionem inde accipiant, profusq; censeantur acephali: nempe omnino immunes a prelatorum iudicio. Oportet etenim statui, quod iuxta veteres Canones Canonici, & alij Clerici in ecclesijs Cathedralibus dignitates, ac beneficia ecclesiastica habentes per Episcopum, & iudicem ordinarium puniantur non obstantibus quibuscunq; priuilegijs, exemptionibus, ac præscriptionibus, etiam eius temporis, cuius initium memoriam hominum excedat: præsertim in his

Clericis corrigendis totius diocesis disciplina versatur. Nam ceteri facilius puniri, & corrigi possunt, qui sæpe qui non ita pingues habeant redditus, quos expendere valeant in litibus super correctione aduersus Episcopum tractandis. Illud sane, etiam si a plerisque Cathedralium ecclesiarum Canonicis, & ministris obtentum est longissima præscriptione, quod ipsorummet Canoniorum ordinaria visitatio fiat per duos ex eisdem Canonicis, ab eisdem nominandos. Qui familiariter nimis munus istud exercentes multa dissimulatione quadam præmittunt corrigere, quæ maxime ab Episcopis corrigerentur, & punirentur, si fieret isthæc ordinaria visitatio per ipsosmet ordinarios. Vnde morum licentiosa corruptio potissimum ostendit, hanc visitationis formam non esse nec vtilem, nec iustam: imo conuenire omnino eam extinguere, in aliamq; vtiliorem, & salubriorem commutari.

¶ Sed circa hanc dubitationem, an conueniat clericos ecclesiæ Cathedralis iudicari ab ipso capitulo ecclesiæ, vel ab Episcopo, erit notandum quid iura vetera, & Canonice sanctiones hæc in re statuerint. Etenim in concilio Carthagenensi quarto, capitulo vigesimo tertio, & in capitul. Episcopus nullius. decima quinta. quæstio. vij. Olim ordinatum est, quod Episcopus nullius causam audiat sine suorum clericorum præsentia: alioqui sententia sit irrita. Et quamuis concilium hoc Carthagenense sit prouinciale:

in capitulo primo: de excess. prælat. scribitur, & statuitur: quod Episcopus non pronuntiet interdicti sententiam, nec suspendat clericos sine iudicio capituli. quo in loco glos. consensus capituli exigit. ex text. in capitulo. quæstio. de his, quæ fiunt a maiore parte capituli. idem notant & aliæ gl. citate per Felin. in capi. irrefragabili. §. col. de off. ordi. Quæ quidem opinio vera est ubi agitur de graui peena imponenda: secus enim si de communibus criminibus puniendis tractetur, & ita de peena, quæ grauis admodum non sit: secundum Ioan. Andr. Anton. Abb. & Doct. in dict. ca. i. eundem Ioan. Andre. & Imol. in cap. nouit. nu. viij. de his, quæ fiunt a prælat. Oldrad. conf. eel. glo. Arch. Domi. & Doct. in cap. 7. de heret. in. vj. Ex quibus constat, & deducitur resolutio quod in puniendis clericis Episcopus tenetur procedere, & sententiam dicere cum consensu, & autoritate iudiciali ipsius capituli ecclesiæ Cathedralis, quoties crimen grauissimum sit, aut saltem enorme, ac tractetur de graui admodum peena infligenda: in alijs vero criminibus solus Episcopus, eiusue vicarius possit procedere, & sententiam dicere saltem requisito capituli consensu.

¶ Vnde inferitur in criminibus atrocibus puniendis capituli ecclesiæ Cathedralis Clericos simul esse iudices cum Episcopo: sicut notant glo. Archid. Hugutio. Laurent. & Cardi. a Turre Cremata. in dict. cap. Episcopus nullius. xv. q. vj. Sed tamen ab

ipso capitulo ecclesiæ Cathedralis unus, aut duo Clerici sunt nominandi, qui in his causis simul cum Episcopo nomine omnium iudices sunt, vt consilio maxima euitetur, quæ sequeretur, si omnium suffragia, & voces essent ad iudicium, ac examinationem harum causarum necessaria: quod notant Hugutio, Archid. & Cardi. in dict. cap. Episcopus.

¶ Quæ autem dicuntur crimina grauissima quo ad istum articulum, & quo ad intellectum huius quæstionis, dubium est, quod aliter quàm recti, & discreti iudicis arbitrio definiri non potest. Sed tamen ad informandum animum illius qui hæc de re arbitraturus est, oportet aduertere ea crimina censeri admodum graua, quæ digna sunt depositione, perpetua suspensione, priuatione beneficij, aliæue maiori peena ex notatis in capitulo. de excess. prælat. cap. tuæ. de poenis, capitulo. at si clericus. §. vlti. de iudic.

¶ Canones autem veteres qui consilium capituli in puniendis Clericis, non consensum requirunt: quales sunt capitulum tertium de consuetu. in. vj. dicto capitulum. nouit. & in capitulo. quanto. de his, quæ fiunt a prælat. gloss. in capitulo. irrefragabili. verb. per capitulum. de offic. ordi. & aliæ, quas ibi Felin. allegat secunda columna, procedunt in criminibus leuibus, aut his, quæ valde graua non sunt. In his etenim iure Canonico consilium est capituli ab Episcopo requirendum. Quod si consilium istud requisitum non fuerit, nec periculum, actus non tenet.

Secundæ partis

gloss. quam Doctor. ibi approbant communiter in dicto cap. tertio. Abbas. & alij in capitul. ex parte de constit. Deti. in capitul. si pro debilitate. de offi. deleg. nume. vij. post Abb. & Doct. ibi. Imo ex his, quæ Doctor. hac in quæstione tradunt, attenda gravitate causarum, & negotiorum, iura requirentia consiliū, de consensu sunt intelligenda, si consideremus ardua, & admodum gravia esse negotia: si vero causa levis, aut saltem non admodum gravis sit, satis erit consiliū absq̃ consensu requiri.

¶ Sed si Episcopus procedat contra clericum aliquem ad priuationem beneficij ea ex causa, qd' is non relideat, poterit etiam iuxta canonicas sanctiones solus procedere, causam tractare, & definire etiam non requisito capituli consilio secundum Oldrad. consilio. cxcv.

¶ Hæc equidem statuta fuisse decretis, & canonibus veterum conciliorū summorumq̃ Pontificum. At in toto fere orbe Christiano, iam morib⁹, & legitima consuetudine receptum est, quod in puniendis clericis, licet de gravissimis criminibus tractetur, solus Episcopus procedere valeat nec consensu, nec consilio ipsius capituli Cathedralis ecclesiæ requisitis: quam consuetudinem admisit text. in cap. iij. de consuet. in. vj. eam æquam, & rationabilem esse decernens.

¶ Verum quia clerici Cathedralium ecclesiarum fere in omnibus prouincijs hanc consuetudinem non miserunt, imo eam quo ad ipsorum pu-

nitioem, & correctionem exterminare semper conati sunt: idcirco quantum ad canonicos, & alios in Cathedralibus ecclesijs dignitates habentes, necessario seruanda sunt Pontificia & vetera Canonum statuta, vt simul hñ puniantur per Episcopum, & capitulum in grauissimis criminibus: alioqui per solum Episcopum puniendi iuxta ea, quæ paulo ante tradita fuisse de veterum in re constitutionum intellectu. Imo sanctius esset, & morū correctioni vtilius, quod solus Episcopus punire posset, ac corrigere omnes suæ diocesis clericos, etiam canonicos Cathedralis ecclesiæ, siue de graui, grauissima, aut leui poena ageretur. Nam cum a capitulis ecclesiarū Cathedralium duo eligantur canonici, qui de causa simul cū Episcopo vel eius vicario cognoscant, sint q̃ ipsi iudices in causa propria: nusquam fere conueniunt cum ordinario, Episcopo quidem, aut eius officiali. Atq̃ ita causarum criminalium definitio maxime impeditur. Præsertim si annua visitatio est per Episcopum, & duos canonicos agenda, contingit sæpissime, eam visitationem inutilem esse. Nec inde aliqua morum correctio, criminū & excessuum congrua poenitentia deducitur. Quamobrem omnia ista forent solius Episcopi iudicio relinquenda, hoc potissimum tempore, quo clerici maxima viuendi licentia videntur.

De his, quæ in Romanæ
curiæ negotijs censura,
& correctione in-
digent.

¶ Sextus.

Quemadmodum Roma ip-
sa, cui Summus Pontifex, &
vniuersalis ecclie pastor
præcipue prælidet, caput est, ac vere
cenfetur totius Christianæ reipubli-
cæ: ab eaq; leges, & iura reliquæ acci-
piunt vrbes: ita deberet equidem mo-
rum, & honestatis disciplinam cæte-
ris exhibere, quæ Christianæ religio-
nis institutio auspice Iesu in maximū
tenderet animarum, & spirituales sa-
lutis expectatissimum commodum.
Attamen, quod nostris est adscribens
dum criminibus, plura fiunt, & tra-
ctantur apud Romanam Curiam ip-
so summo Pontifice in seio, quæ vere
minime ferenda sunt, nec aliquo iusti-
tiæ titulo, aut colore defendi commo-
de possunt: eū tot mala ex eis in vni-
uersum orbē sensim, & plerumq; pa-
lam procedunt. Quamobrem exorā-
ndus est ipse summus Pontifex, vt que
digna sunt correctione corrigat: et in
meliorem statum reducat.

¶ Primum etenim sunt in curia Ro-
mana tot officiales, quorum munus
pouissimum est pecunias præ avari-
tiamaxima, & voracitate, ab ipsis liti-
gantibus, & aliis extorquere: vt tan-
dem iam nihil obtineri apud eandem
curiam possit aliter, quam ingenti pe-
cunia, veluti in precium rei impetra-

tæ impensa. Idcirco esset admodum
vtilis, quod non essent tot officiales in
curia Romana, ac potius eorum nu-
merus diminueretur: ne tot expensis,
& litigantium dispēdis locus sit, itaq;
satis esset, constitui duodecim scripto-
res Apostolicos: duodecim officiales
sigilli plumbei: duodecim referenda-
rios de iustitia, & Gratia, qui seruiant
Cancellariæ, & Pœnitentiariæ ultra
eorum regentes, & præsidentes: item
duodecim pro registro. Cursores ve-
ro, aliosq; minores officiales eōuenit
reipublicæ ad minorem redigi nume-
rum, pro arbitrio tamen eorum, qui
negotia Romanæ curiæ iam dudum
tractauerint: modo hæc officia mini-
me sint venalia: atq; eorū possesso-
res, & ministri moderatas accipiant
sportulas.

¶ Expedi præterea reliqua omnia of-
ficia Romanæ curiæ omnino extin-
gui: & eorum, quæ modo cōmemo-
rauimus, ministros quolibet triennio
vilitari per viros integræ vitæ, prius
propositis edictis ad hoc, vt vilitatio
vulgo sit omnibus nota. Erit etenim
vtilis hic syndicatus ad coercendam
quorundam officialium malitiam,
eorumq; proteiuas exactiones. Vi-
dimus namq; frequentissimeq; audi-
uimus Romanæ curiæ excessus, dili-
genterq; obseruauimus, eos fere o-
mnes oriri ab his, quæ absque vllō
Dei timore, libertate perniciosa mi-
nistri officiorum publicorum inue-
recunde cōmittunt. Effet deinde ma-
xime vtilis, quod Summus Pontifex
certum, & competens constitueret

Secundæ partis

stipendium Rotæ auditoribus: tolle
retq; exactiõnem illam pro sententia
rum pronuntiatione vsu inductam:
ne Rotæ auditores eas, quas ppinas
vocant, ab his, pro quibus ius dixere,
sententiamq; definitiuam pronuntia
uerunt, accipiant: ea siquidem consue
tudo plurimum deuiat a vero cultu,
& decore iustitiæ. Quin & illud ea
dem fere ratione est prorsus extirpan
dum, quod ipsimet auditores a nota
rijs exigunt, quolibet mense certam
quantitatem pecuniæ recipientes ab
eisdem. Hoc deniq; summe conuenit
reipublicæ, vt iudices hi, quos sum
mus Pontifex selectissimos habet, ab
omni munere, eiusq; specie manus ex
cutiant. His profecto, & alijs ex cau
sis deberet prouideri, quod auditores
Rotæ quolibet triennio visitetur per
aliquem Episcopum, Cardinalẽ, aut
alium virum conscientia, & moribus
præditum. Ex ea namq; visitatione
perspicuũ erit, qualiter iustitiæ exer
cendæ, ac reddendæ iudices Rotæ ope
ram dederint, vt hinc bene meriti de
republica premiũ habeant a Roma
no Pontifice, cæteri vero ab eo mune
re, & summo prætorio statim abij
ciantur.

¶ Numerus autem auditorũ Rotæ
restringendus non est. Sixtus etenim
quartus auditorũ numerum ad duo
decim restrinxit: statuitq; quod audi
tores Rotæ corã vice cæcellario exa
minarentur. Cum antea absq; villo
examine Camerarius de mandato Pa
pæ auditores reciperet per traditionẽ
pilei, & rocheti, aliarumq; vestium, vt

refert Aegidius a Bella Merã decisio
ne. ccccccxj. quæ incipit. licet Capel
la. Quandoq; tamen fuere in Roma
na curia olim viginti auditores, quan
doq; quatuordecim. Nam & sine nu
mero erant constituti auditores, ad au
diendum, & referendum tantum de
putati: non ad definiendum secundũ
ea, quæ refert Speculat. in. tit. de lega
to. §. iam nunc dicendũ. vers. item nõ
obstat si obijcis: deinde vero data fuit
auditoribus Rotæ potestas definiendi
& iudicandi: vt idem Speculat. sentit
& asserere videtur in tit. de auditore.
Verum de numero ipsorũ nihil est
modo immutandũ: cum vrgentibus
varijs, & pluribus negotijs tot iudi
ces sint necessarij in eo Rotæ præto
rio, quot a tẽpore Sixti quarti fuere,
& sunt constituti.

¶ De Templis Romanæ vr
bis, deq; diuino cultu in
eis celebrando.

§. Septimus.

Admonendus est summus ip
se Pontifex, vt maxima cu
ra, diligentia, & sollicitudine
curet, quod ab ecclesia Catholica tol
latur maximũ scãdalũ, ex quo posset
sequi sacrificiorũ non ferendus contẽ
ptus. Etenim in vrbe Romana, vbi
est ecclesia magister, & aliarũ mater,
adhuc in ipsa diui Petri Basylica, &
alijs ecclesijs, quæ titulis Cardinaliũ
dicatæ sunt, visuntur ædificia sordi
da, & humilima maximeq; immũda:

atq;

atq; inibi sacerdotes ignari, vestibus induiti, quibus viles homines, & ioculatores indui solēt, Missarum solēnia celebrant; Deinde altarium ornamenta ita sordida, vt & in ædibus vilium personarū multo sint lucidiora. Constitui quidem possent viri Catholici, & discreti, qui nominati ad hoc munus per Romanum Pontificem, curam haberēt, quod templa Romanæ vrbis honestis essent ornata edificijs, vestibus, & alijs ad diuini cultus celebrationem necessarijs. Nam si Cardinalium palatia, aliorumq; privatorum hominum domus aulaeis & sericis cortinis, alijsq; auro contextis tapetibus sunt admodum ornata: profecto indecentissimum est, quod Dei humani generis Saluatoris, & Apostolorum templa, in quibus preces, & sacrificia sunt pro salute reipublicæ offerenda si non eundem, saltē decorum, & honestum ornatum nō habeant, ne ludæis, alijsq; infidelib⁹ res sit vilipendio.

¶ De expellendis a Romana vrbe sceleratis hominibus.

§. Octauus.

EST & in vrbe Romana perniciosus abusus, qui dissimulatione quadam iam diu toleratur. Nam sceleratissimi homines Episcoporum, & aliorum iudiciū ordinariorum iustissimam punitionem effugientes tanquam ad tutissimum

asylum Romanam accedunt curiā, nihil aliud cogitantes, quam quod eo ipso sint a grauissimis delictis maxima cum iustitiæ iactura immunes. Potissimèq; conantur Episcopos, & prælatos infestissime persequi, nō ob aliam causam quam quod ipsi Episcopi veri iustitiæ cultores eos ob grauissima scelera punire, et corrigere curauerint. Hinc sane passim videmus Clericos criminum atrocissimorum autores ab ordinarijs iudicijs fugiētes in Romanā curiam proprijs beneficijs, quæ obtinebant, æquissime priuatos, breui compendio temporis in Hispaniam, patriamq; redire ita liberos, vt non tantum beneficia quib⁹ ob scelera priuati fuerant, cum maximo dedecore, & iustitiæ contemptu, fauore, & importunis precibus, obtinuerint iterum apud Romanam curiam, sed & alijs pinguioribus honorati in præmium criminum liberam iterum millies peccandi licentiam ferre impetrauerint. Hoc dolendū quidem est, omninoq; exorandus erit summus ipse Pontifex, vt viros probatæ vitæ, & doctrinæ ad hoc malum extirpandum eligat. Qui curā habeat, inquirendi mores Romanæ curiæ: & præterea inquirent de his scelestis hominibus, qui ad Romanam curiā nullo alio, quam exemptionis titulo accessere nullaq; alia ex causa, quam vt Episcopos, & iudices ordinarios infestiuè impetratis literis, & priuilegijs, quibus libere possint absq; vllius iudicis disciplina viuere.

Secundæ partis

¶ De Iudæis expellendis ab
vrbe Romana.

¶. Nonus.

PRæter abusum supra scriptū, apud Romanam curiam iam diu receptum, & inueteratū aliud in ea vrbe fit non minus detestabile: siquidem in ea tolerantur Iudæi publice iuxta Mosaycam, & veterē legem, sacrificia, ac ritus Iudæorum celebrantes in maximam blasphemiam diuini nominis, redemptorisq; nostri Iesu Christi. Qui proprio sanguine suo ritus, & cæremonias veteris synagogæ omnino antiquauit. Vnde nō possunt veteris legis instituta, maxime inter Euangelicæ, & Christianæ legis professores, nisi cum graui religionis Catholicæ iactura celebrari. Etenim Reges, & principes seculares Iudæos a proprijs regnis, & prouincijs funditus expulerunt, synagogas eorum omnino euerterentes, ne cultui Christianæ religionis nocerēt. Hi vero Reges exemplum accipere debuissent a Romano Pontifice in instituendis his, quæ ad religionem pertinent: & tamen hæc in re ab eis exemplum Romanæ prouinciæ vere exhibetur: cum in Romana curia Iudæi publice tolerantur, in regijs autē prouincijs iam diu fuerint a cōsortio Christianorū, imo a finibus expulsi: ut nostri Christianissimi Reges Hispaniæ fecerūt. Quamobrē esset Romanus Pontifex admonendus, quod vel curaret omni conatu Iudæorum ad si-

dem Catholicam baptismo suscepto conuersionem: vel eos hac in re admodum duros, & cōtinaces a curia Romana, & a tota Italia expelli. idē esset sub grauissimis pœnis, præmissis tamen exhortationibus iniungendum principibus secularibus, si qui sunt, qui tolerare Iudæos in eorum prouincijs minime verentur: essent sane cogendi eos a proprijs finibus expellere: si nollent legem illam dimittere, & nostram maxima cum veneratiōe adsumere. Nam quocunq; in loco sint Iudæi, quibus libere permissum fuerit, ritus & sacrificia Mosaicæ legis celebrare, nisi extra Christianorum limites exterminentur ad Sarracenos, aut Turcas accessuri, non possunt non esse damno maximo perissimis Christianis ob scādalum perniciosum inde procedens.

¶ Quod in omnibus Christiani orbis prouincijs constituantur inquisitores hæreticæ prauitatis.

¶. Decimus.

Quantū utilitatis Christianæ religioni officium hoc inquisitorum hæreticæ prauitatis attulerit, testatissimum erit his, qui eas habitauerint prouincias, in quibus de rebus fidei inquisitores præter Episcopos tractant, & summa cum deliberatione iudicant. Etenim si has regiones quispiam cum his contulerit, quibus hæc non est insti-

tuta cura, facillime percipiet discrimina, quæ palam esse non dubitamus. Adeo namque viget inquisitorum disciplina ob eorum iudiciū graue quidem, & censuram diligentissimam, ut fere nullæ hæreses oriatur: aut si quæ pullulauerint, statim omnino extinguantur in his locis, in quibus constituti sunt autoritate Apostolica hæreticæ prauitatis inquisitores, & iudices. At ubi non sunt iudices isti, passim videmus hæreses semel exortas non posse absque maxima difficultate extinguī, aliasque quotidie exoriri ita frequenter, & hæreticorum proterua contumacia defendi, ut Episcopi, etiā diligentissimi minime valeant pestilentissimos errores a proprijs diocesis terminare. Siquidem ordinariam huius negotij curam, & punitio- nis formam contempserint hi, qui impudentissime hæresibus, & erroribus animū iam semel applicuerint. Quā obrem petendum est a summo Pontifice, ut in omnibus Italiae locis, alijsque vniuersi Christiani orbis prouincijs speciales constituantur hæreticæ prauitatis inquisitores religione, scientia, & virtute insignes, qui vigilent super gregem dominicum, cum hæresibus expurgantes ad infirmorum confirmationē: & ne hæreses, quæ nūc pullulant amplius erumpant tanto cum Christiani nominis detrimento. His autem inquisitoribus constituendum est competens salarium vel ex redditibus ecclesiasticis, vel aliunde, ut liberius possint commissum sibi officiū exercere. Erit præterea admodū vti-

le quolibet in prouincia inquisitorē generalem nominari, qui super omnes alios his de fide negotijs superintendat.

¶ De meretricibus Romæ habitantibus.

§. Undecimus.

EST & in vrbe Romana factis deuitandū scandalum, quod multis est nominibus perniciosum: nam meretrices publicæ, quæ ignominiose, et maximo cum dedecore vitæ, & famæ miseros perdunt, & spoliāt, ut matronæ incedunt per urbem, mulisue vehuntur, easque assistantur die ac palam nobiles familiares Cardinalium clericique, quod magis est dolendū: præsertim quod nulla in vrbe hic videtur abusus, præterquam in ea, quæ deberet esse omnibus alijs Christiani orbis ciuitatibus exemplo: ut in hoc abusu, & alijs similibus inde correctio procederet, vnde leges & iura ad recte viuendum dantur.

¶ De dispensationibus, quæ pecuniæ causa conceduntur, aduersus veterum canonum Decreta.

§. Duodecimus.

Consueuere Summi Pontifices ad partes nuntios mittere Apostolicos, quibus in mandatis dat benigno amore, ac fauore

Secundæ partis

eos prosequutus quod possint multis in casibus autoritate Apostolica dispensare. Qui quidem casus sæpissime sunt aduersus conciliorum vniuersalium sacrosq; antiquissimos canones. Nuntij autem non aliter dispensant in hisce casibus, quam certam, & taxatam pecuniæ quãtitate iuxta grauitatem casus ita quidem, vt nulla alia causa huius dispensationis vere constituatur quam ipsius pecuniæ solutio: quæ crescit ex grauitate casus: ac tandem palam fit commutatio disciplinæ Canonice cum pecunia. Nam & ad hunc exercitorie artis vsum constituuntur Satellites, & ministri, qui absq; vllò delectu causarum, negotiorum, & personarum, tantum ob extorquendas pecunias facilliter dispensationum pretia, veluti mercium quarundam estimationem publico edicto præfinitam exponunt, & facilius concedi ipsas dispensationes miris artibus litagunt. Vnde maximum exoritur scandalum: atq; idcirco Romanus Pontifex pro maximo erga Catholicam ecclesiam zelo curare debet, & ab eo ita exoptulandum est, quod ad hoc legati, aut nuntij officium viros mittat pietate, religione, & scientia, ac moribus insignes, qui aduersus iura Pontificia tunc demum gratis dispensationem largiantur, cum id causæ contingentes secundum negotij qualitatem exoptulauerint. Quod si pecunia sit hac ratione extorquenda, ea est omnino in pios expendenda vsus, nõ autem priuatim alicui cõcedenda, Fiscoque appli-

canda: ne videantur leges Pontificiæ publico vendi pretio.

¶ Quin & circa hoc Nuntij Apostolici officium, & munus multa sunt prouidenda ad vtilitatem publicam. Primum quod expeditiones impetratæ in fauorem pauperum, & piorum locorum gratis fiant nulla pecunia soluta non tantum ipsi Nuntio, sed nec eius ministris, aut officialibus. Hi vero censeantur pauperes, quos Episcoporum, seu ordinariorum iudicium testimonium tales esse probauerit.

¶ Item quod Nuntius Apostolicus causas coram Episcopis, & ordinarijs iudicibus pendentes minime possit aduocare, nec iudicibus ordinarijs inhibere. Istæ enim aduocationes, & inhibitiones maximam afferunt perniciam reipublicæ, dum ex his iustitiæ verus cultus tollitur, impediuntur litium decisiones, contemniturq; potestas ordinarij iudicis. Sic sane conuenit, Romanum Pontificem minime hanc aduocandi, aut inhibendi potestatem Nuntijs, Legatisue permittere: imo expressim sanctitas sua debet eis iniungere, ne hæc, & similia in ordinariorum dispendium exequantur. Sat enim erit posse circa contentiosam iurisdictionem Nuntium Apostolicum appellationes non frivolas sed iustas ab Ordinariorum sententijs in casibus iure permissis admittere, recipere, & examinare.

re, atque exami

nare.

De dispensationibus circa beneficia incompatibilia.

.§. XIII.

Iure Pontificio iam olim statutum est, beneficia incompatibilia non debere vni conferri: quod & ipsius nominis vis, & significatio probatissime ostendit, rationiq; naturali maxime est conueniens: quandoquidem ratio naturalis dicit, singula officia singulis esse committenda personis: nam vni vtcunq; docto, prudenti, & idoneo vno & eodem tempore non sunt duo officia diuersarum rerum committenda. capitul. singula. lxxxix. distinctione. & iurif. consultus in. l. si plures. ff. de pact. sic diuus Paulus. j. ad Corinth. vij. inquit, vnusquisq; maneat in ea vocatione, qua vocatus est, idest, in ea ecclesia ad quam est electus. capitul. j. xxj. quaestio. j. vbi citatur a Gratiano septima synodus prohibens beneficiorum pluralitatem. Idem probatur in concilio Placentino. capitul. sanctorum. lxx. distinctio. & praeterea hoc ipsum prohibere concilia Chalcedonense, & Agathense in capitul. clericum, & capitul. vnum. xxj. quaestione prima. Item & Lateranensis synodus in capitul. Quia in tantum. de praebend. pluribusq; iuris canonici constitutionibus pluralitas haec beneficiorum prohibetur, maxime in capitul. cum iam dudum. de praebend. capitul. cum singula. eodem titulo in sexto, & in extrauag. execrabilis. Ioan.

xxij. vbi Zeuzelinus, et Guilielmus a Monte Lauduno in suis commentarijs, & glossis plurima connumerant, quae in maximum damnum, ac detrimentum Christianae religionis sequuntur ex hac beneficiorum pluralitate. Quibus quidem, & alijs consideratis hanc prohibitionem multi faciendam esse censent veteres canones, cum non permittant indiscretam, & frequenter hac in re dispensationem: sed tantum concedant, aut iustam esse censeant cum literatis, & nobilibus dispensationem istam. capitul. de multa. de praebend. tametsi negari non possit, dispensationem ad plura incompatibilia posse iustificari ex alijs circumstantijs: nempe si vnum beneficium non sufficiat ad congruam clerici sustentationem: poterit etenim cum eo dispensari, vt obtineat duo, quae simul sint sufficientia. capitul. cum adeo. capitul. si proponente. de rescript. notatur in capitul. postulasti. eodem titulo. capi. is cui. de praebend. in sexto, sufficiens autem hac in parte existimo beneficium illud esse, quod sufficiat sacerdoti & suis secundum Abb. in dicto capitulo cum ad eo. post. glos. & alios ibi, quod idem Abbas expressius expoit: sibi et suis, idest quos sacerdos necessario secum debet habere: eos inquam, quos iure naturali alere tenetur, vel quibus indiget ad decens ipsius ministerium. Poterit etiam haec dispensatio iustificari ex eo, quod non reperiuntur tot clerici idonei ad ecclesiarum administrationem, quot sunt necessarii: tunc

N ij

Secundæ partis

enim possunt duæ ecclesiæ vni conferri: sicut colligitur ex Hostien. in capitul. graue. de præbendis. facit ad hoc text. in capitul. constitutis. in. ij. de appellat. dum in eo notari solet, ecclesiam conferendam esse illi, qui eam constitutam in necessitate possit ab eadem necessitate eximere, licet alio qui extra illam causam non sit admodum idoneus, aut saltem ita idoneus sicut alij, quibus posset ecclesia conferri: alijs item circumstantijs dispensatio posset in præsentis casu iustificari. Attamen res ista iam hodie ita indistincte fit, permittitur, & conceditur, vt plane non aliud, quam abusus nomen ei conueniat. Dispensatur etenim absq; vlllo discrimine cum indoctis, ignobilibus, diuitibus habentibus, vnde possint commode necessaria sibi ministrare: & plerumq; cum his, qui nec linguam latinam fuere docti, frequenter item cum sceleratis. Quod detestabile omnino est, & in perniciem ecclesiasticæ disciplinæ maxime vergit. Idcirco abusus hic, qui ab auaritia tantum inualuit, tollendus est. Nec permittendæ sunt fraudes, quæ huius ratione fiunt, dum ad effugendam prohibitionem Canonum, qui plurium simul ecclesiasticorum beneficiorum possessionem improbarunt, fit sæpissime vnio ad vitam plurium ecclesiarum. Quæ quidem cautela mera fraus legis est: quemadmodum & illa, quæ Commendæ nomen habet. Nam vni, & eidem clerico, qui fortassis vnus beneficij dignus non est, plura dantur incompatibilia benefi-

cia: vnum quidem in titulum, alterum vero, vel alia plura in Commendam: quod est manifeste contrarium veterum Canonum rationi. Igitur statuendum esset per vniuersale concilium, quod nulli vtcumq; nobili, vtcumque litterato conferrentur duo, aut plura beneficia. Nobilibus etenim, & literatis, si prouide, ac recte beneficiorum ecclesiasticorum distributio fit, conferri poterunt beneficia redditus habentia sufficientes iuxta personarum dignitatem. Ita sane fiet, vt Clericis secundum cuiusque merita fiat beneficiorum collatio. Nam si illiteratis, & indignis beneficia pingua dentur, necesse hinc erit, quod viris literatis, & nobilibus dentur vel nulla beneficia, vel illa, quæ tenues redditus exhibent. Quod si hoc malum e republica exterminetur, fiatque æqua ecclesiasticarum dignitatum, & beneficiorum distributio, nulla vnquam vrgebit necessitas, quod cum viris nobilibus, & literatis dispensetur ad plura obtinenda beneficia. Inde etiam fiet, vt nullus locus hac in re sit dispensationibus, quæ omnino debent cessare propter scandalum, & quia maximam perniciem attulere Christianæ religioni, non quidem ex eo, quod concessæ fuerint ex causa, & consultissime, sed quia ob importunas, quandoque falsas preces sæpissime nulla ex causa, imo his, qui indignissimi sunt dispensationes conceduntur ad duo, & plura, quod dolendum est, beneficia curam animarum habentia. Non equidem impro-

bamus Commendas, nec vniones beneficiorum, modo eas fieri videamus ex causis iustis, & secundum iuris Pontificij iustissimas constitutiones.

DE PRESBY-
terorum filijs quo ad
ecclesiastica
beneficia.

§. XIII.

OLIM statutum fuit, quod filij sacerdotum, etiam ante sacerdotium geniti minime possent obtinere beneficia ecclesiastica, quæ eorum patres immediate obtinuerant. capitul. ad extirpandas. capitul. conquerente. capit. præsentium. de filijs presbyt. Quæ quidem decisiones, etiam procedunt in filijs sacerdotum ante sacerdotiū legitime natis. adeo vt Episcopus nō possit dispensare, quod habeat filius sacerdotis legitime natus beneficium paternum. gloss. singularis in capitulo primo de filijs presbyt. in. sexto. quam sequuntur ibi Ioannes Andreas. & Doctores communiter, vt scribit Abbas in capitulo vltimo. de filijs presbytero. colum. vltim. etiam si pater sacerdos beneficium ecclesiasticum obtinuerit vt vicarius: quod probat textus. in dicto capitulo. ad extirpandas. iuxta communem intel-

lectum. Tametsi alioqui pater, & filius possint duo beneficia diuersa, etiam sub eodem tecto possidere, ac obtinere: sicuti probat textus. in capitulo. ad hæc. de filijs presbytero. notat præter alios Calderinus in consilio primo sub titulo de filijs presbyterorum.

¶ Attamen Clemens Papa Septimus videns quantum detrimenti ecclesiastico ordini accedat ex eo, quod filij obtineant beneficia, quæ eorum parentes habuerint, quantumque utilitatis deduci possit reipublicæ Christianæ causa, si penitus malum hoc ab ea extirpetur: statuit beneficia ecclesiastica, quæ mediate, vel immediate patres habuerint, & possiderint, non posse filijs cōcedi. Quæ quidem constitutio admodum utilis est, ne videantur ecclesiasticæ dignitates, aut ecclesiastica beneficia iure sanguinis, vel successionis haberi: quod omnino reprobatur textus in capitulo primo. de prebendis & ibi Abbas. Idque adeo verum est, quod ob eandem rationem idem sit in nepotibus respondendum, vt tandem nepotes non possint obtinere beneficia, quæ eorum aui iam saltem immediate obtinuerint. gloss. in dicto capitulo. ad extirpandas. glossa. in capitulo Apostolica. octaua. quæstione prima. Ioannes ab Imola in capitul. ex parte. de officio delega. & est communis opinio secundum Abb. in dict. cap. ad extirpandas licet Antoni. & Cardi. ibi contrarium iure verius esse cēseāt. Etenim p priori

Secundæ partis

sententia, quam diximus communem esse, facit textus, in. l. quod si nepotes. ff. de testamen. tut. & in lege filij. ff. de verborum significatione. Imo, si consideremus rationem principalem ex qua præfati Canones, & Decreta processerunt, erit idem dicendum in patre, ut is non possit beneficium ecclesiasticum, quod immediate filius possedit, obtinere: quemadmodum visum est Hostiensi in capitul. quoniam. de filijs presbyt. tametsi gloss. in dicto capitul. Apostolica. octava quæstione. prima. Ioan. Andre. Antoni. & Cardi. in dicto capitul. quoniam. Ancha. & Abb. in dicto capi. ex trãsmissa. de filijs presbyt. teneant, posse patrem habere, & possidere beneficium ecclesiasticum, quod etiam immediate eius filius obtinuit. His namq; iure veteri statutis, expedit modo, quod iterum hæc renouentur editis Canonibus, qui successionem istã in dignitatibus, & beneficijs ecclesiasticis adeo irrationabilem, & iniquã denuo fortius prohibeant. statuendũ denique esset, quod Clemens Septimus Pontifex maximus sanxit; nempe quod filius non possit beneficium ecclesiasticum habere, quod eius pater etiam immediate possederit, aut alio possessore medio iam obtinuerit. Item quod nepotes beneficia ecclesiastica, aut dignitates non possit habere, nec consequi, quas eorum aut, etiã possessorib; intermedijs habuerint. Deinde iuxta Hostiẽ. sententiam statuendũ esset, nõ posse patrem habere beneficium, quod eius filius habue-

rit, etiam immediate, aut mediate. Item quod non possent duo Clerici habentes ecclesiastica beneficia in fraudem legis secum pacisci, etiam autoritate Romani Pontificis de renuntiandis beneficijs in hunc modum: ut vnus ex eis respectiue renuntiet beneficio in fauorem filij alterius ea conditione vel publica, vel occulta, quod alterius Clerici beneficium in fauorem eius filij dimittatur per resignationem. Nam hæc pactio permittenda non est, nec Romanus Pontifex debet huic cautelæ autoritatem exhibere. Cum id sit maxime perniciosum, inducatq; grauissimum scandalum. His etiam accedere debet summi Pontificis cura, & Decretum inuiolabile de non tollendis his Canonibus, nec Clementis Septimi constitutione per dispensationem: male etenim audit dispensatio in his casibus concessa, per quam res ecclesiasticæ, quæ communi distributioni ad meliorem cultum religionis Christianæ destinantur, priuatae, & hereditariæ passim fiunt.

¶ De filijs Hæreticorum.

.c. XV.

CVM autem iure sit definitum, filios & nepotes hæreticorum, aut de crimine hæreseos dãnatorũ ad dignitates, & bñ. ficia ecclesiastica, atq; ad officia publica secularia eligi nõ posse, inhabilescq; esse ca. ij. §. ad hæc. & §. hære. & ca.

statutum. in secundo. de hæret. in sexto. Nihilominus tamen dispensatur per sedem Apostolicam contra iuris dispositionem cum his, vt ecclesiasticas dignitates, ecclesiastica beneficia, & officia secularia possint obtinere. quæ res est mali exempli, præsertim cum hi sint homines indocti, malis moribus præditi: &, quod grauius est, suspecti vrgentissima suspitione, quæ dicitur, eos parentum vitia, & errores imitaturos. Vnde periculum grauissimum est, quod his ecclesiarum cura, aut munus aliquod publicum in Christiana Republica committatur. Huic malo medebitur vere Romanus Pontifex, si ab his abstinuerit dispensationibus, curaueritque diligenter, quod iura hæc in re statuta seruentur exactissime: cuius rei causa est inquisitoribus hæreticæ prauitatis iniungendum, vt non obstantibus his dispensationibus aduersus filios, aut nepotes hæreticorum, aut damnatorum de hæresi procedant secundum iuris Pontificij constitutiones: nempe ad priuationem beneficiorum ecclesiasticorum officiorumque secularium, si ea obtinuerint filij, vel nepotes hæreticorum, aliorumue huius criminis damnatorum per has dispensationes ita importune, & inique a sede Apostolica extortas.

¶ De dispensationibus circa
religiosos con-
cessis.

§. XVI.

Solet etiam Summus Pontifex ex falsis precibus deceptus facillime cum quocunque religioso dispensationem petente, & pecuniam soluente, vt de ordine Sancti Dominici, vel Sancti Francisci, vel Sancti Benedicti, & aliorum ordinum Observantiæ, in quibus sunt professi, transeant ad ordinem Sancti Spiritus, aut Sancti Ioannis Hierosolymitani. Qui tandem hac dispensatione vtentes seculariter viuunt aduersus ea, quæ nouerunt, in magnum scandalum totius plebis Christianæ. Nam qui eos viderunt diuini Dominici, aut Sancti Francisci vestibus indutos sub eorundem ordinum religiosissimis prælatis vitam agentes honestissimam, plurimum scandalizantur videntes eos sub titulo religionis libere, & absque vlla moru, incautela plusquam seculari vitam agere, nulli Prælato, nec religioni subditos. Id vero magis admiramur Reuerendissimos Dominos Cardinales, qui Romæ commorantur Pontifici summo adstantes tanquam consiliarijs, totique reipublicæ Christianæ intendentes, fugitiuos istos, & Apostatas Romam accedentes pro obtinendis hisce dispensationibus, maximo fauore admittere, summoque conatu fouere, vt tandem has viuendi libere indulgentias adsequantur. Nec tamen totum Sanctissimum illium Cardinalium ordinem huius notamus culpæ, absit etenim a nobis tam impia censura de his, quos religionis Christianæ Cardines

77.05 Secundæ partis

esse meritissimos, fortissimosque opina-
mur: sed hæc diximus, quia læpif-
sime audiimus apostatas istos sub
tutela, & familiaritatis nomine apud
quosdam admitti Cardinales, fortal-
sis huius criminis in scios, & tandem
hoc favore, & patrocínio libertatem
istam transeundi ab ordine, & vera re-
ligione ad simulatum religionis cul-
tum obrinuisse. Hi vere nec religiosi
sunt, quippe qui nulli ordini, nulli
prælato sint subditi: nec denique cleri-
ci seculares: nam prætextu religionis,
ad quam transeerunt, se exemptos esse
censent, & prædicant a iurisdictione
ordinariorum. Vnde omnino sunt
exempti, atque liberius vitam agunt,
quam clerici seculares, quos Episco-
porum disciplina constringit. Huic
sane malo, & perniciosissimo scanda-
lo necesse est quod obuietur, & qui-
dem poterit obuiam ei iri, si Summus
Pontifex ab his absteat transationi-
bus, & dispensationibus: aut denique
si relictis quatuor ordinibus mendi-
cantibus, monachis sancti Benedicti,
& sancti Bernardi, ac diui Hierony-
mi, reliqui omnes tollerentur, aut re-
ducerentur ad hos: & si omnes religio-
nes fuerint sanctissimo, pijsimoque
proposito institutæ. Nam tunc pos-
set ex iustis causis monach⁹ vnus re-
ligionis ad aliam transferri, itaque trans-
latus viueret adhuc sub religionis ha-
bitu, sub disciplina prælati, denique vt
vere religiosus: nec in hac translatio-
ne quidquam fraudis suberit: cum in
qualibet harum religionum domo ser-
uetur morum honestas: & paucis in

rebus discrimen sit inter eas: aut sane
in potissima religionis, & sanctitatis
parte fere eadem sit viuendi forma.
Sic etenim fiet, vt pauci religiosi pro-
curent hanc ab vno ordine in alium
transmigrationem.

¶ Est & in hac materia abusus qui-
dam minime tolerandus: Nam reli-
giosi diuersi ordinis, qui post votum
solenne a sua religione recedunt, &
apostatæ censentur, si vere rem ipsam
consideremus, postquam a Romanis
Pontificibus impetrarunt exemptio-
nis indulgentiam, & dispensatio-
nem, vt fortior sit eorum exemptio:
etiam quandoque pro pecunijs Episco-
pi creantur titulares. Qui præter
multa alia quæ committunt in reli-
gionis, & ordinis contemptum, ac dis-
pendium in diocæsis ordinario-
rum, & ipsis inuitis ordines conferunt
omnibus indistincte, ac passim mere
laicis, lenonibus, adulteris, homicidis,
pretium dantibus pro ordinum col-
latione. Ex quo multa mala sequun-
tur, & præcipue, quod ordinati ab his
Episcopis nullam ob aliam causam
ordinantur, quam vt a iurisdictione
seculari eximantur, libereque possint
pœnam, & vltionem minime timen-
tes flagitia, & scelera in reipublicæ
perniciem committere. Sic etenim vi-
demus homines sceleratissimos quo-
tidie ratione primæ tonsuræ, & cleri-
calis ordis defendi a iudicibus ecclesia-
sticis aduersus iudices seculares, regiã-
que iurisdictionem. Quamobrem hi
religiosi non sunt creandi titulares
Episcopi, nisi cum approbatione, &

consensu prælati eorum superioris. is enim poterit instruere Romanum Pontificem de moribus, doctrina, & integritate eius, qui ad titulū Episcopatus est promouendus. Alioqui iustissime statui debet, quod Episcopi titulares religiosi aliter ordinati, seu creati in pristinum religionis statum & monasteriū detruderentur per proprium prælatū ad huius rei executionem implorato auxilio Episcopi, iudicisq; ordinarij.

¶ Sunt præterea aliquot religiosi Episcopi titulares, qui dignitates, & canonicatus habent in ecclesijs Cathedralibus ex Apostolica dispensatione cōtra ius ipsum Pontificiū. Oporteret prouideri, quod in hoc nulla cōcederetur dispensatio, vt tandem hoc malum exemplum a religione Christiana extirparetur. Extra ecclesiā vero Cathedralē etiam esset admonendus summus Pōtifex, quod hisce monachis titulo tenus Episcopis per dispensationem aliquot beneficia simplicia, ex quibus possint, si docti, & bene meriti sint, alimēta libi ministrare, cōferantur. Sic sane fiet, vt ambitiosæ Episcopatuū titularium petitiones omnino, aut magna ex parte cessent.

¶ De Spolijs & Annatis.

§. XVII.

EST & præter alios abusus maximi dispēdj, quicq; Christianum orbem grauius scandalizat: quippe qui ab auaritia, quæ

ydolorum seruitus est, manifeste procedat. Est deniq; nuper moribus inductum in perniciem grauissimam ecclesiarum, prælatorum, & pauperum, quod in aliquot regnis, & prouincijs sedes Apostolica percipiat spolia decedentium Archiepiscoporum, & Episcoporum, ac præterea omnes fructus ecclesiarum sede vacante: cū hæc omnia de iure pertineant ecclesijs, & successoribus ad ædificia, & reparationem ecclesiarum, & domorum Episcopaliū: item ad soluenda ipsorum Episcoporum debita, ad satisfaciendumq; familiaribus eorundem, quibus mercedes, & stipendia ob ministerium Episcopis ipsis fideliter, & diligenter præstitum iustissime debentur, & soluenda sunt. Modo autē his spolijs perceptis nomine sedis Apostolicæ per nuntium Apostolicum, aut per alios, qui per eum huic negotio per singulas diceceses constituuntur, nec familiaribus Episcoporū, nec eorundem creditoribus vlla fit satisfactio. Imo nec pia legata relicta per Episcopos propriæ dicecesis pauperibus, hospitalibus, fabricis, & ecclesijs solui possunt. Oportet igitur quod hæc spoliandi prælatorū defunctorū hæreditates nomine sedis Apostolicæ consuetudo abrogetur iuxta cōcilium Constātiense, & demum bona Episcoporum eis mortuis distribuatur secundum veterum canonum decreta: hæc etenim distributio admodum conueniens est ecclesijs, & reipublicæ Christianæ.

¶ Moribus etiam inductum est, qd

Secundæ partis

camera Apostolica in collationibus, & prouisionibus beneficiorum ecclesiasticorum, canonicatum, ecclesiarumque Cathedralium summam viginti quinque ducatorum excedentium annatas accipere. Quod olim fortassis fuit iustum ad subueniendum necessitatibus, & sumptibus Apostolicæ sedis propter inopiã Cameræ. At nunc redditus cameræ satis ampli sunt plurimumque creuerunt: idcirco ratio cessat, ex qua subsidium istud fuit inductum. Quamobrem subueniendum est huic malo, & obseruanda sunt concilia Constantiense, & Basiliense, quibus hoc ius percipiendi annatas, tãquam minime conueniens, improbum censetur, & ideo tollitur. Nam si pie omnia considerentur, hæc annatarum exactio speciem mali habet, atque utinam absque simulatione labe fiat. Quod ita existimandum est ob autoritatem Romani Pontificis, de quo nulla ratione, quæ iusta sit, simulationis præsumenda est.

¶ Eadem ex causa debet tolli hoc annatarum ius in quindenis beneficiorum ecclesiasticorum causa iam inductis, propter eorundem uniones perpetuas. Soluitur siquidem ex usu Romanæ curiæ ex beneficijs vnitis quolibet quindennio annata Cameræ Apostolicæ: idest dimidia pars annui redditus ipsius beneficii vniti. Uniones etenim perpetuæ non sunt ita temere, & sine causa concedendæ: atamen si concessæ fuerint ex causis iustis, libere, atque absque villo subsidio, & censu debent fieri, vt prorsus simulationis vitium, eiusque suspicio abister.

¶ De expectatiuis, & reservationibus.

§. XVIII.

FIT etiã in Romana curia circa vacaturorum beneficiorum collationem cautela quædam, ita etenim loqui fas est, siquidem gratiæ expectatiuæ, & reservationes indistincte petentibus dantur partim quo ad sex, sæpissime quo ad octo, & frequenter quo ad omnes menses in magnam perniciem, & grauissimum scandalum totius populi Christiani. Datur etenim hæc reservationes, & expectatiuæ pueris filijs mercatorum, & diuitum, ac nonnullis, quorum maiores fuerunt de hæresi suspecti, aut genere iudeorum infecti, præterea viris prophanis, qui arma, non literas: Palæstram, non ecclesiasticam disciplinam: vitia, non ordinem calēt. Quo fit, vt sacerdotia ecclesiastica ab his possideantur, qui omnino sunt indignissimi. hi vero, qui literis operam maximo cum labore, & dispendio proprii patrimonij, omni virtute atque eruditione præditi in grauem ignominiam reipublicæ mendicare fere cogantur. Hac sane causa oportet, quod ab vniuersali synodo, aut ab ipso Romano Pontifice statuatur, quod beneficia saltem curam animarum habentia filijs, quos vocant patrimoniales, conferantur ea quidem forma, vt eruditiores alijs præferantur præmissio examine rigoroso ipsorum patrimonialium filiorum per Episcopum publice indicendo: modo fraud

do fraudus oīs cesset. Quia in re, sicut & in multis alijs pūda, & cōsulta examinatio Episcopi iudicio est omnino relinquenda. Nam ex hoc vniuersalis concilij, aut Romani Pontificis Decreto duo sequuntur, quæ secundum veteres Canones admodum vtilia censentur. Primum, quod viri moribus, & eruditione insignes, aut saltem mediocri doctrina præditi beneficia curam animarum habentia obtinebunt, & administrabunt. Ex quo quanta immineat vtilitas animarum regimini, satis est manifestum. Secundum, quod in qualibet diocesi indigenæ, & diocesani instituentur saltem maxima ex parte expulsis extraneis. Quod æquissimum est: cum ab eorum parentibus, aut maioribus ecclesiastici redditus, dotes inquam ecclesiarum processerint: & decimæ eorum, vel parentum prædijs ad ministerium ecclesiasticum quotannis soluantur. Hoc poterat multis comprobari, sed duntaxat aliquot adducam auctoritates, quibus iure ipso ita videtur statuendum esse, & seruandum. Nam text. in capit. Bonæ. in secundo. de postulat. præ. quo probatur, non esse instituendos in beneficijs ecclesiasticis externos reiectis, aut exclusis originarijs, seu diocesanis, plurimum hanc sententiam adiuuat, idem confirmatur ex text. & gloss. in capitul. ad decorem. de institutio. Quibus accedit glossa. in capitul. si proponente. de rescript. quæ scribit, teneri quem in impetratione beneficij mentionem facere, quo ex loco

sit, cuiusue diocesis: alioqui impetrationem esse surreptitiam. Quam gloss. commendauit post alios Felin. in capitul. sicut tuis. de simonia. sic regula. xv. Cancellariæ voluit, cæteris paribus præferri diocesanus, & originarium exteris. ad idem optimus textus. in lege in ecclesijs. vbi Bald. C. de Episcopis & Clericis. l. secunda. C. de annonis ciuilib. libro vndecimo. Ex quibus illud notari poterit, quod præsentatis duobus a patrono, ille est ab Episcopo instituendus, qui indigena, & originarius sit, non exterus. pro qua decisione facit glossa. in capitulo hortamur. lxxj. distinctione. textus. in capitul. nullus inuitis. lxxj. distinctione. idemque similiter deducitur ex gloss. in capitul. si pater. vers. pauperes. de testament. in sexto, vbi scribitur, quod si testator reliquerit centum distribuenda in pauperes, illa distributio debet ita fieri, vt pauperes domicilij testatoris cæteris præferantur. Cuius quidem conclusionis eam probantes ibidem meminerunt Ioannes Andreas. Francus. & alij: atque etiam Felinus in dicto capitulo. sicut tuis. & in capitulo. vltimo columna decima. de foro competenti.

¶ De facultate resignandi beneficia, quæ in Romana curia solet concedi.

Secundæ partis

Dantur in Romana curia facultates quibusdã eas miris fraudibus, & cautelis procurantibus: quarum vigore, & potestate hi possint quocunq; tempore, etiã in mortis articulo, coram quocunq; sacerdote beneficia ecclesiastica resignare, hisq; renuntiare. Hæ autem renuntiationes fraudulenter fiunt sæpissime, beneficiaq; dimittuntur amicis, & alijs huic negotio suppositis ea intentione, vt eadem beneficia conferantur his, in quorum fauorem ea resignauerant. Interim vero fructus percipiunt illorum beneficiorum quali ex deposito: quodq; peius est, sacerdotia filijs, aut nepotibus eorum, qui renuntiauerant, conferuntur. Cum tamen iure Pontificio, sicuti superius dictum est, sit omnino hæc successio iure sanguinis in beneficijs ecclesiasticis improbata. Quod si Christianam, Catholicamq; religionem vere profiteamur, vt & in sacro baptismatis lauacro testati sumus, ac deniq; sciamus Deo Optimo Maximo nullã posse fraudem fieri, videbimus has cautelas dolos, & fictas sacerdotiorum conuersiones nihil aliud esse, qm salutis spiritualis manifestam perniciem: quandoquidem quod iustissime sacratissimæ Canonũ Constitutiones in utilitatem maximam religiõis Christianæ statuerunt, violata ratione ipsa, quæ anima legis est, verbis superstitione obseruatis in præcipitium ruit. Nihil etenim olim a sanctis patribus statutũ est, quod hodie, hocq; infelicis tẽpore seruetur saltem quo ad eius

viuam rationem, si id materiam auaritiæ, & lucris, commodisq; pecuniarijs præstare potest. Ad hoc sane malum extirpandum, quod in his resignationibus contingit, oportet synodica constitutione, aut per Romanũ Pontificem declarentur hæ resignationes illicitæ, simoniacæ, & nullæ grauisimis poenis statutis aduersus ita expresse, aut tacite paciscentes nõ obstante facultate obtenta, quæ præsumenda est surreptitia, aut deniq; importunis concessa præcibus. Poterit deinde admoneri summus Pontifex, ne has facultates concedat, quamuis a viris nobilibus, ab ipsiq; Cardinalibus fuerint petitæ.

¶ De simonia:

.§. XX.

Vtinam ita pie, ac sincere beneficiorum Ecclesiasticorũ collatio apud Romanã curiam tractaretur, quod nobis nulla ex parte negotium esset præscribere, quid ad simoniæ vitium exterminandum per synodum vniuersalem, aut Summum Pontificem statuendum sit. Attamen adeo vitium simoniæ frequens est, & veluti res honestissima in vsum deducitur nulla vnquã punitione huius sceleris a iudicibus ecclesiasticis premissa, vt plane opere prætiũ sit quedã de hoc subnotare vitio, quæ abusu quodã licita existimantur, cum prorsus iniquissima sint.

¶ Est etenim detestabilis abusus, qui

disimulatiōe quadā apud Romanā curiā satis permissus censetur; saltem minime punitur. Nā vacātibz bñficijs aliquot i curia Romana accedit quis ad datariū, & dicit, se officiū ali- quod emisse eorum inquam, quæ ma- ximo cum incommodo permutātur cum ecclesiasticis beneficijs, atq; asse- rit se velle officium illud permutare: conuenitq; inter eum & datarium de permutatione ficta quidem, quia is officium nullum habet, & tamen pe- cunia illius æstimationem paciscitur, quam dat vere pro beneficijs spiritua- libz: quæ eidem viro sceleratissimo conferuntur exclusis viris eruditiōe, ac moribus insignibus, quibus iure optimo, non limoniacis essent bene- ficia ecclesiastica conferenda, si ecclesie principes velent huic negotio summa cura, & diligentia intendere. Erit igitur hic abusus omnino tollendus: idq; fieri poterit, si fictæ permutationes istæ penitus tollantur, nec vlla fiat permutatio, quæ non sit beneficij ec- clesiastici cum alio itidem ecclesiasti- co beneficio, aut dignitate, permuta- tione aliter facta grauissime punita præter eius rescisionē. Deinde oportet diligentissime inquiri, an datarius his fraudibus auctoritatem dediderit: atq; si repertum fuerit, eum huius cō- uenctiōis ratione culpā aliquam con- traxisse, erit acerrime puniendus.

¶ Aliud etiam illicitæ pactiōis ge- nus apud Romanam curiam nuper est inuentione demonis inductum, quod beneficia, ac dignitates concedū- tur aliquibus, existentibus in ipsa cu-

ria, quorum officiū est publice absq; vilo dei, & Romani Pontificis timo- re beneficia, iuracq; spiritualia veditio- ni exponere. Hi quidem beneficia sibi a Romano Pontifice collata, literis nondum confectis resignant in fauo- rem alicuius, vel quia ipsi exteri sunt, nec possunt ecclesiastica beneficia apud Hispanos, aut Gallos obtinere: vel quia seruire ecclesijs, religionique Chriane ministrare nequnt, auaritia obcæcati pensionē ex prædictis bñfi- cijs paciscuntur sibi reseruari: pro e- ius solutione cambium, aut sane cam- pforem quendam diuitem promisso- rem, principalemque debitorem, ac si de re temporali ageretur, postulātes. in ipso autem huius cōuenctiōis ini- tio conueniunt item de redemptione pensionis. Vnde in summa beneficia ipsa ecclesiastica his præmissis pactio- nibz ita venduntur pecuniario præ- tio, quemadmodū venderentur præ- dia, aliq; tēporales res. Quamobrē hac in specie multa forent per concie- lium, aut Summum Pontificem sta- tuenda. Primum quidem quod bene- ficia, & dignitates ecclesiasticæ conse- rantur viris moribus, & scientia pro- batissimis, de quibus nulla possit præ- sumptio adsumi, quod hos, aut simi- les contractus in renuntiandis bene- ficijs, tractabunt.

¶ Deinde nulla renuntiatio benefi- cij admittenda foret, nisi prius spe- ciali iuramento renuntians asseuera- ret, liberam esse renuntiationem in fa- uorem Titij, & ab omni simoniæ vi- tio immunem: cogere turq; quascūq;

Secundæ partis

pactiones cum quocunq; ea de causa initas manifestare sub poena periurij & excommunicationis latae sententiae, cuius absolutio Romano tantum Pontifici esset reseruata, ac demum sub poena quinque aureorum soluenda quidem in conscientiae foro ipsi ecclesiae, in qua beneficium ecclesiasticum extat. Sic etenim erit manifestum quid clam inter pasciscetes actum fuerit, & an pactiones licitae sint.

¶ Praeterea est penitus reprobanda pactio ab initio facta de redimenda pensione. Nam ea illicita est, manifestamq; simoniae labem continet: cum nihil aliud significet, quam beneficii venditionem ob praetium illud, quod est in redemptionem pensionis soluendum.

¶ Huius, & aliarum pactionum causa ad punishmentem tanti criminis oportet singulari cura, & seueritate vigilare, quod constitutiones Canonicae punientes simoniam absque ulla exceptione seruaretur. Eritq; renouanda seueritas poenarum, quas contra hoc malum vetera iura sanxerunt: nec cuiquam permittendum est aliquid, quod huius criminis speciem habeat. Etenim ab hac radice multa mala circa cultum diuinum, animarum curam, & ecclesiarum ministeria procedunt. Praeser-

tim quod male audiunt Principes

ecclesiastici, dum apud laicos, &

saeculares passim eorum se-

gnities in his conuentionibus

permittendis impro-

batur.

¶ De Pensionibus reseruandis.

.9. X X I.

IN hoc equidem beneficiorum ecclesiasticorum tractatu potissime obseruandum erit, atque omnino statuendum est, quod veteres Canones diligentissime custodiantur. His etenim constat, non temere pensiones constituendas esse super beneficijs ecclesiasticis, sed tunc demum, cum causa iusta hoc exposculauerit: nempe ad subueniendum clerico pauperi, bonis moribus praedito, qui cum ministret religioni Christianae ex eius redditibus, atq; ideo ex ecclesiasticis bonis alendus est ita quidem, ut ab inopia, & mendicitate liberetur, vel iuxta laborem in ministerio spiritali impensum congruam mercedem, atq; stipendium habeat: secundum ea, quae traduntur in capitul. nisi essent. de praebend. capitul. ad audientiam in secundo. de rescript. capitul. quamuis. de praebend. in sexto. notant late Oldrad. consilio. ccxxvj. & Ancha. consilio. cclxxiiij. Apud quos haec est communis opinio, quod pensio per Episcopum non possit super beneficio ecclesiastico absque iusta causa constitui: idem est dicendum in legato sedis Apostolicae: nam & is non potest, nisi aliud habeat in mandatis, pensionem constituere super beneficio ecclesiastico, etiam ex causa resignatiōis. Romanus autem Pontifex pensionem po-

test constituere super beneficio ecclesiastico etiam sine causa: quasi ipse in beneficiorum collatione liberrimam plenissimamque potestatem habeat. cle. j. vt lite. pend. cap. ij. de præbend. in vj. quod in hac materia de pensionibus expresse notat Deti. in consilio. cccxxxvj. col. ij. Qui hanc opinionem intelligit quo ad potestatis plenitudinē, & sic quo ad potestatem absolutam: quia de potestate ordinaria non potest summus Pontifex pensionem sine causa super beneficio ecclesiastico imponere: idem late probant Romanus in consilio. ccclxix. & Felini in dict. capit. ad audientiam, col. ij. & sequentibus: vbi addit, non esse etiam de potestate ordinaria necessariam in Romano Pontifice ita iustam causam, vt est in Episcopo. Potest etenim Romanus Pontifex pensionem super beneficio ecclesiastico imponere ex causa extinctionis litis, concordie, resignationis, aut celsionis: quemadmodum ipse Feli. tradit. Episcopus autem causa concordie, & dirimende litis quamuis possit pensionem constituere super beneficio ecclesiastico, ea tamē non erit realis, sed personalis: sicuti notatur in dicto capitulo. Nisi essent, hanc autem causam iustam esse pensionis constituende ratione litis extinguende probatur in eadem decretali.

¶ Nos vero maximam esse fatemur Summi Pontificis potestatem in beneficiis ecclesiasticis distribuendis, & conferendis: ipsum tamen admonem⁹, eius potestatem esse administratoris iusti, & recti, non autem ita liberam,

quod absque villo defectu indignis, & sceleratis possit licite beneficia ecclesiastica conferre. Nam & si collatio facta per Romanum Pontificem alicuius beneficii scienter indigno titulum tribuat, nemo tamen dubitabit, Romanum Pontificem in ea collatione temere facta grauiter peccasse. Sic etiam si liberam, & plenissimam potestatem habeat circa redditus beneficiorum, & ecclesiarum, ea potestas pertinet ad iustam, & æquam dispensationem: siquidem iniqua dispensatio, quæ damnum religioni Christianæ, ecclesiis, ac cultui diuino irrogat, non potest villo pacto licere. Nec enim posset Papa redditus ecclesiasticos alicuius ecclesiæ distribuere in usus profanos, qui nec vniuersali reipublicæ, nec particulari ecclesiæ aliquam afferant utilitatem.

¶ Vnde his equidem præmissis erit vel per vniuersalem synodum, vel per Romanum Pontificem prouidenda statuendum cum legis executione, quod nulla pensio possit reservari ex causa resignationis. Contingit enim sapientissime, idque fit consensu, & autoritate Summi Pontificis, beneficium resignari in alterius fauorem ab eo, qui nec pauper est, nec vllum vniuersali, aut particulari ecclesiæ, in qua beneficium illud habuit, ministerium impendit, quod mercede, aut premio dignum sit: & tamē reservatur ei pensio prædicto absque vlla causa. Quod permittendum non est nec per ipsum Romanum Pontificem propria autoritate probandum. redditus namque ecclesiastici non debent temere, & absque

Secundæ partis

causa distribui his, qui ecclesiæ nō seruiunt. Is autem, qui resignat beneficium, si quod ministerium illi ecclesiæ impendit ante resignationem in ordinarij muneris exequutiōe, id sibi iam ex fructibus, ac redditibus perceptis satis fuit retributum. Nec sola renuntiatio potest esse causa iusta pensionis. Quia ipse renūtiāns tenetur vel seruire ecclesiæ, vel dimittere beneficium, vt integre detur ei, qui in eo valeat ministrare: cum post renuntiationem illius nihil iuris vere habeat ad percipiendam vel minimā reddituū portionem. Sit igitur iustissima, & æquissima conclusio, ex causa sola resignationis non posse pensionem resignanti reseruari, etiam autoritate Sūmi Pōtificis. Nam licet reseruatō eadem autoritate facta nō possit rescindi, aut irrita iudicari per iudicem humanum ob plenissimam potestatem, quæ Romano Pontifici in his redditibus distribuendis competit: tamen nihilominus ea iniqua censetur: nisi facta fuerit eo casu, quo resignās ob aliquod iustum impedimentum non potest ecclesiæ ministrare, & seruire, sitq; pauper, & de ecclesia benemeritus: tūc etenim ei poterit reseruari cōgrua pensio eo quidē pacto, quod maneat ex redditibus ecclesiæ cōueniēs portio ad ministrorum alimenta, & congruam sustentationē. Nec deberet pensio etiam iustis ex causis reseruata tertiam partem excedere reddituū ipsius beneficij, essetq; absq; vlla exceptione hæc moderatio penitus obseruanda.

¶ Ex his inferitur, non admodum licitam esse pactionem illam in Romana curia frequentissimam, qua conueniri solet, vt habens beneficium, eiusq; titulum iustissimum id resignet in fauorem Petri, modo Petrus cōsentiat reseruatiōni certæ annuæ pensionis in fauorem renuntiantis. Etenim nō arbitror pactionem istam, etiam si pensio sit ex Romani Pontificis autoritate constituenda, immunem esse a symoniae vitio: nam renuntiatio sit beneficij spiritualis propter consensum præstandum pensioni, quæ temporalis est: liquidē cum ea permutari beneficium ecclesiasticum non potest: secundum Card. q. ix. & Imol. in clemen. j. de supplend. negli. prælat. §. eadem. Frederi. in tract. permutatorum. q. ix. Atq; ita in casu præmissæ conuentionis, de qua modo agimus, tam suspectam esse, iureq; reprobari senserunt Abb. Anania. & Felin. in cap. non satis, de symonia. Archid. in cap. quicumq; j. q. j. Præpo. in capi. sed adhuc. j. qō. ij. colū. ij. sensit idem Felin. in capi. ad audientiam. in. ij. de rescript. colum. ij.

¶ Inde etiam constat, maiori ratione posse reprobari quod facillime, vt honestissimum, in Romana curia admittitur, cum tamen id sit admodum perniciosum. Etenim resignat quis beneficio ecclesiastico in fauorem alterius cum eo pacto, quod is cōsentiat reseruatiōni omnium fructuum beneficij a Romano Pontifice faciendæ in fauorem renūtiantis, & ad eius vitam. Ex hoc siquidem abusu multa mala

sequuntur. Primum quod beneficia ecclesiastica indoctis, & prauis hominibus conferuntur. Docti etenim, & honestis moribus præditi ab his abhorrent pactationibus. Deinde vni datur titulus, & ei onera beneficii ecclesiastici incumbunt, alteri vero redditus ecclesiastici, & commoda eiusdem beneficii conceduntur: cum ex beneficiorum institutione, ratione naturali & iure ipso Canonico ad eum pertineant redditus, qui onera dignitatis, aut beneficii subire tenetur, & vere subit. Præterea sæpissime vidimus ex hac causa seruientem ecclesiæ, & beneficio paupertate oppressum cogi medicare aduersus Clericorum, & sacerdotum honestatem, alterum vero, qui nullum sustinet onus, & qui fortassis nusquam ecclesiæ seruiuit, eius redditibus luxuriari, vel diuitiæ esse. Quã obrem malum hoc extirpandum erit ab ecclesiastica republica, cauendũque maxime, ne beneficia ecclesiastica his factis reueruationibus conferantur. Quod si aliqua fieri debeat reueruationis, ea sane permittitur, ex causa iusta: nempe cum renuntians beneficio ob senectutem, vel aliud iustum impedimentum ecclesiæ, cui iam ministravit aliquo tempore, non possit commode seruire, peratque vel coadiutorẽ, vel dimittat beneficium alteri, qui seruire valeat ecclesiæ reueruata sibi alimẽtorum iure cõgrua portione, quæ tertiam partem fructuum beneficii minime excedat. Sic etenim vtilitati ecclesiæ, & ministrorum gratificationi consulitur.

¶ De reueruationibus.

§. XXI.

IVre Pontificio iam olim plures fuere inductæ reueruationes, quæ non admodum vtilis esse solent, præsertim propter maximam occasionem, quam multis dolis, & fraudibus sæpissime præstitere. Potuit sane olim utilis esse frequens ecclesiasticorum beneficiorum reueruatio, cum nondum ita regnante auaritia inuentæ minime fuerat tot cautelæ, tot prauæ, ac symoniacæ cõuenctiões ad obtinẽda in curia Romana ecclesiastica beneficia. Siquidem eo tempore, quo ius Canonicum reueruationes induxit Romani Pontifices ab alijs curis, & sollicitudinibus liberi potissimum curabant, vt beneficia ipsis reueruata viris doctrina, & optimis moribus præditis concederentur. At hac nostra ætate cum summi Christiani orbis præsules multis, & arduis negotijs impediti non possint inquirere, qui sint viri moribus, & eruditiõne celebres, quiq; possint commodius, & industrius ecclesijs ministrare, patet amplissima mille fraudibus via: accedunt enim ad curiam Romanam homines indocti, malis moribus præditi, et in summa perditissimi nullo alio freti suorum meritorũ præsidio, quã quod optime sciant versutijs, alijsq; similibus machinamentis sacerdotia, dignitates, aliacq; ecclesiastica bñficia in maximam reipublicæ pernitiẽ piscari. Hi equidem videntes tot reueruati

bñficia collationi, & dispositioni Romani Pontificis, quem possunt intercessiōe hominū quorundā, qui apud ipsum Pontificē in pretio, & æstimationē censentur, plerūq; fallere, ac decipere. Quāobrem saluberrimū esset institutū, quod omnes reservationes inductæ per regulas Cancellariæ, itē & per extrauagātes cōstitutiones tollerentur omnino & mīneret illæsum ius cōmune: imo sola ea reservatio iustissime posset inuiolata superesse, q̄ traditur in cap. ij. de præbend. in. vj. circa bñficia vacātia in ipsa curia Romana: & præterea, si Romanus Pontifex cēsuerit, plurimū ex his derogationibus sedis Apostolicę autoritatē minui poterit sua dignissima sanctitas sibi, & eius collationi reservare aliquot speciales dignitates in qualibet dioeceli quocūq; tēpore & loco vacauerint. Sic deniq; pluribus fraudibus obuiā itur, atq; Ep̄i certo sciēt q̄ beneficia tute possint per eos statim quod vacauerint cōferri. Præsertim cessabit abusus ille, quo vtuntur qui curiā Romanā frequētare prauo animo nō erubescunt. Etenim aduersus possessores pacificos, et quietos decernuntur monitoria pœnalia ex ea causa, qđ calūniatores quidā Romæ cōmorātes statim ad manum paratis ad hæc negotia duobus testibus probāt bñficia prædicta fuisse per Romanū Pontificē reservata: atq; ratiōe horū monitoriorū, vt vocāt, pœnaliū possessores iustissimi spoliātur bñficijs, q̄ Canonicis titulis obtinebāt. Hi vero, qui hæc monitoria exequūtur cēs-

aras timētes non aduertunt, minime esse obtēperandū eisdē, cum surreptitia fuerint: tandē hæc vexatiōe territi possessores cogūtur, cū iniquis vexatoribus trāfactionē pacisci, pensionē super bñficijs cōstituētes. Quāobrem aut per synodū vniuersalē, aut per ipsum Romanū Pontificē erit statuendum, qđ pretendētes, bñficia ab alijs pacifice possessa fuisse, & esse reservata, vel affecta, petāt sibi super hac re iustitiā exhiberi, litēq; tractēt ordinaria via apud dioecesanū. Sic etenim mille cessabūt vexationes, quæ ordinē ecclesiasticum interturbant.

¶ De reservatione in pectore subtrahendū non est: siquidē ea plurimū nocet in his negotijs, q̄ ad iustā, rectāq; bñficiarū ecclesiasticorū collationē pertinet. Nam qui se existimant admodum acceptos esse, & gratissimos Romano Pōtifici postq; sciunt pingua sacerdotia, & bñficia per moriē vacātia iam autoritate ordinaria, aut Apostolica collata esse alijs, tūc abutentes nimio fauore, quo hæc, & peiora peragūt negotia, prædicta bñficia impetrāt a Romano Pontifice tanq̄ ante superscriptā collationē in pectore ab eo reservata. Romanus autem Pōtifex prauis suggestionibus deceptus his quidē bñficia cōfert in literis asseuerās, ea ante collationē alijs factā reservata ab eo fuisse. Vnde hæc mentalis reservatio efficit, quod collatio iure ordinario ab Ep̄o, aut ab alio etiā autoritate Apostolica facta nulla sit omnino, & vt talis rescindatur. Huic profecto abusui maxime occur-

rendū est, penitusq; tollēdæ sunt mētales reseruationes. Quæ nihil aliud cēseri possunt quā perniciosæ caute- læ aduersus æquitatē, & religionis Christianæ vtile regimē: cui operā da- re debent Pōtīfices summi nequaquā permittentes se ipsos hac in re nec im- portunis precibus, nec fauore, nec gra- tia ita oscitanter decipi.

¶ De monasterijs, eorumq; dignitatibus impe- trandis.

§. XXIII.

Contingit sæpissime in Ro- mana curia abusus quidam, qd' vacātib; abbatijs, vel prioratibus ordinis Sācti Benedicti, vel Sancti Bernardi, aliorūq; similiū ordinū cōferuntur hæ dignitates per sedē Apostolicā in Cōmendā, aut ad- ministratōnē Cardinalibus, & alijs prælatis: imo & clericis sæcularibus quādoq; imperitis, quādoq; morib; præditis corruptissimis: id autem fit, vt & alia multa per importunas, ac surreptitias preces ipsi summo Pōtifi- ci porrectas: cū alioqui maximus ec- clesiæ pastor, si vere cognosceret quā- tum detrimēti inde monasterijs incū- bat, nequaquā hæc cōcedere dignare- tur. Nam ideo monasteria regulis, cō- stitutionibus, & diligenti prælatorū eiusdē instituti, & ordinis cura refor- mata maxime deformātur. Præterea hospitalitas, cultus diuinus, & alia se- cundū regulam ordinū, et fundatorū

dotantiū non tantū diminuuntur, & tolluntur, sed penitus deficiunt, & ru- unt: adeo quidem, vt nec Missæ, nec alia diuina officia ordini cōuenientia celebrātur: quodq; grauissimum est, redditus in monachorū alimēta, pau- perū subsidiū per ipm regulārē præ- latū expendēdi tandē per sæcularem Abbatē, aut priorē in pprios, et pro- fanos vsus expendūtur. Quæ ratiōe oportet per cōcilium, aut per summū Pōtificē prouideri, qd' omnes Abba- tiæ, & prioratus reducātur ad obser- uantiam: atq; ita eligatur Abbas, vel prior vnus ex monachis, & per mo- nachos eiusdē monasterij in quo ea dignitas prioratus, vel Abbatie vaca- uerit: & vt fraudes omnino extirpen- tur admodū vtile est, qd' electio mini- me fiat nisi illius, qui tēpore electiōis eandē religionē fuerit professus, habi- tūq; habuerit monasticū, vitāq; regu- larē egerit. Sic etenim melius dignita- tes istæ regulares instituuntur ad vti- liorē Chriānæ religionis reformatio- nē, quæ difficilior quidē erit, si semel locus sit licentiosæ religiosorū vitæ. Nam ab eorū exēplis potissima pene- det morū correctio propter existima- tionē, quā de his Christianus popul' maximo iure habet. Igitur admissis inter religiosos prælatis sæcularibus patet facilis via ipsis religiosis ad mu- tationē morū, quibus addicti debent esse iuxta eorū regulas, & religionis præcepta. Adeo siquidē Chriānæ reipublicæ cōducunt religiosorū mo- nasteria, eorū regularis obseruātia, vt plane maximū sit dispendiū allatura

Secundæ partis

eorundem viuendi effrenata licentia.
¶ Præter hæc iure Canonico statutum est, quod dignitati regulari non possit præfici, nec ad eam eligi secularis. cle. j. de elect. capi. cum de beneficio. de præben. in. vj. Quibus etiam probatur, bñficia vnius ordinis, & religionis non esse cōferenda monachis, aut religiosis alterius ordinis iuxta illud Deuteronomij cap. xxij. nō arabis in boue simul & asino, idest, homines diuersæ simul professionis in vno officio nō associabis. ca. in noua. xvj. q. vij. cap. vt lex. xxvij. q. j. clem. ne i agro. s. j. de statu mona. motat Bal. in cap. cum causam. de electio. Ioan. Faber. in rub. instit. de nuptijs. Sicut nec ad beneficia secularia sunt admittendi regulares monachi: quod constat ex dict. cap. cū de beneficio. Nec Pontifex summus per dispensationē debet his derogare statutis. Primum quia scandalum oritur ex diuersitate professionis, & habitus. cap. illa. xij. dist. cap. quod Deo xxx. q. v. siquidem religionis status scandalū patitur ex prælato secularissimo & ipsi prælati persona periclitatur dū a monachis, qui eū inuiti receperūt, cōtemnitur, odioq; habetur. Deinde monachis detractionis datur causa, dominiq; nostri Iesu Chri maiestas læditur, oriturq; hinc omnis mali labes vt tradit Ludo. Roma. in consil. cccclxxx. quod incipit. quæstio talis.
¶ Tertio eadem dispensatio foret admodum incōmoda ratione mali exempli. tenetur etenim Abbas, aut quiuis alius prælatus monachos instruere,

& inducere ad obseruationē regulæ, ipsiusq; ppriæ religionis cōstitutionem: & tamē non poterit cōmode secularis prælatus hoc officium agere, nisi prius ipse eandē regulā, eiusq; cōstitutiones exacte obseruet: cum exemplo domini debeat prius facere, quam docere. Ab his autē, & omnib' ipsius ordinis præceptis, cū secularis sit, omnino est alienus: præsertim id manifeste constat, qd plurima persuadere monachis subditis conabitur, quæ ipse nequaquā exequitur: imo his aduersa, & contraria palā operatur. Vnde præceptis suis, & persuasionibus pōdus detrahit aliter faciens, quā prædicet. cap. primum. xxv. dist. capi. vna tantū. xxvj. dist. cap. nos si incōpetenter. ij. q. vij. Quarto ratio cōfusiōis hanc dispensationem dissuadet: ordo enim ecclesiæ cōfunditur, dū sua vnicuiq; ecclesiastico ordini iurisdicctio non seruetur. capi. peruenit. xj. q. ij. Quinto hoc ipsum cōprobatur ratione periculi animarū ipsorum monachorū, quibus absente prælato seculari antiquus hostis maxime dominabitur, eos dilanians in peruersos atque corruptissimos inducens mores, capitul. postquam. 50. distinctione. His deniq; & alijs rationibus apparet minime conuenire Catholicæ, & Christianæ religioni, quod ex dispensatione Romani Pontificis seculares clerici regularibus dignitatibus præficiantur.

Paragraph. 24, & 25. Fo. 84.

¶ De Hospitalibus, ac legatis
ad pias causas.

§. XXIII.

IN tantū quorundā Romæ cō-
morantiū p̄cessit audacia, vt mi-
nime vereātur bñficia ecclesiasti-
ca constituere ex legatis ad pias cau-
sas, & ex Hospitalibus. Etenim ea im-
petrant, sicuti solent, bñficia iam olim
instituta impetrare. Quo tādē fit, vt
bona relicta ad pauperū alimēta, &
ad alia pia opera in proprios impetrā-
tiū vsus expendātur maximo cū de-
trimento pauperū, & orphanorum.
Deinde Catholici viri vidētes ita ex-
pēdi, q̄ ab alijs relicta fuere, in vsusq̄
pios destinata, animos auertūt ab his
operibus pijs cōstituēdis existiman-
tes futurū equidē, qđ & opera pia ab
eis alioqui instituenda mutentur in
vsus profanos, aut expendātur in uti-
litatē eorū, quibus ipsi nec quadran-
tē ex bonis p̄prijs erogassent. Huic
sane malo est oīno obuiādū p̄ vniuer-
salis cōcilij statuta, quibus firmissime
statuatur, qđ hæc legata pia, aut Ho-
spitalia minime in titulum beneficij
impetrētur, aut cōcedantur: sed omni-
no bona ita a defunctis relicta in eos
vsus expendantur, in quos fuere a ve-
ris dominis destinata. Quod si per
importunas quorundam hominum
preces a Romano Pontifice aliud cō-
cessum fuerit, prouide decernendum
est, quod ordinarij, & Principes ab
his concessionibus, & dispensationi-
bus supplicēt humiliter, præmissaq̄

supplicatione ad sedem Apostolicam
interposita exequutionem impediens
earundem dispensationum.

¶ De beneficijs iuris patrona-
tus ecclesiastici, aut
secularis.

§. XXV.

AB initio renascentis ecclesie
illud est maxima religionis
Christianæ, & diuini cultus
feruore obtentū, vt passim viri eccle-
siastici, & sæculares, sceminæq̄ pijsi-
mæ bñficia ecclesiastica, ipsaq̄ eccle-
sias multis bonis, ac redditibus dota-
rint ad diuinorū officiorū celebra-
tionem. Idq̄ vel donationibus, vel testa-
mētis, alijsq̄ vltimis testatorū, & mo-
rientiū voluntatibus effectū est: atq̄
ideo ecclesie præter decimarū, obuē-
tionū, oblationū, & primitiarū reddi-
tus, pinguissimos, vberrimosq̄ quo-
tanis fructus percipiūt, ex quibus vi-
ri moribus, & doctrina præstātes alū-
tur iuxta ecclesie Catholicæ statuta,
& defunctorū dispositiones. Etenim
clerici, & laici bona patrimonialia a
maioribus suis habita, aut proprio la-
bore quaesita omitrentes eorū cōsan-
guineos plerūq̄ satis pauperes eccle-
sias relinquūt autoritate Episcoporū
instituentes qualiter ea bona sint distri-
buēda: præsertim volūt qđ ex eis in-
stituatur capella quēdā, aut beneficiū
ecclesiasticū: ad cuius ministeriū pa-
tronus per eos nominat⁹ clericū præ-
sentet. Hi sane si scirent has eorū dis-

Secundæ partis

positiones facillime tollendas per Romanū Pontificē, iurique patronatus derogandū fore, profecto plurimū animos auertissent ab his operibus pijs constituendis. Vnde par est, & regi mini congruit Chriſtianæ reipublicæ, qđ iuri patronatus laicorum minime derogetur per Summū Pontificem. Oportet etenim bñficia ista iuris patronatus laicorū cōferri secundū voluntatē instituētis laici, qui p̄pria bona ad hāc rem ita distribuēda destinauit. Nec æquū cēsetur, qđ facillime vltimæ testatorum volūtates mutētur etiā per sedē Apostolicā. Sæpissime quidem audiuius laicos ditissimos, qui hac de causa grauissime cōquesti sunt, asseuerātes se p̄p̄sima intētionē, & alacri animo propria bona in pios vsus ad Hospitalia, atq; ad instituēda bñficia collaturos, nisi præuiderēt futurū esse, qđ per dispensationē eorū testamēta, vltimæ volūtates, & ordinationēs tollātur, bonaq; p̄pria maximo labore ab eis q̄lita in alios vsus q̄p̄ a se destinatos omnino expēdātur.

¶ Non diffitemur, nec negamus, posse Romanū Pontificē derogare iuri patronatus laicorū. Nā iuris est aperitissimi posse Romanū Pontificē iuri patronatus laicorū derogare, si voluerit; siquidē necessariū est, qđ cōstet de eius voluntate iuxta cōmunē doctorum omniū resolutionē in cap. cū dilectus, de iure patronat. Et in cap. dilectus, de offic. delega. & in cap. ij. de præbend. lib. vj. vbi quicquid glos. scripserit nihilomin⁹ cōmuni omniū sentētia definitū extat, reservationē il-

lius capituli, eiusq; similes, aliasq; reservationes generales minime cōprehēdere bñficia iuris patronatus laicorū: tametsi prædictæ reservationes cōprehēdāt bñficia iuris patronat⁹ ecclesiastici; quæ quidē distinctio cōprobatur per Lapū allegat. xevj. Card. cōsil. lxxix. Feli. in cap. in nostra. corollario, lxxviij. de rescript. eūdē in tract. quādo literæ Apostolicæ noceāt patronis. col. j. & penulti. Rochum de Curt. i tract. de iure patronat. verb. cōpetēs. q. xxiiij. idē cōstat ex distinctione glo. in dict. cap. cū dilectus. de iure patronat. & in dict. cap. dilectus. de off. lega. Quæ habet, legatū Apostolicū posse quidē derogare iuri patronatus ecclesiastici: nō tamē iuri patronatus secularis. Imo etiā si in reservationibus summorū Pontificū expresse reseruētur bñficia ad quoruncūq; collationē, præsentationē, & institutionē pertinētia: nihilominus tales reservationes minime cōprehēdūt bñficia iuris patronatus laicorū secundū Ioan. Andr. in dict. cap. dilectus, de off. legat. & Feli. in dict. tractat. quādo literæ Apostolicæ. col. ij. At tamē cōueniēs nō est, qđ istæ derogationes per summū Pontificem passim fiāt: ne vltimis testatorū volūtatibus derogetur: atq; ideo auertantur laici ab instituēdis, et dotādis, ædificādisq; ecclesijs. Olim siquidē rarissime iuri patronatus laicorū derogabatur: nō enim apud curiā Romanā ita fuerat ambitio, auaritiaue admissa: at n̄ris tēporibus si semel admittatur derogatio iuris patronatus laicorum,

rū, ea erit adeo frequēs, quē admodū ha-
ctenus fuit, vt nulla differētia cōstitua-
tur inter bñficiā iuris patronat' laicorū,
& alia bñficiā mere ecclesiastica ex
decimarū, et ecclesiarū redditibus insti-
tuta: ita sane obtētū est, vt iurē ordina-
rio cū derogatiōe amplissima quotidie
a Romanis Pōtificib' bñficiā iuris pa-
tronatus laicorū impetrētur. Quā ne-
quaquā agēdū est: imo Sūmis est exo-
rādus precibus Romanus Pōtifex ne
his utatur derogationibus, q̄ maxime
laicorum animos, & linguas irritant.
Posset quidē hoc permitti, modo raro
& cū maxima causa fiat: p̄sertim vbi
ius patronatus laicis fuit adquisitū nō
ex dotatiōe, cōstructione, aut fundatiōe
ecclesiarū: sed ex cōsuetudine, p̄scrip-
tione, vel priuilegio: etenim in his ca-
sibus facilius Romanus Pōtifex pote-
rit iuri patronatus laicorū derogare.
Nā & reseruatiōes gñrales talia bñfi-
cia cōprehendūt secundū Card. consi.
lxix. h. col. & Frederi. i. cōsi. lxxv. quo-
rū opinio confirmat ex eo, qd̄ legatus
de latere licet non possit derogare iuri
patronatus laicorum cōpetenti ex fun-
datiōe, dotatiōe, cōstructione: poterit
tamen derogare iuri patronatus laicis
cōpetenti ex priuilegio, cōsuetudine,
aut p̄scriptione: sicuti notant Abb. in
dict. ca. dilectus, de off. leg. & alij plu-
res, quos referunt iuniores potissime
Deti. cōsi. cxvñ. & Rochus de Curt.
in tract. de iure patronat. verb. hono-
rificū. qō. iñ. cessat siquidē in hoc casu
ratio, q̄ p̄cipue admonet nō esse has
derogatiōes permittēdas: nepe ne lai-
ci retrahantur ab ædificadis, dotadis, &

cōstructionis ecclesijs vidētes passim eo-
rū vltimas volūtates mutari p̄ Roma-
nū Pōtificē. Nec em̄ ista ratio habet
locū in iure patronatus laicis cōpetenti
ex priuilegio, p̄scriptiōe, aut cōsuetudi-
ne: sed tantū in iure patronatus, qd̄ ex
fundatione, dotatiōe, aut constructio-
ne laicis iure cōpetit.

¶ Eadē fere ratiōe aliud est apud Ro-
manā curiā admodū frequēs omnino
tēperandū. Nā cōsueuerē mutari vo-
lūtates vltimæ testatorū, qui ad pias
causas legāt quāpiā pecuniæ summā,
quā auctoritatē Romani Pōtificis trās-
ferre quidā cōnātur ad hærēdē, vel le-
gatarium ob p̄tensam paupertatē: id
sane sit ob lucrū, nec permittēdū est, nī
si facta fuerit magna mutatiō in re fa-
miliari hærēdis p̄ habitū testatoris: itā
qd̄ verū simile sit, testatorē ob eā muta-
tiōne mutaturū fuisse volūtate: non
em̄ pium est, imo admodū impiū vlti-
mas testatorū volūtates mutari, nisi
ea mutatiō maximis ex causis fiat.

¶ De litibus, quæ maxima cū fraude
apud curiā Romanā mouentur ad
uersus clericos sētēs, aut vales
denarios beneficia ecclesia-
stica pacifice obti-
nentes.

§. XXVI.

PRæter alia, q̄ in curiā Romanā
quotidie tractantur, ac cēsurā in-
digent, illud p̄cipue erit extir-
pandū, qd̄ sæpissime fieri videmus p̄-
sertim a viris ecclesiasticis, quibus sa-
p

Secundæ partis

tius foret diuinæ maiestati ministrare, et obsequi, quæ his abulibus operâ dare, fugere enim a litibus debuissent, maxime ab his, quæ prorsus illicitæ iure humano ac diuino censeri debent. Quidam sane senes, ac valetudinarios pacifice bñficia possidetes fictis quibusdam iuribus ad curiã citant Romanã maximo cū dispēdio ipsorum pacifice possidētium bñficia: eos liquidē maximis afficiunt vexatiōibus, ut vel cogantur bñficijs cedere, aliquamue pactionē inire cū his ligantibus, aut tandē ut possint quæ fictã litē mouere nō erubescunt senibus mortuis i ius morientium subrogari iuxta regulas cancellariæ sic demum fit, ut ad istos curiæ Romanæ satellites pueniãt bñficia, vel saltē aliqua eorū pars iure pēsiōis annuæ. Quid est admodum impiū & dolendū oīno: idcirco oportet p sacrosanctam synodū, aut Romanã Pontificē, quod post triēnij pacificã possessionē bñficij, nec possit lis moueri super possessione, nec super proprietate aduersus possessorem pacificum. Imo & illud erit necessario statuendum quod si ob nouã causam, vel ob crimen aliquod quis prætendat bñficij possessorem eo priuandum, aut priuatum esse eam causam, & litem apud dicecesanum, seu iudicem ordinarium prosequatur, ut fraudes omnino cessent, & tollantur.

De litibus per audientiam
contradictoriarum
expediēdis.

§. XXVII.

SOlet in Romanã curiã aliq̄ abusus clerici iuste, ac pacifice bñficia possidetes, male, & iniquissime vexare. Nã citantur bñficiorū possessores p edicta, quæ affiguntur tali loco, & tempore, quod nusquã pueniãt ad notitiã citatorū. Qui hac ratione statim breui, ut aiunt, manu cōdemnantur inauditi priusquã ad eorū notitiã citatio perueniat, cui negotio peragēdo nō desunt notarij cū duobus, aut tribus testibus asserētes, citationē publice, ac canonice fuisse factã: cū vere nulla citatio præcesserit, nec vera ipsius imago.

Huic cautelæ accedit quod sapissime qui apud Romanã curiã vexare, et molestare canonicos bñficiorū possessores nō veretur, allegat, quod citatio fieri nō potest in persona, sed p edicta falso probantes non esset uti accessum ad locū ubi citandus habitat ppter eius potētiã atq̄ ita maximis molestijs afficiunt eos qui nulla digni sunt vexatiōe, qui quæ iure deberēt citari non per edictū, sed in persona. Quamobrē providēdū erit, quod nulla fiat citatio per edictū, nisi in casibus iure expressis, ubi tutus accessus nō est ad locū, in quo citandus habitat iuxta notata in cle. f. de iudic. de his autē casibus fiat fides corā ordinario iudice, aut coram Metropolitano.

Cōtingit etiã, quod lites finguntur, ut facilius pensiones cōstituantur auctoritate Romani Pontificis, atq̄ hac cautela bñficia ecclesiastica aduersus iuris Canonici decreta sectionē patiuntur. Deinde cōueniunt litigantes de pensione cōstituēda ultra tertiã partē fructuū bñficiorū. Oportet quidem, quod pen-

siones etiã causa litis minime cõstituan-
tur vltra tertiã partem fructuũ benefi-
ciorũ. Item diligētissime cauendũ est,
quod vbi causa litis pētio ex cõuēctio-
ne partiũ cõstituēda sit in tertia parte
fructuũ beneficiorũ, tunc iuramentũ
fiat solēniter, qđ non ex collusione, sed
causa dubiæ iustitiæ pentioni consen-
sus præstatur: aut sane omnino ea pē-
tio erit reiiciēda, si ex qualitate persona-
rũ possit adsumi suspicio fraudis, aut
collusionis adsumi. Hoc etenim cõue-
nit Christianæ reipublicæ ne tot frau-
dibus locus sit in re ad cultũ diuinũ, &
ministerium ecclesiarum pertinenti.

¶ De regressibus, & accessibus
tollendis.

§. XXVIII.

ADEO diligēti cura, & soli-
citudine excogitatũ fuere in
Romana curia modũ ad bñ-
ficia ecclesiastica præter ius, & cuiusq;
merita obtinenda, vt plane nulla iuris
veteris cõstitutio hæc in re statuta fue-
rit, q̄ mille fraudibus non sit subiecta.
Nam ad preces importunas Romani
Pontifices solent cõcedere passim liti-
gantibus, & his, qui nullam tractant li-
tem, regressus, & accessus ad beneficia
ecclesiastica. Ex quibus multa damna
cõtingunt. Primũ quidẽ votũ captan-
dæ mortis: deinde qđ bñficia indignis
cõferuntur, & lepissime cõsanguineis
ita quidẽ, vt ab vno in alterũ iure re-
gressus veluti iure hæreditario benefi-
cia trãsserantur vsq; ad quartam gene-

rationem: aut deniq; per centũ annos
ab his, qui eiusdem generis sint eadem
beneficia ecclesiastica absq; vllõ meri-
torum delectu perueniant. Quamob-
rem agendũ est, quod per synodum sa-
cro sanctã, aut per summũ Pontificẽ
hi regressus, & accessus omnino tollã-
tur, nec aliter concedantur, quã ad pe-
titionem synodi prouincialis, aut Epã-
lis pro iustissima quadam causa. Hoc
enim ita fieri cõuenit omnino Catho-
licæ ecclesiæ, & animarum regimini.

¶ De causis ad curiã Romanã
minime aduocandis.

§. XXIX.

INoleuit in curia Romana alia cõ-
suetudo maxime perniciosã, & in-
dispendiũ clericorum Christiani
orbis. Nam indistincte in beneficiãli-
bus causis, etiã pro bñficio modici va-
loris, atq; etiã in alijs causis ecclesiasti-
cis pertinētibus ad cognitionẽ iudicis
ecclesiastici, citantur clerici in prima in-
stantia ad curiam Romanã, statimq;
trahuntur cum maximis sumptibus,
et expensis ad curiã Romanã iudices,
apud quos redditus ecclesiasticos, & bo-
na patrimonialia cõsumētes proprias
ecclesias, quarũ regimini fuere præpo-
siti omnino derelinquunt. Debet em̄
statui, quod primũ clerici etiam in cau-
sis beneficiãlibus citentur & trahãtur
ad Episcopum, vel iudicẽ ordinariũ,
coram quo fiat processus vsq; ad dif-
finitiuam sententiam, a qua appelletur
ad Metropolitanum, apud quẽ causa

Secundæ partis

tractetur, vsquequo definitiua secūda sententia lata fuerit: tunc demum per appellationem deferatur causa ad curiam Romanā ita quidem, quod appellatio ad curiam Romanā minime admittatur omisso medio: atq; ita fiet, vt duæ priores sententiæ in qualibet causa ferantur apud iudices inferiores, posterior autem in Romana curia a iudicibus Apostolicæ sedis. Sunt etenim ita graues litigantium expensæ præsertim vbi iudicium tractandū est in curia Romana, vt plane admodum vtile sit statutum istud, quod hic fieri optamus. Nam & præter alia lites sūt immortales, & plerumq; coguntur, qui iustitiam fautricem habent, propria beneficia, aliasq; res ad se pertinentes deserere, cum non possint ad curiā Romanam accedere propter grauissimas expensas. Sic sane pragmatica sanctione Gallicana, quæ apud Gallos maxime obseruatur, admissa est ea Basilien-
sis synodi constitutio, quæ prohibuit appellationem omisso medio ad curiā Romanā deferri. Est namq; id statutū omnino vtile, ne dicam necessarium.

De iudicibus delegatis, & cōseruatoribus.

§. XXX.

Dantur sæpissime i curia Romana per Romanū Pontificem cuiusq; prælato, capitulo Cathedralis ecclesiæ, ordini, collegio, studio, aut vniuersitati, & militib; cuiusuis militiæ iudices cōseruatores

delegati quidem, Abbates, Priores, aut alij quancunq; dignitatem obrinētes. Qui vt absq; vllō meritorū delectu eliguntur, ita sane frequentissime contingit, eos esse prorsus ignaros, & imperitos. Quibus illud præcipue munus incumbit, vt sententiā absq; vllō discrimine pronuntient in fauorem illius, qui eos iudices sibi impetrauit: atq; plerumq; ppter pecuniā sibi secreta, & palam in merce lē iniustitiæ traditam. Hi deniq; multis cēsuris, & ex cōmunicationibus litigantes infestant ob quancunq; etiam leuissimam causam; quin & vrbes, villas, aliasq; oppida, & sapissime prouincias interdictis ecclesiasticis afficiunt, quod in maximum tendit Christianæ religionis detrimentum: quodq; omnium grauissimum est, litium apud eos pendendum controuersias ita temere, & iniq; definiunt, vt plane dici possit, eos nullum in sententijs præferendis iustitiæ cultum, & zelum habuisse. Idem sere contingit in his delegationibus, quæ passim sūt a sede Apostolica, quæ causas, & lites ad eam delatas per appellationem cōmittit, ac delegat canonicis, & dignitatibus, præsertim monasteriorū Abbatibus, prioribus, custodibus, ac ministris viris quidem religiosis: sed quibus satius, & vtilius foret cultui, & ministerio religiōis oīno subseruire, quam his negotijs admodum a monastica vita alienis operam dare. Hinc quotidie procedunt assiduæ querelæ de his iudicibus, atq; vtinam vanæ forent. Quā obrem prouidendū est, quod non constituantur passim iudices cōseruatores

res, sed raro, et maxima ex causa: fiatq; delegatio Ep̃is, aut eorum vicarijs, qui nulla possint suspitione notari: aut sane viris iuris Pontificij doctrina præditis, qui valeant cōmode iuxta iuris canonici decreta, & constitutiones iudicare: quicq; annū vicēsimū quintum excedant. Quod si delegatio fiat canonicis alicuius ecclesiæ, eligatur is Canonicus, qui moribus, & eruditione insigniter polleat. Isq; ac cæteri conseruatores, aut iudices delegati iuramentū receptis delegationis literis coram notario præstent, quod absq; vllō odio, amore, vel fauore ius litigantibus reddent. His etiam iudicibus est præcipiendum, quod a muneribus abstineāt omnino, atq; etiam ab esculentis, & poculentis, quo liberius, & iustius possint sententiam ferre.

¶ De his, qui sub prætextu clericali ordinis se eximunt a iudicibus laicis.

§. XXXI.

Multi e Romana curia in p̃uincias redeunt habitu, & vestitu laicorum incedētes, qui se clericos esse falso apud Pontificem asseuerarunt, atq; ideo, vt iudiciū ordinariorum, & Episcoporum iurisdictionem euadere possint. seq; a seculari iurisdictione eximere, impetrant ad diuersos iudices commisiones, ac delegationes super delictis ab eis commissis, & vt id facilius obtineant asseuerunt, ordinarios, & Episcopos pro-

prios sibi suspectos esse, nec posse apud eos iustitiam consequi. Hi autem iudices acerrime Apostolica vtuntur autoritate, statimq; nullo seruato iuris ordine inhibent iudicibus ordinarijs, ecclesiasticis, & secularibus multis p̃latis censuris, ne de horum delictis cognoscant, nec vllō pacto ipsa tractare audeant. Qua ratione iudices ordinarij vicarij quidem Episcoporum, & seculares varijs modis vexātur, nec vlla se ipsos valent iuridica tueri excusatione. Vnde prouidendum est per sacrosanctā synodum, quod hi iudices nullo modo dentur in curia Romana, nisi prius visa autentica relatione ordinariorum, vel iudicum, de quibus impetrantes isti conqueruntur: etiam si vere clerici sint: iniuria etenim fit ipsis iudicibus ordinarijs, si absque vlla iusta causa lites, & controuersie apud eos alioqui maxima cum reipublicæ utilitate definiendæ, iudicibus quibusdam extraordinarijs, quicq; negotia ipsa nō sincere, sed perfide sunt tractaturi, committantur.

¶ De clericis primæ tonsuræ.

§. XXXII.

Si quid est in Christiana religione præter hæreticorum perfidiā, quod censura indigeat ad ipsius reipublicæ salubre regimen, illud potissimum est, quod ad exemptionem clericorum primæ tonsuræ pertinet. Etenim ratione priuilegij clericalis, qd̃ iura Pontificia primæ tonsuræ con-

cesserunt, ut tandem ea eximeret saltem in criminibus puniendis a iurisdictione seculari, multa quotidie insurgunt mala, quæ perniciem maximam reipublicæ inferunt. Nam Clerici primæ tonsuræ, alioqui secundum veterum Canonum Decreta ministerio altaris, & ordinis Clericalis destinati, nullo discrimine a laicis distincti negotia secularia palam expediunt, multisque se implicant tractatibus, qui a Clericis alieni sunt omnino. Præsertim arma, & habitum secularem gerentes multa committunt crimina, ad quorum impunitatem, non ob aliam causam prima tonsura decorantur. Apud quamlibet enim Christiani orbis provinciam illud est frequentissimum, quod pueri a primo literarum Iudo nondum latinam linguam edocti, imo futuri multarum infimarum artium artifices, & operarii, prima donantur tonsura non alia ex causa, quam ut a iurisdictione seculari eximantur. Et præterea hinc sequuntur inter iudices seculares, & ecclesiasticos maximæ contentiones, & iurgia, quoties de his Clericis puniendis agitur. Etenim iudices ecclesiastici absque ullo delectu tibi horum Clericorum punitionem iure vendicant, etiam si nec habitum nec tonsuram detulerint, etiam si mille se immiscuerint enormitatibus: statimque pronuntiant se iudices eorum esse: ac plerumque non viso titulo primæ tonsuræ, quodque gravissimum est, eisdem Clericos de homicidijs, deque alijs criminibus palam convictos adeo leviter puniunt, ut impunitas potius, quàm

punitio dicenda sit horum criminum examinatio per iudicem ecclesiasticum habita. Deinde quoties est contentio inter iudicem ecclesiasticum, & secularem super his primæ tonsuræ Clericis, cum cognitio huius causæ iuxta Canonicas sanctiones ad iudicem ecclesiasticum pertineat, nusquam iudex ipse ecclesiasticus sententiam pronuntiat hac de re, quæ non sit manifesta propria iurisdictionis favorem, atque ita pronuntiat Clericum hunc primæ tonsuræ vere Clericum esse, & ecclesiasticæ iurisdictioni subditum. Quamobrem illud esset æquisimum concilij vniuersalis Decretum, quod nullus Clericus primæ tonsuræ privilegium haberet fori ecclesiastici: imo subditus omnino foret seculari iurisdictioni: nisi esset sacris ordinibus saltem subdiaconatu donatus: aut sane tunc Clericus primæ tonsuræ a iurisdictione seculari esset exemptus, cum actu ecclesiæ alicui ministraret, vel ecclesiasticum beneficium obtineret. Quod si adhuc placuerit veteres canones hac in re minime mutandos, aut corrigendos esse, illud est providendum, ne iudex ipse ecclesiasticus, qui præterdit clericum primæ tonsuræ sibi subditum esse, & ab eo puniendum, sit ipsius causæ super Clericatu iudex. Sic sane expediet reipublicæ, quod in qualibet Dicecesi constituatur a Romano Pontifice iudex aliquis, vir quidem discretus, & prudens, qui de his causis sit cogniturus.

De aliquibus facultatibus, et
privilegijs, quæ in curia
Romana conce-
duntur.

§. XXXIII.

QVI veterū Canonū statu-
ta diligenter legerit, memo-
riamq; repetierit primitivæ
ecclesie catholice statū, quop lures ex
Romanis Pontificibus ob zelū Chri-
stianæ religionis martyrio coronati
fuerunt, ac propter eorū mores, vitā,
& sanctitatē post obitum in sancto-
rum catalogum relati sunt plane cō-
perietes privilegia, dispensationibus,
& facultatibus, quæ hodie passim cō-
ceduntur a Romanis Pontificibus, se-
re nullam concessam fuisse. Etenim
hisce temporibus tot dispensationes,
privilegia, & iuris communis dero-
gationes passim conceduntur, ut nul-
la fere iuris Pontificij sit cōstitutio, q̄
per fraudes, aut importunas p̄ces im-
petrantiū per dispensationē, aut privi-
legium statim non tollatur. Hæc au-
tem quantū sint detrimentū Christia-
næ reipublice allatura plane videbūt
qui tot exēptiones, tot ordinariæ iu-
risdictionis derogatiōes, tot rescripta
admodum perniciofa apud Romanā
curiā expedita quotidie viderūt, iāq;
multis cum lachrimis malū istud ze-
lo, & amore providæ administratio-
nis multoties fuere execrati. Nec Ro-
manus ipse Pontifex omnino huiusce
dissolutionis culpam habet. Etenim
falsis suggestionibus, dolis, & cautelis

impetrantium decipitur. Qua ratio-
ne plurima Romæ impetratur, quæ
præter voluntatem Pontificis conce-
duntur. Sed quia multa sunt, quæ ab
eadem Romana curia procedunt, au-
toritate Papæ comprobata, oportet
quædam hic notare, a quibus conce-
dendis precibus, & admonitionibus
esset p̄ utilitate reipublicæ Christia-
næ summus Pontifex auertendus.

¶ Non nulli siquidem clerici, & Ca-
nonici, aliasq; dignitates habentes, cu-
pientes libere, si hæc est appellanda li-
bertas, vivere: ne prælatos corrigere,
visitare, aut ob crimina punire va-
leant, Romæ emunt acolytatum, aut
officium protonotarij cum privile-
gio, ut sint exempti ab omni iurisdic-
tione, a quolibet inferiori iudice: vnde
datur his maxima peccandi licentia.
Na si Ep̄i eos punire conētar, statim
citatur ad curiā Romanā: maxime ci-
tatur Ep̄orū vicarij, & officiales, qui
si statim Romæ defensorē idoneum
nō habuerint, cōdēnatur gravissimis
quādoq; poenis. Quamobrē ad hoc
malū evitandum synodus sacrosancta
statuere debet, quod acolyti Romani
Pontificis, & protonotarij alijq; simi-
lia officia obtinentes, non gaudeāt ex-
tra curiam Romanam exemptione:
imo subint iudicibus ecclesiasticis or-
dinarijs: nempe Episcopis, Archiepis-
copis, & eorū vicarijs. Sic etenim fiet
ut hæc Romanæ curiæ officia, pro-
prios, ac veros administratores ha-
beāt: nō enim exhibūt hi officiales Ro-
manā curiā: imo Romano Pontifici
servire diligentissime curabūt, vidētes,

Secundæ partis

se ipsos nullo exemptionis privilegio potituros, si semel Romanam exierint urbem. Et præterea non ita locus erit mille sceleribus, quæ causa harum exemptionum committuntur quotidie.

¶ Multi deinde homines indoctissimi, quique nec latine legere sciunt cupientes in sacerdotii dignitatem promoveri vel ad quarendum victum, aut alijs sane de causis, sæpissime ab Episcopis ordinarijs repulsam passi ob eorum mores, aut eruditionis, doctrinæque penuriam: Romam accedunt, aut mittunt mandatum ad impetrandum privilegium, quo possint a quocunque Episcopo sacris ordinibus donari: eamque facultatem facillime obtinent ab his, qui sacre penitentiariæ Romæ præsunt. Quæ ratione absque ullo examine indoctissimi homines ordinantur ab Episcopis quibusdam titularibus, quorum officium in republica Christiana nullum aliud est, quàm hæc & similia in perniciem Christianæ religionis committere: unde iniuria non minima fit dignitati, & statui clericorum. Quamobrè statuendum est, quod hæc facultates minime concedantur, & taliter ordinati non permittantur ecclesiastica officia ministrare: imo prohibeantur ab Episcopis, nisi prius novum præmittatur examen, ex quo appareat, quid in munere sacerdotali præstare valeat ita furtive ordinatus. Hi vero, qui moribus, & doctrina fuerint notissimi minime prohibendi sunt apud Romanam curiam, aut alibi extra urbem sacros ordines recipere, & in eis ministrare vel autoritate apo-

stolica, vel ordinaria.

¶ Deinde sunt quæstores quidam, qui a Romano Pontifice impetrant licentiam, & facultatem prædicandi, & petendi elemosinas pro captivis redimendis, pro fabricis aliquot ecclesiarum, pro alijsque publicis, & pijs operibus: qui denique multa hac occasione committunt flagitia, falsitates, & alia sceleratissima crimina extorquendo præsertim pecunias, quæ consumuntur in quæstorum alimenta, eorundemque profanos usus potius quam in ipsa opera pia, in quæ forent ex intentione Romani Pontificis expendenda. Nam & hoc modo. Quæstuarium sancti Spiritus, sancti Antonii, alijque huius generis rusticos decipiunt, & simplices, eosque innumeris superstitionibus implicat. Unde vel hi quæstuarium tollendi forent: aut sane statuendum, quod ordinarij locorum examinent eorum vitam, mores, & modum prædicandi. Quod si ex hac examinatione reperti fuerint indigni hoc prædicandi munere, statim non obstante sua exemptione in carcerem detrudantur iustis poenis puniendi. At si quæstores hi legitime munus istud exerceant nequaquam excedentes, quæ in Apostolicis literis continentur, maxime sunt laudandi, & ab Episcopis, eorumque vicarijs admittendi. Sed quia iuxta frequentissimum horum quæstorum usum id impossibile videtur, satius erit quod omnino tollantur, & a religione Christiana exterminentur. ¶ Conceduntur item Romæ quædam privilegia, quæ confessionalia dicuntur, quibus facultas tribuitur, ut possit in privatis locis, et

domibus Missa celebrari cum altari portatili: ex quo quidem vsu vilescunt ecclesiasticae res, & sacramentum omnium praecipuum. Nam & conceditur facultas, ut possit quis domi, & in priuatis locis audire Missarum solennia, & sacramentum eucharistiae cum familiaribus recipere tempore interdicti, & etiam extra id tempus: quod maximum praebet viris Catholicis scandalum. Atque ideo ista confessionalia non debent facile concedi: sed magna ex causa: & non omnibus sed principibus, regibus, & eorum vxoribus, ac filiis: eademque ratione confessionalia haecenus concessa deberent oino reuocari. Nec essent dandae ita frequenter indulgentiae, sed semel in anno, aut bis in ciuitatibus, ac locis insignibus. Si quidem olim sancti patres raro has indulgentias concesserunt, & ob maximas causas. Solet etiam Apostolica sedes, aut etiam sacra poenitentiarum facillime quidem facultatem concedere quibus cunctis ad esum carniū his temporibus, quibus vetitae sunt veterum Canonum, & conciliorum institutis maximis profecto rationibus. Quod quā raro fieri debeat admonet conciliū Floletanū octauū ca. ix. his quidem verbis: Quisq; sine inuitabili necessitate, atque fragilitate, & euidenti laegore, seu etiam impossibilitate aetatis diebus quadragesimae esum carniū praesumpserit attentare non solū reus erit resurrectionis Dominicae, verū etiam alienus ab eiusdem diei sancta comunione: & hoc illi cumuletur ad poenā, ut ipsius anni tempore ab omni esu carniū absti-

neat gulam: quia sacris diebus abstinentiae oblitus est disciplinam. Illi vero, quos aut aetas incuruat, aut laegor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare praesumant, quā a sacerdote permissum percipiant. Haecenus conciliū illud celebratissimum: ex quo duo potissimum adnotanda sunt. Primum quidem, magna cum veneratione apud veteres, eorundemque synodos generales, ac provinciales esum carniū prohibitū fuisse ad reprimendam sensualitatis tentationem, & ad poenitentiam peccatorum agenda. Etenim si quis ieiuniorum, huiusque prohibitionis vetustatem, & originem consideret, plane comperiet non conuenire Christianae reipublicae, quod ita frequenter, ac sine causa facultates istae concedantur: maxime his temporibus quibus Lutherani hanc antiquam, & sacrosanctam ecclesiae prohibitionem veluti superfluum, & vanam irrident. Asserit etenim Lutherus, quoslibet cibos, quoslibet etiam die, omnibus sine vlllo discrimine esse licitos, quantūlibet per ecclesiasticas sanctiones fuerint prohibiti. Quae denique haeresis olim probata fuit a Iouiano monacho, ut testatur Diuus Augusti. libr. de haeresibus, ad quod vult Deum cap. lxxxij. Est et hac de re error Vualdensiū, qui tempore Quadragesimae carnem, oua, aliaque prohibita comedebant, dicentes nullum esse peccatū hoc facere: imo dicebant, ecclesiam non posse talē ciborū abstinentiam praecipere: & in tali abstinentia a carnibus dicebant, nullū inesse meritū aduersus

Secundæ partis

quos scribit Augustin⁹ inter dogmata ecclesiastica in hunc modum: Sacra-
tæ virginitati nuptias coæquare, aut
pro amore castigandi corporis abstinē-
tibus a vino, vel carnibus nihil crede-
re meriti aderescere, non hoc Christia-
ni, sed Iouiniani est. Ad hæc accedit
quod Eusebius ex philone retulit lib.
ij. ecclesiast. Histo. cap. xvij. his sane
verbis de Christianis ipsis etate Apo-
stolorum, & ipsi⁹ ecclesiæ renascētis
primordijs loquutus: Atq; i⁹ ipsis die-
bus in terra recubentes, sicut antiqui
moris fuisse dicitur, vinum quidē ne-
mo omnino ne gustu quidem contin-
gat: sed nec quālibet carnē: tantū au-
tem aqua sit eis poculū, & panis cū sa-
le, vel hyssopo cibus. Hæc Eusebius.
Vnde apparet esum carnium, delectum
q; ciborū olim ab initio renascētis ec-
clesiæ consideratum fuisse, vt esus car-
nium prohiberetur, haberetur q; cibo-
rum delectus. Nā & ecclesia a Chro-
Iesu ita instituta fuit, vt possit leges
statuere, quibus aliqua ciborū genera
certis aliquibus tēporibus interdice-
ret. Sic etenim cibo nimis nutriēte sub-
lato corpori, cogatur corpus ipsum
animæ nutui deseruire. Quod certis-
sima ex causa fit, cū sint cibi quidā, qui
non tantū corpus nutriūt ad vitā, sed
inflāmant ad libidinē, a quibus absti-
nere non parum vtile existimatur ad
verā pietatē augendā. Hæc vero om-
nia eo tendūt, vt cognoscamus raro,
& vrgentissimis ex causis cōcedēdas
esse facultates istas, & licentias come-
dendi carnē, aliosq; cibos prohibitos
tēpore quadragesimæ. Plurimū etenim

intereſt Catholicæ ecclesiæ, qđ hoc sa-
cro sanctū ieiuniū religiosissime ob-
seruetur. Quādoquidē videmus ex
Apostolicis priuilegijs, & ex causis
quibusdā non satis sufficientibus, sæ-
pissime confictis ægritudinibus ieiu-
niorum solēnia frequētissime viola-
ri quo ad ciborum lege Pōtificia pro-
hibitorum abstinentiam.

¶ Deinde cum ab initio renascētis ec-
clesiæ, ab eiusq; primordijs prohibitū
sit, sacris ordinibus initiatos matrimo-
nium contrahere: vt cōstat ex canoni-
bus Apostolorū cap. xxv. cap. sigs.,
& cap. erubescāt. xxxij. dist. cap. j. &
ij. qui clerici. vel uouēt. clem. vnica. de
consang. & affinit. Nam solis Græ-
cis, & orientalis ecclesiæ sacerdotibus
licuit vti matrimonio cōtracto ante
sacros susceptos ordines: nō autē eis
vnquā licuit post sacrū ordinē susce-
ptum contrahere. capit. cum olim. de
cleric. coniug. capit. de Syracusanar.
xxviij. dist. docet elegāter, & erudite
Albertus Pighius controuersia. xv.
nec obstat tex. i cap. aliter. xxxj. dist.
dum dicit, quod oriētales clerici in sa-
cris matrimonio copulātur: quia ex-
ponēdus est is tex. idest, vtūtur copu-
lato secundū glo. ibi & in cap. quæsi-
tum. de pœnit. & remisiōi. At in oc-
cidētali ecclesia qui post matrimoniū
cōtractum ordinē sacrum susceperit,
vti cōiugio non pōt: vt probatur in
diēt. cap. quæsitū, imo irregularis est
iuxta cōstitutionē extrauagātis. An-
tiquæ. de voto. Nec exigere pōt cōiu-
gale debitum ab vxore: reddere tamē
tenetur vxori debitū coniugale, quē

admodum oēs notant in cap. ij. de cleric. cōiugat. optim⁹ tex. ad id in capi. quidā. de cōuersio. cōiugat. Abusus equidē quidā inductus est apud Romanā curiam, idēq; satis profecto perniciosus: siquidem solet dispēfari per Romanū Pōtificē ex falsis suggestionibus cū cōstitutis in sacris, vt matrimonium cōtrahant. Quæ quidē dispensatiōes plerūq; cōceduntur falsis ex causis. Et sane tales dispensationes nulli forent cōcedendæ, nisi pro cōseruatione populi cuiuspiam, regni, aut p̄uinciæ, vbi esset publica causa grauisissima: potissimum his temporibus quibus Lutherani sacerdotum cœlibatum ab ecclesia extirpare conātur.

¶ Sunt & in Romana curia adeo frequentes dispensationes ad matrimonia cōtrahenda inter cōsanguineos in gradibus lege Pontificia vetitis, vt iuris Canonici prohibitiōes hac in parte nullis sint impedimēto, nisi his, qui pauperes sunt, nec patrimoniu habēt vnde possint aliquā summā pro optinenda dispensatiōe erogare: alij equidem statim eam dispensationem obtinent in quarto, tertio, & quandoq; secundo gradibus pecunia ob id numerata, nec cōsanguinei, qui possint Romanam pecuniā mittere nihil morātur, nec verentur matrimonia prohibita cōtrahere eadem facilitate, qua, si nulla esset iuris prohibitio, cōtraxissent. facillimum esse censentes, dispensationem ob pecuniam sibi Romę cōcedi. Quāobrem oportet, & Christianæ reipublicæ admodum est vtile, quod in secundo gradu nullo modo conce-

datur dispensatio, nisi ob maximam, grauissimāq; causam, & inter Reges, ac Principes: in alijs vero gradibus dispensetur quidē raro, & ob causam honestam, q̄ satis manifesta sit: ne scandalum inter Christi fideles ex eo contingat, quod videant passim has cōcedi dispensationes nulla ex alia causa, quam pecuniæ numeratiōe. Quam prorsus ab his cōcessionibus relegandā esse censemus: nisi eo casu, quo aduersus prohibitionem Canonum cōsanguinei iam cōiuncti fuerunt cum dispensationem postulāt. Etenim tūc licebit pro absolutione a peccato, & crimine mortali per eos cōmissio multam imponere pecuniariam post absolutionem in pœnitētiā criminis: modo ea deputetur in vsus pios.

¶ De matrimonijs Claustrinis.

§. XXXIII.

Veteribus Canonibus Claustrina cōiugia omnino fuisse prohibita propter multas damna, quæ ex eis quotidie oriūtur. Videmus etenim hinc plures lites tractari, inimicitias, ac iurgia deduci, quæ quieti reipublicæ cōtraria sunt: vnde cap. j. xxx. q. v. inquit tex. hæc Claustrina matrimonia potius esse appellanda adulteria, quam cōiugia. Quæ ratiōe licet matrimonium Claustrine cōtractum iure Canonico valeat, et teneat. cap. nec illud. xxx. q. v. cap. j. vbi Abb. et alij de Claustr. despō.

Secundæ partis

tradit Sanctus Thomas in. iij. sentē. dist. xxviij. art. iij. Præpo. in rub. de clandest. despō. mortale tamen peccatum regulariter cōmittunt, qui matrimonia clandestina cōtrahunt. gl. in cap. nostrates. xxx. q. v. saltē peccatum hoc grauissimum est ex mente gl. licet ea nō dixerit expressim esse mortale, nisi aliqua ex causa cōtractus hic clandestinus iustificetur. Quā obrem oporteret ab ecclesia irritū, & nullum decerni cōsensum cōiugale, qui præstitus fuerit clandestine. Nā quēadmodū cōsensus cōiugalis præstitus inter consanguineos tertio, vel quarto gradu iure naturali dubio p. cul. si ecclesia aliud nō statuisset, sufficiens, & validus esset ad matrimoniū cōtractū, & sacramētum: qđ omniū hāc quæstionem tractantium consensu receptum est: attamē quia canones ecclesiastici eum consensum irritum ad matrimoniū esse censuerunt, cōtractus cōiugalis inter cōsanguineos non valet, nec tenet. cap. nō debet. de cōsangu. & affinit. Sic equidem quāuis cōtractus clandestinus ex natura ipsa in cōiugali materia validus sit alioqui iure veteri: poterit tamen ecclesia hunc cōsensum ad matrimoniū ita irritum facere, sicut potuit irritum facere cōsensum cōiugalem inter consanguineos quarti gradus præstitum, qui alioqui semota ecclesiæ prohibitione sufficeret iure naturæ ad matrimoniū. Illud tamen erit mature considerandū oportere quidem ab ecclesia explicari satis in specie, quod dici debeat quo ad istum effectū matrimo-

nium clandestinū, ne alioqui sit pluribus cōtrouersis, et litibus locus. Et sane nō expedit, qđ ad effugiendū vitium hoc clandestini contractus exigantur omnia, quæ in cap. cū inhibi. tio. de clandestina despō. traduntur: ac satis erit, matrimoniū cōtrahi corā presbytero parochiali, aut eius vicario, qui solitus sit alia sacramenta ministrare, & coram tribus testibus: tametsi quo ad alios iuris effectus optimū sit, manere vetera iura incorrecta. ¶ Similiter circa matrimonia cōtracta per filias familias absq; parentum licentia, & cōsensu necesse est aliquid statui per sacrosanctā synodum, quo obuiam omnino eatur tot matrimonijs, quæ absq; parentum consensu per filias sæpissime deceptas contrahuntur: vnde tot inimicitia frequētissime sequuntur, tot præterea homicidia, & quādoq; ciuilia inter præclarissimas familias bella. Non enim ambigitur, summam exigi libertatem ad matrimoniū contrahendū, consensus etenim illius, qui matrimoniū contracturus est: ita vt nec patris cōsensus, requirendus præcise sit: honestum tamen est, patrē pro filio impubere saltem conjugalem contractum facere. cap. j. de despō. impub. licet is cōtractus sine consensu filij tacito, vel expresso inualidus omnino sit cap. j. §. vlt. de despons. impub. in. vj. notant Abb. & Præpo. in dict. cap. j. de despons. impub. Ea vero honestas potissimum pertinet ad filias, quæ sub parētum tutela, & regimine existūt: nam inhonestissimum est, eas matrimoniū

contrahere absq; licētia patris. l. eā q̄ patris. ff. de spōsalib. Siquidem & leges ciuiles hāc honestatē sequutae parentum consensum exigunt in ipsis filiorum masculorū nuptijs, qui patrie subditi sint potestati. l. ij. ff. de ritu nuptia. l. in sponsalibus. in. j. ff. de sponsalib. §. j. inst. de nupt. idem in filiabus viduis, & extra patriā potestatē constitutis requirit ius ciuile, modo sint intra vicesimum quintum aetatis annum. l. viduae. & l. in coniunctione. C. de nupt. text. diuī Ambrosij ad hoc singularis in capit. honorantur. xxxij. qō. .ij. Hāc equidem honestatem cōsiderantes veterū legum latores frequentissime statuerūt, matrimonia non posse honeste contrahi per filios, & filias existentes sub patriā potestate absq; parentū consensu. Quā obrem maxime vtile Christianae rei publicae foret, quod saltem matrimonia clandestine contracta per filias familias absq; parentum consensu, & licentia, ex defectu legitimi consensus irrita decernerentur: atq; quo ad istū effectum matrimonium illud diceretur clandestinum, quod fuisset cōtractum absq; solēnitatē tradita in capit. cum inhibitiō. de clandest. desponsa. Et praeterea oporteret iure Pontificio grauissimas poenas in hoc casu statui aduersus ipsos contrahentes hāc matrimonia, & aduersus testes ipsos, qui hisce cōtractib; p̄sentes fuissent. Primum equidē iure Canonico esset permittendū parentibus, quod ex hāc redare possent filias familias, quae clā absq; parentū consensu matrimoniū

ante vicesimum aetatis annum cōtraxissent. Deinde contrahentes coniugium cum filiabus familias clam, & absq; consensu parentum essent omnibus priuandi bonis, quae fisco seculari Regio deferatur: huiusc; poenae exequutio cōmitteretur iudicibus secularibus: testes praeterea clerici priuentur bñficijs ecclesiasticis: laici vero mulctentur amissionē dimidiaē partis honorū, exilioq; perpetuo a provincia: nisi parentes ratum habuerint hūc matrimonij cōtractū: quo quidem casu & poenae sint remittendae, & matrimoniū ip̄m validū cēseatur.

¶ De aliquot remedijs generalibus ad Christianae rei publicae reformationem.

§. XXXV.

Post multa quidem, q̄ iam ad monuimus pertinere ad Christianae reipublicae institutionē, superest generaliter animaduerte re pauca, ex quibus plurimū pendet morū, & aliarū rerum integra, perfecta q; reformatio. Primū etenim gnāliter peccatur in hoc, quod iuri cōmuni, sanctorū patrū cōcilijs magna de liberationē ad vniuersalis ecclesiae regimen cōditis in totū pene derogatū est per regulas cācellariae, dispensationes, priuilegia, exēptiones, reseruationes, & alias innumeras cōcessiones a sede Apostolica quotidie emanantes. Quarum & si aliquot sint quādoq;

Secundæ partis

iustæ, possintq; tollerari ob peculiare res dispensandi rationes, plures tamē absq; vlla iusta causa concessæ nocēt profecto, scandalūq; in Chriano populo generant. Qua ratiōe plurimū querelas plebis extingueret in hisce rebus hoc moderamen, quod ius cōmune illæsum, & inuiolabile maneret: tātaq; reipublicæ regimini esset admodū cōducibile remediū, quod regulæ cancellariæ conciliorū, iurisq; cōmunis derogatoriæ non aliter fierēt, quā prius in cōsistorio Cardinalium discussio negotio, atq; ex maiori ipsorū Cardinaliū parte suffragijs in id cōsentiētibus. Verū quia parū prodest noua iura statuere, nisi & vetera iam olim a sanctis patribus in utilitatem maximam ecclesiæ statuta religiosissime obseruentur: nam si quis consideret quæ hodie in ecclesia reformatione indigere vidētur, & quæ veteribus canonibus statuta fuerunt, plane cōperiet totā hanc reformationē, quā populus Christianus postulat, in antiquis canonibus cōtineri: idcirco potissime est curandū, quod veteribus Canonū decretis minime derogetur per has, quæ passim conceduntur, dispensationes. Quibus vt obuiam iri possit, foret omnino prouidēdū, quod in qualibet prouincia constitueretur a Romano Pontifice nuntius, aut legatus, qui ex cōsilio, & iudicio duorum prælatorū dispensationes omnes a Romana curia procedētes examinārent: nō vt Romani Pōtificis factū emendarēt, aut corrigerēt, sed vt viderēt an hæc dispensationes impetratę fuerint, et

obtēte ex vera, falsiue narratiōe. præsertim hæc examinatio pderit ad hoc vt manifestum fiat, sit ne aliqua iusta causa ex qua possit iuriū derogatio in eo casu tollerari. Quod si iuxta examinationē istā hi prælati deprehenderint veris ex causis dispensatiōes obtentas fuisse, permittēt earū vsum liberū secundū summi Pōtificis volūtatem: sed si viderint falsam fuisse causam, iterum exposita veritate negotiū remittent ad ipsum Pontificē summū, eidē cōsulētes, quid fieri oporteat ad ppli Christiani quietem: ne is scandalū patiatur vidēs absq; vlla iusta causa dispensationes has facillime concedi.

Item & tertio animaduertere debēt qui sacrosanctæ synodo gūrali præsident, quiq; curam habēt reformandē mores, et instituta Christianæ religionis, quantū detrimenti eidem accesserit ex multitudine Canonū, ex varijs iuris Pōtificij interpretū opinionib; perniciosiq; doctorū subtilitatibus, omnia etenim adeo cōfusa sunt, vt fere nullū sit iuris Pōtificij dubiū adeo expeditū, quod nō statim aliquo glossemate, distortaue interpretatione plerumq; cōfundatur. idcirco esset a summo Pōtifice, aut a synodo vniuersali probis viris munus hoc delegandum, & cōmittendū, vt ex multis iuris Pōtificij cōstitutionibus, nēpe ex libris Decretaliū, Sexti, Clemētiarū & Extrauagatiū vnū volumē ederet in publicū refecatis veteribus Canonibus, cōstitutionibusq; q̄ vel sunt correctæ per alias, vel alibi repetitæ, sublatis etiā longissimis illis casarū,

Parāgraph. 36. Fo. 92.

& litiū p̄cessibus, & narratiōib⁹, q̄ in
 pleriq; decretaliū locis cōtinētur: ita
 quidē, vt tādē iuris decisiōes, canones,
 & decreta in idē corp⁹ redigerent sub
 breui cuiusq; capitis cōpēditio: quē ad
 modū veteres canones a sanctis patri-
 bus editi fuere. Postremo, vt Roman⁹
 Pōtifex p̄cipiat, qualr Ep̄i, Archiep̄i,
 & alij Ch̄iani orbis p̄lati munus p̄-
 priū exerceāt circa dicecesum, ac pro-
 uinciarū administrationē, multū qui-
 dē cōueniet ab ip̄o sūmo Pōtifice quo-
 libet triēnio viros p̄bos, morib⁹, et do-
 c̄trina celebres ī puincias destinari, q̄
 veluti synodici testes oīa maxima cū
 diligētia explorēt, & ea sūmo referant
 Pōtifici: vt is ea, q̄ reformationē requi-
 rāt, plane reformare curet: p̄sertim hi
 exploratores indagabūt Ep̄orū residē-
 tiū mores, honestatē, & ecclesiasticorū
 reddituū expēsis, ac distributionē: qui-
 q; p̄latos ip̄os hortētur ad cōcilia p̄-
 uincialia, & Ep̄alia celebrāda. Cauere
 tamē debet Romanus Pontifex, qd̄ hi
 viri, quos ad hoc negotiū elegerit, man⁹
 ab omni excutiāt munere: alioqui oīa
 quidē p̄turbabūt, falsa p̄ veris ad sedē
 Apostolicā deferētes. Hinc etem fiet,
 vt Archiep̄i, & Ep̄iscopi scientes, Ro-
 manū Pontificē quolibet triēnio hoc
 missurū exploratores ad inquirendum
 mores, animarū curā, & diligentē, qua
 vtūtur, administrationē, potissime cu-
 rabūt oīa, q̄ ad mores, vitā, sumptus, et
 regimē Ep̄iscopatuū p̄tinēt, ad rectā
 iuris diuini, & humani normā, regulā
 q; instituere præmiū, vel p̄cēnā ex vi-
 gili custodia, & cura ouiu, aut ex desi-
 dia expectantes, vel timentes.

De aliquibus negotijs, quæ
 apud Hispanos specialem
 exigunt reformationem.

§. XXXVI.

A pud Hispanos iam diu obtē-
 tum est, qd̄ in Ep̄atibus Bur-
 gensi, Legionēsi, & Ouetensē
 appellatiōes ad Romanū tantū Pontē-
 ficem deferantur: cū hi Ep̄atus nulli
 Archiep̄o, nec primati subditi sint: qua
 ratione q̄ per iudices ordinarios Ep̄o-
 rum vicarios grauantur, pro emenda-
 tione grauaminū Romā vel accedere,
 vel mittere oīno tenētur in arduis, &
 minimis causis: atq; ideo qui p̄fertim
 paupertate opprimūtur, necesse habēt
 causarū, et appellatiōnū p̄se quitiōnē
 omittere: vnde iniqs̄ sentēt ijs, & iniu-
 stissimis plerūq; oīno stādū est. Opor-
 teret qd̄, qd̄ cōstitueretur in qualibet
 harū dicecesum ab ip̄o Ep̄o iudex ap-
 pellatiōnū, ad quē ab ordinario sit ap-
 pellādū: sicuti Toletu, & Hispali cōsti-
 tuitur. Sic etem vicarij Ep̄orū, qui iu-
 risdictionē ordinariā habent, & in pri-
 ma instantia de causis cognituri sunt,
 maturius, ac diligentius procedent in
 examinatione, & definitione causarū
 scientes statim eorū sententiā per iudicē
 appellatiōnū examinandā fore. Atq;
 item si qd̄ ab ordinarijs iniq; actū
 fuerit per iudicē appellatiōnū poterit
 emēdari. Est tamē ab Ep̄is huic mune-
 ri, & negotio non quilibet p̄ficiendus:
 sed ab eis eligendus erit vir aliquis mā-
 xima integritate morum, & doctrina

Secundæ partis

celebris: alioqui parū prodesset huius magistratus constitutio, si absq; vilo delectu esset ei præficiendus vir aliquis, q̄ corrumpi muneribus facillime posset.

¶ Est & in Hispania laudabilis quædam consuetudo præsertim in dicecesibus Burgenſi, Palentina, & Calagurritana, quod ad omnia beneficia ibidē vacantia eligantur clerici, quos vocāt, patrimoniales ex eisdem quidē regionibus, non exteri, sed inibi orti, ea quidem forma, vt doctiores cæteris præferantur præmissis prius diligentissimo doctrinæ, & morū examine: quæ de causa in his Episcopatibus clerici reperiuntur diuina ministeria exhibentes eruditiores ac doctiores cæteris: atq; item non ministratur ecclesijs per vicarios, sed ipsimet, quibus beneficia sue re collata ecclesijs seruiunt, & ministrant. Quæ tandem sola utilitas maximā debet censeri momētū: cum apud alias diceceses, & vrbes videam⁹ omnibus ecclesijs maxime curam animarū habētibus per vicarios indoctissimos, & prauis moribus præditos ministrari: interim ipsis veris pastoribus redditus earūdem ecclesiarū alibi fortassis inhonestis sumptibus expendentibus, quod maxime dolēdum est: et ea ratione curandum, quod per sacrosanctam synodum, aut per Romanū Pontificē huic malo remedium adhibeatur p̄ decreta, & canones, q̄ nouis excogitatis pœnis sacerdotes ad residendū in bñficijs oīno cōpellāt: sed tamē in his adhuc Episcopatibus nup̄ fraud, & iniuria contingit satis lachrymāda: nā clerici indocti, q̄ nō audēt cū

doctis examinis subire certamē, & recti iudicij discrimē, Romam proficiscuntur, bñficia hæc per preces, & fraudes impetraturi: tandē ea impetrātes cū derogatiōe omniū priuilegiorū, & cōsuetudinū doctis indoctissimi p̄ferunt: qd̄ in maximā tendit perniciē Chriſtianæ reipublicæ. Idcirco cōuenit, qd̄ summus Pontifex horū Ep̄atū cōsuetudines, priuilegia, & cōstitutiōes validissimis confirmet Decretis: atq; subinde quo fraudibus, & cautelis nullus sit locus, det Regiæ maiestati, eiusq; iudicijs, qui ad Regia eliguntur p̄toria facultatē ab his impetratis derogationibus supplicādi, & exequendi p̄dictas laudabiles cōsuetudines, priuilegia, & decreta, quæ in his Ep̄atibus, quorū modo mētionē fecimus, hāc inducere iūstissimam, æquissimamq; ecclesiasticorum beneficiorū collationē. Quæ & in cæteris Hispaniæ dicecesibus seruari maximopere optam⁹ ob eius manifestam utilitatem.

¶ Sunt & in Hispania aliquot diceceses, in quorum ecclesijs parochialibus nulli instituuntur rectores perpetui, quibus cura animarū cōmendetur: sed omnis, ac totius Episcopatus animarū cura relidet penes prælatū, qui quolibet anno, aut biennio, deniq; ad eius nutū ecclesiæ cuiuslibet regimē alicui cōmittit: isq; vel ob pauperrimū stipendiū, vel ob aliā causam plerunq; minime idone⁹ est ad animarū curā obtinēdā: aut deniq; per mercenariū negotiū agit: vnde oues periclitant, maximoq; damno afficiuntur. Quæ in re illud est animaduertendū, qd̄ prælati cogitantur

ex decimis, atq; alijs ecclesiarum redditibus certum constituere stipendiū cuiuslibet ecclesiae rectori, qui perpetuus constituatur praemisso diligenti morum, ac doctrinae examine. Quod si ex ecclesiarum redditibus hoc stipendium nequeat rectoribus ministrari, compellantur itidem ipsi praelati ex redditibus Episcopatus onus hoc subire; quandoquidē hoc ipsum est veri pastoris officium agere.

¶ In omnibus fere Hispaniarum Cathedralibus ecclesijs potissimū id obtinuit privilegium ex concessione Sixti Papae ob maximā Christianae religionis utilitatem, quod quaelibet ecclesia suffragijs, & vocibus Episcopi, & Canonorum duas praebendas in ipsa Cathedrali ecclesia conferre duobus viris in iure diuino, & humano doctis, nempe Theologo, & canonistae: vnde maxima utilitas toti Christiano orbi comparatur. Nam Theologus verbi diuini praedicatione, canonistes autem defensione rerum ecclesiae, ne per iudicium iniuriam ab ecclesia patrimonium eius auferatur, plurimum utilitatis, & momenti quotidie deferunt ecclesiarum administrationi. Verum ad id vērū est, ut apud curiam Romanam homines inruditissimi a sede Apostolica, & ab ipso Romano Pontifice hos equidē canonicatus impetrent, & obtineant cū speciali derogatione privilegiorū oīm, quae circa hanc rem Cathedralibus ecclesijs competunt. Quod permittendū nō est: imo summis viribus erit observandus Romanus Pontifex, ne haec permittat; atque ideo abstinat ab his de-

rogationibus, ipsis Canonicis, & Episcopis permittēs ius supplicandi, & supersedendi in harū literarū executione: regi q; et eius iudicibus committēs, ut omnino impediāt harū derogationū vsum, & praesentationem maxima sub poena: alioqui parum proderūt haec privilegia a summis Pontificibus multis ex causis ecclesijs Hispaniarū concessa. Illud tamē cauēdum est, quod electi canonici ad has praebendas solēniter iuramentū praestēt, quo residere iurēt, et ipsi ecclesiae ministrare per se ipsos ita quidē, ut eis absentibus libera sit facultas canonicis alium loco absentis ad id officium eligere.

¶ Praeterea in Hispaniarū Montanis omnia fere beneficia pertinet ad praesentationē laicorū, & Episcoporum institutionem. Et tamē ob negligētiam, absentiam q; ipsorū praelatorū inducta est consuetudo, quod Archidiaconi instituāt praesentatos a laicis, vel sit prauectioni locus inter ipsos Archidiaconos, & Episcopos. Qua ratione patroni laici praesentantes cōsanguineos, famulos, & alios viros indoctissimos, timentesque examē Episcoporum statim eos deferunt ad Archidiaconos, a quibus ob adquirēdū in his institutionibus ius absq; vlla mora instituūtur: vnde Innocētius Papa Episcopis decreuit, ac literas dedit, quibus prohibuit hanc Archidiaconorū institutionē iustissima profecto de causa: quae et modo id maiori conatu prohiberi sua det. Igitur a Romano Pontifice, & ab ipso vniuersali concilio statuēdū est, quod in his locis institutio sacerdotū, qui per patronos laicos fuerint praesentati ad eccle-

Secundæ partis

siastica beneficia ad Episcopos, non ad Archidiaconos pertineat qualibet cōsuetudine etiam immemoriali non obstante: atq; id executioni mandetur cum inuocatione auxilij Regij. Sic enim ecclesiarum ministerio, religioni Christianæ, & deniq; toti reipublicæ erit optime consultum.

¶ Sunt & in Hispania quædam ecclesiastica beneficia, quæ præstimonia, & præstimoniales portiones appellantur: quorum origo ea fuit, vt a beneficijs parochialibus pars reddituum deduceretur, ex qua pauperes clerici possent alimenta percipere, & literis operam dare interim dum pingua beneficia, quæ residentiã exigunt, nequeunt obtinere. Hæc vero horū præstimoniorum ratio nedum nō seruatur: sed & per Episcopos, ac literas Apostolicas his quidem conferuntur, qui nec literis operam dant, nec vnquã dedere, nec daturi sunt: imo diuitibus dantur, quo pinguiores redditus habeant ad maiores sumptus, & impensas ministrandas sane in rebus parum reipublicæ Christianæ utilibus. Deinde cum hæc præstimonia residentiã non requirant, ea appetunt, conantur habere, & habent, qui cupiunt absq; vllō labore, absque vllō ministerio ecclesiastico redditus ecclesiasticos per orbem vagantes habere, & consumere. Ex quo manifeste ecclesijs iniuria fit, violaturq; prima illa ratio, quæ causam dedit horum præstimoniorum deductiōi. Idcirco prouidendum est per sanctam synodum, aut per Romanū Pontificē, quod hæc præstimonia cō-

ferantur eo modo, quo beneficia conferuntur in Episcopatibus Burgenli Palentino Calagurritano: nempe ab ipsis Episcopis præmissis examine paupertatis, & ad hoc, vt vel iuri Pontificio, vel Theologiæ operã det is, cui præstimoniū collatum fuerit. Deinde statui debet, quod præstimonium vacet ipso iure per adeptionem beneficij curati, vel simplicis, ex quo satis percipere possit, eius possessor alimenta congrua iuxta personæ statum, & conditionem: possitq; præstimonio priuari, qui iniunctam ab Episcopo literarū professionem omiserit.

¶ Plerūq; apud Hispanos oritur magna contentio inter Episcopos, & magistros, Priores, Commendatarios ordinum militarium sancti Iacobi, Calatravæ, & Alcantaræ ex causa exemptionis, & priuilegiorum, quæ per sedem Apostolicam concessa fuere his militaribus ordinib;. Nam existimant, & conantur horum ordinum administratores, ecclesias, quas habent intra Episcoporum, ac prelatorum dioceses, esse omnino exemptas ab ipsis Episcopis, nec vllō modo subiectas esse prelatis, nec quo ad visitationem, nec quo ad correctionem eorum, qui eisdem ecclesijs ministrant. Ex quo grauissimū fit præiudicium Episcopis. Quamobrem maxime oportet his remediū adhiberi per statuta, & Decreta priuilegijs harum militiarum derogata, atq; statuentia, quod omnes ecclesiæ curam animarū habentes, cum earum ministris in his, quæ pertinent ad regimē animarum, & ad ministerium earū dē-

ecclesiarum sint Ep̄is pleno iure subie-
ctae: nō obstantib⁹ quibuscūq; exēptio-
nibus in cōtrariū cōcessis. Itē satis cō-
ueniret rectae institutiōi sacerdotū ho-
rū ordinū, qđ ip̄i ad suscipiēdos sacros
ordines examinarentur ab ipsis Ep̄is.

¶ Sunt & in Hispania aliquot mona-
steria, q̄ vulgo claustralia nūcupātur,
ordinis quidē sancti Benedicti, sancti
Bernardi, beatę Marię de mōte Car-
melo Premostratenuū, & alia, quae in-
digēt reformatiōe peculiari circa mo-
res, bona, patrimoniū, & aedificia, ac sū-
ptus p̄sertim, quos Abbates ipsi, vel
Priores faciunt. Debet Romanus Pō-
tiffex delegatū huic negotio destinare, q̄
viuet, corrigat, et emedet, q̄ in his vide-
rit a vera religiōe alium esse: & potissi-
me reducat hęc monasteria ad strictā
aliorum monasteriorū obseruationē.

¶ In plerisq; Hispaniarū Ep̄aub⁹ cō-
suetudine inductū est, qđ Ep̄i, & p̄lati
recipiāt argēti Marcā p̄ sigillo, & col-
latiōe bñficiorū, etiā si minima sint bñ-
ficia. Quae tamē cōsuetudo iniqua cē-
seri debet p̄pter exactiōnē istā pecu-
nariam, q̄ ex ea fit, & quia multa mala
inde sequūtur. Etenim huic lucro plus
animos intendunt Prælati, quā pro-

uidae, ac rectae bñficiarū institutioni.

¶ Hęc deniq; iā diu excogitauim⁹, p̄-
sertim postquā Tridentū accessimus,
ad synodū generalē inibi celebrādam
cū alijs Christiani orbis Ep̄is vocati.
Nam ex multis, q̄ dū in supremo Ca-
roli Caesaris Regio p̄torio apud Hi-
spanos consiliarij munus exercuimus
ac deinde in administratiōe, & regimi-
ne Asturicēsis ecclesiae, deprehendim⁹
correctiōe, & institutiōe indigere ad
Christianae religionis vtilitatem, hęc
pauca selegimus, q̄ in sinum Prælato-
rū emitteremus, vt ab ipsis eidē syno-
do præsensibus vel corrigatur, vel ad-
medelā tot malorū reipublicae Chri-
stianae imminentiū examinentur: ipsi
vero alij excogitabunt, q̄ cōmodiora
sint ad scopū istum, in quē omnes Ca-
tholici & præsules intēdūt. Deus O-
ptimus Maximus, vt gen⁹ humanū
proprio fuso sanguine a misera daemo-
nis seruitute, & perpetua infelicitate
redimere ac liberare dignatus est, ita
ecclesiae multis calamitatibus, & ma-
lis vndequaq; oppressae tua benigni-
tate subuenire non desinat.

Amen.

EXCVSSVM GRANATAE

Anno reparationis humanae Millesimo Quingentesimo
Quinquagesimo secundo.

FRVERE CHRISTIANE
LECTOR, ET HANC NO-
STRAM OPERAM
BONICON-
SVLE.

[Faint, mostly illegible text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible text in the right margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

¶ *Tendit iter ducere sublimia lecta Tonantia,*

Quod facile, heu, tristis ad Phlegmonis aquas

**Aetherium quicumque cupis conscendere regnum,
Ex his difficilem tu tibi sume viam.**

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through.]

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through.]

**DE VERBIS CHRISTIANIS
LECTOR ET HANC
STYLUM OPERAM
LONDON**

7

99

7

99